

DZIENNIK URZĘDOWY

KOMENDY GŁÓWNEJ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Warszawa, dnia 24 lutego 2022 r.

Poz. 6

ZARZĄDZENIE NR 1 KOMENDANTA GŁÓWNEGO PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

z dnia 21 lutego 2022 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie ramowego regulaminu służby w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej oraz regulaminu musztry i ceremoniału pożarniczego

Na podstawie art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1940 i 2490) zarządza się, co następuje:

§ 1. W zarządzeniu nr 5 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie ramowego regulaminu służby w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej oraz regulaminu musztry i ceremoniału pożarniczego (Dz. Urz. KG PSP poz. 4 oraz z 2008 r. poz. 9) załącznik nr 3 otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu podpisania.

Komendant Główny
Państwowej Straży Pożarnej

nadbryg. Andrzej Bartkowiak

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 1
Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej
z dnia 21 lutego 2022 r.

CEREMONIAŁ POŻARNICZY

PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Dział I

OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI UROCZYSTOŚCI

Dział II

UROCZYSTY APEL

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

Rozdział 2

Przygotowanie i organizacja uroczystego apelu

Rozdział 3

Przygotowanie pododdziałów do uroczystego apelu

Rozdział 4

Przyprowadzenie flagi państwowej RP i sztandaru jednostki organizacyjnej PSP z miejsca przechowywania

Rozdział 5

Przeгляд i powitanie pododdziałów

Rozdział 6

Podniesienie flagi państwowej RP

Rozdział 7

Przebieg uroczystego apelu

Rozdział 8

Zakończenie uroczystego apelu

Rozdział 9

Odprowadzenie sztandaru do miejsca przechowywania

Rozdział 10

Opuszczenie flagi państwowej RP

Dział III

UROCZYSTA ZBIÓRKA

Rozdział 1

Przygotowanie i organizacja uroczystej zbiórki

Rozdział 2

Przebieg uroczystej zbiórki

Rozdział 3

Zakończenie uroczystej zbiórki

Dział IV

UROCZYSTOŚCI Z OKAZJI ŚWIĄT PAŃSTWOWYCH, NARODOWYCH I DNIA STRAŻAKA

Rozdział 1

Obchody świąt państwowych, narodowych i Dnia Strażaka

Rozdział 2

Uroczysta Odprawa Wart w czasie Centralnych Obchodów Dnia Strażaka

Rozdział 3

Dzień Flagi Państwowej Rzeczypospolitej Polskiej

Rozdział 4

Narodowe Święto Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego

Rozdział 5

Składanie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza i w innych miejscach pamięci

Dział V

UROCZYŚCI POŻARNICZE

Rozdział 1

Zdawanie i przyjmowanie obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe

Rozdział 2

Zdawanie i obejmowanie kierowniczych stanowisk służbowych przez strażaków mianowanych

Rozdział 3

Składanie ślubowania przez strażaków

Rozdział 4

Oficjalne części zawodów lub mistrzostw sportowych

Rozdział 5

Wizyty przedstawicieli najwyższych władz państwowych w jednostce organizacyjnej PSP

Rozdział 6

Pożegnanie i powitanie Polskiej Misji Ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 7

Zmiana służby w jednostce ratowniczo-gaśniczej i innych służb

Rozdział 8

Włączanie jednostek ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego

Rozdział 9

Nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP

Rozdział 10

Pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP

Rozdział 11

Nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP

Rozdział 12

Obchody jubileuszy w jednostkach organizacyjnych PSP

Rozdział 13

Powitanie absolwenta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, strażaka przeniesionego do dalszego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej PSP, osoby podejmującej służbę przygotowawczą lub pracownika jednostki organizacyjnej PSP

Rozdział 14

Pożegnanie strażaka kończącego służbę w Państwowej Straży Pożarnej, odchodzącego do służby w innej jednostce organizacyjnej PSP oraz pożegnanie pracownika jednostki organizacyjnej PSP

Rozdział 15

Wręczenie odznak orderów i odznaczeń oraz aktów nadania wyższych stopni i innych wyróżnień

Rozdział 16

Wręczenie aktów nadania stopnia nadbrygadiera oraz generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 17

Uhonorowanie za dotychczasową służbę pożarniczą

Rozdział 18

Uroczystości pogrzebowe z udziałem asysty honorowej PSP

Dział VI

UROCZYSTOŚCI SZKOLNE

Rozdział 1

Immatrykulacja i inauguracja roku akademickiego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej oraz rozpoczęcie roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa

Rozdział 2

Dzień Podchorążego

Rozdział 3

Dzień Kadeta

Rozdział 4

Wręczenie aktów nadania stopni i dyplomów ukończenia studiów w Szkole Głównej Służby Pożarniczej

Rozdział 5

Promocja na pierwszy stopień oficerski i pierwszy stopień aspirancki

Rozdział 6

Rozpoczęcie i zakończenie ćwiczeń, zgrupowań szkoleniowych w jednostkach organizacyjnych PSP

Dział VII

UROCZYSTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM

Rozdział 1

Składanie wieńców i wiązanek przed pomnikami, tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej

Rozdział 2

Apel poległych lub apel pamięci

Dział VIII

UROCZYSTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

Rozdział 2

Wmurowanie aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego

Rozdział 3

Odslanianie pomników i tablic pamiątkowych

Rozdział 4

Otwarcie i oddanie do użytku obiektu strażnicy

Rozdział 5

Przekazanie pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP

Dział IX

UROCZYŚCZOŚCI O CHARAKTERZE RELIGIJNYM

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

Rozdział 2

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas mszy świętej organizowanej w obrządku rzymskokatolickim

Rozdział 3

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas nabożeństwa organizowanego w obrządku prawosławnym

Rozdział 4

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas nabożeństwa organizowanego w obrządku ewangelicko-augsburskim

Rozdział 5

Udział asysty honorowej PSP w uroczystościach ekumenicznych

Rozdział 6

Spotkania wigilijne i wielkanocne organizowane w jednostce organizacyjnej PSP

Rozdział 7

Ślub strażaka

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Znaki graficzne użyte w Ceremoniale

Załącznik nr 2

Przykładowy scenariusz uroczystości (minutowy)

Załącznik nr 3

Przykładowy plan realizacji zadań związanych z przygotowaniem i przebiegiem uroczystości

Załącznik nr 4

Widok masztu flagowego

Załącznik nr 5

Przykładowe ustawienie pojazdu pożarniczego przygotowanego do podniesienia flagi państwowej RP

Załącznik nr 6

Wzór wniosku o skierowanie asysty honorowej PSP do udziału w uroczystości

Załącznik nr 7

Przykładowe składanie flagi państwowej RP przez poczet flagowy

Załącznik nr 8

Przykładowe ustawienie pojazdu pożarniczego przygotowanego do podniesienia flagi państwowej RP

Załącznik nr 9

Przykładowe ustawienie pocztów sztandarowych towarzyszących

Załącznik nr 10

Przykładowe ugrupowania uczestników uroczystego apelu: wprowadzenie pododdziałów na miejsce uroczystości, złożenie meldunku przełożonemu, przegląd pododdziałów, powitanie, podniesienie flagi państwowej RP, przegrupowanie pododdziałów do defilady i defilada pododdziałów

Załącznik nr 11

Kolejność ustawienia delegacji podczas uroczystości składania wieńców i wiązanek

Załącznik nr 12

Wzór pamiątkowego proporczyka oraz znicza

Załącznik nr 13

Składanie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza

Załącznik nr 14

Przykłady ustawienia uczestników uroczystości zdania i obejmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe

Załącznik nr 15

Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystej zbiórki z okazji zdawania i przyjmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe

Załącznik nr 16

Tekst roty ślubowania strażaka Państwowej Straży Pożarnej w układzie do odczytania przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP

Załącznik nr 17

Tekst błogosławieństwa strażaka po złożeniu ślubowania

Załącznik nr 18

Oficjalne części zawodów i mistrzostw sportowych

Załącznik nr 19

Pudelko na flagę państwową z godłem RP

Załącznik nr 20

Zmiana służby w jednostce ratowniczo-gaśniczej – plac zewnętrzny lub wewnętrzny jednostki ratowniczo-gaśniczej

Załącznik nr 21

Nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP

Załącznik nr 22

Pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP

Załącznik nr 23

Nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP

Załącznik nr 24

Uroczystości pogrzebowe z udziałem asysty honorowej PSP

Załącznik nr 25

Przykładowy wzór opakowania na odznaczenia do przekazania rodzinie zmarłego strażaka

Załącznik nr 26

Przykładowe złożenie flagi państwowej RP w trójkąt

Załącznik nr 27

Pieśń Rycerska – Hymn do miłości Ojczyzny

Załącznik nr 28

Gaudeamus igitur

Załącznik nr 29

Promocja na pierwszy stopień oficerski lub pierwszy stopień aspirancki

Załącznik nr 30

Tekst błogosławieństwa strażaka po promocji oficerskiej

Załącznik nr 31

Tekst błogosławieństwa strażaka po wręczeniu aktów nadania stopnia młodszego aspiranta

Załącznik nr 32

Apel poległych lub apel pamięci

Załącznik nr 33

Odsłanianie pomników i tablic pamiątkowych

Załącznik nr 34

Otwarcie i oddanie do użytku obiektu strażnicy

Załącznik nr 35

Przekazanie pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP

Załącznik nr 36

Kalendarium rocznic i świąt

DZIAŁ I. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI UROCZYSTOŚCI

§ 1. 1. Ceremoniał pożarniczy Państwowej Straży Pożarnej, zwany dalej „Ceremoniałem”, ustala zasady i formy określające zespołowe i indywidualne zachowanie się strażaków Państwowej Straży Pożarnej, zwanych dalej „strażakami”, oraz osób cywilnych biorących udział w uroczystościach, formy organizacji i porządek przebiegu uroczystości, organizowanych przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej, zwane dalej „jednostkami organizacyjnymi PSP”.

2. Ceremoniał prezentuje przebieg uroczystości organizowanych zgodnie z polską tradycją. Ujednolica zasady ich organizacji oraz umożliwia sprawne przeprowadzenie z uwzględnieniem przepisów obowiązujących w Państwowej Straży Pożarnej.

3. Ceremoniał opisuje przebieg uroczystości z udziałem pożarniczej asysty honorowej Państwowej Straży Pożarnej, zwanej dalej „asystą honorową PSP”, która może występować w zróżnicowanym składzie w zależności od charakteru uroczystości, miejsca jej przebiegu oraz rangi. W Ceremoniale zawarto szczegółowy przebieg wybranych uroczystości, a także czynności wykonywane przez asystę honorową PSP.

4. Uroczystości mogą być łączone w jedną wspólną uroczystość, przy zachowaniu porządku przewidzianego dla każdej z nich.

5. Ceremoniał nie ustala wszystkich szczegółów uroczystości. Dopuszcza się możliwość wprowadzenia zmian, które nie zaburzają jej sprawnego przebiegu, nie uchybiają godnej reprezentacji Państwowej Straży Pożarnej i nie naruszają idei Ceremoniału.

6. Podczas uroczystości innych niż wymienione w Ceremoniale wykorzystuje się elementy Ceremoniału właściwe dla analogicznej uroczystości.

§ 2. Ceremoniał stosuje się również podczas uroczystości organizowanych przez inne podmioty, jeżeli biorące w wydarzeniu pododdziały Państwowej Straży Pożarnej występują jako jedyna formacja mundurowa.

§ 3. Pododdziały Państwowej Straży Pożarnej uczestniczące w uroczystości z pododdziałami innych formacji mundurowych dostosowują się do scenariusza organizatora uroczystości i ceremoniału właściwego dla formacji organizatora.

§ 4. 1. Ilekroć w Ceremoniale jest mowa o:

- 1) akcie erekcyjnym – należy przez to rozumieć dokument rozpoczynający w uroczysty sposób budowę, inicjatywę przedsięwzięcia, na którym można wymienić: inicjatorów, fundatorów lub budowniczych danego przedsięwzięcia, który może być uroczystie podpisany i wmurowywany w fundament rozpoczętej budowy;
- 2) bandolierze – należy przez to rozumieć pas wykonany ze skóry i pokryty czerwonym suknem z galonem srebrnym, który jest noszony przez sztandarowego;
- 3) celebransie – należy przez to rozumieć duchownego odpowiedzialnego za przeprowadzenie mszy świętej lub nabożeństwa;
- 4) ceremoniarzu – należy przez to rozumieć osobę sprawującą funkcję liturgiczną, której zadaniem jest koordynacja przebiegu liturgii oraz przeprowadzenie prób zespołu liturgicznego;
- 5) dowódcy uroczystości – należy przez to rozumieć wyznaczonego przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP strażaka, odpowiedzialnego za przygotowanie i przeprowadzenie uroczystości zgodnie z Ceremoniałem. W uroczystościach z udziałem kilku pododdziałów jest nim strażak podający komendy dla wszystkich pododdziałów;
- 6) gościu honorowym – należy przez to rozumieć osobę zaproszoną przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP (organizatora uroczystości), reprezentującą władze państwowe, administracyjne, samorządowe, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje, a także przełożonych kierownika jednostki organizacyjnej PSP lub ich przedstawicieli;
- 7) „**Haśle Wojska Polskiego**” – należy przez to rozumieć sygnał hymniczny Wojska Polskiego, oparty na motywach „**Marsza obozowego**” – „**Bracia do bitwy nadszedł czas**” Karola Kurpińskiego;

- 8) kamieniu węgielnym – należy przez to rozumieć kamień narożny w fundamencie budynku lub pierwszy położony kamień (cegłę), rozpoczynający budowę, na którym można umieścić imię budowniczego, informacje o dacie budowy i inwestorze;
- 9) kierownikowi jednostki organizacyjnej PSP – należy przez to rozumieć Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, komendanta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, Dyrektora Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowego Instytutu Badawczego i Dyrektora Centralnego Muzeum Pożarnictwa;
- 10) kirze – należy przez to rozumieć czarną wstążkę, wstęgę albo czarną szarfę (pas tkaniny zszytej z dwóch części), które wiązane są w kokardę na górze drzewca flagi lub sztandaru;
- 11) kompanii honorowej – należy przez to rozumieć funkcję przypisaną przez kierownika właściwej jednostki organizacyjnej PSP dla najważniejszego pododdziału podczas uroczystości, występującego ze sztandarem tej jednostki. Kompania honorowa składa się z: dowódcy, pocztu flagowego, pocztu sztandarowego (tylko z jednym sztandarem) oraz pododdziału marszowego (40 strażaków – minimum 24 strażaków). Kompania honorowa w czasie uroczystości ustawia się w ugrupowaniu rozwiniętym;
- 12) Kompanii Reprezentacyjnej Państwowej Straży Pożarnej – należy przez to rozumieć pododdział reprezentujący Państwową Straż Pożarną, powołany przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, występujący ze sztandarem Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej na uroczystościach, na których występują kompanie reprezentacyjne innych służb oraz na uroczystościach pożarniczych na szczeblu centralnym lub krajowym;
- 13) kompanii reprezentacyjnej jednostki organizacyjnej PSP – należy przez to rozumieć pododdział reprezentujący jednostkę organizacyjną PSP, powołany przez kierownika tej jednostki, występujący na uroczystościach z jej sztandarem;
- 14) kroku pogrzebowym – należy przez to rozumieć krok stosowany przez asystę honorową PSP w czasie przemarszu w kondukcje pogrzebowym oraz podczas składania wieńców i wiązanek. Tempo marszu 52–56 kroków na minutę. Pozostałe parametry marszu, jak w kroku zwykłym, bez wymachu rąk. Strażacy występujący indywidualnie idący w kondukcje pogrzebowym, nie zdejmują nakrycia głowy;
- 15) linii kolumn – należy przez to rozumieć szyk, w którym kolumny pododdziałów stoją jedna obok drugiej na tej samej wysokości, w ustalonych odstępach, frontem w wyznaczonym kierunku;
- 16) miejscu kultu religijnego – należy przez to rozumieć miejsce, w którym stale i systematycznie zbierają się wierni danej religii (wyznania) dla wzięcia udziału we mszy świętej, nabożeństwie i innych zorganizowanych formach sprawowania kultu religijnego, w szczególności: kościoły, kaplice, klasztory, cerkwie, zbory, synagogi, meczety oraz domy pogrzebowe i krematoria;
- 17) mistrzu ceremonii – należy przez to rozumieć osobę prowadzącą uroczystość pogrzebową bezwyznaniową;
- 18) pododdziale towarzyszącym – należy przez to rozumieć każdy pododdział, który nie pełni funkcji kompanii honorowej i który może występować w następującym składzie:
  - a) dowódca, poczet sztandarowy (ze sztandarem swojej jednostki organizacyjnej PSP) oraz pododdział marszowy (40 strażaków – minimum 24 strażaków),
  - b) dowódca oraz pododdział marszowy (40 strażaków – minimum 24 strażaków).Pododdział towarzyszący w czasie uroczystości ustawia się w ugrupowaniu marszowym. Dopuszcza się ustawienie w ugrupowaniu rozwiniętym;
- 19) pocztach sztandarowych towarzyszących – należy przez to rozumieć poczty sztandarowe, które nie wchodzi w skład kompanii honorowej i pododdziałów towarzyszących, takie jak: sztandary Państwowej Straży Pożarnej, uczelni i szkół Państwowej Straży Pożarnej, Ochotniczych Straży Pożarnych, historycznych (pożarniczych), wojskowych, oraz innych służb, które są wprowadzane na wyznaczone miejsce uroczystości przed wejściem asysty honorowej PSP, a odprowadzane po jej wyjściu;

- 20) poduszce żałobnej – należy przez to rozumieć poduszkę o wymiarach 35x35 cm obszytą ciemnoczerwonym sukniem, na której w czasie uroczystości żałobnych eksponowane są odznaki orderów i odznaczeń;
- 21) precedencji – należy przez to rozumieć porządek (pierwszeństwo witania, przemawiania, składania wieńców i wiązanek oraz zajmowania miejsc), kolejność ustaloną zasadami protokołu dyplomatycznego;
- 22) sygnałe „**Bacność**” – należy przez to rozumieć sygnał poprzedzający komendy i odczytanie oficjalnych dokumentów;
- 23) sygnałe „**Do promocji**” – należy przez to rozumieć sygnał grany w trakcie występowania do promocji;
- 24) sygnałe „**Sluchajcie Wszyscy**” – należy przez to rozumieć sygnał poprzedzający odegranie **hymnu Rzeczypospolitej Polskiej**, wystąpienia i przemówienia okolicznościowe;
- 25) utworze okolicznościowym – należy przez to rozumieć utwór muzyczny wykonywany w trakcie uroczystości, związany ściśle z obchodzonym świętem, rocznicą wydarzenia historycznego oraz innymi ważnymi wydarzeniami;
- 26) zaproszonym gościu – należy przez to rozumieć osobę cywilną lub strażaka zaproszonego na uroczystość, która nie jest gościem honorowym.

2. Użyte w Ceremoniale znaki graficzne zostały określone w **załączniku nr 1 do Ceremoniału**.

§ 5. 1. Planując organizację uroczystości należy sporządzić następującą dokumentację:

- 1) scenariusz uroczystości (minutowy);
- 2) szczegółowy scenariusz uroczystości wraz z planem sytuacyjnym (dotyczy miejsc uroczystości);
- 3) plan realizacji zadań związanych z przygotowaniem i przebiegiem uroczystości.

2. Scenariusz uroczystości zatwierdza kierownik jednostki organizacyjnej PSP, w której jest planowana uroczystość. W przypadku planowanego udziału w uroczystości przełożonego kierownika jednostki organizacyjnej PSP, scenariusz ten musi być przez przełożonego zaakceptowany (zatwierdzony). Przykładowy scenariusz uroczystości określa **załącznik nr 2 do Ceremoniału**. W wyjątkowych sytuacjach scenariusze uroczystości mogą być opracowane przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. W takim przypadku pododdział Państwowej Straży Pożarnej dostosowuje się do scenariusza organizatora uroczystości.

3. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP organizującej uroczystość zatwierdza:

- 1) szczegółowy scenariusz uroczystości (zawierający w szczególności podawane komendy przez dowódcę uroczystości oraz plan sytuacyjny), który przesyła przełożonemu, jeżeli przewiduje się jego obecność na uroczystości. Plan sytuacyjny załączony do scenariusza szczegółowego zawiera:
  - a) ustawienie trybuny honorowej (z zadaszeniem – do uzgodnienia wewnętrznego), ustawienie pododdziałów przed uroczystością (niezbędne do przygotowania miejsca uroczystości), wskazanie miejsca, w którym odbędzie się podniesienie flagi państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „flagą państwową RP”, określenie ewentualnego miejsca dla punktu medycznego, ustawienie nagłośnienia, wystawy sprzętu pożarniczego, pojazdów pożarniczych i dekoracji miejsca uroczystości,
  - b) drogę przełożonego dokonującego przeglądu pododdziałów; wskazanie miejsca, z którego przełożony wita się z pododdziałami;
- 2) plan realizacji zadań związanych z przygotowaniem i przebiegiem uroczystości. Przykładowy plan realizacji zadań określa **załącznik nr 3 do Ceremoniału**.

4. Dowódca uroczystości występuje w ubiorze reprezentacyjnym lub ubiorze wyjściowym. Jeżeli uroczystość odbywa się w pomieszczeniu, to do butów oficerskich lub trzewików bukatowych z gwoździami dowódca uroczystości zakłada czapkę rogatywkę, pas główny oraz rękawiczki skórzane czarne. Występując w półbutach wyjściowych skórzanych czarnych nie zakłada czapki rogatywki, pasa głównego i rękawiczek skórzanych czarnych. Dowódca uroczystości nie występuje w okularach przeciwsłonecznych.

5. Jeżeli przewiduje się wprowadzenie do uroczystości elementów ceremonii religijnej, kierownik jednostki organizacyjnej PSP organizującej uroczystość wyznacza strażaka, który uzgadnia te elementy z kapelanem Państwowej Straży Pożarnej, zwanym dalej „kapelanem PSP”, lub właściwymi terytorialnie władzami kościelnymi i uwzględnia je w scenariuszu uroczystości. Biorący udział w uroczystości kapelan PSP występuje w ubiorze wyjściowym. Jeżeli uroczystość ma miejsce podczas ćwiczeń, szkoleń, zgrupowań oraz innych uroczystości o podobnym charakterze, kapelan PSP uzgadnia z organizatorem rodzaj ubioru.

§ 6. 1. Sporządzający scenariusz szczegółowy uroczystości dostosowuje zawarte w nim komendy do rodzaju, liczby i wielkości występujących w niej pododdziałów.

2. Jeżeli jednostka organizacyjna PSP występuje jako jeden pododdział, stosuje się komendy w szczególności: „**Pluton – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Szkoła – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”.

3. Jeżeli w uroczystości pożarniczej bierze udział więcej niż jedna jednostka organizacyjna PSP lub pododdziały innych formacji mundurowych, stosuje się komendy w szczególności „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Zgrupowanie – BACZNOŚĆ**”.

4. Jeżeli w uroczystościach organizowanych przez jednostki organizacyjne PSP biorą udział pododdziały innych formacji mundurowych, wyposażone w broń długą, po podaniu komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**” podaje się komendy: „**Na ramię – BRONŃ**”, „**Prezentuj – BRONŃ**”, „**Na prawo – PATRZ**”. Przed komendą „**SPOCZNIJ**” podaje się komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na ramię – BRONŃ**”, „**Do nogi – BRONŃ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

5. Organizowana uroczystość (uroczysty apel lub uroczysta zbiórka) składa się z 3 części:

1) uroczysty apel:

a) część I – wstęp:

- ustawienie pododdziałów towarzyszących oraz zajęcie miejsca przez pozostałych uczestników uroczystości (poza pododdziałami) na miejscu uroczystości,
- wprowadzenie kompanii honorowej ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP na miejsce uroczystości,
- złożenie przełożonemu meldunku przez dowódcę uroczystości,
- przegląd pododdziałów,
- przywitanie się przełożonego ze strażakami (pododdziałami),
- podniesienie flagi państwowej RP i odegranie **hymnu Rzeczypospolitej Polskiej**, zwanego dalej „**hymnem RP**”,
- przywitanie przez gospodarza uroczystości zaproszonych gości,

b) część II – uzależniona od charakteru uroczystości:

- zasadnicza część uroczystości,
- przemówienia okolicznościowe,
- dopuszcza się po wystąpieniach okolicznościowych odczytanie gratulacji i życzeń (lub wybranej ich części), które wpłynęły do jednostki organizacyjnej PSP,

c) część III – zakończenie uroczystości:

- przeformowanie pododdziałów do defilady,
- defilada pododdziałów,
- złożenie meldunku przełożonemu przez dowódcę uroczystości o zakończeniu uroczystości,
- opuszczenie miejsca uroczystości przez przełożonego i zaproszonych gości,
- wydanie odpowiednich komend przez dowódcę uroczystości dla pododdziałów, które pozostały na miejscu uroczystości;

2) uroczysta zbiórka:

a) część I – wstęp:

- ustawienie pododdziałów towarzyszących oraz zajęcie miejsca przez pozostałych uczestników uroczystości (poza pododdziałami) na miejscu uroczystości,
- złożenie przelożonemu meldunku przez dowódcę uroczystości,
- przywitanie się przelożonego ze strażakami (pododdziałami),
- wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP na miejsce uroczystości,
- odtworzenie **hymnu RP** (w przypadku uroczystej zbiórki na placu zewnętrznym podnoszona jest flaga państwowa RP),
- przywitanie przez gospodarza uroczystości zaproszonych gości,

b) część II – uzależniona od charakteru uroczystości:

- zasadnicza część uroczystości,
- przemówienia okolicznościowe,
- dopuszcza się po wystąpieniach okolicznościowych odczytanie gratulacji i życzeń (lub wybranej ich części), które wpłynęły do jednostki organizacyjnej PSP,

c) część III – zakończenie uroczystości:

- odprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP z miejsca uroczystości,
- złożenie meldunku przelożonemu przez dowódcę uroczystości o zakończeniu uroczystości,
- opuszczenie miejsca uroczystości przez przelożonego i zaproszonych gości,
- wydanie odpowiednich komend przez dowódcę uroczystości dla pododdziałów (strażaków), które pozostały na miejscu uroczystości.

§ 7. W kwestiach nieuregulowanych w Ceremoniale należy stosować odpowiednio przepisy Ceremoniału Wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

DZIAŁ II.
UROCZYSTY APEL
Rozdział 1.
Postanowienia ogólne

§ 8. Uroczysty apel w jednostkach organizacyjnych PSP organizuje się w szczególności z okazji:

- 1) obchodów świąt państwowych, narodowych i Dnia Strażaka;
- 2) pożegnania sztandaru jednostki organizacyjnej PSP;
- 3) nadania sztandaru jednostce organizacyjnej PSP;
- 4) nadania odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP;
- 5) zdawania i przyjmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na stanowiska służbowe;
- 6) wręczenia odznaczeń oraz aktów nadania wyższych stopni;
- 7) promocji na pierwszy stopień oficerski lub na pierwszy stopień aspirancki;
- 8) wręczenia aktów nadania stopni na pierwszy stopień oficerski lub na pierwszy stopień aspirancki;
- 9) składania ślubowania przez strażaków;
- 10) inauguracji roku akademickiego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej oraz rozpoczęcia roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa;
- 11) wręczenia dyplomów ukończenia studiów w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- 12) zakończenia roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa;
- 13) włączenia jednostki ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;

- 14) pożegnania i powitania uczestników Polskiej Misji Ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej;
- 15) wizyty przedstawicieli najwyższych władz państwowych w jednostce organizacyjnej PSP;
- 16) przekazania pojazdu pożarniczego lub sprzętu pożarniczego jednostce organizacyjnej PSP;
- 17) wmurowania aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego;
- 18) otwarcia obiektu strażnicy;
- 19) oficjalnej części zawodów i mistrzostw sportowych;
- 20) apelu poległych lub apelu pamięci;
- 21) odsłaniania pomników i tablic pamiątkowych;
- 22) składania wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza i w innych miejscach pamięci;
- 23) obchodów jubileuszowych w jednostce organizacyjnej PSP;
- 24) udziału asysty honorowej PSP w uroczystościach patriotyczno-religijnych i religijnych.

Rozdział 2.

Przygotowanie i organizacja uroczystego apelu

§ 9. 1. Uroczysty apel należy organizować w miejscu, które umożliwi przeprowadzenie go zgodnie z jego celem. Wcześniej należy przeprowadzić wizję lokalną planowanego miejsca uroczystości.

2. Przy organizacji uroczystego apelu należy uwzględnić zapasowe miejsce uroczystości, mając na uwadze warunki atmosferyczne. Decyzję o wykorzystaniu zapasowego miejsca uroczystości podejmuje kierownik jednostki organizacyjnej PSP. Zmiana miejsca uroczystości wiąże się z bardzo szybkim przeorganizowaniem uroczystości, a nawet dokonaniem zmiany formy uroczystości z uroczystego apelu na uroczystą zbiórkę.

3. Miejsce uroczystego apelu, w zależności od okazji, należy udekorować symbolami narodowymi, międzynarodowymi (np. flaga Unii Europejskiej), pożarniczymi, regionalnymi. W szczególności można także eksponować charakterystyczne dla służby pożarniczej i jej działalności emblematy, plakaty, sprzęt pożarniczy, świadectwa jej historycznego rozwoju.

4. Miejsce, w którym planowany jest uroczysty apel, powinno być tak wyposażone w sprzęt nagłaśniający, by zapewnić słyszalność wszystkim uczestnikom uroczystości oraz umożliwić funkcyjnym realizację przydzielonych im zadań.

5. Uroczysty apel powinien być tak zorganizowany i przeprowadzony, aby uroczystość nie trwała dłużej niż 1,5 godziny.

6. Uroczysty apel może być poprzedzony w szczególności mszą świętą, nabożeństwem lub złożeniem wianki kwiatów w miejscach pamięci w czasie określonym przez organizatora.

7. W miejscu uroczystego apelu należy zbudować podwyższenie (trybunę honorową) lub w inny sposób wydzielić miejsce dla zaproszonych gości, które w przypadku opadów atmosferycznych lub intensywnego nasłonecznienia powinno być zadaszone. Należy też zapewnić odpowiednie stanowiska pracy dla służb technicznych obsługujących uroczystość.

8. Po lewej stronie trybuny honorowej – patrząc od strony pododdziałów – na wysokości jej frontowej części, w odległości około pięciu kroków, powinien być usytuowany maszt flagowy. W przypadku braku możliwości spełnienia tego warunku, maszt flagowy powinien znajdować się w miejscu wyeksponowanym i łatwo dostępnym dla poczty flagowego.

9. Maszt flagowy oraz flaga państwowa RP powinny być wyposażone w odpowiednie zaczepy, pozwalające na szybkie, sprawne i trwałe przymocowanie flagi do linki masztu. Linka powinna znajdować się na zewnątrz masztu (nie od strony pododdziałów).

10. Maszt flagowy występuje w biało-czerwonych pasach pod kątem 45° (szerokość pasa 10 cm) o wysokości „h” od 8 do 12 metrów. Widok masztu jest określony na **rysunku nr 1 w załączniku nr 4 do Ceremoniału**.

11. Dopuszcza się zastosowanie masztu flagowego koloru białego przy zachowaniu pozostałych parametrów.

12. Na **rysunku nr 2 w załączniku nr 4 do Ceremoniału** przedstawiono przykładowe wyposażenie masztu flagowego w elementy poprawiające montaż i wygląd masztu, jak również łatwość w zaczepieniu i podniesieniu flagi państwowej RP na maszt oraz jej wyeksponowanie. Do tego celu można wykorzystać przenośny maszt flagowy odpowiednio zakotwiczony w podłożu (z uwzględnieniem maskownicy), posiadający np. 3 (4 lub 5) obejmę do zamocowania flagi (przy ostatniej obejmie można wykorzystać obciążnik), korbkę montowaną do mechanizmu połączonego z linką do podnoszenia flagi. Należy do tego zastosować odpowiednią podstawę stabilizacyjną.

13. Jeżeli na miejscu uroczystości nie ma masztu do podniesienia flagi państwowej RP, dopuszcza się podniesienie jej na samochodzie pożarniczym (drabina mechaniczna lub podnośnik hydrauliczny). Flagę państwową RP zaczepia się do belki mocującej z zaczepami, zamontowanej do górnej lewej krawędzi kosza lub platformy (stojąc w koszu – twarzą do miejsca uroczystości). Dopuszcza się zamontowanie belki mocującej do górnej prawej krawędzi kosza lub platformy (stojąc w koszu – twarzą do miejsca uroczystości). Długość belki mocującej powinna być tak dobrana, aby zamocowana flaga nie dotykała elementów konstrukcyjnych pojazdu, nawet przy niekorzystnych warunkach atmosferycznych. Zaczepy na belce i fladze powinny zapewnić szybkie, sprawne przymocowanie flagi. Dodatkowe elementy mocujące nie mogą negatywnie wpływać na poprawną pracę drabiny lub podnośnika hydraulicznego.

14. Podczas uroczystości pojazd powinien być ustawiony po lewej stronie trybuny honorowej (patrząc od strony pododdziałów) na wysokości jej frontowej części (kabiną skierowaną do miejsca uroczystości). W przypadku braku możliwości zamocowania flagi na belce mocującej należy przesła drabiny lub ramię podnośnika hydraulicznego przesunąć na bok względem kabiny, umożliwiając w ten sposób jej zamocowanie. Przykład ustawienia drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego do podniesienia flagi państwowej RP na miejscu uroczystości jest określony na **rysunku nr 1 i 2 w załączniku nr 5 do Ceremoniału**. Przykładowe mocowanie belki mocującej do flagi na koszu (platformie) zostało określone na **rysunku nr 3 w załączniku**

nr 5 do Ceremoniału. Podnoszenie flagi państwowej RP z wykorzystaniem pojazdu pożarniczego powinno być zsynchronizowane z czasem trwania **hymnu RP**.

15. W miejscu uroczystego apelu, w zależności od charakteru uroczystości, dopuszcza się umieszczenie dodatkowo, w szczególności: stolika z kroniką lub księgą pamiątkową jednostki organizacyjnej PSP, podestu dla promowanych na pierwszy stopień oficerski, stolika na szablę do promocji oficerskiej, stolika (np. na sztandar, odznaczenia i wyróżnienia), zestaw akcesoriów potrzebnych do ceremonii religijnej, na nagłośnienie i stanowiska dla narratora uroczystości.

16. W uroczystym apelu biorą udział w szczególności: dowódca uroczystości, narrator, orkiestra, kompania honorowa, pododdziały towarzyszące, poczty sztandarowe towarzyszące oraz zaproszeni goście, którzy zajmują miejsce ustalone przez organizatora określone w szczegółowym scenariuszu uroczystości.

17. Organizator uroczystości, w zależności od rangi i charakteru uroczystości może zaprosić do udziału w uroczystości przedstawicieli najwyższych władz państwowych, przedstawicieli: Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej, instytucji centralnych, władz pożarniczych, administracyjnych i samorządowych, duchowieństwa, organizacji pozarządowych, Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej, strażaków w stanie spoczynku oraz byłych pracowników cywilnych jednostki organizacyjnej PSP. Mogą zostać zaproszone pododdziały reprezentujące inne formacje. W uroczystości można uwzględnić udział pocztów sztandarowych ze sztandarem uczelni, szkół Państwowej Straży Pożarnej i innych.

18. Do udziału w uroczystym apelu mogą zostać włączone pożarnicze pododdziały historyczne oraz pojazdy pożarnicze (również historyczne).

19. Pododdziały oraz poczty sztandarowe towarzyszące uczestniczące w uroczystym apelu ustawiają się na miejscu uroczystości na 15 minut przed jej rozpoczęciem.

20. Kompania honorowa uczestnicząca w uroczystym apelu ustawia się na miejscu uroczystości na 5 minut przed jej rozpoczęciem.

Rozdział 3. **Przygotowanie pododdziałów do uroczystego apelu**

§ 10. 1. Asystę honorową PSP podczas uroczystego apelu stanowi pododdział wyznaczony przez dowódcę uroczystości. Asysta może być wyznaczona z innej jednostki organizacyjnej PSP po akceptacji właściwego przełożonego. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP, organizując uroczystość może złożyć pisemny wniosek o skierowanie asysty honorowej PSP ze szkół Państwowej Straży Pożarnej do Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej. W przypadku wniosku o skierowanie asysty honorowej PSP z terenu województwa, wniosek składa się do właściwego komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej. Wzór wniosku określa **załącznik nr 6 do Ceremoniału**.

2. Udział asysty honorowej PSP stanowi ważny element oprawy ceremonialnej uroczystości i ma na celu nadanie odpowiedniej rangi oraz podniosłego charakteru uroczystości.

3. Asysta honorowa PSP nie może uczestniczyć w przedsięwzięciach o charakterze politycznym.

4. Asysta honorowa PSP występuje w ubiorze reprezentacyjnym. Dopuszcza się niewystępowanie w ubiorze reprezentacyjnym asysty honorowej PSP określonej w ust. 5 pkt 2–3, 10–11 i 13.

5. Asystę honorową PSP podczas uroczystości mogą stanowić:

- 1) kompania honorowa;
- 2) orkiestra;
- 3) pododdział towarzyszący;
- 4) poczet flagowy;
- 5) poczet sztandarowy;
- 6) posterunek honorowy (minimum 2 strażaków);
- 7) dowódca pocztów sztandarowych towarzyszących;
- 8) poczty sztandarowe towarzyszące;
- 9) strażacy wyznaczeni do niesienia wieńców, wiązanek, odznaczeń, nakrycia głowy i zdjęcia (podczas ceremonii pogrzebowej) – występują z pasem głównym (bez toporka strażackiego z pokrowcem);
- 10) trębacz;
- 11) werblista;
- 12) szpaler honorowy;
- 13) osoby do posługi liturgicznej.

6. Skład osobowy (liczbowy) asysty honorowej PSP określa kierownik jednostki organizacyjnej PSP przygotowującej uroczystość.

7. W miejscu przeprowadzania uroczystego apelu kompania honorowa ustawia się w ugrupowaniu rozwiniętym. Pododdziały towarzyszące ustawiają się na miejscu uroczystości w linii kolumn (pododdział jeden obok drugiego na tej samej wysokości, w ustalonych odstępach, czołem w jednym kierunku – np. w kolumnie czwórkowej). Jeżeli w skład pododdziału towarzyszącego wchodzi poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP (decyzję w tej sprawie podejmuje organizator uroczystości), wówczas poczet zajmuje miejsce obok dowódcy tego pododdziału i obok pododdziału – tworząc linię kolumn. W wyjątkowej sytuacji (dostępne miejsce oraz liczba pododdziałów biorących udział w uroczystości) dopuszcza się ustawienie pozostałych pododdziałów w ugrupowaniu rozwiniętym (np. w dwuszeregu).

8. W skład pocztu flagowego wchodzi:

- 1) dowódca pocztu flagowego;
- 2) flagowy;
- 3) asystujący.

9. Tworząc skład osobowy pocztu flagowego należy przyjąć (jako zasadę) starszeństwo w stopniu – dowódca pocztu flagowego jest najstarszy stopniem. Dopuszcza się wyznaczenie do składu pocztu strażaków posiadających równy stopień.

10. Poczet flagowy maszeruje trzy kroki za dowódcą, w odległości trzech kroków przed pocztem sztandarowym. Dowódca pocztu maszeruje z prawej strony flagowego, a asystujący ze strony lewej. Jeżeli względy organizacyjne tego wymagają, poczet flagowy może stać przy maszcie lub drabinie mechanicznej lub podnośniku hydraulicznym. W takiej sytuacji zajmuje on swoje miejsce w czasie wprowadzania pododdziałów w miejsce uroczystości. Flagowy przypina flagę do masztu, dowódca pocztu flagowego po podniesieniu flagi z jego rąk wraca na poprzednie miejsce i salutuje.

11. Poczet flagowy obowiązany jest do właściwego przygotowania flagi państwowej RP, w tym zapewnienia jej estetycznego wyglądu, prawidłowego złożenia oraz możliwości szybkiego i trwałego zamocowania do linki nośnej masztu flagowego lub elementu belki mocowanej na koszu lub platformie pojazdu pożarniczego.

12. Przy wyborze wielkości flagi państwowej RP należy wziąć pod uwagę wysokość masztu flagowego. Zwyczajowo flagę państwową RP o parametrach 150x240 cm stosuje się do masztu o wysokości 12 metrów. Przy niższych masztach stosuje się zasadę, że szerokość flagi na maszcie stojącym nie może być mniejsza niż

$1/6$ wysokości masztu oraz nie może być większa niż $1/5$ wysokości masztu.

13. Flaga państwowa RP przygotowana do uroczystości powinna być złożona w prostokąt o wymiarach nie większych niż 80x50 cm ($a = 80$ cm, $b = 50$ cm), tworzący dwa równe pola białe i czerwone. Sposób składania flagi państwowej RP jest określony na **rysunkach od 1 do 11 w załączniku nr 7 do Ceremoniału**. Flaga jest wyposażona w trzy, cztery lub pięć zaczepów do mocowania flagi do masztu, co jest uzależnione od wielkości flagi państwowej RP.

14. Flagowy niesie flagę państwową RP przed sobą, na obu rękach, w położeniu poziomym; jego ramiona ściśle przylegają do tułowia. Białe pole flagi państwowej RP jest bliżej tułowia flagowego.

15. Flagowy przenosi flagę państwową RP w taki sposób, aby mocowania flagi do linki masztu znajdowały się po jego prawej stronie. W czasie przenoszenia flagi zezwala się na przytrzymywanie górnego mocowania flagi (pierwszy zaczep z białego pola) w prawej dłoni w sposób niewidoczny.

16. Poczet flagowy przed mocowaniem flagi zachodzi za maszt i ustawia się frontem do miejsca uroczystości, w przypadku drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego zachodzi za belkę mocowaną do kosza i ustawia się frontem do miejsca uroczystości.

17. Widok złożonej flagi państwowej RP w czasie jej przenoszenia z miejsca przechowywania na miejsce uroczystości jest określony na **rysunku nr 12 w załączniku nr 7 do Ceremoniału**.

18. W **załączniku nr 8 do Ceremoniału** przedstawiono trasę przejścia pocztu flagowego do drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego wykorzystanego do podniesienia flagi państwowej RP.

19. W skład pocztu sztandarowego wchodzi:

- 1) dowódca pocztu sztandarowego – oficer;
- 2) sztandarowy – co najmniej podoficer;
- 3) asystujący – co najmniej podoficer.

20. W asyście honorowej formowanej przez strażaków szkół Państwowej Straży Pożarnej dopuszcza się wyznaczanie do składu pocztu sztandarowego szeregowych do pełnienia funkcji sztandarowego i asystującego.

21. Poczet sztandarowy maszeruje trzy kroki za pocztem flagowym lub dowódcą i w odległości trzech kroków przed pierwszą czwórką pododdziału marszowego kompanii honorowej lub pierwszą czwórką pododdziału towarzyszącego. Dowódca pocztu sztandarowego maszeruje z prawej, a asystujący z lewej strony sztandarowego.

22. Sztandarowy nosi bandolier lub biało-czerwoną szarfę przełożoną przez prawe ramię (pod pagonem). W przypadku szarfy, jej biała część znajduje się bliżej kołnierza munduru sztandarowego.

23. Strażacy wchodzący w skład pocztu flagowego oraz pocztu sztandarowego występują bez toporka strażackiego z pokrowcem.

24. Kompanie podczas udziału w uroczystościach są pododdziałami zwartymi. Zabrania się przechodzenia osób trzecich pomiędzy strażakami wchodzącymi w ich skład.

25. Poczty sztandarowe towarzyszące podczas uroczystości ustawione są według następującej kolejności:

- 1) sztandar Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) sztandar Szkoły Głównej Służby Pożarniczej;
- 3) sztandary komend wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej;
- 4) sztandary pozostałych szkół Państwowej Straży Pożarnej;
- 5) sztandary Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwopozarowej – Państwowego Instytutu Badawczego i Centralnego Muzeum Pożarnictwa;
- 6) sztandary komend powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej;
- 7) pozostałe sztandary.

26. W przypadku, gdy w miejscu ustawienia wielu pocztów sztandarowych jest ograniczona przestrzeń, dopuszcza się ustawienie w rzędzie w następującej kolejności:

- 1) sztandarowy;
- 2) dowódca poczty;
- 3) asystujący.

27. Przykładowe ustawienie pocztów sztandarowych zostało określone na **rysunku nr 1 w załączniku nr 9 do Ceremoniału**.

§ 11. 1. Sztandarem wykonuje się następujące chwytły: **„Do nogi”**, **„Prezentuj”**, **„Salutowanie”**, **„Na ramię”**.

2. W postawie swobodnej sztandarowy trzyma sztandar postawiony na trzewiku drzewca przy prawej nodze na linii czubka buta. Drzewce przytrzymuje prawą ręką tak, aby ramię i przedramię tworzyły kąt prosty, łokieć prawej ręki przylega do ciała.

3. Wykonując chwyt **„Prezentuj”** z położenia **„Do nogi”**, sztandarowy podnosi sztandar prawą ręką i ustawia w położeniu pionowym przy prawym ramieniu (dłoń prawej ręki znajduje się na wysokości barku), następnie lewą ręką chwytła drzewce sztandaru pod prawą dłoń tak, aby ramię i przedramię tworzyły kąt prosty, po czym opuszcza prawą rękę na całą długość, obejmując nią dolną część drzewca. Chwyt **„Prezentuj”** z położenia

„Do nogi” wykonuje się na komendę **„BACZNOŚĆ”**, a gdy w uroczystości biorą udział pododdziały z bronią długą na komendę **„Na ramię – BRON”**.

4. Salutowanie sztandarem w miejscu wykonuje się z położenia **„Prezentuj”**. Gdy odbierający honory zbliży się na 5 kroków, sztandarowy robi dynamiczny zwrot w prawo w skos, z jednoczesnym wysunięciem lewej nogi do przodu i pochyła sztandar w przód pod kątem do 45° tak, aby głowica sztandaru znajdowała się na wysokości wzroku. Odległość między stopami sztandarowego wynosi nie więcej niż około 15 cm, pięta lewego buta znajduje się na wysokości środka prawego buta, a stopy są ułożone prostopadle do siebie. W tej postawie pozostaje do czasu, gdy odbierający honory znajdzie się w odległości jednego kroku za sztandarem. Wówczas przenosi sztandar do chwytu **„Prezentuj”**.

5. Wykonując chwyt **„Na ramię”** sztandarowy kładzie drzewce prawą ręką (pomagając sobie lewą ręką) na prawe ramię i trzyma je pod kątem 45°. Płat sztandaru nie może dotykać sztandarowego. Chwyt **„Na ramię”** wykonuje się, kiedy wydawana jest zapowiedź komendy **„MARSZ”** (np. **„Za mną”**, **„Przed front szyku”**).

6. Wykonując chwyt **„Do nogi”** z położenia **„Prezentuj”** sztandarowy opuszcza sztandar do nogi, przenosząc prawą dłoń nad lewą i lekko przybijając trzewikiem sztandaru (drzewce trzyma dwoma rękami). Następnie opuszcza lewą rękę wzdłuż ciała i przytrzymuje drzewce prawą ręką tak, aby ramię i przedramię tworzyły kąt prosty. Chwyt **„Do nogi”** wykonuje się na komendę **„SPOCZNIJ”**, a gdy w uroczystości biorą udział pododdziały z bronią długą na komendę **„Do nogi – BRON”**.

7. Sztandarowy salutuje sztandarem (w ugrupowaniu rozwiniętym dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują) podczas oddawania honorów:

- 1) Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Marszałkowi Sejmu;
- 3) Marszałkowi Senatu;
- 4) Prezesowi Rady Ministrów;
- 5) Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 6) sekretarzowi stanu i podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 7) kierownikowi jednostki organizacyjnej PSP oraz jego przełożonym;
- 8) na specjalne polecenie – dostojnikom państw obcych, których ranga odpowiada funkcjom sprawowanym przez osoby wymienione w pkt 1–7;
- 9) w czasie grania (odtworzenia) hymnów państwowych, „**Hasła Wojska Polskiego**”, zwanego dalej „**Hasłem WP**”, sygnałów: „**Służba wartownicza**”, „**Śpij Kolego**”, „**Cisza**” i „**Zapada zmrok**”;
- 10) przed Grobem Nieznanego Żołnierza;
- 11) w czasie pogrzebów z asystą honorową PSP lub wojskową asystą honorową;
- 12) głównemu celebriansowi, przewodniczącemu liturgii.

8. W marszu sztandarowy trzyma sztandar chwytem „**Na ramię**”. Na komendę „**BACZNOŚĆ**” przechodzi do położenia „**Prezentuj**”, a salutuje opuszczając sztandar z położenia „**Prezentuj**” w taki sam sposób jak w miejscu. Sztandarowy pochyla sztandar na komendę „**Na prawo – PATRZ**” i równocześnie zwraca głowę w prawą stronę. Na komendę „**BACZNOŚĆ**” przechodzi do położenia „**Prezentuj**” natomiast przenosi sztandar w marszu, na ramię na komendę „**SPOCZNIJ**”. W marszu sztandarem salutuje się również podczas prezentacji sztandaru lub odznaczenia.

9. Wprowadzając poczet sztandarowy do pomieszczeń, w których odbywa się uroczystość, dopuszcza się trzymanie sztandaru chwytem „**Prezentuj**”.

10. Przebieg uroczystej mszy świętej i nabożeństwa z udziałem asysty honorowej PSP został przedstawiony w dziale IX.

§ 12. 1. Kolejność wprowadzenia pododdziałów, ustawienie ich na miejscu uroczystości, pokazanie drogi przełożonego od momentu przyjęcia meldunku poprzez przegląd pododdziałów, przywitanie się z pododdziałami, zajęcie miejsca na trybunie honorowej, pokazanie drogi pocztu flagowego do masztu, przegrupowanie pododdziałów do defilady oraz defilada pododdziałów zostały określone w **załączniku nr 10 do Ceremoniału**.

2. Na **rysunkach od 1 do 9 w załączniku nr 10 do Ceremoniału** przedstawione zostało przykładowe ustawienie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku przełożonemu.

§ 13. 1. Kolejność ustawienia pododdziałów określa scenariusz uroczystości.

2. Widok ustawienia pododdziałów towarzyszących z pocztami sztandarowymi w przykładowym ugrupowaniu uczestników uroczystego apelu jest określony na **rysunku 7 w załączniku nr 10 do Ceremoniału**.

Rozdział 4.

Przyprowadzenie flagi państwowej RP i sztandaru jednostki organizacyjnej PSP z miejsca przechowywania

§ 14. 1. Kompania honorowa z pocztem flagowym i pocztem sztandarowym oraz orkiestrą, trębaczami lub fanfaryzantami maszeruje w kolumnie czwórkowej i przybywa przed budynek, w którym przechowuje się flagę państwową RP i sztandar jednostki organizacyjnej PSP, z takim wyprzedzeniem, aby po ich wstąpieniu do szyku kompanii dotrzeć do miejsca uroczystego apelu na 10 minut przed jego rozpoczęciem.

2. Dowódca kompanii podaje komendy: **„Kompania – STÓJ”**, **„W dwuszereg, w lewo – FRONT”**, **„Poczty, po flagę państwową i sztandar – MARSZ”**. Po wykonaniu komendy przez poczty podaje komendę **„Kompania – SPOCZNIJ”**.

3. Poczety flagowy i sztandarowy udają się do pomieszczenia, w którym przechowywana jest flaga państwowa RP i sztandar jednostki organizacyjnej PSP, przejmują je i wracają do szyku kompanii. Z pomieszczenia najpierw wychodzi poczet flagowy, a następnie poczet sztandarowy.

4. Poczty zatrzymują się po wyjściu z budynku. Dowódca kompanii podaje komendy **„Kompania – BACZNOŚĆ”**, **„Na prawo – PATRZ”**, trębacz lub fanfarzyści grają **„Hasło WP”**. Po odegraniu hasła poczty wstępują na swoje miejsce do szyku kompanii.

5. Dowódca kompanii podaje komendy: **„Kompania – BACZNOŚĆ”**, **„W czwórki, w prawo – ZWROT”**, **„Za mną – MARSZ”**. Orkiestra zaczyna grać utwór okolicznościowy (marszowy), kompania i orkiestra maszerują na miejsce uroczystego apelu.

6. W odległości 40–50 kroków (lub mniejszej – w zależności od warunków) od lewego skrzydła ustawionych w szyku pododdziałów, dowódca uroczystości podaje komendy **„Pododdziały na moją komendę – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, na prawo – PATRZ”**.

7. Sztandarowi pocztów sztandarowych towarzyszących w uroczystości oddają honory fladze państwowej RP i sztandarowi jednostki organizacyjnej PSP przez pochylenie sztandarów pod kątem 45° (salutują sztandarem w miejscu), a po przejściu pododdziału honorowego wykonują sztandarem chwyt **„Prezentuj”**.

8. Kompania honorowa maszeruje krokiem zwykłym wzdłuż frontu pododdziałów i zajmuje miejsce w szyku na prawym skrzydle, a orkiestra przerywa grę utworu okolicznościowego (marszowego). Orkiestra również zajmuje wyznaczone miejsce.

9. Dowódca kompanii honorowej podaje komendy: **„Kompania – STÓJ”**, **„W dwuszereg, w lewo – FRONT”**, **„Równaj – W PRAWO”**, **„Kompania – BACZNOŚĆ”**, **„Na prawo – PATRZ”**. Następnie dowódca kompanii honorowej zajmuje miejsce z prawej strony pododdziału i salutuje.

10. Po wykonaniu tych czynności przez kompanię honorową dowódca uroczystości podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCZNIJ”**.

Rozdział 5.

Przeгляд i powitanie pododdziałów

§ 15.1. Po ustawieniu pododdziałów do uroczystego apelu następuje oczekiwanie na przybycie przyjmującego meldunek.

2. Przyjmującymi meldunek od dowódcy uroczystości są:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Marszałek Sejmu;
- 3) Marszałek Senatu;
- 4) Prezes Rady Ministrów;
- 5) Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 6) sekretarze stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 7) podsekretarze stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 8) Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej;
- 9) Zastępcy Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej;
- 10) Rektor-Komendant Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, zwany dalej „Rektorem-Komendantem” oraz jego zastępca;
- 11) komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej oraz ich zastępcy;
- 12) Dyrektor Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowego Instytutu Badawczego oraz jego zastępca;

- 13) Dyrektor Centralnego Muzeum Pożarnictwa oraz jego zastępca;
- 14) komendanci szkół Państwowej Straży Pożarnej oraz ich zastępcy;
- 15) komendanci powiatowi (miejscy) Państwowej Straży Pożarnej oraz ich zastępcy.

3. Dowódca uroczystości składa meldunek zgodnie z kolejnością określoną w ust. 2 pkt 1–9. W przypadku nieobecności osób wymienionych w ust. 2 pkt 1–9, meldunek składa się właściwemu kierownikowi jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej lub jego zastępcy.

§ 16.1. Z chwilą kiedy przybywa na miejsce uroczystego apelu przyjmujący meldunek, dowódca uroczystości podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, na prawo – PATRZ”**. Dowódcy poszczególnych pododdziałów (w tym dowódcy pocztów i asystujący) oraz dowódca pododdziału pocztów towarzyszących salutują.

2. Orkiestra rozpoczyna grać marsza generalskiego, który przerywa na czas składania meldunku i witania się z pododdziałami, a kończy po dojściu przyjmującego meldunek do gości przy trybunie honorowej.

3. Jeżeli przyjmującym meldunek jest przełożony kierownika jednostki organizacyjnej PSP (organizatora uroczystości), kierownik jednostki organizacyjnej PSP towarzyszy (asystuje) przełożonemu do miejsca złożenia meldunku przez dowódcę uroczystości. Po zatrzymaniu się przełożonego, towarzyszący kierownik zatrzymuje się za przełożonym po jego lewej stronie (w odstępie jednego kroku z tyłu). W czasie składania meldunku przez dowódcę uroczystości towarzyszący kierownik nie salutuje. Po przyjęciu meldunku, przełożony dokonuje przeglądu pododdziałów w asyście dowódcy uroczystości. Kierownik udaje się najkrótszą drogą przed trybunę honorową i oczekuje na przełożonego. Dopuszcza się dokonanie przeglądu pododdziałów przez przełożonego w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP i dowódcy uroczystości. Takim przykładem może być uroczystość, w której uczestniczy, np. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej i dowódca uroczystości.

4. W przypadku uroczystości centralnych meldunek przełożonemu może złożyć Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej. W takiej sytuacji przełożony dokonuje przeglądu pododdziałów tylko w asyście Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej.

5. Przejście przełożonego od momentu przybycia na miejsce uroczystości do zajęcia miejsca na trybunie honorowej zostało określone na **rysunku nr 10 i 11 w załączniku nr 10 do Ceremoniału**.

6. Dowódca uroczystości podchodzi krokiem zwykłym do przyjmującego meldunek, zatrzymuje się trzy kroki przed nim, oddaje honor i składa meldunek (treść powinna być wypowiedziana wyraźnie, zrozumiale i zwięźle), np.:

- 1) **„Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), zastępca komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, (stopień i nazwisko meldującego) melduje pododdziały Państwowej Straży Pożarnej do uroczystego apelu z okazji Dnia Strażaka”;**
- 2) **„Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), dowódca uroczystości, (stopień i nazwisko meldującego) melduje pododdziały Państwowej Straży Pożarnej, Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji i Straży Granicznej do uroczystego apelu z okazji Dnia Strażaka”.**

7. Przyjmujący meldunek wita się z dowódcą uroczystości przez podanie ręki. Dowódca uroczystości występując w rękawiczkach skórzanych czarnych, w czasie witania się z przełożonym nie zdejmuje ich, niezależnie od tego, czy przyjmujący meldunek również występuje w rękawiczkach, czy też bez nich.

8. Dowódca uroczystości po złożeniu meldunku i przywitaniu z przełożonym przez podanie ręki oddaje honory przez salutowanie, przepuszcza przyjmującego meldunek i idzie pół kroku za nim, po jego zewnętrznej stronie

(w stosunku do pododdziałów) krokiem zwykłym. Dalej następuje przegląd pododdziałów.

9. Przyjmujący meldunek udaje się do prawego skrzydła pododdziałów. Zatrzymuje się trzy kroki przed sztandarem wchodzącym w skład kompanii honorowej, oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy w przypadku osoby cywilnej), wykonuje w miejscu zwrot w prawo, a następnie przechodzi przed frontem pododdziałów (funkcjonariusz cały czas salutując).

10. Dowódca uroczystości po dojściu przyjmującego meldunek do prawego skrzydła pododdziałów zatrzymuje się z jego lewej strony (pół kroku z tyłu), rozpoczyna równocześnie z nim salutowanie oraz wykonuje w miejscu zwrot w prawo. Następnie idzie obok przyjmującego meldunek, pół kroku za nim z jego prawej strony, cały czas salutując (z zewnątrz w stosunku do pododdziałów). W czasie wykonywania zwrotu nie salutuje się.

11. Jeżeli uczestniczące w uroczystym apelu pododdziały towarzyszące występują w szyku ze swoimi sztandarami, przyjmujący meldunek i dowódca uroczystości wykonują takie same czynności, jak w przypadku pojedynczego sztandaru.

12. Sztandarowi pocztów sztandarowych ustawionych w szyku rozpoczynają salutowanie sztandarem w miejscu, gdy przyjmujący meldunek zbliży się do nich na odległość pięciu kroków, a kończą, gdy znajdzie się on w odległości jednego kroku za sztandarem.

13. Przyjmujący meldunek po dojściu do lewego skrzydła pododdziałów zatrzymuje się, przestaje salutować i wykonuje zwrot w prawo.

14. Dowódca uroczystości po dojściu do lewego skrzydła pododdziałów zatrzymuje się, przestaje salutować, wykonuje zwrot w prawo, a następnie przepuszcza przyjmującego meldunek i idzie z jego lewej strony.

15. Przyjmujący meldunek i dowódca uroczystości przechodzą najkrótszą drogą przed środek pocztów sztandarowych towarzyszących, zatrzymują się przed nimi w określonej odległości i oddają im honory przez salutowanie (skłon głowy w przypadku osoby cywilnej), dowódca uroczystości z lewej strony przełożonego, pół kroku z tyłu.

16. Sztandarowi pocztów sztandarowych towarzyszących salutują sztandarami w miejscu przez pochylenie ich pod kątem 45°.

17. Przyjmujący meldunek i dowódca uroczystości przestają salutować, wykonują zwrot w prawo w miejscu i udają się najkrótszą drogą przed środek ugrupowania pododdziałów (do mikrofonu). Dowódca uroczystości idzie z lewej strony przyjmującego meldunek.

18. Przyjmujący meldunek staje przed mikrofonem frontem do pododdziałów, przyjmuje postawę zasadniczą, oddaje honory przez salutowanie (w przypadku osoby cywilnej przez skłon głowy), opuszcza rękę, po czym wita się z pododdziałami słowami, np.: „**Czołem pododdziały**”, „**Czołem strażacy**”, „**Czołem szkoła**”, „**Czołem funkcjonariusze**”. W czasie przywitania z pododdziałami, kierownik jednostki organizacyjnej PSP (asystujący przełożonemu) oraz dowódca uroczystości salutują.

19. Pododdziały odpowiadają „**Czołem Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze)**”.

20. Przyjmujący meldunek wydaje wówczas dowódcy uroczystości rozkaz (polecenie) „**Podać komendę – SPOCZNIJ**”, dowódca odpowiada „**Rozkaz**” i oddaje honory przez salutowanie. Przełożony udaje się na trybunę honorową, wita zgromadzonych gości i zaprasza ich do zajęcia miejsca na trybunie.

21. Dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

22. W szczególnych przypadkach dopuszcza się przywitanie z miejscami pamięci i pocztami sztandarowymi towarzyszącymi po przywitaniu z pododdziałami.

Rozdział 6.

Podniesienie flagi państwowej RP

§ 17. 1. Podniesienie flagi państwowej RP następuje dopiero wówczas, gdy przełożony i zaproszeni goście zajmą miejsca na trybunie honorowej.

2. Dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet flagowy, do podniesienia flagi państwowej – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet flagowy**” dowódca pocztu flagowego i asystujący przestają salutować, a po hasle komendy „**MARSZ**” poczet rozpoczyna marsz w kierunku masztu flagowego.

3. Poczet flagowy maszeruje krokiem defiladowym w takt werbli (marsza) w kierunku masztu flagowego i zatrzymuje się krok za nim, frontem do pododdziałów (w przypadku drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego, poczet flagowy zachodzi za kosz i ustawia się frontem do miejsca uroczystości). Dowódca pocztu staje prostopadle do flagowego i przejmuje flagę (zaczepy przy fladze są po prawej stronie dowódcy pocztu). Flagowy mocuje ją do linki nośnej masztu lub przygotowanego elementu na pojeździe pożarniczym.

4. Podczas mocowania flagi do linki masztu werbliści wykonują tremolo.

5. Po zakończeniu mocowania flagi trębacz lub fanfarzyści grają sygnał „**Słuchajcie Wszyscy**”. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Z okazji (nazwa uroczystości), flagę państwową – PODNIEŚĆ**”, orkiestra gra **hymn RP** (**hymn RP** może być również śpiewany przez uczestników uroczystości). Na pierwsze takty **hymnu RP**, flagowy rozpoczyna podnoszenie flagi, a asystujący salutuje.

6. Podczas uroczystego apelu wykonuje się lub odtwarza wszystkie zwrotki i refren **hymnu RP**. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można wykonać lub odtworzyć tylko pierwszą zwrotkę i refren **hymnu RP**.

7. W przypadku śpiewania **hymnu RP** podczas uroczystego apelu, tekst **hymnu RP** odśpiewują wszyscy strażacy, z wyjątkiem dowódcy uroczystości, dowódcy kompanii honorowej, posterunku honorowego, pocztu flagowego, orkiestry i obsługi technicznej.

8. Dowódca pocztu flagowego po podniesieniu flagi z jego rąk wraca na poprzednie miejsce i salutuje.

9. Czas podnoszenia flagi państwowej RP powinien być zsynchronizowany z czasem trwania **hymnu RP**. Po podniesieniu flagi, flagowy salutuje.

10. Po zakończeniu podnoszenia flagi dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”. Poczet flagowy pozostaje przy maszcie, frontem do pododdziałów, do czasu zakończenia uroczystości i wykonuje komendy dowódcy uroczystości.

§ 18. 1. W przypadku podnoszenia flagi państwowej RP na znak i w czasie żałoby, flagowy podnosi ją do szczytu masztu, a następnie opuszcza do jego połowy. Nie dopuszcza się stosowania kiru razem z flagą państwową RP mocowaną na maszcie.

2. Przy opuszczaniu flagi państwowej RP podniesionej do połowy masztu flagowy pocztu najpierw podnosi ją do szczytu masztu, a dopiero potem opuszcza.

§ 19. Po opuszczeniu miejsca uroczystego apelu przez uczestniczące w nim pododdziały oraz zaproszonych gości, poczet flagowy odmaszerowuje na ustalone w scenariuszu uroczystości miejsce.

Rozdział 7.

Przebieg uroczystego apelu

§ 20. 1. Po podniesieniu flagi państwowej RP, osoba określona w szczegółowym scenariuszu uroczystości wita jej uczestników oraz przedstawia okazję, z jakiej został zorganizowany uroczysty apel.

2. Powitanie zaproszonych gości z jednostek organizacyjnych PSP odbywa się w następującej kolejności:

- 1) Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) Rektor-Komendant Szkoły Głównej Służby Pożarniczej;
- 3) komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej;
- 4) Dyrektor Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowego Instytutu Badawczego;
- 5) Dyrektor Centralnego Muzeum Pożarnictwa;
- 6) komendanci szkół Państwowej Straży Pożarnej (w kolejności: Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie, Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie i w Poznaniu oraz Szkoła Podoficerska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy);
- 7) komendanci powiatowi (miejscy) Państwowej Straży Pożarnej;
- 8) kapelani PSP.

3. Przebieg apelu po powitaniu gości uzależniony jest od elementów ustalonych przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP w scenariuszu uroczystości zawartych w Ceremoniale (określonych w dalszej części Ceremoniału).

4. W przypadku łączenia wielu uroczystości podczas jednego apelu lub zbiórki ustala się następującą ich kolejność:

- 1) pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP;
- 2) nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP;
- 3) nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP;
- 4) zdawanie i przyjmowanie obowiązków przez strażaków powoływanych i mianowanych na stanowiska służbowe;
- 5) wręczenie odznaczeń i wyróżnień;
- 6) wręczenie aktów nadania kolejnych wyższych stopni oficerskich;
- 7) promocja na pierwszy stopień oficerski;
- 8) wręczenie aktów nadania kolejnych wyższych stopni aspiranckich;
- 9) promocja na pierwszy stopień aspirancki;
- 10) wręczenie pozostałych aktów nadania kolejnych wyższych stopni;
- 11) wręczenie aktów nadania kolejnych wyższych stopni strażakom w służbie kandydackiej;
- 12) składanie ślubowania przez strażaków;
- 13) immatrykulacja;
- 14) inauguracja roku akademickiego Szkole Głównej Służby Pożarniczej oraz rozpoczęcie roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa;
- 15) wręczenie dyplomów doktorskich w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- 16) wręczenie dyplomów ukończenia studiów w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- 17) wręczenie świadectw ukończenia nauki w szkołach Państwowej Straży Pożarnej;
- 18) włączenie jednostki ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- 19) przekazanie pojazdu pożarniczego lub sprzętu pożarniczego jednostce organizacyjnej PSP;
- 20) wmurowanie aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego;
- 21) otwarcie obiektu strażnicy;
- 22) odsłanianie pomników i tablic pamiątkowych;
- 23) składanie wieńców.

5. W przypadku łączenia innych, nieujętych powyżej uroczystości, decyzję o ich włączeniu do uroczystego apelu lub zbiórki podejmuje kierownik jednostki organizacyjnej PSP.

6. Przed zakończeniem uroczystości następują okolicznościowe przemówienia. Jeżeli scenariusz uroczystości przewiduje podziękowanie w imieniu wyróżnionych i awansowanych, wygłasza je wyznaczona osoba. Jej przemówienie jest ostatnim w kolejności. Przed wystąpieniem, wyznaczona osoba prosi przyjmującego meldunek o zabranie głosu, a po jego zakończeniu – o pozwolenie wstąpienia do sztyku.

7. W przypadku udziału w uroczystym apelu kapelana PSP, przed wystąpieniem prosi przełożonego o pozwolenie zabrania głosu, a po jego zakończeniu – o pozwolenie wstąpienia.

Rozdział 8.

Zakończenie uroczystego apelu

§ 21. 1. Uroczysty apel może zostać zakończony defiladą pododdziałów biorących udział w uroczystości. Dopuszcza się możliwość wystawienia przed rozpoczęciem defilady co najmniej czterech funkcyjnych – kierunkowych, po dwóch z każdej strony trybuny honorowej (w odległości około 15 i 10 kroków przed oraz 10 i 15 kroków za trybuną), zwróconych frontem do trasy przemarszu pododdziałów.

2. Przed przeprowadzeniem defilady dowódca uroczystości podaje komendy do przegrupowania pododdziałów **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, do defilady, w ugrupowanie marszowe, kierunek w prawo – MASZEROWAĆ”**.

3. Po komendzie dowódcy uroczystości do przegrupowania do defilady, dowódca pododdziału towarzyszącego i poczet sztandarowy występują odpowiednio 5 i 3 kroki na wprost.

4. Dowódca kompanii honorowej i dowódcy pododdziałów towarzyszących występują z szyku i podają komendy do marszu na wyznaczone miejsce. Następuje przeformowanie i ustawienie pododdziałów – przygotowanie do defilady w ustalonym miejscu. Orkiestra pozostając na miejscu uroczystości gra utwór okolicznościowy (marszowy). Dowódca uroczystości udaje się do przygotowanych do defilady pododdziałów, zajmując miejsce przed kompanią honorową (w odległości 5 kroków). Orkiestra, po opuszczeniu miejsca uroczystości przez ostatni pododdział, przechodzi w wyznaczone miejsce i ustawia się frontem do trybuny honorowej. Dopuszcza się wykonanie musztry paradnej lub krótkiego koncertu w wykonaniu orkiestry na czas trwania przeformowania pododdziałów do defilady lub po jej zakończeniu.

5. Defilada pododdziałów może odbywać się w innym wyznaczonym miejscu (sąsiadującym z miejscem uroczystości). W takim przypadku należy uwzględnić czas na przemieszczenie się w wyznaczone miejsce wszystkich gości oraz pozostałej części uczestników uroczystości.

6. Dowódca uroczystości podaje komendę **„Za mną – MARSZ”**. Z chwilą oddalenia się kompanii honorowej na odległość pięciu kroków, marsz rozpoczyna następny w kolejności pododdział, potem analogicznie kolejne pododdziały. Dowódca każdego pododdziału maszeruje na trzy kroki przed swoim pododdziałem oraz w odległości 5 kroków za pododdziałem poprzedzającym. Po hasle komendy **„MARSZ”** dowódcy uroczystości orkiestra zaczyna grać utwór okolicznościowy – **„Warszawiankę”**, a kompania honorowa maszeruje za dowódcą uroczystości aż do dojścia przed trybunę honorową.

7. Dowódca uroczystości po minięciu trybuny honorowej, zajmuje miejsce po jej lewej stronie (patrząc od strony pododdziałów). Po zakończeniu defilady składa przełożonemu meldunek o zakończeniu uroczystości, np. **„Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), melduję zakończenie uroczystości”**.

8. Podczas defilady pododdziałów dowódca uroczystości i strażacy przebywający na trybunie honorowej salutują. Dowódcy defilujących pododdziałów po zbliżeniu się do pierwszego funkcyjnego – kierunkowego przed trybuną honorową (około 15 kroków) podają swoim pododdziałom komendę **„BACZNOŚĆ”**, a na wysokości drugiego funkcyjnego – kierunkowego (około 10 kroków przed trybuną) **„Na prawo – PATRZ”**. Dowódcy pododdziałów, podczas maszerowania, po komendzie **„Na prawo – PATRZ”** salutują. Dowódcy i asystujący pocztów sztandarowych w marszu nie salutują. Sztandarowi pocztów sztandarowych salutują sztandarem. Wszyscy wykonują zwrot głową w kierunku podanym w komendzie dowódców pododdziałów.

9. Dowódcy defilujących pododdziałów podają komendy w marszu, zwracając głowę przez lewe ramię w kierunku pododdziału.

10. Gdy defilujący pododdział minie pierwszego kierunkowego za trybuną (około 10 kroków), dowódca pododdziału przestaje salutować i podaje komendę **„BACZNOŚĆ”**, a po minięciu drugiego kierunkowego za trybuną (około 15 kroków) podaje komendę **„SPOCZNIJ”**.

11. Za ostatnim pododdziałem miejsce uroczystości opuszcza orkiestra. Dopuszcza się opuszczenie miejsca uroczystości za ostatnim pododdziałem (przed orkiestrą) wszystkich uczestniczących w uroczystości pocztów sztandarowych (jeżeli ich udział został przewidziany przez organizatora uroczystości). Za orkiestrą, która zamyka defiladę pododdziałów pieszych, można uwzględnić przejazd pojazdów pożarniczych oraz pojazdów pożarniczych historycznych.

§ 22. Pojazdy pożarnicze uczestniczące w defiladzie po przejściu pododdziałów pieszych i orkiestry ruszają z miejsca zgrupowania – po podaniu przez dowódcę kolumny samochodowej komendy „**Silniki – W RUCH**”, a następnie „**MARSZ**”. Pojazdy ruszają w kolejności ustalonej przez dowódcę kolumny samochodowej i są zobowiązane do zachowania ustalonej kolejności jazdy oraz odległości między pojazdami z zachowaniem ustalonej prędkości przejazdu.

§ 23. Poczty towarzyszące uczestniczące w uroczystości niebiorące udziału w defiladzie, odchodzą z placu uroczystości po jej zakończeniu na komendę dowódcy pocztów towarzyszących.

§ 24. 1. Jeżeli uroczysty apel nie kończy się defiladą, to uczestniczące w nim pododdziały zostają rozformowane na miejscu uroczystości na komendę dowódcy uroczystości.

2. Dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Kompania honorowa – ODMASZEROWAĆ**”.

3. Dowódca kompanii honorowej podaje komendy: „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**W czwórki, w prawo – ZWROT**”, „**Za mną – MARSZ**”.

4. Kompania honorowa z orkiestrą opuszcza miejsce uroczystego apelu. Orkiestra gra w tym czasie utwór okolicznościowy (marszowy).

5. Po oddaleniu się kompanii honorowej z miejsca uroczystości na odległość 10 – 15 kroków, dowódca uroczystości składa przelożonemu meldunek o zakończeniu uroczystości, np. „**Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), melduję zakończenie uroczystości**”.

6. Po złożeniu meldunku i opuszczeniu miejsca apelu przez zaproszonych gości dowódca uroczystości podaje komendy dla pozostałych w miejscu uroczystości pododdziałów: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Dowódcy pododdziałów, pododdziały – ODPROWADZIĆ**”.

7. Dowódcy pododdziałów podają stosowne komendy swoim pododdziałom i odmaszerowują na ich czele z miejsca uroczystego apelu. Możliwe jest rozformowanie pododdziałów przez poszczególnych dowódców w miejscu, np. „**Pododdział w miejscu – ROZEJŚĆ SIĘ**”, „**Pododdział w tył – ROZEJŚĆ SIĘ**”.

Rozdział 9.

Odprawienie sztandaru do miejsca przechowywania

§ 25. 1. Po przybyciu kompanii honorowej wraz z poczem sztandarowym i orkiestrą (trębaczami lub fanfarzystami) przed budynek, w którym przechowywany jest sztandar jednostki organizacyjnej PSP, dowódca kompanii honorowej podaje komendy: „**Kompania – STÓJ**”, „**W dwuszereg, w lewo – FRONT**”, „**Na prawo – PATRZ**”.

2. Po ostatniej z komend orkiestra (trębacze lub fanfarzyści) gra „**Hasło WP**”, a po jego zakończeniu dowódca kompanii podaje komendy „**Poczet sztandarowy, sztandar – ODPROWADZIĆ**”. Poczet sztandarowy udaje się wówczas do pomieszczenia, w którym przechowywany jest sztandar. Po wejściu pocztu sztandarowego do budynku, dowódca kompanii podaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania – SPOCZNIJ**”.

3. Po wniesieniu sztandaru do pomieszczenia, powrocie pocztu sztandarowego i zajęciu przez niego miejsca w szyku, dowódca kompanii honorowej odprawia kompanię do rejonu zakwaterowania lub innego ustalonego miejsca.

§ 26. 1. Jeżeli uroczysty apel odbywa się poza terenem jednostki organizacyjnej PSP (np. na placu miejskim), wówczas pododdziały pożarnicze biorące w nim udział po zakończeniu defilady udają się bezpośrednio do wcześniej ustalonego miejsca rozformowania.

2. Odprawienie sztandaru przez asystę honorową PSP następuje po powrocie do siedziby jednostki organizacyjnej PSP, w sposób analogiczny do określonego dla uroczystości prowadzonej na terenie jednostki.

Rozdział 10.

Opuszczenie flagi państwowej RP

§ 27. 1. Flagę państwową RP opuszcza się i zdejmuje w tym samym dniu, w którym była podnoszona, przed zapadnięciem zmierzchu.

2. Jeżeli żałoba została ogłoszona już po rannym podniesieniu flagi, wówczas opuszcza się ją powoli do połowy wysokości masztu. Jeżeli flaga nie była do ogłoszenia żałoby podniesiona, wtedy należy najpierw podnieść flagę powoli do pełnej wysokości masztu, a następnie równie wolno opuścić ją do połowy wysokości masztu.

3. Jeżeli uroczysty apel odbywał się na terenie jednostki organizacyjnej PSP, flaga państwowa RP powinna być opuszczona i przeniesiona na miejsce jej stałego przechowywania.

4. Jeżeli uroczysty apel odbywał się poza terenem jednostki organizacyjnej PSP (np. na placu miejskim), flagę opuszcza się w czasie ustalonym przez organizatora uroczystości w scenariuszu. Opuszczenia i zdjęcia flagi państwowej RP można dokonać niezwłocznie po zakończeniu uroczystego apelu, gdy uczestniczące pododdziały oraz zaproszeni goście opuszczą miejsce uroczystości.

5. W czasie opuszczania flagi państwowej RP strażacy znajdujący się poza szykiem zwracają się frontem do niej, przyjmują postawę zasadniczą i salutują.

6. W uroczystym opuszczeniu flagi państwowej RP biorą udział:

- 1) przedstawiciel organizatora uroczystości;
- 2) poczet flagowy.

7. Przed opuszczeniem flagi państwowej RP uczestniczący w tej czynności funkcyjni zajmują miejsca przy maszcie flagowym, w następującym układzie:

- 1) przedstawiciel organizatora uroczystości i trębacze lub fanfarzyści ustawiają się przed masztem flagowym, frontem do niego;
- 2) poczet flagowy ustawia się za masztem, w odległości jednego kroku.

8. Po zajęciu stanowisk przez funkcyjnych przedstawiciel organizatora uroczystości podaje komendy „**BACZNOŚĆ**”, „**Poczet flagowy, flagę państwową – OPUŚCIĆ**”, a wówczas trębacze lub fanfarzyści zaczynają grać „**Hasło WP**”.

9. Przedstawiciel organizatora uroczystości, dowódca pocztu flagowego i asystujący salutują, a flagowy opuszcza flagę państwową RP. Czas opuszczania flagi powinien być ściśle zsynchronizowany z czasem grania „**Hasła WP**”.

10. Po opuszczeniu flagi przedstawiciel organizatora uroczystości, dowódca pocztu flagowego i asystujący przestają salutować. Flagowy przy pomocy asystującego odpina flagę od linki nośnej masztu i składa ją w prostokąt o wymiarach nie większych niż 80x50 cm. Przedstawiciel organizatora uroczystości podaje komendę „**Poczet flagowy, za mną – MARSZ**”.

11. Przeniesienie flagi państwowej RP po jej opuszczeniu odbywa się zgodnie z porządkiem określonym dla przenoszenia jej do podniesienia.

12. Poczet flagowy oraz trębacze lub fanfarzyści (trzy kroki za pocztem) udają się za przedstawicielem organizatora uroczystości, w odległości trzech kroków od niego, do miejsca stałego przechowywania flagi państwowej RP lub do wcześniej przygotowanego samochodu i odjeżdża do siedziby jednostki organizacyjnej PSP. Przed wejściem do budynku lub samochodu przedstawiciel organizatora uroczystości podaje komendę „**SPOCZNIJ**”.

DZIAŁ III. UROCZYSTA ZBIÓRKA

Rozdział 1.

Przygotowanie i organizacja uroczystej zbiórki

§ 28. Uroczysta zbiórka jest odmianą uroczystego apelu i nie bierze w niej udziału kompania honorowa oraz orkiestra.

§ 29. 1. Uroczystą zbiórkę w jednostkach organizacyjnych PSP organizuje się w szczególności z okazji:

- 1) składania ślubowania przez strażaków;
- 2) zakończenia szkolenia podstawowego w zawodzie strażak w szkołach Państwowej Straży Pożarnej oraz ośrodkach szkolenia komend wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.

2. Uroczystą zbiórkę prowadzi się na placu lub – w razie złych warunków atmosferycznych – w pomieszczeniach, takich jak: sala prezydencka, sala konferencyjna, sala odpraw, sala wykładowa, świetlica, sala sportowa, izba tradycji i pomieszczenia garażowe jednostki ratowniczo-gaśniczej.

3. Ustawienie uczestników uroczystej zbiórki uzależnione jest od ich liczby, warunków przestrzennych lub lokalowych.

4. Jeżeli w miejscu uroczystej zbiórki przewidziane są miejsca siedzące, dowódca uroczystości przed podaniem stosownych komend prosi uczestników uroczystości o powstanie lub zajęcie miejsc:

- 1) „**Proszę o powstanie**”;
- 2) „**Proszę o zajęcie miejsc**”.

5. Organizator uroczystości, w zależności od rangi i charakteru uroczystości, może zaprosić do udziału w uroczystości przedstawicieli: najwyższych władz państwowych, instytucji centralnych, władz pożarniczych, administracyjnych i samorządowych, duchowieństwa, organizacji pozarządowych, Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej, strażaków w stanie spoczynku oraz byłych pracowników cywilnych jednostki organizacyjnej PSP. W uroczystości można uwzględnić udział pocztów sztandarowych ze sztandarem innych jednostek organizacyjnych PSP oraz reprezentujących inne formacje.

6. Miejsce uroczystej zbiórki, w zależności od okazji, należy udekorować symbolami narodowymi, pożarniczymi i regionalnymi. Można także eksponować charakterystyczne dla służby pożarniczej i jej działalności emblematy, plakaty, sprzęt pożarniczy, świadectwa jej historycznego rozwoju.

7. Uroczysta zbiórka może być poprzedzona, np. mszą świętą, nabożeństwem, złożeniem wianki w miejscach pamięci w czasie określonym przez organizatora.

8. W uroczystej zbiórce biorą udział w szczególności dowódca uroczystości, poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP, zaproszeni goście, pododdziały towarzyszące, strażacy oraz pracownicy cywilni jednostki organizacyjnej PSP.

9. Przewidziana do udziału w uroczystej zbiórce – kadra jednostki organizacyjnej PSP, poczty sztandarowe, pododdziały, zaproszeni goście – powinni przybyć na miejsce uroczystości w czasie określonym w scenariuszu uroczystości.

§ 30. 1. Kiedy przyjmujący meldunek przybędzie na miejsce uroczystej zbiórki dowódca uroczystości podaje komendę do przyjęcia postawy zasadniczej, np. „**Panie, Panowie oficerowie**” (jeżeli w uroczystości nie bierze udziału sztandar jednostki organizacyjnej PSP) lub „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**” i składa meldunek, np. „**Panie Brygadierze, zastępca komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, (stopień i nazwisko meldującego) melduje...**”.

2. Przyjmujący meldunek staje przed mikrofonem frontem do pododdziałów, przyjmuje postawę zasadniczą, oddaje honory, po czym wita się z pododdziałami słowami: „**Czołem pododdziały**”, „**Czołem strażacy**”, „**Czołem szkoła**” lub „**Czołem funkcjonariusze**”.

3. Pododdziały odpowiadają, np. „**Czołem Panie Brygadierze**”.

4. Przyjmujący meldunek wydaje wówczas dowódcy uroczystości polecenie „**Proszę kontynuować uroczystość**”, a następnie przechodzi na ustalone miejsce wśród zaproszonych gości.

5. Dowódca uroczystości podaje komendę do wprowadzenia sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, np. „**Poczet sztandarowy, sztandar (nazwa jednostki organizacyjnej PSP) – WPROWADZIĆ**”.

6. Poczet sztandarowy (na komendę dowódcy pocztu sztandarowego) wchodzi na miejsce uroczystości i ustawia się w wyznaczonym miejscu. Następnie odegrany (odtworzony) zostaje **hymn RP** (**hymn RP** może być również śpiewany przez uczestników uroczystości).

7. Podczas uroczystej zbiórki wykonuje się lub odtwarza wszystkie zwrotki i refren **hymnu RP**. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można wykonać lub odtworzyć tylko pierwszą zwrotkę i refren **hymnu RP**.

8. W przypadku śpiewania **hymnu RP** podczas uroczystej zbiórki, tekst **hymnu RP** odśpiewują wszyscy strażacy, z wyjątkiem dowódcy uroczystości, posterunku honorowego, pocztu flagowego i obsługi technicznej.

9. Po odegraniu (odtworzeniu) **hymnu RP** dowódca uroczystości podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej „**Panie, Panowie oficerowie**” lub „**BACZNOŚĆ**”, a następnie „**SPOCZNIJ**”.

Rozdział 2.

Przebieg uroczystej zbiórki

§ 31. 1. Po odtworzeniu **hymnu RP** osoba określona w szczegółowym scenariuszu uroczystości wita uczestników oraz przedstawia okazję, z jakiej została zorganizowana uroczysta zbiórka.

2. Powitanie zaproszonych gości z jednostek organizacyjnych PSP odbywa się zgodnie z § 20 ust. 2.

3. Przebieg uroczystej zbiórki po powitaniu gości uzależniony jest od elementów ustalonych przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP określonych w scenariuszu uroczystości, zgodnie z treściami określonymi w dalszej części Ceremoniału.

4. Po zakończeniu części uroczystości, o której mowa w ust. 3, następują okolicznościowe przemówienia.

5. Jeżeli scenariusz uroczystości przewiduje podziękowanie w imieniu wyróżnionych i awansowanych, wygłasza je wyznaczona osoba. Jej przemówienie jest ostatnim w kolejności. Przed wystąpieniem, prosi o pozwolenie zabrania głosu, a po jego zakończeniu – o pozwolenie wstąpienia do sztyku.

6. W przypadku udziału w uroczystej zbiórce kapelana PSP, przed wystąpieniem prosi przełożonego o pozwolenie zabrania głosu, a po jego zakończeniu – o pozwolenie wstąpienia.

Rozdział 3.

Zakończenie uroczystej zbiórki

§ 32. 1. Jeżeli uroczysta zbiórka kończy się odprowadzeniem sztandaru, dowódca uroczystości podaje komendy: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy, sztandar (nazwa jednostki organizacyjnej PSP) – ODPROWADZIĆ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwył „**Na ramię**” (w przypadku uroczystości, która odbywa się w pomieszczeniu dopuszcza się trzymanie sztandaru chwytem „**Prezentuj**”). Poczet sztandarowy (na komendę dowódcy pocztu sztandarowego) opuszcza miejsce uroczystej zbiórki.

2. Jeżeli w uroczystej zbiórce nie bierze udziału poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP, dowódca uroczystości przed złożeniem meldunku o zakończeniu uroczystości podaje komendę „**Panie, Panowie oficerowie**”.

3. Dowódca uroczystości składa meldunek o zakończeniu uroczystości, a następnie, po opuszczeniu miejsca uroczystej zbiórki przez zaproszonych gości, podaje komendę „**Panie, Panowie oficerowie**” lub „**BACZNOŚĆ**”, a następnie „**SPOCZNIJ**”, która kończy uroczystość.

DZIAŁ IV.

UROCZYSTOŚCI Z OKAZJI ŚWIĄT PAŃSTWOWYCH, NARODOWYCH I DNIA STRAŻAKA

Rozdział 1.

Obchody świąt państwowych, narodowych i Dnia Strażaka

§ 33. 1. Obchody świąt państwowych i narodowych można organizować w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

2. Obchody Dnia Strażaka organizuje się w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

3. Na uroczystości, o których mowa w ust. 1 i 2, można zaprosić przedstawicieli władz państwowych i resortowych, parlamentarzystów, kadrę kierowniczą Państwowej Straży Pożarnej, kierownictwo Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawicieli instytucji i organizacji współpracujących ze służbą pożarniczą, przedstawicieli organizacji związków zawodowych działających w Państwowej Straży Pożarnej, strażaków przewidzianych do wyróżnienia, strażaków i pracowników cywilnych jednostki organizacyjnej PSP, strażaków w stanie spoczynku, byłych pracowników cywilnych jednostki organizacyjnej PSP.

§ 34. 1. W przeddzień święta państwowego, narodowego lub Dnia Strażaka w jednostkach organizacyjnych PSP wywieszają się flagi państwowe RP, flagi jednostki organizacyjnej PSP i inne emblematy okolicznościowe. W przypadku wywieszania flagi państwowej RP na maszcie, należy zadbać o jej właściwe oświetlenie. Jeżeli nie ma takiej możliwości, flaga państwowa RP pozostaje na maszcie od świtu do zmierzchu.

2. W miejscach pamięci można wystawić posterunki honorowe, złożyć wieńce lub wiązanki.

3. Kolejność ustawienia delegacji podczas składania wieńców lub wiązanek w miejscach pamięci została określona w **załączniku nr 11 do Ceremoniału**.

4. Na miejscu pochówku strażaka można postawić pamiątkowy proporzeczek i znicz, których wzory zostały określone w **załączniku nr 12 do Ceremoniału**.

5. W przeddzień święta, o którym mowa w ust. 1, można również zorganizować capstrzyk, apel poległych lub apel pamięci.

§ 35. 1. Głównym punktem uroczystości jest wręczenie orderów, odznaczeń, odznak oraz nadanie wyższych stopni strażakom, pracownikom cywilnym jednostek organizacyjnych PSP, członkom i działaczom Ochotniczych Straży Pożarnych oraz innym zaproszonym osobom.

2. Wyróżnienia, o których mowa w ust. 1, wręczają w szczególności: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Prezes Rady Ministrów, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, Prezes Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej lub inne osoby, upoważnione przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Rozdział 2.

Uroczysta Odprawa Wart w czasie Centralnych Obchodów Dnia Strażaka

§ 36. 1. W czasie Centralnych Obchodów Dnia Strażaka, w porozumieniu z Dowództwem Garnizonu Warszawa, na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie można przeprowadzić Uroczystą Odprawę Wart, która przebiega zgodnie z porządkiem uroczystego apelu.

2. Szczegółowy skład asysty honorowej PSP, jak również wskazanie jednostek organizacyjnych PSP wystawiających warty do uroczystej odprawy, określa scenariusz uroczystości.

3. Po złożeniu meldunku, przeglądzie pododdziałów, odegraniu **hymnu RP** i przywitaniu zaproszonych gości może nastąpić odczytanie apelu pamięci.

4. Uroczystość przebiega według następującego porządku:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendy: **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, na prawo – PATRZ”**, **„APEL PAMIĘCI”**;
- 2) po odczytaniu apelu pamięci przez wyznaczonego oficera, orkiestra gra **„Hasło WP”**. Dowódca uroczystości podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Dowódcy wart – DO MNIE”**;
- 3) dowódcy wart występują trzy kroki na wprost, a następnie wykonują zwrot (w prawo lub w lewo, w zależności od ustawienia dowódcy w miejscu uroczystości) i rozpoczynają marsz w wyznaczone miejsce w celu złożenia meldunku;
- 4) dowódcy wart podchodzą do dowódcy uroczystości, na komendę jednego z nich (wyznaczonego wcześniej) zatrzymują się i oddają honory. Dowódca uroczystości podaje komendę **„Pododdziały – SPOCZNIJ”** i podchodzi do pierwszego dowódcy warty (ustawionego na prawym skrzydle) w celu przyjęcia meldunku;
- 5) pierwszy dowódca warty (przed złożeniem meldunku) oddaje honor przez salutowanie. Następnie dowódcy wart składają meldunki, np. **„Panie brygadierze, dowódca warty (stopień i nazwisko meldującego) melduje wartę gotową do uroczystej odprawy. Wartę wystawiła (nazwa jednostki organizacyjnej PSP lub Kompania Reprezentacyjna Państwowej Straży Pożarnej)”**. Dowódca uroczystości krokiem dostawnym w prawo przechodzi do kolejnego dowódcy warty. Dowódca warty (po złożonym meldunku) oraz kolejny dowódca warty (przed złożeniem meldunku) równocześnie oddają honor przez salutowanie. Czynność jest powtarzana do ostatniego dowódcy warty, który po złożeniu meldunku oddaje honor przez salutowanie;
- 6) po złożeniu meldunku przez ostatniego dowódcę warty, dowódca uroczystości przechodzi na wcześniejsze miejsce (przed front dowódców wart) i podaje komendę **„Dowódcy wart – WSTĄP”**. Dowódcy wart oddają honory, wykonują **„W tył – ZWROT”** i wstępują do szyku na komendę jednego z nich;
- 7) po zajęciu miejsc przez dowódców wart, dowódca uroczystości dokonuje zaprzysiężenia wart i podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„SŁUŻBA WARTOWNICZA”**. Orkiestra gra sygnał **„Służba**

- wartownicza**”, sztandarowi salutują sztandarami, a dowódcy pododdziałów, dowódcy pocztów sztandarowych, asystujący pocztów sztandarowych i poczet flagowy salutują;
- 8) po odegraniu sygnału „**Służba wartownicza**”, dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Dowódca Kompanii Reprezentacyjnej Państwowej Straży Pożarnej – DOKONAĆ ZMIANY WARTOWNIKÓW NA POSTERUNKU HONOROWYM PRZED GROBEM NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA**”, „**Zmiana – WYSTĄP**”. Wyznaczeni strażacy z poszczególnych wart występują pięć kroków na wprost;
  - 9) dowódca uroczystości podaje komendę „**Do środka – ŁĄCZ**”. Na zapowiedź komendy („**Do środka**”) strażacy wyznaczeni do pełnienia warty wykonują zwrot w kierunku osi Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego (w prawo lub w lewo w zależności od ustawienia strażaków w miejscu uroczystości), a na hasło („**ŁĄCZ**”) rozpoczynają marsz;
  - 10) dowódca kompanii reprezentacyjnej PSP dokonuje zmiany posterunku honorowego przed Grobem Nieznanego Żołnierza. Po dojściu przed Grób Nieznanego Żołnierza i zatrzymaniu się, dowódca kompanii reprezentacyjnej PSP oddaje honor przez salutowanie. Posterunek honorowy bez zatrzymania maszeruje na wyznaczone miejsce przed Grobem Nieznanego Żołnierza. Po dojściu na wyznaczone miejsce przez posterunek honorowy, dowódca kompanii reprezentacyjnej PSP podaje komendy „**STÓJ**”, „**W tył – ZWROT**”;
  - 11) dowódca kompanii reprezentacyjnej PSP wyrównuje posterunek honorowy. Po wyrównaniu oddaje honor przez salutowanie, wykonuje „**W tył – ZWROT**” i podaje komendy dla posterunku schodzącego „**Za mną – MARSZ**”;
  - 12) dowódca kompanii reprezentacyjnej PSP z posterunkiem schodzącym wstępują do szyku. Posterunek schodzący zajmuje miejsce strażaków wyznaczonych do pełnienia posterunku honorowego (posterunku wchodzącego);
  - 13) po wstąpieniu do szyku, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

Rozdział 3.

Dzień Flagi Państwowej Rzeczypospolitej Polskiej

§ 37. 1. W dniu 2 maja obchodzony jest Dzień Flagi Państwowej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Tego dnia organizuje się uroczyste podniesienie flagi państwowej RP. W tej uroczystości mogą uczestniczyć: delegacja jednostki organizacyjnej PSP, poczet flagowy, zmiany służbowe, zaproszeni goście i lokalna społeczność.

3. We wszystkich jednostkach organizacyjnych PSP oraz jednostkach ratowniczo-gaśniczych uroczystość ta rozpoczyna się o godz. 8.00.

Rozdział 4.

Narodowe Święto Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego

§ 38. 1. W dniu 1 sierpnia obchodzone jest Narodowe Święto Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego.

2. Tego dnia oddaje się hołd bohaterom walczącym o odzyskanie niepodległości i suwerenności przez Polskę poprzez uruchomienie syren alarmowych, sygnałów świetlnych i dźwiękowych pojazdów pożarniczych, biorących udział w uroczystości.

3. We wszystkich jednostkach organizacyjnych PSP oraz jednostkach ratowniczo-gaśniczych uroczystość ta rozpoczyna się o godz. 17.00.

Rozdział 5.

Składanie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza i w innych miejscach pamięci

§ 39. 1. Wyrazem oddania hołdu i upamiętnienia osób oraz wydarzenia, któremu uroczystość jest poświęcona, jest złożenie wieńców i wiązanek przed pomnikami i tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej.

2. Ceremonia złożenia wieńców i wiązanek jest najczęściej jednym z elementów uroczystości o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym, takich jak: apele poległych lub apele pamięci oraz odsłonięcia pomnika, tablicy pamiątkowej i innych miejsc pamięci.

3. Wieńce lub wiązanki składają delegacje, które mogą tworzyć ustaleni przez organizatora przedstawiciele najwyższych władz państwowych, kierownictwo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, kierownictwo Państwowej Straży Pożarnej, przedstawiciele władz administracyjnych i samorządowych regionu, przedstawiciele Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa RP oraz innych instytucji i organizacji.

4. Uroczystość złożenia wieńców i wiązanek w miejscu pamięci narodowej odbywa się przy udziale asysty honorowej PSP, zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach określonych w Ceremoniale.

5. Składanie wieńców i wiązanek odbywa się zgodnie z zasadami precedencji. Uwzględniając charakter uroczystości dopuszcza się udzielenie pierwszeństwa delegacjom szczególnie związanym z uroczystością, np. delegacja zagraniczna może być ustawiona przed delegacją polską. Stosowanie tego rodzaju rozwiązań podczas uroczystości z udziałem przedstawicieli najwyższych władz państwowych wymaga uzyskania akceptacji odpowiednich kancelarii (Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu lub Kancelarii Prezesa Rady Ministrów).

6. Przy ustalaniu kolejności składania wieńców organizator powinien kierować się taktem oraz następującymi zasadami precedencji:

- 1) zasada „osobistej obecności”, która polega na tym, że w przypadku braku obecności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej podczas uroczystości – Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu i Prezes Rady Ministrów składają wieńce przed przedstawicielem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasada „pierwszeństwa urzędu, a nie osoby”, która polega na tym, że jako pierwszy składany jest wieniec od delegacji stojącej najwyżej w hierarchii;
- 3) władza ustawodawcza przed wykonawczą w obrębie danego szczebla (centralny, wojewódzki, powiatowy i gminny);
- 4) władza świecka przed duchowną;
- 5) szef zawsze przed zastępcą, wiceszef wyższego szczebla terytorialnego lub organizacyjnego przed szefem szczebla niższego.

7. W przypadku planowania wpisu do księgi pamiątkowej Grobu Nieznanego Żołnierza przez delegacje składające wieńce, treść wpisu należy wcześniej uzgodnić z Dowództwem Garnizonu Warszawa.

8. W celu podniesienia rangi samej ceremonii składania wieńców organizator uroczystości może wyznaczyć do każdego składu delegacji przedstawiciela Państwowej Straży Pożarnej (oficera towarzyszącego lub asystującego).

§ 40. Scenariusz składania wieńców lub wiązanek kwiatów na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie należy każdorazowo uzgodnić z Dowództwem Garnizonu Warszawa.

§ 41. 1. W uroczystości składania wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza lub w innych miejscach pamięci udział może brać asysta honorowa PSP, w skład której może wchodzić kompania honorowa, posterunek honorowy i orkiestra. W uroczystości mogą brać również udział pododdziały towarzyszące oraz poczty towarzyszące z innych jednostek organizacyjnych PSP. Organizator uroczystości może zaprosić do udziału w uroczystości kompanię reprezentacyjną Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, poczty sztandarowe i pododdziały z innych jednostek organizacyjnych PSP lub z innych formacji mundurowych i organizacji.

2. W uroczystości, o której mowa w ust. 1, mogą brać również udział strażacy niosący i układający wieniec (wieńce) oraz inni strażacy, ustalani każdorazowo przez organizatora uroczystości, strażak czytający (np. rys historyczny, informacje o tematyce uroczystości, apel pamięci), pododdział porządkowy, asysta przy księdze pamiątkowej Grobu Nieznanego Żołnierza.

§ 42. 1. Asysta honorowa PSP przybywa na miejsce uroczystości 30 minut przed jej rozpoczęciem.

2. Po przybyciu asysty honorowej PSP, wystawia się strażaków na posterunku honorowym – na 15 minut przed uroczystością.

3. Kompania honorowa zajmuje wyznaczone miejsce na 5 minut przed rozpoczęciem uroczystości.

4. Przykładowe ustawienie asysty honorowej PSP podczas składania wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza zostało określone w **załączniku nr 13 do Ceremoniału**.

§ 43. 1. Rozpoczynając wystawienie posterunku honorowego, dowódca asysty honorowej PSP występuje ze swego miejsca w szyku i podaje komendę „**Pierwsza zmiana posterunku honorowego – WYSTĄP**”, a na te słowa wcześniej ustaleni strażacy występują trzy kroki z szyku pododdziału.

2. Dowódca asysty honorowej PSP podchodzi wówczas do zmiany, staje naprzeciw niej, w odległości trzech kroków, wykonuje w tył zwrot, podaje komendę (przez lewe ramię) „**Za mną – MARSZ**” i prowadzi zmianę do płyty Grobu Nieznanego Żołnierza lub innego miejsca pamięci.

3. W ustalonej wcześniej odległości przed Grobem Nieznanego Żołnierza lub innym miejscem pamięci dowódca asysty honorowej PSP zatrzymuje się i oddaje honory przez salutowanie. Strażacy (wchodzący w skład posterunku honorowego), nie zatrzymując się zajmują wyznaczone miejsca przed Grobem Nieznanego Żołnierza lub innego miejsca pamięci, na komendę dowódcy „**STÓJ**” zatrzymują się oraz na umówioną komendę wykonują równocześnie zwrot w tył i pozostają na posterunku.

4. Po wykonaniu przez posterunek honorowy czynności określonych w ust. 3, dowódca asysty honorowej PSP oddaje honory przez salutowanie, wykonuje w tył zwrot przez lewe ramię i powraca na swoje miejsce na prawym skrzydle pożarniczej asysty honorowej PSP.

5. Jeżeli zmiana posterunku honorowego przewidziana jest przed rozpoczęciem uroczystości składania wieńców, wówczas w ustalonym czasie dowódca asysty honorowej PSP wydaje komendy dla drugiej zmiany posterunku honorowego w taki sam sposób, jak dla zmiany pierwszej, z tym że strażacy drugiej zmiany po dojściu do Grobu Nieznanego Żołnierza lub innych miejsc pamięci ustawiają się w miejscu strażaków pierwszej zmiany. Strażacy pierwszej zmiany na ustalony sygnał wykonują krok dostawny w prawo i w lewo (na zewnątrz), zwalniając miejsce dla strażaków drugiej zmiany.

6. Następnie dowódca asysty honorowej PSP oddaje honory przez salutowanie, wykonuje w tył zwrot, podaje komendę „**Za mną – MARSZ**” i rozpoczyna marsz równocześnie ze strażakami zmiany pierwszej, odprowadzając ich na wyznaczone miejsce w szyku (lewe skrzydło), a sam wraca na prawe skrzydło asysty honorowej PSP.

§ 44. 1. Wyznaczeni strażacy występują z wieńcami i wiązkami. Ustawiają się na wprost pomnika, tablicy pamiątkowej lub miejsca pamięci narodowej.

2. Narrator prosi o wystąpienie członków delegacji do złożenia wieńców i wiązanek. Skład delegacji powinien być ustalony przez organizatora przed uroczystością.

3. Delegacja przewidziana do złożenia wieńca ustawia się naprzeciwko Grobu Nieznanego Żołnierza lub innego miejsca pamięci, dowódca kompanii honorowej podaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”,

„**Na prawo – PATRZ**”, orkiestra rozpoczyna granie **hymnu RP**, a po jego zakończeniu grane jest tremolo, które wykonuje aż do czasu złożenia ostatniego wieńca. Delegacja pożarnicza ustawiona za strażakami niosącymi wieńce rozpoczyna marsz w kierunku Grobu Nieznanego Żołnierza lub innego miejsca pamięci, zatrzymuje się w określonej odległości, strażacy składają wieniec na jego płycie, oddają honor przez salutowanie i odchodzą w ustalone miejsce.

4. Po złożeniu wieńca przez strażaków (niosących wieniec), członkowie delegacji pożarniczej oddają honory przez salutowanie (osoby cywilne wykonują skłon głowy, wszyscy jednocześnie, może się to odbyć na komendę asystującego w delegacji strażaka – **rysunek nr 3 w załączniku nr 13 do Ceremoniału**), a następnie wykonują zwrot w lewo i przechodzą:

- 1) w przypadku Grobu Nieznanego Żołnierza – do księgi pamiątkowej Grobu Nieznanego Żołnierza, składają swoje podpisy pod treścią wpisu umieszczonego przed uroczystością, a następnie zajmują wyznaczone miejsce;
- 2) w przypadku innego miejsca pamięci, jeżeli nie jest przewidziane składanie podpisów w księdze pamiątkowej – zajmują wyznaczone miejsce.

§ 45. 1. Na zakończenie uroczystości trębacz gra utwór okolicznościowy „**Śpij Kolego**” lub „**Cisza**”.

2. Dowódca kompanii honorowej podaje komendy: „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**W czwórki w prawo – ZWROT**”, „**Za mną – MARSZ**”. Kompania honorowa opuszcza miejsce uroczystości.

3. Delegacja opuszcza miejsce uroczystości po odprowadzeniu kompanii honorowej.

4. Po opuszczeniu miejsca uroczystości przez delegację, dowódca asysty honorowej PSP odwołuje posterunek honorowy i odprowadza go w ustalone miejsce. Dowódca asysty honorowej PSP podchodzi do płyty Grobu Nieznanego Żołnierza lub innego miejsca pamięci, zatrzymuje się i oddaje honory przez salutowanie. Wykonuje w tył zwrot, podaje komendę dla posterunku honorowego „**Za mną – MARSZ**” i rozpoczyna równocześnie ze strażakami marsz, odprowadzając ich na miejsce określone w scenariuszu szczegółowym uroczystości. Jeżeli posterunek honorowy złożony ze strażaków dokonywał zmiany posterunku Wojska Polskiego lub innego stałego posterunku, wtedy przy ostatniej zmianie posterunku honorowego złożonego ze strażaków, wprowadza na miejsce pierwotny posterunek.

§ 46. 1. W czasie składania wiązanek na grobach szczególnie zasłużonych dla pożarnictwa polskiego, na 15 minut przed ustalonym czasem przybycia delegacji, przy wytypowanych grobach strażaków zostają wystawione dwuosobowe posterunki honorowe. W tym samym czasie przy mogiłach zasłużonych zajmują miejsca strażacy z wiązkami, proporczykami i zniczami (jeżeli są przewidziane), a w alejkach cmentarza zostają rozstawieni kierunkowi.

2. W miejscach pamięci mogą być składane zapalone, okazjonalne znicze z dodatkową białą-czerwoną wstążką z logo Państwowej Straży Pożarnej lub jednostki organizacyjnej PSP.

3. W miejscach pochówku nadbrygadiera i generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej oraz strażaków, którzy zginęli podczas akcji ratowniczych, dla podkreślenia zasług i oddania dla służby mogą być ustawiane proporczyki i znicze według wzoru określonego w **załączniku nr 12 do Ceremoniału**.

4. Przyjmuje się jako zasadę, że najważniejszymi świętami do corocznego składania wieńców i wiązanek na grobach szczególnie zasłużonych dla polskiego pożarnictwa jest Dzień Strażaka (4 maja) oraz Dzień Wszystkich Świętych (1 listopada). Sama uroczystość nie musi się odbywać w tych terminach.

5. W przypadku dwóch i większej liczby grobów występujących obok siebie, można wystawić jeden dwuosobowy pożarniczy posterunek honorowy.

6. W przypadku organizowania uroczystości wspólnie z druhami ze Związku Ochotniczej Straży Pożarnej Rzeczypospolitej Polskiej, można wyznaczyć również posterunek honorowy składający się ze strażaków Państwowej Straży Pożarnej i druhów Ochotniczych Straży Pożarnych, przy czym druhowie ustawiają się po prawej i lewej stronie strażaków Państwowej Straży Pożarnej (są na zewnątrz posterunku strażaków Państwowej Straży Pożarnej).

§ 47. 1. Po przybyciu delegacji pożarniczej na teren cmentarza, dowódca uroczystości składa Komendantowi Głównemu Państwowej Straży Pożarnej lub innemu przełożonemu meldunek, np. „**Panie Nadbrygadierze, dowódca uroczystości, (stopień i nazwisko meldującego) melduje gotowość do złożenia wiązanek kwiatów na mogiłach strażaków**”.

2. Dowódca uroczystości prowadzi delegację pożarniczą do wyznaczonych grobów.

3. Po dojściu delegacji pożarniczej do pierwszego grobu następuje złożenie wiązanek kwiatów, ustawienie proporczyków (jeżeli są przewidziane) i zapalenie okazjonalnych zniczy, po czym cała delegacja oddaje honory.

4. Następnie delegacja pożarnicza przechodzi do kolejnych grobów strażaków powtarzając czynności, o których mowa w ust. 3.

5. Uroczystość kończy się po złożeniu wiązanek kwiatów, proporczyków i zapaleniu zniczy na ostatnim (ustalonym przez organizatora uroczystości) grobie.

§ 48. Strażaków z posterunków honorowych pełniących przy grobach oraz kierunkowych z alejek cmentarza zdejmuje dowódca uroczystości po jej zakończeniu.

DZIAŁ V. UROCZYŚCZOŚCI POŻARNICZE

Rozdział 1.

Zdawanie i przyjmowanie obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe

§ 49. 1. Uroczystość zdania i przyjęcia obowiązków przez strażaków powoływanych na stanowiska kierownicze, dotyczy strażaków zdających lub obejmujących stanowiska kierownicze w jednostkach organizacyjnych PSP, w szczególności:

- 1) Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, zwanego dalej „Rektorem-Komendantem”;
- 3) komendantów wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej;
- 4) Dyrektora Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowego Instytutu Badawczego;
- 5) Dyrektora Centralnego Muzeum Pożarnictwa;
- 6) komendantów szkół Państwowej Straży Pożarnej;
- 7) komendantów powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej.

2. Uroczystość zdania i przyjęcia obowiązków odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, w obecności bezpośredniego przełożonego strażaków oraz innych przełożonych – w zależności od podporządkowania służbowego jednostki organizacyjnej PSP.

3. Przyjmujący meldunek przybywa do wyznaczonego miejsca uroczystości w towarzystwie zdającego i przyjmującego obowiązki.

4. Uroczystość zdania i objęcia stanowiska przez strażaka powołanego na stanowisko zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP wymienionego w ust. 1 pkt 1–7, odbywa się podczas uroczystego apelu (zgodnie

z § 50, z wyjątkiem ust. 6–11 i 15) lub uroczystej zbiórki (zgodnie z § 51, z wyjątkiem ust. 8–13 i 17), w obecności poczty sztandarowej ze sztandarem właściwej jednostki organizacyjnej PSP.

§ 50. 1. W przypadku uroczystego apelu po złożeniu meldunku przez dowódcę uroczystości, przyjmujący meldunek w asyście zdającego i przyjmujący obowiązki udaje się na trybunę. Zdający obowiązki staje po prawej, a obejmujący po lewej stronie przełożonego. Uroczystość przebiega zgodnie z porządkiem uroczystego apelu.

2. Po podniesieniu flagi państwowej RP, następuje powitanie gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu, po czym dowódca uroczystości podaje komendę „**(stopień i nazwisko strażaka) odczytać akty odwołania i powołania na stanowisko (nazwa stanowiska służbowego)**”. Wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu i oddaje honor przez salutowanie. Trębacze lub fanfaryści grają hasło „**Słuchajcie Wszyscy**”, a następnie dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”. Po niej zostają odczytane akty. Po odczytaniu aktów, dowódca uroczystości wydaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

3. Po odczytaniu ostatniego aktu, wyznaczony strażak oddaje honor przez salutowanie i powraca na poprzednio zajmowane miejsce.

4. Głos zabiera przełożony (przyjmujący meldunek). Przedstawia nowo powołanego na stanowisko kierownika jednostki organizacyjnej PSP i krótko charakteryzuje przebieg jego dotychczasowej służby pożarniczej, a następnie składa podziękowania zdającemu obowiązki.

5. Zdający i przyjmujący obowiązki schodzą z trybuny honorowej i zatrzymują się w ustalonych miejscach (tyłem do przełożonego). Zdający obowiązki zajmuje miejsce z prawej, a obejmujący z lewej strony, patrząc z trybuny honorowej. W przypadku zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP wymienionego

w § 49 ust. 1 pkt 1–7, zdający i obejmujący obowiązki schodzą z trybuny honorowej i zatrzymują się w ustalonych miejscach, frontem do przełożonego.

6. Dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy, przed front szyku – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”, a na hasło komendy „**MARSZ**”, poczet występuje z szyku na wyznaczone miejsce.

7. Poczet sztandarowy przy akompaniamencie orkiestry występuje z szyku kompanii honorowej i zatrzymuje się w ustalonym miejscu frontem (2 kroki przed zdającym i obejmującym obowiązki) do trybuny honorowej (dowódca pocztu naprzeciwko obejmującego obowiązki, a asystujący naprzeciwko zdającego obowiązki).

8. Sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu przez pochylenie (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują), zdający i przyjmujący obowiązki oddają sztandarowi honory przez salutowanie.

9. Zdający obowiązki klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru i całuje go, po czym wstaje i oddaje honory. Trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”.

10. Sztandarowy przekazuje sztandar zdającemu obowiązki, po czym zdający i przyjmujący obowiązki wykonują zwrot w tył. Zdający obowiązki przekazuje sztandar przełożonemu, który po przejęciu pochyla sztandar w kierunku przyjmującego obowiązki. Przyjmujący obowiązki klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru i całuje go, a następnie wstaje i oddaje honory. Trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”. Przełożony przekazuje sztandar przyjmującemu obowiązki. Zdający i przyjmujący obowiązki wykonują wówczas zwrot w tył. Przyjmujący obowiązki dokonuje prezentacji sztandaru, po czym przekazuje go sztandarowemu. Zdający i przyjmujący obowiązki oddają sztandarowi honory przez salutowanie, po czym wykonują zwrot w tył.

11. W czasie gdy trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”, strażacy uczestniczący w uroczystości znajdujący się poza szykiem salutują.

12. Zdający obowiązki oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek, np. „**Panie Ministrze, (stopień i nazwisko zdającego obowiązki) melduje zdanie obowiązków Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej**”, po czym oddaje honory przez salutowanie.

13. Przyjmujący obowiązki oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek, np. „**Panie Ministrze, (stopień i nazwisko przyjmującego obowiązki) melduje przyjęcie obowiązków Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej**”, po czym oddaje honory przez salutowanie.

14. Przełożony składa podziękowanie zdającemu obowiązki, przekazuje gratulacje przyjmującemu obowiązki, po czym wszyscy trzej zajmują miejsce na trybunie honorowej. Obejmujący staje po prawej stronie przełożonego, a zdający obowiązki po jego lewej stronie.

15. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, do szyku – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”, a na hasło komendy „**MARSZ**”, poczet maszeruje we wskazane miejsce. Kiedy poczet sztandarowy zajmie miejsce w szyku kompanii, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

16. Po komendach dowódcy uroczystości głos zabiera zdający, a następnie przyjmujący obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP. Po tym wystąpieniu głos zabierają zaproszeni goście. W przypadku zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP wymienionego w § 49 ust. 1 pkt 1–7, głos zabiera zdający, a następnie przyjmujący obowiązki zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

17. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

18. Widok przykładowego ugrupowania uczestników uroczystego apelu z okazji zdania i przyjęcia obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe określa **załącznik nr 14 do Ceremoniału**.

§ 51. 1. W przypadku uroczystej zbiórki, po złożeniu meldunku przez dowódcę uroczystości, przyjmujący meldunek w asyście zdającego i przyjmujący obowiązki udają się na wyznaczone miejsce. Zdający obowiązki staje po prawej, a przyjmujący po lewej stronie przełożonego.

2. Dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy, sztandar (nazwa jednostki organizacyjnej PSP) – WPROWADZIĆ**”.

3. Po wprowadzeniu sztandaru i odegraniu **hymnu RP** dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

4. Następnie określona osoba w szczegółowym scenariuszu uroczystości wita zaproszonych gości.

5. Po powitaniu gości, dowódca uroczystości podaje komendę „*(stopień i nazwisko strażaka)* **odczytać akty odwołania i powołania na stanowisko (nazwa stanowiska służbowego)**”. Wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu i oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy). Dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”. Po niej następuje odczytanie aktów. Po odczytaniu aktów, dowódca uroczystości wydaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

6. Głos zabiera przełożony (przyjmujący meldunek). Przedstawia nowo powołanego na stanowisko kierownika jednostki organizacyjnej PSP i krótko charakteryzuje przebieg jego dotychczasowej służby pożarniczej, a następnie składa podziękowania zdającemu obowiązki.

7. Zdający i przyjmujący obowiązki występują na wyznaczone miejsca (tyłem do przełożonego). Zdający obowiązki zajmuje miejsce z prawej, a przyjmujący z lewej strony, patrząc od strony przełożonego. W przypadku zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP wymienionego w § 49 ust. 1 pkt 1–7, zdający i przyjmujący obowiązki występują na wyznaczone miejsca (frontem do przełożonego). Zdający obowiązki zajmuje miejsce z prawej, a przyjmujący z lewej strony, patrząc od strony przełożonego.

8. Następnie dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy – WYSTĄP**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**” (w przypadku uroczystości, która odbywa się w pomieszczeniu dopuszcza się trzymanie sztandaru chwytem „**Prezentuj**”), a na hasło komendy „**WYSTĄP**”, poczet występuje z szyku na wyznaczone miejsce.

9. Poczet sztandarowy występuje i zatrzymuje się w ustalonym miejscu frontem (2 kroki przed zdającym i obejmującym obowiązki) do przełożonego (dowódca pocztu naprzeciwko obejmującego obowiązki, a asystujący naprzeciwko zdającego obowiązki).

10. Sztandarowy salutuje sztandarem (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują), zdający i przyjmujący obowiązki oddają sztandarowi honory przez salutowanie (skłon głowy – uroczysta zbiórka).

11. Zdający obowiązki klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru i całuje go, po czym wstaje i oddaje honory. Trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”.

12. Sztandarowy przekazuje sztandar zdającemu obowiązki, po czym zdający i przyjmujący obowiązki wykonują zwrot w tył. Zdający obowiązki przekazuje sztandar przełożonemu. Przełożony pochyla sztandar w kierunku przyjmującego obowiązki. Przyjmujący obowiązki klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru i całuje go, po czym wstaje i oddaje honory. Przełożony przekazuje sztandar przyjmującemu obowiązki. Zdający i przyjmujący obowiązki wykonują wówczas zwrot w tył. Przyjmujący obowiązki dokonuje prezentacji sztandaru i przekazuje go sztandarowemu. Sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu przez pochylenie (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują). Trębacze lub fanfarzyści odgrywają „**Hasło WP**”. Zdający i przyjmujący obowiązki oddają sztandarowi honory przez salutowanie, po czym wykonują w tył zwrot.

13. W czasie gdy trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”, strażacy uczestniczący w uroczystości są w postawie zasadniczej.

14. Zdający obowiązki oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy) i składa meldunek, np.: „**Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), (stopień i nazwisko zdającego obowiązki) melduje zdanie obowiązków (nazwa stanowiska służbowego)**”, po czym oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy).

15. Przyjmujący obowiązki oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy) i składa meldunek, np.: „**Panie Ministrze (Panie Nadbrygadierze), (stopień i nazwisko przyjmującego obowiązki) melduje przyjęcie obowiązków (nazwa stanowiska służbowego)**”, po czym oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy).

16. Przełożony składa podziękowanie zdającemu obowiązki, przekazuje gratulacje przyjmującemu obowiązki, po czym wszyscy trzej zajmują ustalone miejsca, obejmujący stają po prawej, a zdający po lewej stronie przełożonego.

17. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy – WSTĄP**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**” (w przypadku uroczystości, która odbywa się w pomieszczeniu dopuszcza się trzymanie sztandaru chwytem „**Prezentuj**”), a na hasło komendy „**WSTĄP**”, poczet maszeruje we wskazane miejsce. Gdy poczet zajmie ustalone miejsce podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

18. Głos zabierają zdający, następnie przyjmujący obowiązki, w dalszej kolejności zaproszeni goście. W przypadku zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP wymienionego w § 49 ust. 1 pkt 1–7, głos zabiera zdający, następnie przyjmujący obowiązki zastępcy kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

19. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystej zbiórki, zgodnie z porządkiem określonym w § 32.

20. Widok przykładowego ugrupowania uczestników uroczystej zbiórki z okazji zdawania i przyjmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe określa **załącznik nr 15 do Ceremoniału**.

Rozdział 2.

Zdawanie i obejmowanie kierowniczych stanowisk służbowych przez strażaków mianowanych

§ 52. 1. Zdawanie i obejmowanie stanowiska (np. dowódcy jednostki ratowniczo-gaśniczej) przebiega zgodnie z porządkiem uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, w obecności kierownika jednostki organizacyjnej PSP lub jego zastępcy.

2. Przyjmujący meldunek (np. komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej) przybywa do wyznaczonego miejsca w asyście zdającego i obejmującego stanowisko.

§ 53. 1. Przebieg zdawania i obejmowania kierowniczych stanowisk służbowych przez strażaków mianowanych jest taki sam, jak w przypadku uroczystości zdawania i przyjmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe, z wyłączeniem przekazywania sztandaru przez zdającego i przyjmującego obowiązki.

2. Wyznaczony strażak odczytuje stosowne decyzje.

3. Zdający i obejmujący występują z trybuny na wyznaczone miejsca, ustawiają się frontem do przełożonego. Zdający obowiązki zajmuje miejsce z prawej, a obejmujący z lewej strony, patrząc od strony przełożonego. Zdający i obejmujący kierownicze stanowisko służbowe meldują, w kolejności zdanie i objęcie obowiązków. W dalszej części uroczystości stosuje się odpowiednio § 50 ust. 16–18 lub § 51 ust. 18–20.

Rozdział 3.

Składanie ślubowania przez strażaków

§ 54. 1. Ceremoniał składania ślubowania przez strażaków określa rozporządzenie ministra właściwego do spraw wewnętrznych wydane na podstawie art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej.

2. Tekst roty ślubowania w układzie dostosowanym do odczytania przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP jest określony w **załączniku nr 16 do Ceremoniału**.

3. Po akcie ślubowania może nastąpić akt błogosławieństwa dla strażaków wyrażających wolę jego przyjęcia. Błogosławieństwa udzielają biskupi lub kapelani PSP wyznania rzymskokatolickiego, prawosławnego oraz ewangelicko-augsburskiego. Tekst błogosławieństwa jest określony w **załączniku nr 17 do Ceremoniału**.

Rozdział 4.

Oficjalne części zawodów lub mistrzostw sportowych

§ 55. 1. Oficjalnymi częściami zawodów lub mistrzostw sportowych są: uroczyste otwarcie, dekoracja zwycięzców i zakończenie zawodów lub mistrzostw sportowych.

2. Podany porządek dotyczy uroczystości organizowanych na obszarze kraju.

3. Dopuszcza się możliwość uproszczenia lub pominięcia niektórych elementów porządku przebiegu uroczystości. Organizację uroczystości można łączyć z obchodami świąt narodowych, Dnia Strażaka oraz innymi ważnymi wydarzeniami na obszarze kraju.

§ 56. 1. W szczegółowym scenariuszu uroczystości należy uwzględnić:

- 1) alfabetyczną kolejność ustawienia startujących drużyn, pamiętając że drużyna reprezentująca gospodarza ustawia się w szyku jako ostatnia;
- 2) rodzaj ugrupowania drużyn (w szyku rozwiniętym lub kolumnie dwójkowej, czwórkowej w głębi szyku);
- 3) miejsce ustawienia komisji sędziowskiej (na prawym skrzydle linii kolumn za orkiestrą).

2. Drużyny startujące w zawodach lub mistrzostwach sportowych grupują się w ustalonym miejscu i czasie.

3. Uczestnicy uroczystości ustawiają się w następującym szyku:

- 1) orkiestra;
- 2) kierownik zawodów – dotyczy również mistrzostw sportowych;
- 3) poczet flagowy (dopuszcza się wprowadzenie pocztu flagowego na miejsce uroczystości po orkiestrze);
- 4) osoba niosąca znak drużyny;
- 5) kierownik lub trener drużyny oraz drużyna.

4. Drużyny ustawiają się frontem do trybuny honorowej, na wytyczonej linii. Po zajęciu miejsc przez uczestników uroczystości kierownik zawodów podaje komendy „**Pododdziały na moją komendę – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, równaj – W PRAWO**”.

5. Po wyrównaniu szyku kierownik zawodów podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

6. Sędzia główny zawodów lub mistrzostw sportowych wprowadza komisję sędziowską na ustalone miejsce.

7. Po przybyciu na miejsce uroczystości przyjmującego meldunek, kierownik zawodów podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”. Orkiestra rozpoczyna wówczas granie marsza powitalnego, a dowódcy drużyn, jeżeli występują w umundurowaniu, salutują.

8. Kierownik zawodów podchodzi do przełożonego, oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek, np. „**Panie Nadbrygadierze, kierownik zawodów, (stopień i nazwisko meldującego) melduje reprezentację Państwowej Straży Pożarnej gotowe do rozpoczęcia Mistrzostw Polski w sporcie pożarniczym**”. Następuje przywitanie z pododdziałami.

9. Przyjmujący meldunek po wydaniu polecenia kierownikowi zawodów „**Proszę kontynuować**” udaje się na trybunę honorową. Kierownik zawodów odpowiada „**Rozkaz**”, oddaje honory przez salutowanie, wykonuje zwrot w tył, przechodzi na ustalone miejsce i podaje komendy do podniesienia flagi państwowej RP.

10. Po podniesieniu flagi, zgodnie z zasadami określonymi dla uroczystego apelu, kierownik zawodów podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

11. Głos zabiera organizator zawodów lub mistrzostw sportowych, który dokonuje ich oficjalnego otwarcia, kończąc swoje przemówienie, np. słowami „**Mistrzostwa Polski w sporcie pożarniczym uważam za otwarte**”.

12. Kierownik zawodów podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, do rozpoczęcia konkurencji – MARSZ**”.

13. Pododdziały (na komendę dowódców pododdziałów) opuszczają miejsce uroczystości w takt utworu okolicznościowego (marszowego), maszerując przed trybuną honorową. Orkiestra opuszcza miejsce uroczystości jako ostatnia.

14. Po przejściu orkiestry przed trybuną honorową, kierownik zawodów podchodzi do trybuny honorowej, oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek, np. **„Panie Nadbrygadierze, (stopień i nazwisko meldującego) melduje zakończenie uroczystości otwarcia Mistrzostw Polski w sporcie pożarniczym”**, oddaje honory przez salutowanie i czeka na opuszczenie trybuny przez przełożonego i zaproszonych gości, a następnie odmaszerowuje na wyznaczone miejsce.

§ 57. 1. Jeżeli w zawodach lub mistrzostwach sportowych uczestniczą reprezentacje strażaków z innych zaproszonych państw, wówczas ustawia się je w szyku za poczem flagowym, w kolejności alfabetycznej według alfabetu polskiego.

2. Jeżeli reprezentacja zagraniczna występuje ze swoją flagą narodową, niesie ją jeden z jej członków. Maszeruje on w odległości trzech kroków za osobą niosącą tabliczkę z nazwą państwa danej reprezentacji i trzy kroki przed kierownikiem własnej drużyny.

§ 58. 1. Podczas zakończenia zawodów lub mistrzostw sportowych ugrupowanie drużyn oraz komisji sędziowskiej, jak i ich wprowadzenie, przebiega w takim samym porządku, jak podczas uroczystości otwarcia.

2. Kierownik zawodów podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, na prawo – PATRZ”**, po czym podchodzi do trybuny honorowej i składa meldunek, np. **„Panie Nadbrygadierze, kierownik zawodów, (stopień i nazwisko kierownika zawodów) melduje reprezentacje Państwowej Straży Pożarnej do ogłoszenia końcowych wyników i zakończenia mistrzostw sportowych”**.

3. Po otrzymaniu od przyjmującego meldunek dyspozycji do realizacji scenariusza zakończenia zawodów lub mistrzostw sportowych odpowiada **„Rozkaz”** i podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCZNIJ”**.

4. Sędzia główny odczytuje sprawozdanie z przeprowadzonych zawodów lub mistrzostw sportowych.

5. Następuje dekoracja zwycięzców:

- 1) wywołane drużyny i zawodnicy występują z szyku i zajmują na podium miejsca odpowiadające uzyskanym rezultatom;
- 2) trębacze lub fanfarzyści zajmują miejsce z boku podium dla zwycięzców, ustawiając się prostopadle do niego i trybuny honorowej;
- 3) dokonujący dekoracji z osobami towarzyszącymi schodzą z trybuny honorowej i zajmują miejsce przed podium dla zwycięzców;
- 4) służba techniczna podaje przygotowane wyróżnienia i następuje akt dekoracji zwycięzców.

6. Do udziału w dekoracji zwycięzców konkurencji zespołowych może zostać włączony trener drużyny, a w przypadku klasyfikacji drużynowej – kierownik reprezentacji.

7. Po zakończeniu dekoracji i wręczeniu wyróżnień we wszystkich konkurencjach przewidzianych regulaminem zawodów lub regulaminem mistrzostw sportowych osoba dokonująca tego aktu i osoby jej towarzyszące wracają na trybunę honorową.

8. Kierownik zawodów podaje komendę do zajęcia miejsca w szyku przez trębaczy lub fanfarzystów **„Trębacze, do szyku – WSTĄP”**.

9. Organizator zawodów lub mistrzostw sportowych wygłasza przemówienie końcowe, zamykając je słowami, np. **„Mistrzostwa Polski w sporcie pożarniczym uważam za zamknięte”**.

10. Kierownik zawodów podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, w ugrupowanie marszowe, kierunek w prawo – MASZEROWAĆ”**. Dowódcy pododdziałów podają swoim pododdziałom komendy do zmiany szyku i marszu ustaloną trasą do opuszczenia miejsca uroczystości (można zaplanować także przemarsz drużyn przed trybuną honorową).

11. W czasie gdy pododdziały opuszczają miejsce uroczystości, orkiestra gra utwór okolicznościowy (marszowy). Orkiestra opuszcza miejsce uroczystości jako ostatnia.

12. Kierownik zawodów podchodzi do trybuny honorowej, oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek, np. **„Panie Nadbrygadierze, melduję zakończenie uroczystości”**, ponownie oddaje honory przez salutowanie i czeka na opuszczenie trybuny przez przełożonego i zaproszonych gości, następnie odmaszerowuje na wyznaczone miejsce. Meldunek ten kończy uroczystość.

13. Przykładowe ustawienie drużyn na uroczystym otwarciu zawodów i mistrzostw sportowych jest określone w **załączniku nr 18 do Ceremoniału**.

Rozdział 5.

Wizyty przedstawicieli najwyższych władz państwowych w jednostce organizacyjnej PSP

§ 59. 1. Przez przedstawicieli najwyższych władz państwowych należy rozumieć: Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu oraz Prezesa Rady Ministrów, zwanych dalej „wizytującymi”.

2. Podczas pobytu w jednostce organizacyjnej PSP wizytującemu towarzyszy Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej.

3. W każdej uroczystości powitania i przyjmowania wizytujących w Państwowej Straży Pożarnej uczestniczy komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej oraz kierownictwo wizytowanej jednostki organizacyjnej PSP.

4. Wskazane jest zaproszenie do udziału w wizycie przedstawicieli terenowych organów władzy państwowej i samorządowej.

§ 60. 1. Wizyta, w zależności od jej celu i charakteru, powinna składać się z trzech części:

- 1) powitania wizytujących;
- 2) pobytu wizytujących w jednostce organizacyjnej PSP;
- 3) pożegnania wizytujących.

2. Powitanie wizytujących może się odbyć na terenie jednostki organizacyjnej PSP lub przed wejściem do obiektu (obiektów) wizytowanej jednostki organizacyjnej PSP.

3. Jeżeli powitanie wizytujących odbywa się na terenie jednostki organizacyjnej PSP, wówczas przeprowadza się uroczysty apel lub uroczystą zbiórkę.

4. Pobyt wizytujących w jednostce organizacyjnej PSP przebiega zgodnie z wcześniej opracowanym i uzgodnionym z wizytującymi scenariuszem.

5. Pożegnanie wizytujących odbywa się również zgodnie ze scenariuszem, o którym mowa w ust. 4.

Rozdział 6.

Pożegnanie i powitanie Polskiej Misji Ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej

§ 61. 1. Bezpośrednio przed odlotem lub wyjazdem Polskiej Misji Ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, zwanej dalej „Polską Misją Ratowniczą”, do rejonu pełnienia misji ratowniczej organizuje się uroczystość oficjalnego pożegnania pododdziałów i strażaków skierowanych do udziału w tej misji. Miejsce uroczystości ustala organizator. Przebieg uroczystości pożegnania kolejnych zmian strażaków wyjeżdżających do pełnienia misji ratowniczych jest podobny do wyjeżdżających na misję pierwszej zmiany.

2. Uroczystość organizuje się w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki w porozumieniu z władzami administracyjnymi lub samorządowymi. W uroczystości udział biorą przedstawiciele najwyższych władz państwowych, kierownictwo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, kierownictwo Państwowej Straży Pożarnej, przedstawiciele władz administracyjnych i samorządowych regionu oraz duszpasterstw strażackich.

3. Uroczystość do momentu podniesienia flagi państwowej z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „flagą państwową z godłem RP”, i odegraniu **hymnu RP** przebiega zgodnie ze scenariuszem uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki. Po odegraniu **hymnu RP** odbywa się przemówienie okolicznościowe przedstawiciela najwyższych władz państwowych, Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej lub wyznaczonego Zastępcy Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej.

4. W drugiej części uroczystości odczytane są decyzja lub rozkaz o skierowaniu Polskiej Misji Ratowniczej w rejon misji i zmianie jej podporządkowania. Dowódca uroczystości wydaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, a wyznaczona osoba odczytuje decyzję lub rozkaz. Następnie dowódca uroczystości wydaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

5. Po odczytaniu decyzji lub rozkazu, dowódca Polskiej Misji Ratowniczej występuje z szyku na komendę dowódcy uroczystości. Przedstawiciel najwyższych władz państwowych lub pożarniczych przekazuje dowódcy Polskiej Misji Ratowniczej flagę państwową z godłem RP (flaga państwowa z godłem RP jest odpowiednio złożona w specjalnej oprawie – określonej w **załączniku nr 19 do Ceremoniału**). Po odebraniu flagi, głos zabiera dowódca Polskiej Misji Ratowniczej.

6. Po wstąpieniu do szyku dowódcy Polskiej Misji Ratowniczej biskupi lub kapelani PSP udzielają błogosławieństwa wyjeżdżającym na misję strażakom. Błogosławieństwa udzielają biskupi lub kapelani PSP wyznania rzymskokatolickiego, prawosławnego oraz ewangelicko-augsburskiego.

7. Po udzieleniu błogosławieństwa, przechodzi się do części III uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, określonej odpowiednio w § 21–24 oraz § 32.

8. W przypadku zorganizowanego wyjazdu strażaków niosących pomoc poza granice kraju (misji ratowniczej), dowodzący grupą wyjazdową wyznacza strażaka odpowiedzialnego za zabranie na wyjazd przekazanej flagi państwowej z godłem RP.

9. Po dotarciu na miejsce zakwaterowania oraz po zakwaterowaniu (jeżeli czas na to pozwala), dowódca grupy zarządza uroczysty apel lub uroczystą zbiórkę (bez udziału kompanii honorowej, orkiestry i pocztu sztandarowego), na którym po złożonym meldunku jest podniesiona (na wcześniej przygotowany maszt) flaga państwowa z godłem RP. W uroczystości mogą uczestniczyć przedstawiciele danego kraju, do którego zostali zadysponowani polscy strażacy. Narrator przekazuje informacje w języku polskim oraz w innym języku ustalonym z dowódcą Polskiej Misji Ratowniczej.

10. Po podniesieniu flagi głos zabiera dowódca grupy, który przydziela poszczególne zadania.

11. Po złożeniu meldunku o zakończeniu uroczystego apelu i opuszczeniu miejsca uroczystości przez dowódcę grupy oraz zaproszonych gości dowódca uroczystości podaje komendy do rozformowania (przegrupowania) pododdziałów oraz przystąpienia do realizacji przydzielonych zadań.

12. Po zakończeniu działań dowódca grupy zarządza uroczysty apel lub uroczystą zbiórkę. W uroczystości mogą uczestniczyć przedstawiciele danego kraju, do którego zostali zadysponowani polscy strażacy. Dowódca grupy dziękuje wszystkim uczestnikom. Podczas uroczystości przedstawiciel danego kraju może wręczyć wyróżnienia i upominki dla strażaków kończących misję ratowniczą. Wyznaczona osoba odczytuje decyzje (rozkazy) o wyróżnieniu strażaków, dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia uhonorowanych strażaków, a narrator prosi przedstawiciela danego kraju o wręczenie wyróżnień. Uroczystość kończy się opuszczeniem flagi państwowej z godłem RP (w przypadku zakończenia działania Polskiej Misji Ratowniczej). W przypadku dokonania podmiany strażaków tej czynności się nie wykonuje.

13. Po złożeniu meldunku o zakończeniu uroczystości i opuszczeniu miejsca uroczystości przez dowódcę grupy oraz zaproszonych gości dowódca uroczystości podaje komendy do rozformowania (przegrupowania) pododdziałów oraz przystąpienia do realizacji przydzielonych zadań.

14. Po zakończeniu misji i powrocie do kraju organizuje się uroczysty apel lub uroczystą zbiórkę z udziałem wszystkich strażaków biorących udział w misji w miejscu określonym przez organizatora uroczystości.

15. Podczas uroczystości odbywa się oficjalne powitanie Polskiej Misji Ratowniczej, w którym udział biorą przedstawiciele najwyższych władz państwowych, kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, kierownictwa Państwowej Straży Pożarnej, przedstawiciele władz administracyjnych i samorządowych regionu, duszpasterstw pożarniczych oraz rodziny strażaków powracających z misji ratowniczej.

16. Ponadto do udziału w uroczystości powitania Polskiej Misji Ratowniczej można zaprosić dowódców wszystkich zmian Polskiej Misji Ratowniczej, a także (jeżeli występują takie przypadki) w miarę możliwości rodziny strażaków poległych oraz strażaków rannych i poszkodowanych w czasie misji.

17. Podczas uroczystości powitania Polskiej Misji Ratowniczej, która powróciła do kraju po całkowitym zakończeniu misji, następuje wręczenie przedstawicielowi władz państwowych lub resortowych flagi państwowej z godłem RP zabranej z miejsca stacjonowania Polskiej Misji Ratowniczej.

18. Podczas uroczystości mogą być wręczone wyróżnienia i upominki dla strażaków kończących misję ratowniczą. Wyznaczona osoba odczytuje decyzje lub rozkazy o wyróżnieniu strażaków, a następnie dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia wyróżnionych strażaków. Narrator prosi przedstawiciela najwyższych władz państwowych, kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji lub Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej o wręczenie wyróżnień.

19. Po wystąpieniu wyróżnionych biskupi lub kapelani PSP odmawiają modlitwę dziękczynną za strażaków powracających z misji.

20. Kolejnym elementem jest zakończenie uroczystości zgodnie z Ceremonialem.

Rozdział 7.

Zmiana służby w jednostce ratowniczo-gaśniczej i innych służb

§ 62. 1. Podczas zdawania i przyjmowania służby dokonuje się w szczególności przeglądu stanu technicznego i sprawności sprzętu stanowiącego wyposażenie jednostki ratowniczo-gaśniczej, jego właściwego rozmieszczenia i kompletności.

2. Zmiana służby odbywa się w każdej jednostce ratowniczo-gaśniczej o ustalonej godzinie.

3. Zmianę służby w jednostce ratowniczo-gaśniczej przeprowadza jej dowódca, zastępca dowódcy lub wyznaczony strażak ze zmiany zdającej. Jeżeli zmiany są ustawione równolegle do bram garażowych, prowadzący zmianę służby zajmuje miejsce tak, aby bramy garażowe były po jego prawej stronie (wariant A), jeżeli zmiany stoją prostopadłe do bram garażowych jednostki, prowadzący zmianę służby zajmuje miejsce będąc twarzą do bram garażowych (wariant B).

4. W zmianie służby uczestniczą dwie zmiany służbowe jednostki ratowniczo-gaśniczej – zmiana zdająca i zmiana przyjmująca służbę.

5. Zmianę służby organizuje się w miejscu określonym przez dowódcę jednostki ratowniczo-gaśniczej, na zewnątrz pomieszczeń garażowych obiektu strażnicy, chyba że złe warunki atmosferyczne na to nie pozwalają.

6. Zmiany służbowe do zdania i przyjęcia służby uformowane mogą być w jednolitym ugrupowaniu rozwiniętym w dwóch pododdziałach – wówczas na ich czele ustawiają się dowódcy pododdziałów.

7. W zależności od warunków terenowych zmiany służbowe ustawiane są równolegle lub prostopadłe do bram garażowych, frontem do siebie w odległości 10 kroków.

8. Jeżeli zmiany służbowe ustawione są równolegle do bram garażowych, zmiana zdająca służbę zajmuje w pierwszej części miejsce po prawej stronie strażaka prowadzącego zmianę (będąc tyłem do bram garażowych), a zmiana przyjmująca po jego lewej stronie (będąc twarzą do bram garażowych). Gdy natomiast zmiany służbowe ustawione są prostopadłe do bram garażowych, zmiana zdająca służbę zajmuje w pierwszej części przekazania służby miejsce po prawej stronie strażaka prowadzącego zmianę, a zmiana przyjmująca po jego lewej stronie.

9. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej podczas zmiany służby jest określone w **załączniku nr 20 do Ceremoniału**.

§ 63. 1. W pierwszej części zmiany służby realizowane są następujące czynności:

- 1) o określonej godzinie (na ustalony sygnał) w danej jednostce ratowniczo-gaśniczej strażacy zmiany zdającej i przyjmującej służbę ustawiają się w ustalonym miejscu;
- 2) dowódcy zmian służbowych sprawdzają stan osobowy swoich zmian, wygląd zewnętrzny strażaków, stan ich umundurowania, środków ochrony indywidualnej i ekwipunku osobistego oraz dokonują wyrównania szeregów;
- 3) w chwili zajęcia miejsca pośrodku zmian służbowych przez przeprowadzającego zmianę służby, dowódcy poszczególnych zmian wykonują wykrok prawą nogą z jednoczesnym zwrotem w lewo i wydają komendy „**Zmiana pierwsza (druga, trzecia) – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, po czym wykonują prawą nogą krok w tył na lewo, dołączają lewą nogę i w ten sposób wracają na uprzednio zajmowane miejsce w szyku;
- 4) przeprowadzający zmianę służby podchodzi do dowódcy zmiany przyjmującej służbę, zatrzymując się przed nim w odległości około trzech kroków, ten oddaje honory przez salutowanie (przeprowadzający

zmianę również oddaje honory przez salutowanie) i składa meldunek „**Panie (stopień prowadzącego zmianę), dowódca zmiany pierwszej (drugiej, trzeciej), (stopień i nazwisko meldującego), melduje zmianę gotową do przyjęcia służby**”. Po złożeniu meldunku oddaje honory przez salutowanie;

- 5) prowadzący zmianę służby oddaje honory przez salutowanie, wykonuje zwrot w prawo i przechodzi w odległości trzech kroków przed frontem zmiany przyjmującej służbę, dokonując jej przeglądu, a po dojściu do jej lewego skrzydła wykonuje zwrot w prawo i podchodzi na odległość trzech kroków do dowódcy zmiany zdającej służbę;
- 6) dowódcy (dowódca zmiany zdającej służbę jako pierwszy) oddają honory przez salutowanie, następnie dowódca zmiany zdającej służbę składa meldunek „**Panie (stopień prowadzącego zmianę), dowódca zmiany trzeciej (pierwszej, drugiej), (stopień i nazwisko meldującego) melduje zmianę gotową do zdania służby**”

i obydwaj oddają honory przez salutowanie;

- 7) prowadzący zmianę służby wykonuje zwrot w prawo i przechodzi w odległości trzech kroków przed frontem zmiany zdającej służbę, dokonując jej przeglądu, a następnie zajmuje miejsce pośrodku zmian służbowych, oddaje honory przez salutowanie i wita się ze zmianami „**Czołem strażacy**”, zaś zmiany służbowe odpowiadają „**Czołem Panie (stopień prowadzącego zmianę)**”;
- 8) po powitaniu przeprowadzający zmianę służby podaje komendy: „**Zmiany, na moją komendę, – BACZNOŚĆ**”, „**Dowódca zmiany pierwszej (drugiej, trzeciej), (stopień i nazwisko dowódcy przyjmującego służbę) odczytać rozkaz dzienny (stanowisko służbowe osoby, która podpisała rozkaz)**”, „**Zmiany – SPOCZNIJ**”;
- 9) wymieniony dowódca występuje wówczas z szyku, maszeruje krokiem zwykłym na środek zmian służbowych, zajmuje miejsce na wysokości przeprowadzającego zmianę służby, po jego lewej stronie, oddaje honory przez salutowanie. Prowadzący zmianę podaje komendę „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”, wyznaczony strażak odczytuje preambułę (nagłówek) rozkazu, np. „**Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w (nazwa miejscowości), Rozkaz Dzienny numer (numer rozkazu) z dnia (data rozkazu)**”. Następnie prowadzący zmianę podaje komendę „**Zmiany – SPOCZNIJ**”. Wyznaczony strażak czyta dalszą treść rozkazu. Po słowach czytającego „**Rozkaz podpisał**”, prowadzący zmianę podaje komendę „**Zmiany – BACZNOŚĆ**” i wyznaczony strażak odczytuje stanowisko służbowe, stopień, imię i nazwisko osoby, która podpisała rozkaz. Po tej czynności prowadzący zmianę podaje komendę „**Zmiany – SPOCZNIJ**”. Czytający rozkaz oddaje honory przez salutowanie i wraca na poprzednie miejsce w szyku swojej zmiany służbowej;
- 10) po wstąpieniu do szyku odczytującego rozkaz, przeprowadzający zmianę służby podaje komendy: „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”, „**Dowódcy zmian, zmiany do zdania i przyjęcia służby – ODPROWADZIC**”;

11) dowódcy zmian służbowych podają wówczas komendy: „**Zmiana, na moją komendę, – BACZNOŚĆ**”,

„**Do zdania służby – ROZEJŚĆ SIĘ**” i odpowiednio „**Do przyjęcia służby – ROZEJŚĆ SIĘ**”;

12) załogi zmian służbowych dokonują przekazania sprzętu i wyposażenia, zgodnie z zasadami obowiązujących w tym zakresie;

13) po zakończeniu sprawdzenia sprzętu dowódcy zmian służbowych zarządzają zbiórkę w miejscu prowadzenia zmiany służby.

2. W drugiej części zmiany służby, następującej po przekazaniu sprzętu i wyposażenia, zmiany przyjmująca i zdająca zamieniają się miejscami, po czym następują kolejne czynności:

1) przeprowadzający zmianę służby podaje komendę „**Zmiana służby**”;

2) dowódcy zmian służbowych podają swoim zmianom komendy „**Zmiana – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, po czym dowódca zmiany zdającej służbę oznajmia „**Służba zdana**”, dowódca zmiany przyjmującej służbę odpowiada „**Służba przyjęta**”, a prowadzący zmianę służby „**Służba rozpoczęta**”;

3) wszyscy dowódcy salutują i wówczas na 3–5 sekund uruchamia się sygnały dźwiękowe przyjęte w danej jednostce ratowniczo-gaśniczej;

- 4) po wyłączeniu sygnałów dźwiękowych wszyscy dowódcy przestają salutować, dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej (lub osoba prowadząca zmianę) podaje następnie komendę „**Dowódcy zmian – ZMIANY ODPROWADZIĆ**”;
- 5) dowódcy zmian służbowych podają komendy:
  - a) „**Zmiana – BACZNOŚĆ**”, „**W prawo – ZWROT**”, „**Do koszar – MARSZ**”,
  - b) „**Zmiana – BACZNOŚĆ**”, „**W tył – ROZEJŚĆ SIĘ**”,
  - c) „**Zmiana – BACZNOŚĆ**”, „**Zmiana – SPOCZNIJ**” – w takim przypadku zmiana służbowa pozostaje do dyspozycji dowódcy zmiany;
- 6) zmiana służby zostaje zakończona.

§ 64. 1. Jeżeli kierownik jednostki organizacyjnej PSP powołał w swojej jednostce służby dyżurne, to należy również przeprowadzać zmianę służb dyżurnych (zdającej i przyjmującej) oraz odczytać rozkaz dzienny kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

2. Zmiana służby dyżurnej prowadzona jest w ustalonym w tej jednostce organizacyjnej PSP miejscu i czasie.

3. Funkcyjni służby dyżurnej wyznaczani są rozkazem dziennym podpisanym przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP lub przez upoważnionego strażaka. Zmiana służby realizowana jest zgodnie z przyjętymi ustaleniami przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

4. Przykład czynności realizowanych podczas zmiany służby dyżurnej:

- 1) zmiany ustawiają się w ugrupowaniu rozwiniętym (szeregu) w kolejności zdający i przyjmujący tę służbę. Kolejność służb jest zgodna z ustaleniami zatwierdzonymi przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP;
- 2) przeprowadzający zmianę służby podaje komendy: „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”, „**Zmiany równaj – W PRAWO**”, „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”. Następnie podchodzi na odległość trzech kroków do strażaka zdającego określone obowiązki służbowe (na prawym skrzydle szeregu) i zatrzymuje się przed nim;
- 3) strażak oddaje honory przez salutowanie i składa meldunek „**Panie (stopień przeprowadzającego zmianę), (stopień i nazwisko zdającego służbę) melduje zdanie służby (nazwa pełnionej służby). W czasie pełnienia służby nic szczególnego nie wydarzyło się**”. W przypadku zaistnienia zdarzeń szczególnych w czasie pełnionej służby strażak w składanym meldunku wymienia zaistniałe zdarzenia;
- 4) po przyjęciu meldunku prowadzący zmianę służby wykonuje jeden krok dostawny w prawo, stając naprzeciwko następnego funkcyjnego służby dyżurnej (przyjmującego służbę);
- 5) strażacy zdający i przyjmujący określone obowiązki służbowe oddają wówczas równocześnie honory przez salutowanie, a prowadzący zmianę służby odpowiada oddając honory przez salutowanie;
- 6) po tej czynności strażak przyjmujący określone obowiązki służbowe składa meldunek „**Panie (stopień przeprowadzającego zmianę), (stopień i nazwisko przyjmującego służbę) melduje przyjęcie służby (nazwa pełnionej służby). Obowiązki są mi znane**”. Przyjmujący może w meldunku zgłosić zastrzeżenia do przyjętej służby;
- 7) po przyjęciu meldunku prowadzący zmianę służby wykonuje jeden krok w bok (w prawo), stając naprzeciwko kolejnego – następnego funkcyjnego służby dyżurnej (zdającego służbę);
- 8) strażacy przyjmujący i zdający określone obowiązki służbowe oddają wówczas równocześnie honory przez salutowanie, a prowadzący zmianę służby odpowiada oddając honory przez salutowanie. Tę czynność prowadzący zmianę służb przeprowadza do ostatniego strażaka (przyjmującego służbę);
- 9) po przyjęciu ostatniego meldunku, prowadzący zmianę służby (po oddaniu honoru przez salutowanie – przez obejmującego tę służbę i prowadzącego) wykonuje w miejscu zwrot w lewo i przechodzi na środek zmian służbowych. Podaje komendy „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”, „**Zmiana zdająca, w miejscu – ROZEJŚĆ SIĘ**” lub „**Zmiana zdająca, w tył – ROZEJŚĆ SIĘ**”, „**Zmiana przyjmująca – SPOCZNIJ**”; funkcyjni zmiany zdającej oddają honory przez salutowanie prowadzącemu zmianę i wykonują rozkaz. Na miejscu pozostaje zmiana przyjmująca służbę. Prowadzący zmianę podaje komendę „**Zmiana – BACZNOŚĆ**”, „**Do prawego – ŁĄCZ**”. Po wykonaniu komend, prowadzący zmianę dokonuje przeglądu strażaków w szeregu, zwracając uwagę na wygląd zewnętrzny, znajomość obowiązków

oraz wydaje w tym względzie stosowne dyspozycje, następnie podaje komendy „**Zmiany – BACZNOŚĆ**”, „**W miejscu – ROZEJŚĆ SIĘ**”;

10) funkcyjni służby dyżurnej oddają wówczas jednocześnie honory przez salutowanie. Po oddaniu honoru przez prowadzącego zmiany rozchodzą się do swoich zadań.

Rozdział 8.

Włączanie jednostek ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego

§ 65. 1. Włączenie jednostki ochrony przeciwpożarowej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, zwanego dalej „ksrg”, przeprowadza się w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

2. Akt włączenia do ksrg wręcza Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej lub osoba przez niego upoważniona.

3. Uroczystość wręczenia aktu włączenia jednostki do ksrg może być organizowana dla więcej niż jednej jednostki ochrony przeciwpożarowej, w szczególności z terenu jednej gminy lub powiatu.

4. W uroczystości powinien uczestniczyć wójt gminy (burmistrz, prezydent), z terenu której pochodzi jednostka włączana do ksrg, oraz pełny stan osobowy tej jednostki (w miarę możliwości).

5. Organizatorem uroczystości jest komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej oraz właściwy organ jednostki ochrony przeciwpożarowej włączanej do ksrg. W przypadku uroczystości z udziałem większej liczby jednostek włączanych do ksrg powinny one wszystkie współpracować z komendantem powiatowym (miejskim) Państwowej Straży Pożarnej w zakresie jej właściwego i sprawnego przebiegu.

6. Dowódcą uroczystości jest wyznaczony strażak z właściwej komendy powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej.

§ 66. 1. Uroczystość włączania jednostek ochrony przeciwpożarowej do ksrg przebiega według następującego porządku:

1) po przywitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości następuje odczytanie oraz wręczenie aktu o włączeniu do ksrg jednostki ochrony przeciwpożarowej;

2) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”, „**(stopień i nazwisko wyznaczonego strażaka) odczytać akt włączenia do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego**”, „**Pododdział – SPOCZNIJ**”. Wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu oddaje honory przez salutowanie. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”, wyznaczony strażak odczytuje treść aktu. Po przeczytaniu aktu, dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdział – SPOCZNIJ**”, wyznaczony strażak oddaje honor przez salutowanie i zajmuje poprzednie miejsce;

3) dowódca uroczystości podaje komendy:

a) „**(stopień i nazwisko strażaka) po odbiór aktu – WYSTĄP**”;

b) „**Wyznaczeni strażacy po odbiór aktów – WYSTĄP**”;

4) narrator prosi przyjmującego meldunek o wręczenie wymienionego aktu, np. „**O wręczenie aktu (aktów) proszę Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej Pana (stopień, imię i nazwisko)**”.

Po wręczeniu aktów dowódca uroczystości podaje komendę strażakowi (strażakom) do wstąpienia do szyku „**WSTĄP**”;

5) po wręczeniu aktu zaproszeni goście mogą wygłaszać okolicznościowe i gratulacyjne przemówienia oraz mogą dokonać wpisów do kronik jednostek;

6) po okolicznościowych przemówieniach osoba określona w scenariuszu składa gratulacje stronom porozumienia oraz dziękuje przybyłym na uroczystość gościom.

7) zakończenie tej uroczystości ma taki sam przebieg, jak zakończenie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, które jest określone odpowiednio w § 21–24 oraz § 32.

Rozdział 9.

Nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP

§ 67. Nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystego apelu.

§ 68. 1. Na placu uroczystości poza elementami przewidzianymi dla uroczystego apelu umieszcza się stół na sztandar, nakryty estetycznym materiałem (w szczególności ciemnozielonym, granatowym lub bordowym), na którym układa się rozwinięty sztandar jednostki organizacyjnej PSP, ozdobny młotek do wbijania gwoździ pamiątkowych i gwoździe pamiątkowe.

2. Należy przewidzieć również stolik przykryty estetycznym materiałem (w szczególności ciemnozielonym, granatowym lub bordowym), na którym umieszcza się akt ufundowania sztandaru oraz kronikę jednostki organizacyjnej PSP z umieszczonym wpisem i długopis do składania podpisów, a także zestaw liturgiczny do poświęcenia sztandaru, jeżeli zgodnie ze scenariuszem, ma się ono odbyć na placu podczas uroczystości.

3. Widok ustawienia podczas uroczystości nadania sztandaru jest określony w **załączniku nr 21 do Ceremoniału**.

§ 69. 1. Przed rozpoczęciem uroczystości sztandar układa się na stole główną stroną płata do góry (na stronie głównej znajduje się biały równoramienny krzyż o długości ramion równej wymiarom płata), drzewce sztandaru umieszcza się wzdłuż prawej krawędzi stołu (patrząc od strony pododdziałów).

2. W drzewcu sztandaru powinny zostać wcześniej wywiercone otwory na gwoździe pamiątkowe. Osoby przewidziane do uroczystego wbicia gwoździ pamiątkowych dokonują jedynie ich symbolicznego dobicia do drzewca.

3. Dopuszczalne jest wcześniejsze częściowe zamocowanie gwoździ pamiątkowych w drzewcu sztandaru.

§ 70. 1. Po podniesieniu flagi państwowej RP i powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości wygłaszane jest krótkie przemówienie okolicznościowe o charakterze uroczystości i w dalszej kolejności:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”;
- 2) przedstawiciel społecznego komitetu fundacji sztandaru odczytuje akt ufundowania sztandaru jednostce organizacyjnej PSP, następnie zaprasza fundatorów i zaproszonych gości (w ustalonej kolejności) do wbicia gwoździ honorowych i pamiątkowych. Po wbiciu gwoździ osoby składają podpisy na akcie ufundowania sztandaru, w kronice (księżce pamiątkowej) jednostki organizacyjnej PSP (jeżeli jest wyłożona na stoliku) oraz powracają na poprzednie miejsce;
- 3) po odczytaniu aktu dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 4) narrator prosi kapelana PSP (duchownego) o poświęcenie sztandaru. Po odmówieniu modlitwy, kapelan PSP dokonuje poświęcenia sztandaru i wraca na poprzednie miejsce. W przypadku uczestnictwa w uroczystości kapelanów PSP kilku duszpasterstw, modlitwy i poświęcenia dokonywane są kolejno – zgodnie ze scenariuszem uroczystości (po dokonaniu ustaleń z kapelanami PSP przed uroczystością);
- 5) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „*(stopień i nazwisko strażaka) – odczytać akt nadania sztandaru*”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 6) wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu usytuowanego na centralnym miejscu placu i oddaje honory przez salutowanie;
- 7) trębacze lub fanfarzyści grają sygnał „**Baczność**”, dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”;
- 8) następuje odczytanie aktu nadania sztandaru;
- 9) strażak odczytujący akt oddaje honory przez salutowanie i wraca na uprzednio zajmowane miejsce;
- 10) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy (nazwa jednostki organizacyjnej PSP, której wręczany jest sztandar), do wręczenia sztandaru – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”, a na hasło komendy „**MARSZ**”, poczet występuje z szyku na wyznaczone miejsce;
- 11) poczet sztandarowy występuje przed front pododdziałów i zatrzymuje się naprzeciw stołu ze sztandarem w odległości około ośmiu kroków przed nim;
- 12) narrator prosi o wystąpienie przyjmującego sztandar (kierownika jednostki organizacyjnej PSP), który zajmuje miejsce przed poczem sztandarowym w odległości 2 kroków – twarzą do trybuny honorowej;

- 13) po zajęciu miejsca przez przyjmującego sztandar, narrator prosi o wystąpienie przełożonego do wręczenia sztandaru. Przełożony schodzi z trybuny i zajmuje miejsce w odległości dwóch kroków przed przyjmującym – twarzą do trybuny honorowej;
- 14) narrator prosi o wystąpienie przedstawiciela fundatora sztandaru, który podchodzi do stolika, na którym leży sztandar, podnosi sztandar ze stołu i przekazuje go wręczającemu sztandar (przełożonemu) wygłaszając odpowiednią formułę, np. **„W imieniu społecznego komitetu fundacji sztandaru dla komendy powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej w (nazwa miejscowości) przekazuję ufundowany sztandar w celu dokonania aktu wręczenia”** i zajmuje miejsce przy kronicy jednostki organizacyjnej PSP;
- 15) wręczający sztandar (przełożony) przejmuje sztandar i wykonuje sztandarem chwyt **„Prezentuj”**;
- 16) trębacze lub fanfarzyści grają sygnał **„Słuchajcie Wszyscy”**;
- 17) wręczający sztandar podchodzi do przyjmującego sztandar i zwracając się do niego, wygłasza odpowiednią formułę, np. **„W imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wręczam komendzie powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej w (nazwa miejscowości) sztandar ufundowany przez społeczeństwo i środowisko pożarnicze”**, następnie pochyla sztandar tak, aby jego dolny brzeg znalazł się na wysokości około jednego metra nad ziemią;
- 18) przyjmujący sztandar (kierownik jednostki organizacyjnej PSP) klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje, opuszcza płat sztandaru, wstaje i przejmuje sztandar od wręczającego, mówiąc **„Ku chwale Ojczyzny”**; następnie wykonuje zwrot w tył, unosi sztandar i prezentuje sztandar jednostce organizacyjnej PSP, pochylając go w prawo i w lewo;
- 19) strażacy pocztu sztandarowego klękają na prawe kolano, przyjmujący pochyla sztandar tak, aby jego dolny brzeg znalazł się na wysokości około jednego metra nad ziemią;
- 20) sztandarowy prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje, po czym opuszcza;
- 21) na ustalony sygnał dowódcy pocztu strażacy pocztu sztandarowego wstają;
- 22) sztandarowy przejmuje sztandar od przyjmującego sztandar i wykonuje nim chwyt **„Prezentuj”**;
- 23) po ustawieniu przez poczet sztandaru w pozycji **„Prezentuj”** trębacze lub fanfarzyści grają **„Hasło WP”**, sztandarowi salutują sztandarami;
- 24) wręczający sztandar oraz strażacy uczestniczący w uroczystości poza szykiem oddają honory przez salutowanie;
- 25) po odegraniu hasła wręczający sztandar (przełożony) oraz pozostałe osoby (przedstawiciel fundatora oraz kierownik jednostki organizacyjnej PSP) wracają na trybunę;
- 26) po zajęciu miejsca na trybunie honorowej przez wręczającego sztandar i osoby asystujące dowódca uroczystości podaje komendę **„Poczet sztandarowy, do prezentacji sztandaru – MARSZ”**, sztandarowy na zapowiedź komendy wykonuje sztandarem chwyt **„Na ramię”**;
- 27) poczet maszeruje na lewe skrzydło ugrupowania pododdziałów, następnie nie przerywając marszu przechodzi przed jego frontem i zajmuje miejsce w szyku;
- 28) poczet maszeruje przed frontem pododdziałów w odległości około pięciu kroków od nich, salutując sztandarem. Poczty sztandarowe biorące udział w uroczystości oddają honor przez salutowanie, kiedy prezentowany sztandar znajduje się na ich wysokości. Po dojściu do prawego skrzydła ugrupowanych pododdziałów zajmuje swoje miejsce w szyku, a sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt **„Prezentuj”**;
- 29) dowódca uroczystości podaje komendy **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCZNIJ”**;
- 30) wręczający sztandar wygłasza okolicznościowe przemówienie, po nim robią to osoby określone w scenariuszu uroczystości;
- 31) kierownik jednostki organizacyjnej PSP uhonorowanej sztandarem przemawia jako ostatni, dziękując za zaszczytne wyróżnienie jednostki organizacyjnej PSP;
- 32) po wystąpieniach okolicznościowych można odczytać gratulacje i życzenia (lub wybraną ich część), które wpłynęły do jednostki organizacyjnej PSP;

2. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

Rozdział 10. **Pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP**

§ 71. Pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystego apelu i ma miejsce w przypadku:

- 1) zmian organizacyjnych związanych w szczególności z likwidacją lub zmianą nazwy jednostki organizacyjnej PSP;
- 2) wprowadzenia nowego wzoru sztandaru i konieczności wymiany.

§ 72. 1. Po podniesieniu flagi państwowej RP i powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**(stopień i nazwisko strażaka) – odczytać (rodzaj aktu prawnego i czego dotyczy)**”. Pożegnanie sztandaru wiąże się z odczytaniem aktu prawnego o rozformowaniu (przeformowaniu) jednostki organizacyjnej PSP lub zmianie sztandaru. Wyznaczona osoba odczytuje rozkaz o rozformowaniu (przeformowaniu) jednostki lub zmianie sztandaru;
- 2) wyznaczony w szczegółowym scenariuszu strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu usytuowanego na centralnym miejscu placu apelowego i oddaje honory przez salutowanie;
- 3) trębacze lub fanfarzyści grają sygnał „**Śluchajcie Wszyscy**”, po którym następuje odczytanie aktu;
- 4) wyznaczony strażak odczytuje akt, następnie oddaje honory i powraca na swoje poprzednie miejsce;
- 5) dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 6) przemawia przełożony (przyjmujący meldunek) oraz kierownik jednostki organizacyjnej PSP żegnającej sztandar;
- 7) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy, do przekazania sztandaru – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”, a na hasło komendy „**MARSZ**”, poczet występuje z szyku na wyznaczone miejsce;
- 8) poczet sztandarowy występuje z szyku pododdziałów, maszeruje krokiem zwykłym przed trybuną i zatrzymuje się w ustalonym miejscu, frontem do pododdziałów;
- 9) sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”;
- 10) dowódca uroczystości podaje komendę dla delegacji strażaków (trzech strażaków) „**Delegacja strażaków, do pożegnania sztandaru – MARSZ**”;
- 11) po komendzie dowódcy uroczystości występująca delegacja strażaków występuje z szyku, maszeruje krokiem zwykłym do sztandaru i zatrzymuje się przed nim w odległości dwóch kroków;
- 12) sztandarowy wykonuje chwyt „**Salutowanie**” (pochyla sztandar tak, aby jego dolny brzeg znajdował się na wysokości około metra nad ziemią);
- 13) delegacja strażaków klęka na prawe kolano, a strażak znajdujący się pośrodku prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje, następnie opuszcza płat sztandaru a cała delegacja wstaje z pozycji klęczącej;
- 14) sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”;
- 15) dowódca uroczystości podaje komendy do wstąpienia do szyku dla delegacji strażaków „**Delegacja strażaków, w tył – ZWROT**”, „**Do szyku – MARSZ**”;
- 16) delegacja wstępuje na uprzednio zajmowane miejsce w szyku pododdziałów;
- 17) narrator prosi o wystąpienie kierownika jednostki organizacyjnej PSP, który następnie schodzi z trybuny honorowej, podchodzi do pocztu sztandarowego, staje przed sztandarem i oddaje mu honory przez salutowanie;

- 18) sztandarowy pochyla sztandar tak, aby jego dolny płat znajdował się na wysokości około metra nad ziemią;
- 19) kierownik jednostki organizacyjnej PSP klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje, następnie opuszcza płat sztandaru i wstaje;
- 20) sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”, przekazuje sztandar kierownikowi jednostki organizacyjnej PSP;
- 21) strażacy znajdujący się poza szykiem pododdziałów salutują;
- 22) kierownik jednostki organizacyjnej PSP przejmuje sztandar, wykonuje zwrot w tył, unosi go i prezentuje, pochylając w prawo, potem w lewo, po czym wykonuje w tył zwrot i przekazuje sztandar sztandarowemu; sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”;
- 23) trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**” (w tym czasie poczty sztandarowe oddają honory przez salutowanie);
- 24) kierownik jednostki organizacyjnej PSP powraca na trybunę, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, do pożegnania sztandaru – MARSZ**”, a sztandarowy na zapowiedź komendy wykonuje sztandarem chwyt „**Na ramię**”;
- 25) poczet maszeruje na lewe skrzydło ugrupowania pododdziałów, następnie nie przerywając marszu przechodzi przed jego frontem i po minięciu pododdziałów maszeruje w stronę trybuny, gdzie zajmuje wyznaczone miejsce.

2. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystego apelu (pożegnania sztandaru jednostki organizacyjnej PSP), zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

3. Schemat przykładowego ustawienia pododdziałów podczas pożegnania sztandaru jednostki organizacyjnej PSP jest określony w **załączniku nr 22 do Ceremoniału**.

§ 73. 1. Jeżeli jednostka organizacyjna PSP podczas jednej uroczystości otrzymuje nowy sztandar, a jego nadanie zostało połączone z pożegnaniem dotychczasowego, wówczas w pierwszej kolejności odbywa się pożegnanie, następnie odbywa się nadanie jednostce nowego sztandaru, z tym że:

- 1) w składzie kompanii honorowej, za pocztem sztandarowym z dotychczasowym sztandarem, ustawia się w odległości jednego kroku poczet sztandarowy bez sztandaru, który będzie przyjmował nowy sztandar;
- 2) poczet sztandarowy (ze sztandarem, który jest żegnany) maszeruje przed frontem pododdziałów, następnie (nie przerywając marszu) zajmuje wyznaczone miejsce przy trybunie honorowej i pozostaje tam do końca uroczystości.

2. Obowiązuje następujące uformowanie pododdziałów do uroczystości:

- 1) orkiestra;
- 2) dowódca kompanii honorowej;
- 3) poczet flagowy;
- 4) poczet sztandarowy z dotychczasowym sztandarem;
- 5) poczet sztandarowy bez sztandaru (w drugim szeregu – za pocztem sztandarowym z dotychczasowym sztandarem);
- 6) pododdział marszowy w ugrupowaniu rozwiniętym;
- 7) kierownictwo jednostki organizacyjnej PSP;
- 8) delegacja jednostki organizacyjnej PSP do pożegnania dotychczasowego sztandaru oraz pododdziały towarzyszące w linii kolumn.

3. Po defiladzie kończącej uroczystość nadania sztandaru, dotychczasowy sztandar odprowadzany jest w ustalone miejsce.

Rozdział 11.

Nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP

§ 74. 1. Nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystego apelu i dokonuje się poprzez akt dekoracji sztandaru nadanym odznaczeniem.

2. Aktu dekoracji dokonuje uprawniony przedstawiciel organu, który nadał odznaczenie.

3. Umieszczenie na sztandarze odznaki orderu lub odznaczenia nadanego jednostce organizacyjnej PSP następuje w sposób określony w przepisach w sprawie opisu materiału, wymiarów, wzorów rysunkowych oraz sposobu noszenia odznak orderów i odznaczeń.

§ 75. 1. Przed rozpoczęciem uroczystości nadania odznaczenia należy zamontować na drzewcu sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, pod jego głowicą, na wysokości górnej części płata sztandaru, specjalny uchwyt umożliwiający szybkie i trwale umocowanie odznaczenia.

2. Jeżeli jednostka organizacyjna PSP była wcześniej wyróżniona odznaczeniem, uchwyt na następne odznaczenie umieszcza się wzdłuż drzewca sztandaru – z góry na dół, w odstępach co 5–10 cm, według starszeństwa przyznanych wyróżnień.

3. Odznaczenia umieszcza się u dołu kokardy związanej ze wstęgi właściwej dla danego odznaczenia. Powinno być ono przypięte do poduszki o wymiarach 35x35 cm, kokarda odznaczenia powinna mieć zapięcie umożliwiające sprawne zamocowanie do uchwyty na drzewcu sztandaru.

4. Przed rozpoczęciem uroczystości poduszkę z odznaczeniem należy złożyć na stoliku przykrytym estetycznym materiałem (w szczególności ciemnozielonym, granatowym lub bordowym).

5. Widok ustawienia pododdziałów podczas uroczystości nadania odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP jest określony w **załączniku nr 23 do Ceremoniału**.

§ 76. 1. Uroczystość przebiega zgodnie z porządkiem uroczystego apelu.

2. Po podniesieniu flagi państwowej RP i powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „*(stopień i nazwisko strażaka)* – **odczytać postanowienie (uchwałę) o nadaniu odznaczenia**”;
- 2) wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu, i oddaje honory przez salutowanie;
- 3) orkiestra (trębacze lub fanfarzyści) gra sygnał „**Śluchajcie Wszyscy**”;
- 4) następuje odczytanie postanowienia (uchwały) o nadaniu odznaczenia, po jego odczytaniu wyznaczony strażak oddaje honory i powraca na uprzednio zajmowane miejsce;
- 5) dowódca uroczystości podaje komendy, np.: „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy – BACZNOŚĆ**”, „**Do dekoracji Złotym Znakiem Związku – MARSZ**”. Po zapowiedzi ostatniej komendy dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”, a na hasło komendy „**MARSZ**”, poczet występuje z szyku na wyznaczone miejsce.;
- 6) poczet sztandarowy występuje z szyku i zatrzymuje się przed trybuną, w odległości około 10 kroków od niej;
- 7) sztandarowy po zatrzymaniu w ustalonym miejscu wykonuje chwyt „**Prezentuj**”, przed podejściem osoby dokonującej aktu dekoracji, sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu przez pochylenie (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują);
- 8) osoba dokonująca aktu dekoracji w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP podchodzi do pocztu sztandarowego, zatrzymuje się dwa kroki przed sztandarem i oddaje honory; strażak (osoba cywilna) wyznaczony do niesienia odznaczenia na poduszce idzie pół kroku z tyłu z prawej strony osoby dokonującej aktu dekoracji;
- 9) osoba dokonująca aktu dekoracji bierze z poduszki odznaczenie, podchodzi do sztandaru i przypina je we wcześniej przygotowanym miejscu, znajdującym się po stronie głównej płata sztandaru;
- 10) osoba dokonująca aktu dekoracji razem z asystującym, oddaje honory sztandarowi przez salutowanie (skłon głowy w przypadku osoby cywilnej dokonującej aktu dekoracji);

- 11) trębacz lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”;
- 12) po odegraniu „**Hasła WP**”, osoba dokonująca aktu dekoracji i kierownik jednostki organizacyjnej PSP przestają salutować,
- 13) osoba dokonująca aktu dekoracji wraca na trybunę honorową w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP;
- 14) sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”;
- 15) po zajęciu miejsca na trybunie przez dokonującego aktu dekoracji oraz asystującego, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, do prezentacji odznaczenia – MARSZ**”. Na zapowiedź komendy do marszu sztandarowy przenosi sztandar w położenie „**Na ramię**”;
- 16) poczet maszeruje do lewego skrzydła pododdziałów, zachodzi w lewo i maszeruje (w szeregu) krokiem zwykłym wzdłuż szyku, w odległości pięciu kroków w kierunku ich prawego skrzydła, wykonuje chwyt „**Salutowanie**”, prezentując sztandar z odznaczeniem;
- 17) podczas prezentacji sztandaru orkiestra gra utwór marszowy;
- 18) po wstąpieniu pocztu sztandarowego na swoje miejsce w szyku dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

3. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

§ 77. 1. Jeżeli nadanie odznaczenia odbywa się jednocześnie z wręczeniem sztandaru, uroczysty apel rozpoczyna się zgodnie z porządkiem uroczystości wręczenia sztandaru, aż do momentu zajęcia przez wręczającego sztandar miejsca na trybunie honorowej. Wówczas odczytuje się postanowienie (uchwałę) o nadaniu odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP i dalej uroczystość przebiega zgodnie z porządkiem przewidzianym dla aktu dekoracji.

2. Po zakończeniu czynności określonych w ust. 1, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, do prezentacji sztandaru i odznaczenia – MARSZ**”, a sztandarowy na zapowiedź komendy wykonuje sztandarem chwyt „**Na ramię**”.

3. Dalsza część uroczystości przebiega zgodnie z porządkiem uroczystości wręczenia sztandaru określonym w § 70 ust. 1 pkt 27–32.

Rozdział 12.

Obchody jubileuszy w jednostkach organizacyjnych PSP

§ 78. 1. Jubileusze obchodzi się w okresach nie krótszych niż pięcioletnie.

2. Obchody jubileuszowe przeprowadza się w formie uroczystego apelu.

3. Po podniesieniu flagi państwowej RP i powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu, organizator uroczystości wygłasza krótkie przemówienie powitalne, odczytuje się zwięzłą historię związaną z obchodzonym jubileuszem.

4. W dalszej kolejności realizowane są czynności przewidziane w scenariuszu uroczystości (np. wręczenie odznaczeń i wyróżnień).

5. Po wystąpieniach okolicznościowych i wręczeniu wyróżnień można odczytać gratulacje i życzenia (lub wybraną ich część), które wpłynęły do jednostki organizacyjnej PSP.

6. Ostatnim elementem uroczystości jest zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

Rozdział 13.

Powitanie absolwenta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, strażaka przeniesionego do dalszego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej PSP, osoby podejmującej służbę przygotowawczą lub pracownika jednostki organizacyjnej PSP

§ 79. 1. Powitanie absolwenta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, strażaka przeniesionego do dalszego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej PSP, osoby podejmującej służbę przygotowawczą lub pracownika jednostki organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystej zbiórki.

2. Powitanie i przedstawienie strażaka przez przełożonego ma miejsce w dniu mianowania na stanowisko służbowe.

§ 80. 1. W jednostce ratowniczo-gaśniczej powitanie i przedstawienie osoby podejmującej służbę następuje podczas zmiany służby, a informacja o tym powinna być zawarta w rozkazie dziennym.

2. Dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej, jego zastępca lub osoba równorzędna w szkołach Państwowej Straży Pożarnej witając podejmującego służbę, wyznacza jednocześnie strażaka do sprawowania roli opiekuna.

3. Wyznaczona przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP osoba zapoznaje strażaka ze strukturą organizacyjną jednostki, jej zadaniami i zakresem działania oraz regulaminem służby.

Rozdział 14.

Pożegnanie strażaka kończącego służbę w Państwowej Straży Pożarnej, odchodzącego do służby w innej jednostce organizacyjnej PSP oraz pożegnanie pracownika jednostki organizacyjnej PSP

§ 81. 1. Uroczystość pożegnania odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

2. Pożegnaniu strażaka kończącego służbę w Państwowej Straży Pożarnej, odchodzącego do służby w innej jednostce organizacyjnej PSP oraz pożegnaniu pracownika jednostki organizacyjnej PSP powinna towarzyszyć atmosfera szczególnej serdeczności i życzliwości.

3. Po odczytaniu decyzji (rozkażu) głos zabiera kierownik jednostki organizacyjnej PSP, a następnie żegnany strażak lub pracownik.

4. W ramach wyróżnienia i podziękowania za dotychczasową służbę (pracę), kierownik jednostki organizacyjnej PSP może wręczyć upominek.

5. Dowódca uroczystości wydaje komendy do odczytania decyzji (rozkażu) o wyróżnieniu strażaka lub pracownika cywilnego.

6. Dowódca uroczystości zaprasza odchodzącego strażaka lub pracownika cywilnego o wystąpienie we wskazane miejsce przed trybuną. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP schodzi z trybuny, wręcza wyróżnienie oraz składa gratulacje. W przypadku pożegnania większej grupy strażaków po odczytaniu decyzji (rozkażów) o wyróżnieniach, dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia wyróżnionych. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP podchodzi i wręcza wyróżnienia, upominki oraz składa gratulacje.

7. Po wręczeniu wyróżnień kierownik jednostki organizacyjnej PSP wraca na trybunę honorową, a wyróżnieni na komendę dowódcy uroczystości wstępują do szyku. Przy pożegnaniu pojedynczych strażaków lub pracowników kierownik jednostki organizacyjnej PSP po złożeniu gratulacji, zaprasza strażaka lub pracownika na trybunę honorową, który zajmuje miejsce po lewej stronie kierownika jednostki organizacyjnej PSP. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP może poprosić żegnanego strażaka (pracownika cywilnego) o dokonanie wpisu w księdze pamiątkowej lub kronice jednostki organizacyjnej PSP.

8. Po zajęciu miejsca na trybunie honorowej przez żegnanego strażaka (pracownika cywilnego) przechodzimy do części III uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, określonych odpowiednio w § 21–24 oraz § 32. W przypadku uroczystej zbiórki odprowadzony jest sztandar jednostki organizacyjnej PSP.

9. Po zakończeniu uroczystości, uczestnicy mogą złożyć podziękowania. Można również wykonać pamiątkowe zdjęcie (np. na tle sztandaru jednostki organizacyjnej PSP).

10. W przypadku uroczystej zbiórki odchodzący strażak lub pracownik cywilny po odbiór decyzji (rozkażu) występuje na określone przez organizatora miejsce.

Rozdział 15.

Wręczenie odznak orderów i odznaczeń oraz aktów nadania wyższych stopni i innych wyróżnień

§ 82. 1. Wręczenie odznaczeń i aktów nadania wyższych stopni odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

2. Ceremonia wręczenia odznak orderów i odznaczeń oraz aktów nadania wyższych stopni i innych wyróżnień odbywa się po odczytaniu przez wyznaczonego strażaka stosownych postanowień, decyzji, rozkażów lub uchwał. Dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia osób odznaczonych, awansowanych lub wyróżnionych. Występują oni w wyznaczone miejsce w kolejności:

1) odznaczeni według rangi odznaczenia;

2) nadania wyższych stopni według starszeństwa.

3. Osoba uprawniona (np. Minister, Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej) do wręczenia odznak orderów i odznaczeń, aktów nadania wyższych stopni lub innych wyróżnień, w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP, podchodzi do prawego skrzydła ustawionych w szeregu osób wyróżnionych lub awansowanych. Dekorujący odznaczeniem odbiera je z tacy trzymanej przez wyznaczonego strażaka lub pracownika cywilnego, który stoi po jego prawej stronie (pół kroku z tyłu), następnie odbiera kolejne odznaki orderów i odznaczeń, akty nadania wyższych stopni i inne wyróżnienia. Dekorujący przypinając odznaki orderów i odznaczenia mówi, np. **„W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wręczam Panu (Pani) (stopień w odniesieniu do strażaków – pełna nazwa orderu lub odznaczenia)”**. Następnie wręcza legitymację, podaje dłoń i mówi **„Gratuluję”**. Odznaczona (odznaczony) odpowiada **„Ku chwale Ojczyzny”** (osoba cywilna odpowiada **„Dziękuję”**) i oddaje honory przez salutowanie (osoba cywilna wykonuje skłon głowy). Przy wręczaniu aktu nadania wyższych stopni wręczający mówi, np. **„Gratuluję Panu (Panui) (stopień)”** i podaje dłoń. Strażak awansowany odpowiada **„Ku chwale Ojczyzny”** i oddaje honory przez salutowanie.

4. W przypadku, kiedy są wręczane wyróżnienia i akty nadania wyższych stopni przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP, przy wręczaniu może asystować jego zastępca.

5. Po wręczeniu wszystkich odznak orderów i odznaczeń, aktów nadania wyższych stopni i innych wyróżnień dekorujący wraca na swoje poprzednie miejsce.

6. Odznaczenia podczas uroczystości wręczane są w następującej kolejności:

- 1) ordery państwowe;
- 2) odznaczenia państwowe;
- 3) medale przyznawane przez władze centralne;
- 4) odznaki przyznawane przez władze centralne;
- 5) odznaki honorowe przyznawane przez władze wojewódzkie;
- 6) odznaki honorowe przyznawane przez organizacje, kościoły i związki wyznaniowe;
- 7) odznaki organizacyjne stanowiące oznaczenie organizacji społecznej lub spółdzielczej albo innej jednostki organizacyjnej PSP bądź przynależności do takiej organizacji lub jednostki organizacyjnej PSP;
- 8) odznaki okolicznościowe upamiętniające rocznice, wystawy, zgromadzenia lub inne wydarzenia.

7. Organizator przed uroczystością przeprowadza analizę dotyczącą możliwości wręczenia wyróżnień na uroczystym apelu przez osoby uprawnione do ich wręczenia.

8. Strażacy otrzymujący akty nadania wyższych stopni uczestniczą w uroczystości z dystynkcjami nowych stopni.

9. Przy opracowaniu scenariusza szczegółowego należy rozgraniczyć odznaczenia określone w ust. 2. Każdy rodzaj wyróżnienia jest poprzedzony odczytaniem preambuły wyróżnienia, a następnie – po wystąpieniu strażaków – wręczane jest wyróżnienie. Dopuszcza się również rozgraniczenie na odznaczenia ze względu na rodzaj (złoty, srebrny i brązowy) – w tym przypadku czytana jest jedna preambuła wyróżnienia. Dopuszcza się, po odczytaniu stosownych postanowień, decyzji lub rozkazów, stosowanie formuły przy wręczaniu – narrator wyczytuje kolejno strażaków i pracowników cywilnych, którym wręczane jest odznaczenie, np. **„W dniu dzisiejszym Złotą Odznaką Zasłużony dla Ochrony Przeciwpożarowej wyróżniony został (wyróżnieni zostali) (stopień, imię i nazwisko strażaka – w przypadku pracownika cywilnego tytuł naukowy jeżeli posiada, imię i nazwisko)”**.

10. Przy organizacji uroczystości, wszyscy wyróżnieni strażacy wchodzi w skład pododdziału wyróżnionych. Nie wręcza się wyróżnień strażakom wchodzącym w skład asysty honorowej PSP, która bierze udział w uroczystości. Przed uroczystością należy dokonać stosownych zmian w składzie asysty honorowej PSP, aby umożliwić strażakom odbiór wyróżnienia.

11. W przypadku wyróżnienia Medalem im. Józefa Tuliszkowskiego, aktu wręczenia Medalu i dyplomu dokonuje się zgodnie z przepisami w tym zakresie.

§ 83. 1. Po powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendę „*(stopień i nazwisko strażaka) odczytać wyciągi z postanowień o przyznaniu odznaczeń oraz rozkazów o nadaniu wyższych stopni*”;
- 2) wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu, oddaje honory przez salutowanie, a dowódca uroczystości podaje komendę do przyjęcia postawy zasadniczej, np. „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**” lub „**Panie, Panowie oficerowie**” (jeżeli na uroczystości nie występuje poczet sztandarowy);
- 3) trębacze lub fanfarzyści grają sygnał „**Sluchajcie Wszyscy**”, po którym następuje odczytanie stosownego dokumentu (aktu) według rangi odznaczenia (stopnia);
- 4) po odczytaniu, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”, „**Odnaczeni (Awansowani) – WYSTĄP**”, a po dokonaniu aktu dekoracji (wręczeniu aktu nadania wyższego stopnia, dyplomu) podaje komendę „**Odnaczeni (Awansowani) – WSTĄP**”; dopuszcza się komendę, np. „**Odnaczeni złotą odznaką za zasługi dla ochrony przeciwpożarowej – WYSTĄP**”; a po wręczeniu wyróżnień „**Odnaczeni – WSTĄP**”;
- 5) odnaczeni lub awansowani na wyższe stopnie występują z szyku pododdziałów albo wcześniej ustalonego miejsca zgrupowania i ustawiają się w szeregu na ustalonym wcześniej miejscu (przy ustawianiu wyróżnionych obowiązuje zasada zajmowania kolejnych miejsc według rangi odznaczenia, a przy nadawaniu wyższych stopni – według hierarchii tych stopni, od najwyższego do najniższego);
- 6) wręczający odnaczenie w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP podchodzi do prawego skrzydła ustawionych w szeregu osób odznaczonych (patrzac od strony pododdziału). Osoba wyznaczona do niesienia odznaczeń idzie pół kroku z tyłu z prawej strony wręczającego;
- 7) wręczający odbiera z tacy (poduszki) odnaczenie i przypinając je wypowiada formułę np. „**W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wręczam Panu (Pani) Złoty Krzyż Zasługi**”, wręcza (lewą ręką) legitymację, po czym wymienia uścisk dłoni z wyróżnionym i mówi „**Gratuluję**”; wyróżniony odnaczeniem przyjmuje (lewą ręką) legitymację, oddaje uścisk dłoni odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honory przez salutowanie. Gratulację składa również kierownik jednostki organizacyjnej PSP towarzyszący wręczającemu odnaczenie; wyróżniony przyjmuje gratulację, oddaje uścisk dłoni, odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honory przez salutowanie; dopuszcza się wręczenie wyróżnionemu (lewą ręką) legitymacji przez asystującego kierownika jednostki organizacyjnej PSP, który również wymienia z nim uścisk dłoni i mówi „**Gratuluję**”; wyróżniony odnaczeniem przyjmuje (lewą ręką) legitymację, oddaje uścisk dłoni, odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honory przez salutowanie; w przypadku aktu dekoracji lub wręczenia wyróżnienia osobie cywilnej (np. legitymacji lub dyplomu), wyróżniona osoba odbiera je również lewą ręką, wymienia uścisk dłoni z dekorującym (wręczającym), odpowiada „**Dziękuję**” i wykonuje skłon głowy;
- 8) analogiczne czynności wykonuje się podczas wręczenia aktów nadania wyższych stopni, z tym że wręczający mówi, np. „**Gratuluję Panu Brygadierowi**”, wręcza (lewą ręką) akt nadania stopnia i wymienia uścisk dłoni, awansowany przyjmuje (lewą ręką) akt nadania stopnia odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honory przez salutowanie;
- 9) w przypadku otrzymania przez strażaka (osobę cywilną) dwóch i więcej wyróżnień, pozostawia się wolne miejsce w pododdziale wyróżnionych; strażak (osoba cywilna) po otrzymaniu pierwszego wyróżnienia (po komendzie dowódcy uroczystości) przechodzi na tył pododdziału, następnie zajmuje pozostawione dla niego wolne miejsce (odbior kolejnego wyróżnienia);
- 10) jeżeli wśród wyróżnionych jest strażak (osoba cywilna), który zajmuje miejsce na trybunie honorowej, wówczas pozostawia się dla niego wolne miejsce w szeregu występujących po odbiór wyróżnień; wyróżniony strażak (osoba cywilna) występuje z trybuny honorowej i zajmuje ustalone miejsce; po komendzie dowódcy uroczystości „**Wyróżnieni – WSTĄP**”, udaje się na trybunę honorową;
- 11) wręczający wyróżnienia w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP wraca na uprzednio zajmowane miejsce (na trybunie honorowej);
- 12) po wręczeniu wszystkich orderów, odznaczeń, medali i odznak oraz aktów nadania wyższych stopni następują przemówienia okolicznościowe.

2. Po okolicznościowych przemówieniach zaproszonych gości, podziękowania składa przedstawiciel w imieniu wyróżnionych i awansowanych – jeżeli zostało to przewidziane w scenariuszu. Przed wystąpieniem prosi o pozwolenie zabrania głosu, a po jego zakończeniu o pozwolenie wstąpienia do szyku.

3. Po wystąpieniach okolicznościowych i wręczeniu wyróżnień można odczytać gratulacje i życzenia (lub wybraną ich część), które wpłynęły do jednostki organizacyjnej PSP.

4. Ostatnim elementem uroczystości jest zakończenie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, określone odpowiednio w § 21–24 oraz § 32.

§ 84. Strażakom, rannym podczas prowadzonych przez jednostki organizacyjne PSP działań ratowniczych i będącym w trakcie leczenia, można wręczyć odznaczenie oraz akt nadania wyższego stopnia w miejscach rekonwalescencji.

Rozdział 16.

Wręczenie aktów nadania stopnia nadbrygadiera oraz generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej

§ 85. 1. Uroczystość nadania stopnia nadbrygadiera oraz generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej organizuje się z okazji święta Dnia Strażaka oraz w terminie i miejscu określonym przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, która jest organizatorem uroczystości i opracowuje jej scenariusz.

2. W trakcie uroczystości może odbywać się także wręczenie listów gratulacyjnych generałom przechodzącym w stan spoczynku oraz wręczenie odznak, orderów i odznaczeń państwowych.

3. Akty nadania stopnia wręcza osobiście Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w obecności Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz przedstawicieli najwyższych władz państwowych.

4. Podczas uroczystości Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wręcza honorową broń białą awansowanemu do stopnia nadbrygadiera Państwowej Straży Pożarnej.

5. Awansowanym do stopnia nadbrygadiera lub generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej mogą towarzyszyć zaproszone przez nich osoby. Po przybyciu wszyscy zajmują wyznaczone miejsca.

6. Asystę honorową PSP podczas uroczystości stanowi kompania honorowa oraz orkiestra (w pomieszczeniach poczet sztandarowy i trębacze).

7. Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w pomieszczeniu:

- 1) przybycie awansowanych na stopnie nadbrygadiera i generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej oraz zaproszonych gości, po przybyciu wszyscy zajmują wyznaczone miejsca;
- 2) przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zapowiada przybycie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który wchodzi do sali. Trębacze grają „**Sygnal Prezydencki**”; Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wita się z zaproszonymi gośćmi i zajmuje miejsce do rozpoczęcia uroczystości;
- 3) dowódca uroczystości podaje komendę do wprowadzenia sztandaru „**Poczet sztandarowy, sztandar Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej – WPROWADZIC**”; poczet sztandarowy maszeruje na wskazane miejsce, zatrzymuje się – sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”; grany jest **hymn RP** – sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu przez pochylenie (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują);
- 4) trębacze grają sygnał „**Sluchajcie Wszyscy**”;
- 5) przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odczytuje postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadaniu stopni nadbrygadiera i generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej; wyczytana osoba podchodzi do Prezydenta RP i zatrzymuje się w wyznaczonym miejscu. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wręcza akt nadania, otrzymujący akt odbiera go lewą ręką, odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honor przez skłon głowy, a następnie wykonuje krok dostawny w lewo. Awansowany do stopnia nadbrygadiera Państwowej Straży Pożarnej przyjmuje honorową broń białą od Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oburącz, chwytając rękojeść prawą, a pochwę lewą ręką. Następnie prawą ręką wysuwa ją z pochwy na długość kartusza (wytrawiony napis Bóg – Honor – Ojczyzna), podnosi do wysokości ust i całuje głownię w miejscu umieszczenia wizerunku orła, po czym opuszcza do poprzedniej wysokości i zdecydowanym ruchem wsuwa do pochwy. Trzymając nadal oburącz szablę odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**”, następnie przesuwa lewą rękę wzdłuż pochwy pod rękojeść

i trzyma szablę (w pochwie) lewą ręką. Na komendę dowódcy uroczystości odchodzą na wyznaczone miejsce;

- 6) po zajęciu miejsca następuje przemówienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) po przemówieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej może nastąpić przemówienie przedstawiciela awansowanych;
- 8) po zakończeniu przemówienia następuje odprowadzenie sztandaru. Dowódca uroczystości podaje komendę do odprowadzenia sztandaru **„Poczet sztandarowy, sztandar Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej – ODPROWADZIC”**;
- 9) zakończenie uroczystości.

8. Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości na zewnątrz:

- 1) wprowadzenie asysty honorowej PSP;
- 2) przybycie awansowanych na stopień nadbrygadiera Państwowej Straży Pożarnej, generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej oraz zaproszonych gości (awansowanym mogą towarzyszyć zaproszone przez nich osoby; po przybyciu wszyscy zajmują wyznaczone miejsca);
- 3) przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zapowiada przybycie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Trębace grają **„Sygnał Prezydencki”**. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej przyjmuje meldunek od dowódcy uroczystości, oddaje honory sztandarowi, dokonuje przeglądu pododdziału, wita się ze strażakami, wita się z zaproszonymi gośćmi i zajmuje miejsce do rozpoczęcia uroczystości;
- 4) rozpoczęcie uroczystości (orkiestra gra **hymn RP**);
- 5) ceremonia wręczenia aktu nadania stopnia nadbrygadiera oraz generała brygadiera Państwowej Straży Pożarnej przebiega analogicznie jak w przypadku uroczystości w pomieszczeniu, z tym że awansowani występują w nakryciu głowy i oddają honor przez salutowanie;
- 6) przemówienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) przemówienie przedstawiciela awansowanych;
- 8) defilada;
- 9) zakończenie uroczystości.

Rozdział 17.

Uhonorowanie za dotychczasową służbę pożarniczą

§ 86. 1. List gratulacyjny, decyzję w sprawie przyznania nagrody jubileuszowej oraz inne wyróżnienia wręcza kierownik jednostki organizacyjnej PSP lub osoba przez niego upoważniona. Wyróżnienia wręcza się jubilatowi w sali tradycji, sali konferencyjnej, świetlicy lub w pomieszczeniu służbowym.

2. W uroczystości uczestniczy kierownictwo jednostki organizacyjnej PSP, w której wyróżniony pełni lub pełnił służbę, oraz przełożeni jubilata. W uroczystości może również uczestniczyć najbliższa rodzina, koleżanki i koledzy z pracy i służby.

3. Strażaka szczególnie zasłużonego dla służby można uhonorować w czasie uroczystej zbiórki.

4. List gratulacyjny i decyzję w sprawie przyznania nagrody jubileuszowej wręcza kierownik jednostki organizacyjnej PSP lub przełożony, który z tej okazji wygłasza przemówienie, zwracając szczególną uwagę na dokonania jubilata, jego osiągnięcia i zasługi dla służby pożarniczej i jednostki organizacyjnej PSP. Następnie podchodzi do jubilata (bierze z tacy) wręczając je, podaje rękę i mówi:

- 1) w odniesieniu do strażaka – np. **„Panie Brygadierze, gratuluję jubileuszu 30 lat nienagannej służby pożarniczej dla dobra Ojczyzny”**. Jubilat odpowiada **„Ku chwale Ojczyzny”** i oddaje honory przez skłon głowy;
- 2) w przypadku osoby cywilnej posiadającej tytuł naukowy – np. **„Panie Doktorze gratuluję jubileuszu 30 lat nienagannej pracy dla dobra Ojczyzny”**. Jubilat odpowiada **„Dziękuję”** i wykonuje skłon głowy;

- 3) w przypadku osoby cywilnej – np. „**Gratuluję Panu (Pani) jubileuszu 30 lat nienagannej pracy dla dobra Ojczyzny**”. Jubilat odpowiada „**Dziękuję**” i wykonuje skłon głowy.
5. Po przyjęciu gratulacji jubilat wyraża krótkie podziękowanie.
6. Gratulacje i życzenia mogą składać jubilatowi również koleżanki i koledzy z pracy oraz służby.
7. Jeżeli wręczenie wyróżnień odbywa się w czasie uroczystej zbiórki, przebiega ono zgodnie z porządkiem uroczystej zbiórki określonym w Ceremoniale.

Rozdział 18.

Uroczystości pogrzebowe z udziałem asysty honorowej PSP

§ 87. 1. Pożarnicza asysta honorowa PSP przysługuje podczas pogrzebów:

- 1) strażaków, którzy zginęli podczas działań ratowniczych, w związku z tymi działaniami (w tym strażaków, którzy zginęli podczas misji poza granicami kraju), podczas ćwiczeń i szkoleń w czasie służby oraz podczas ratowania życia ludzkiego i wszelkiego mienia, będąc poza czasem służby;
- 2) nadbrygadierów i generałów brygadierów Państwowej Straży Pożarnej oraz nadbrygadierów i generałów brygadierów Państwowej Straży Pożarnej w stanie spoczynku;
- 3) strażaków i pracowników Państwowej Straży Pożarnej, strażaków w stanie spoczynku oraz byłych pracowników jednostek organizacyjnych PSP (emeryci, których ostatnim miejscem pracy była Państwowa Straż Pożarna).

2. O udział asysty honorowej PSP w uroczystości pogrzebowej występuje, za zgodą najbliższej rodziny zmarłego strażaka, kierownik jednostki organizacyjnej PSP lub organizator pogrzebu.

3. Na pogrzeb osób wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 2 kieruje się kompanię reprezentacyjną oraz strażaków wchodzących w skład posterunku honorowego, do niesienia wieńców, poduszek z odznaczeniami, zdjęcia i nakrycia głowy zmarłego (jeżeli są przewidziane). Należy również uwzględnić udział orkiestry.

4. W przypadku osób wymienionych w ust. 1 pkt 3 o składzie asysty honorowej PSP decyduje kierownik jednostki organizacyjnej PSP. Organizator może również uwzględnić udział w uroczystości orkiestry.

5. W uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki organizacyjnej PSP bądź organizator pogrzebu może wystąpić do Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej lub komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej z wnioskiem o skierowanie asysty honorowej PSP.

6. Udział asysty honorowej PSP w obiekcie sakralnym oraz na cmentarzu wymaga dokonania uzgodnień z zarządcą obiektu.

7. W przypadku strażaków w stanie spoczynku, organizatorem uroczystości jest właściwy kierownik jednostki organizacyjnej PSP, z której strażak odszedł na emeryturę. Dotyczy to również pracowników, którzy pracowali w tej jednostce organizacyjnej PSP.

8. W przypadku pogrzebu strażaka, który zginął podczas działań ratowniczych jako członek ochotniczej straży pożarnej, organizacją uroczystości pogrzebowej zajmuje się jednostka organizacyjna PSP, w której zmarły pełnił służbę.

9. W przypadku udziału w uroczystości pogrzebowej wyższego przełożonego, kierownik jednostki organizacyjnej PSP uzgadnia z nim scenariusz uroczystości pogrzebowej.

10. Na czas ceremonii pogrzebowych (żałobnych) z udziałem asysty honorowej PSP, na sztandarze umieszcza się szarfę z kiru, o szerokości od 6 do 10 cm, związaną w kokardę, mocowaną na drzewcu powyżej szarfy o barwach Rzeczypospolitej Polskiej. Długość zawiązanej szarfy z kiru nie może być większa niż długość szarfy o barwach Rzeczypospolitej Polskiej. Szarfa z kiru może być zakończona frędzlą złotą o długości 5 cm.

11. Uroczystość pogrzebową o charakterze wyznaniowym prowadzi duchowny lub kapelan PSP, również odprawia egzekwie pogrzebowe. Msza żałobna i nabożeństwo żałobne może odbywać się w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym (miejscu wskazanym przez najbliższą rodzinę lub organizatora pogrzebu). Uroczystość o charakterze świeckim prowadzi mistrz ceremonii. W ceremonii wyznaniowej zmiana posterunku honorowego następuje w trakcie liturgii w czasie ustalonym z duchownym lub kapelanem PSP. W ceremonii świeckiej moment zmiany posterunku honorowego należy uzgodnić z mistrzem ceremonii.

12. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP może wyrazić zgodę na przewiezienie trumny lub urny odpowiednim pojazdem pożarniczym z obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego na miejsce pochówku. Trumnę lub urnę ustawia się centralnie na platformie pojazdu lub w pojeździe (w sposób zapewniający bezpieczny transport).

13. Jeżeli przemarsz lub przejazd konduktu żałobnego odbywa się drogami publicznymi, osoba wyznaczona przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP dokonuje ustaleń z odpowiednimi służbami w celu zapewnienia bezpiecznego przejścia (przejazdu) konduktu żałobnego. Jeżeli przejazd z kościoła na cmentarz odbywa się środkami lokomocji, to samochód z trumną (urną) poprzedza oznakowany samochód pożarniczy (policyjny) z włączoną sygnalizacją świetlną oraz samochód, w którym jedzie duchowny lub kapelan PSP. Za pojazdem z trumną jadą pojazdy rodziny zmarłego, następnie pojazdy uczestników pogrzebu.

14. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP w szczególnie uzasadnionych przypadkach może wyrazić zgodę na wystawienie księgi kondolencyjnej w jednostce organizacyjnej PSP zmarłego strażaka, określając miejsce i czas, w którym zainteresowane osoby mogą dokonać wpisu. Wystawienie księgi kondolencyjnej należy wcześniej uzgodnić z najbliższą rodziną.

15. W dniu pochówku strażaka do flagi państwowej RP na drzewcu w jednostce organizacyjnej PSP można przywiązać kir na znak żałoby. Długość wstęgi, z której wykonuje się kir (przed zawiązaniem w kokardę) powinna być równa długości flagi, a szerokość równa 0,05 długości flagi.

16. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP oraz jego przełożony mogą wydać polecenie zmiany wyglądu strony internetowej właściwej jednostki organizacyjnej PSP na stronę żałobną (monochromatyczną). Zmiana strony żałobnej na zwykłą następuje w kolejnym dniu, po dniu pochówku strażaka lub pracownika.

17. W przypadku osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1, trumnę przykrywa się flagą państwową RP o wymiarach 100x240 cm, umieszczoną wzdłuż trumny, białym pasem po stronie serca zmarłego. Urnę dekoruje się biało-czerwoną szarfą o wymiarach 100x6 cm.

18. Trumnę o niestandardowych wymiarach przykrywa się flagą państwową RP o proporcji 5:8. Flaga powinna przykrywać brzegi wieka trumny.

19. Trumnę strażaka, który zginął podczas misji poza granicami kraju, dekoruje się flagą państwową z godłem RP. Flagę układa się w poprzek trumny, tak aby wizerunek orła spoczywał na piersi zmarłego, a brzegi flagi przykrywały dolną krawędź trumny.

20. Na trumnie przykrytej flagą państwową RP lub flagą państwową z godłem RP nie umieszcza się czapki rogatywki zmarłego, kwiatów i nie posypuje się jej ziemią. Dopuszcza się możliwość umieszczenia czapki rogatywki obok trumny. W celu umożliwienia posypania trumny ziemią, powinno się zawinąć flagę, aby odsłonić fragment wieka trumny.

21. Na trumnie bez flagi państwowej RP umieszcza się czapkę rogatywkę zmarłego, skierowaną daszkiem w stronę wiernych (bez mocowania do trumny) na wysokości piersi zmarłego. Na urnie nie umieszcza się nakrycia głowy.

22. Obowiązek zapewnienia flagi do przykrycia trumny (szarfy w przypadku urny) spoczywa na organizatorze uroczystości pogrzebowej.

23. Przed pochówkiem strażaka, flaga państwowa RP jest zdjęta z trumny i złożona przez wyznaczonych czterech strażaków (z asysty honorowej PSP). Przełożony złożoną flagę przekazuje przedstawicielowi rodziny, o ile wcześniej najbliższa rodzina wyrazi takie życzenie.

24. Organizator uroczystości pogrzebowej w porozumieniu z najbliższą rodziną zmarłego strażaka (pracownika) jednostki organizacyjnej PSP oraz duchownym, kapelanem PSP lub mistrzem ceremonii ustala odczytanie tekstu noty informacyjnej (biograficznej) o zmarłym strażaku (pracowniku). Nota jest zwięzłą, chronologiczną informacją o życiu, przebiegu służby (pracy) i dokonaniach zmarłego.

25. Organizator uroczystości ustala z najbliższą rodziną, duchownym, kapelanem PSP lub mistrzem ceremonii miejsce i czas, w którym mogą odbyć się mowy pożegnalne i zostać odczytane listy kondolencyjne. Strażak odczytujący notę informacyjną oraz strażak lub inna osoba wygłaszająca mowę pożegnalną, po zakończeniu wystąpienia, oddają honory do trumny (urny) zmarłego. Jeżeli wystąpienie ma miejsce w obiekcie sakralnym, honory w pierwszej kolejności oddaje się do ołtarza, następnie do trumny (urny) zmarłego.

26. Wszyscy strażacy biorący udział w uroczystości występują w ubiorze wyjściowym ze sznurem galowym oraz z rękawiczkami skórzanymi czarnymi.

27. Organizator ceremonii pogrzebowej w porozumieniu z najbliższą rodziną zmarłego (jeżeli w uroczystości jest przewidziane pośmiertne odznaczenie lub nadanie wyższego stopnia) ustala odczytanie postanowienia (decyzji lub rozkazu). Odczytanie postanowienia może się odbyć w trakcie ceremonii pogrzebowej, nabożeństwa żałobnego albo na cmentarzu przed przemówieniami pożegnalnymi. Nadany order (odznaczenie) jest przypinany do specjalnej poduszki przez uprawnionego przedstawiciela przyznającego to wyróżnienie. Order (odznaczenie) umieszcza się przed trumną (urną), jeżeli odczytanie postanowienia ma miejsce w trakcie ceremonii pogrzebowej lub nabożeństwa żałobnego. Jeżeli ta część uroczystości odbywa się na cmentarzu, wyróżnienie wręcza się najbliższej rodzinie zmarłego strażaka.

28. W przypadku pośmiertnego nadania wyższego stopnia, na nakryciu głowy zmarłego strażaka, przed uroczystością pogrzebową, powinny być już nowe oznaki stopnia. Odczytanie aktu nadania stopnia odbywa się w trakcie ceremonii pogrzebowej lub nabożeństwa żałobnego. Jeżeli odbywa się to na cmentarzu, akt nadania stopnia wręcza się najbliższej rodzinie zmarłego strażaka.

29. Przed trumną (urną) ustawia się poduszki z przypiętymi odznakami orderów i odznaczeń (zgodnie z rangą tych odznaczeń, na oddzielnych poduszkach – prezydenckie, państwowe, resortowe i pozostałe), wieńce i wiązanki. Jeżeli rodzina wyrazi takie życzenie, może zostać wystawiona fotografia zmarłego z czarną wstążką umieszczoną w prawym górnym rogu (z górnego boku ramki do prawego boku ramki – nie zasłaniając sylwetki zmarłego na zdjęciu). Fotografię zmarłego można umieścić na sztaludze. Organizator ceremonii pogrzebowej powinien zabezpieczyć odpowiednią liczbę stojaków na wieńce oraz poduszek na ordery i odznaczenia. W przypadku udziału orkiestry w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym (jeżeli istnieje taka możliwość) należy uwzględnić miejsca siedzące dla członków orkiestry. Ustawienie orkiestry należy planować po lewej stronie trumny (urny). Orkiestra zajmuje określone miejsce na 15 minut przed uroczystością.

§ 88. 1. W obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym na 15 minut przed ceremonią wystawia się posterunek honorowy przy trumnie lub urnie, w skład którego mogą wchodzić strażacy niewchodzący w skład asysty honorowej PSP oraz przedstawiciele władz państwowych, organizacji pozarządowych, przyjaciele zmarłego i inne osoby. Organizator ustala skład posterunku, kolejność i czas posterunku honorowego oraz strażaka rozprawdzającego poszczególne zmiany. Na 5 minut przed uroczystością przy trumnie wystawiany jest posterunek honorowy czteroosobowy (dopuszcza się posterunek dwuosobowy), a przy urnie dwuosobowy. Strażacy ustawiają się w odległości 1 kroku frontem do trumny, a przy urnie frontem do zebranych. Dopuszcza się pełnienie posterunku honorowego przez funkcjonariuszy i żołnierzy spoza asysty honorowej PSP po rozpoczęciu mszy świętej lub nabożeństwa żałobnego.

2. Na 20 minut przed ceremonią pogrzebową (jeżeli trumna lub urna przywożona jest do obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego) można wystawić asystę honorową PSP przed wejściem do wyżej wymienionych obiektów. Asysta ustawia się w szyku rozwiniętym – dowódca znajduje się przed wejściem do obiektu. W chwili przyjazdu karawanu z trumną (urną), dowódca kompanii wydaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”. Po wniesieniu trumny (urny) do obiektu dowódca kompanii wydaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania – SPOCZNIJ**”.

3. Przed rozpoczęciem ceremonii pogrzebowej jej organizator (wyznaczony przedstawiciel z jednostki organizacyjnej PSP) przekazuje duchownemu, kapelanowi PSP lub mistrzowi ceremonii listę zaproszonych gości z określeniem stopnia, tytułu naukowego (jeżeli osoba posiada), imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego lub funkcji jaką pełni.

4. Jeżeli na miejsce uroczystości przybył przełożony (przed wprowadzeniem asysty honorowej PSP do obiektu), w pierwszej kolejności podchodzi do sztandaru (pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka, asysty honorowej PSP, pocztów sztandarowych towarzyszących) i oddaje honor przez salutowanie. Następnie wchodzi do obiektu i zajmuje miejsce zapewnione przez organizatora uroczystości.

5. Jeżeli pozwalają na to warunki w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym (jest odpowiednio dużo miejsca), po umieszczeniu wszystkich elementów przy trumnie (urnie) wprowadza się asystę honorową PSP do środka obiektu. Kompania zajmuje miejsce z prawej strony (może to być prawa nawa). Dopuszcza się ustawienie kompanii w nawie głównej, ale należy zapewnić możliwość wprowadzenia i zmiany posterunku honorowego PSP. Można również wprowadzić pocztę towarzyszącą, które zajmują miejsce w lewej części obiektu.

6. Organizator uroczystości pogrzebowej uwzględnia możliwości wprowadzenia do obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego pocztu sztandarowego ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka, kompanii honorowej oraz pocztów towarzyszących. W przypadku braku takiej możliwości, poczty sztandarowe i kompania honorowa pozostają na zewnątrz tych obiektów w ugrupowaniu rozwiniętym.

7. W przypadku udziału w uroczystości pogrzebowej w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym asysty honorowej PSP należy przyjąć kolejność wejścia do tych obiektów zgodnie z poniższymi wariantami:

- 1) poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka podchodzi do ołtarza i zatrzymuje się przed trumną (urną); oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca i asystujący salutują); następnie poczet przechodzi na prawą stronę przed ołtarzem, stojąc twarzą do trumny (urny), a bokiem do ołtarza – na 5 minut przed uroczystością;
- 2) poczty sztandarowe towarzyszące wchodzi do obiektów na 15 minut przed uroczystością i zajmują miejsce w lewej nawie (przy wchodzeniu do obiektów nie oddają honorów do ołtarza), następnie wprowadzany jest poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (na 5 minut przed uroczystością), który podchodzi do ołtarza i zatrzymuje się przed trumną (urną); oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca i asystujący salutują); następnie poczet przechodzi na prawą stronę przed ołtarzem, stojąc twarzą do trumny (urny), a bokiem do ołtarza;
- 3) kompania honorowa (w składzie kompanii występuje sztandar jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka) – kompania honorowa wchodzi (na 5 minut przed uroczystością) do obiektów i zajmuje miejsce w prawej nawie lub w odpowiedniej odległości od trumny (urny) w nawie głównej;
- 4) kompania honorowa wchodzi do obiektów na 15 minut przed uroczystością i zajmuje miejsce w prawej nawie lub w odpowiedniej odległości od trumny (urny) w nawie głównej, następnie wprowadzany jest poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (na 5 minut przed uroczystością), który podchodzi do ołtarza i zatrzymuje się przed trumną (urną); oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca i asystujący salutują); następnie poczet przechodzi na prawą stronę przed ołtarzem, stojąc twarzą do trumny (urny), a bokiem do ołtarza. W przypadku planowanego ustawienia kompanii honorowej w nawie głównej, w pierwszej kolejności należy wprowadzić poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka, następnie kompanię honorową;
- 5) poczty sztandarowe towarzyszące wchodzi do obiektów na 15 minut przed uroczystością (przy wchodzeniu do obiektów nie oddają honorów do ołtarza) i zajmują miejsce w lewej nawie, następnie wprowadzana jest kompania honorowa (na 5 minut przed uroczystością – w składzie kompanii występuje sztandar jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka); wchodzi do obiektów i zajmuje miejsce w prawej nawie lub w odpowiedniej odległości od trumny (urny) w nawie głównej;
- 6) poczty sztandarowe towarzyszące (przy wchodzeniu do obiektów nie oddają honorów do ołtarza) oraz kompania honorowa wchodzi do obiektów na 15 minut przed uroczystością; poczty zajmują miejsce w lewej nawie, a kompania honorowa zajmuje miejsce w prawej nawie lub w odpowiedniej odległości od trumny (urny) w nawie głównej; poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (na 5 minut przed uroczystością) podchodzi do ołtarza i zatrzymuje się przed trumną (urną); oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca i asystujący salutują); następnie poczet przechodzi na prawą stronę przed ołtarzem, stojąc twarzą do trumny (urny), a bokiem do ołtarza;
- 7) w chwili wchodzenia do obiektu pocztów sztandarowych towarzyszących oraz asysty honorowej PSP (kompanii honorowej) strażacy będący w obiekcie powstają. Po zatrzymaniu się kompanii w wyznaczonym miejscu i wydaniu komendy przez dowódcę, np.: **„Kompania – STÓJ”**, **„Kompania w lewo – ZWROT”**, **„Kompania – SPOCZNIJ”**, strażacy będący w obiekcie mogą zająć miejsca.

8. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP wyznacza strażaka odpowiedzialnego za ustalenie składu oraz liczby zmian posterunku honorowego przy trumnie (urnie). Wprowadzenie zmiany strażaków na posterunku honorowym dokonuje dowódca asysty honorowej PSP lub strażak wyznaczony przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP. Dowódca wprowadzający posterunek honorowy zatrzymuje się w określonej odległości przed trumną (urną), oddaje honory przez salutowanie, a strażacy wchodzący w skład posterunku nie przerywają marszu i zajmują wyznaczone miejsca przy trumnie (urnie) w odległości 1 kroku po lewej i prawej stronie (w przypadku trumny) i frontem do zebranych (w przypadku urny). Na komendę dowódcy posterunku wykonują jednocześnie zwrot:

- 1) w przypadku trumny – w prawo dwóch strażaków i w lewo dwóch strażaków (przy trumnie można wystawić również dwuosobowy posterunek honorowy PSP);
- 2) w przypadku urny – w tył (frontem do zebranych i bokiem do urny).

9. Dowódca posterunku honorowego, po zajęciu miejsca przez posterunek, oddaje honory przez salutowanie, wykonuje w tył zwrot i udaje się na ustalone miejsce.

10. Dowódca posterunku honorowego wchodzi na czele strażaków kolejnej zmiany, staje przed trumną i oddaje honory przez salutowanie. Strażacy stojący przy trumnie wykonują krok w tył (w miarę możliwości lub w zależności od miejsca), umożliwiając zajęcie miejsca nowej zmianie. Strażacy wprowadzanej zmiany podchodzą na wyznaczone stanowiska i ustawiają się na miejscu dotychczasowego posterunku. Następnie dowódca posterunku honorowego wydaje komendę „**ZWROT**”, gdzie zmiana obejmująca posterunek zwraca się twarzą do trumny, natomiast zmiana zdająca posterunek wykonuje zwrot w kierunku dowódcy. Następnie dowódca posterunku honorowego PSP oddaje honor przez salutowanie i wykonuje „**W tył – ZWROT**”. Na komendę dowódcy posterunku „**Za mną – MARSZ**”, zmiana zdająca wychodzi za dowódcą posterunku honorowego PSP. Kolejne zmiany posterunku honorowego przeprowadza się analogicznie.

11. Przeprowadzanie zmiany posterunku honorowego nie może zakłócać przebiegu najważniejszych elementów liturgii.

12. Po zakończeniu uroczystości dowódca asysty honorowej PSP wydaje stosowne komendy do wyjścia z obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego. W pierwszej kolejności obiekty te opuszczają:

- 1) poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka – w przypadku udziału w uroczystości pogrzebowej jednego pocztu sztandarowego (poczet sztandarowy nie oddaje honorów do ołtarza);
- 2) poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (poczet sztandarowy nie oddaje honorów do ołtarza), a następnie poczty sztandarowe towarzyszące (najkrótszą drogą – mogą w odwrotnej kolejności, jak zostały wprowadzone do obiektu);
- 3) poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (poczet sztandarowy nie oddaje honorów do ołtarza), kompania honorowa i poczty sztandarowe towarzyszące (poczty sztandarowe nie oddają honorów do ołtarza);
- 4) po wyjściu z obiektu sakralnego poczet (poczty i kompania honorowa) zajmuje ustalone miejsce w kondukcje żałobnym w ugrupowaniu marszowym. Również orkiestra opuszcza obiekt sakralny i zajmuje ustalone miejsce w kondukcje żałobnym.

13. Po zakończonej ceremonii w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym dopuszcza się ustawienie kompanii honorowej (w ugrupowaniu rozwiniętym) lub pocztu sztandarowego ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka przed obiektem sakralnym lub domem pogrzebowym – za karawanem pogrzebowym (pojazdem pożarniczym) z trumną (urną). Po wyniesieniu trumny (urny) z obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego i złożeniu trumny (urny) w karawanie pogrzebowym (pojeździe pożarniczym), dowódca kompanii honorowej (dowódca pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka) wydaje odpowiednie komendy do przegrupowania i zajęcia wyznaczonego miejsca w kondukcje żałobnym.

14. Posterunek honorowy opuszcza obiekt sakralny lub dom pogrzebowy i ustawia się po obu stronach karawanu lub pojazdu pożarniczego. Wyznaczeni strażacy odbierają wieńce i wiązanki, zdjęcie zmarłego, poduszki z orderami i odznaczeniami, nakrycie głowy zmarłego i ustawiają się w kondukcje żałobnym. Liczba wieńców i wiązank zabieranych przez strażaków powinna być ustalona z zakładem pogrzebowym. Pozostałe wieńce i wiązanki zabierają pracownicy zakładu pogrzebowego.

§ 89. 1. Wyznaniowy kondukt pogrzebowy formowany jest w następującej kolejności:

- 1) osoba cywilna lub strażak niosący symbol religijny;
- 2) orkiestra;
- 3) kompania honorowa;
- 4) poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka (jeżeli nie występuje w składzie kompanii honorowej);

- 5) poczty sztandarowe towarzyszące;
- 6) delegacja z wieńcami (w pierwszej kolejności najbliższej rodziny, następnie przedstawiciele władz państwowych, administracyjnych i samorządowych oraz innych);
- 7) strażak niosący zdjęcie zmarłego strażaka;
- 8) strażacy niosący poduszki z orderami i odznaczeniami;
- 9) strażak niosący nakrycie głowy zmarłego strażaka;
- 10) ksiądz lub kapelan PSP;
- 11) pojazd z trumną (urną) w asyście posterunku honorowego;
- 12) rodzina zmarłego;
- 13) delegacje oraz pozostali uczestnicy uroczystości pogrzebowej.

2. Przykładowy sposób przykrywania trumny flagą państwową RP, flagą państwową z godłem RP oraz ustawienie asysty honorowej PSP w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym, konduktu żałobnego oraz na miejscu pochówku jest określony w **załączniku nr 24 do Ceremoniału**.

3. Przykładowy wzór etui na odznaczenia, z możliwością wykorzystania do przekazania rodzinie zmarłego strażaka, jest określony w **załączniku nr 25 do Ceremoniału**.

§ 90. 1. Na ustalony znak organizującego uroczystość pogrzebową trębacze lub fanfarzyści grają sygnał „**Bacność**”.

2. Z chwilą ukazania się trumny (urny) w wyjściu obiektu, dowódca asysty honorowej PSP podaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania, na prawo – PATRZ**”. Po tych komendach werbliści wykonują modulowane tremolo.

3. W tym czasie strażacy biorący udział w uroczystości pogrzebowej znajdujący się poza szykiem salutują, aż do czasu podania komendy przez dowódcę asysty honorowej PSP „**Kompania – BACZNOŚĆ**”.

4. Niosący trumnę (urnę) zatrzymują się na minutę, aby umożliwić uczestnikom uroczystości oddanie honorów zmarłemu, po czym dowódca pożarniczej asysty honorowej PSP podaje komendy: „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**W czwórki, w prawo – ZWROT**”, „**Kompania, za mną – MARSZ**”. Na komendę „**MARSZ**” cały kondukt pogrzebowy rusza w takt marsza żałobnego granego przez orkiestrę, maszerując krokiem pogrzebowym.

§ 91. 1. Kompania honorowa oraz strażacy posterunku honorowego maszerują krokiem pogrzebowym. Strażacy z posterunku honorowego maszerują w odstępach jednego kroku od pojazdu, po jego prawej i lewej stronie, na którym znajduje się trumna (urna).

2. Po przybyciu konduktu pogrzebowego na miejsce pochówku orkiestra przerywa grę i ustawia się wraz z asystą honorową PSP w wyznaczonym przez organizatora miejscu. Kompania ustawia się w szyku rozwiniętym. Delegacje z wieńcami i strażacy niosący zdjęcie zmarłego, poduszki z orderami i odznaczeniami oraz nakrycie głowy zmarłego stają po obu stronach grobu, w odległości 2–3 kroków od niego. Strażacy posterunku honorowego stają bezpośrednio przy grobie, jeżeli jest to możliwe. Trumnę (urnę) ustawia się przed grobem na odpowiednio przygotowanych podporach. Jeżeli trumna jest przykryta flagą państwową RP, zdejmuje się ją przed złożeniem trumny do grobu.

3. Po ustawieniu trumny (urny) trębacze lub fanfarzyści grają sygnał „**Sluchajcie Wszyscy**”. Uroczystość pogrzebu osób wybitnie zasłużonych dla służby pożarniczej i państwa może rozpocząć odegranie **hymnu RP**.

4. Duchowny lub kapelan PSP odmawia egzekwie pogrzebowe (mistrz ceremonii wygłasza mowę pożegnalną).

5. Następnie może zabrać głos kierownik jednostki organizacyjnej PSP lub jego przedstawiciel, żegnając w ten sposób zmarłego. Zmarłego strażaka pożegnać może również jeden z jego kolegów (jedna z jego koleżanek), przedstawiciel związków zawodowych działających w Państwowej Straży Pożarnej, a także osoba z najbliższej rodziny. Może zostać odczytany list okolicznościowy.

6. Po egzekwiach pogrzebowych lub przemówieniach, asysta honorowa PSP zdejmuje flagę państwową RP z trumny, która jest uroczystość składana i przekazywana przełożonemu.

7. Przykładowe złożenie flagi państwowej RP (w trójkąt) jest określone w **załączniku nr 26 do Ceremoniału**.

8. Bezpośrednio przed złożeniem trumny (urny) do grobu, dowódca kompanii honorowej podaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania, na prawo – PATRZ**”, a w trakcie składania trumny (urny) do grobu sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu. Strażacy stojący poza szykiem salutują. Trumna z ciałem zmarłego składana jest do grobu, trębacze lub fanfarzyści grają w tym czasie trzykrotnie „**Hasło WP**” (zamiast „**Hasła WP**” lub po jego odegraniu dopuszcza się stosowanie sygnałów dźwiękowych pojazdów pożarniczych).

9. Werbliści wykonują tremolo, strażacy i delegacje uczestniczące w uroczystości pogrzebowej składają wieńce i wiązanek kwiatów na grobie, następnie oddają honory przez salutowanie (skłon głowy w przypadku osoby cywilnej). Po złożeniu ostatniego wieńca werbliści przerywają grę, a trębacz lub fanfarzysta gra jeden z utworów: „**Śpij Kolego**”, „**Cisza**” lub „**Zapada zmrok**”.

10. Dowódca asysty honorowej PSP podaje komendy „**Kompania – BACZNOŚĆ**”, „**Kompania – SPOCZNIJ**”, orkiestra rozpoczyna granie „**Marsza Żałobnego**” Chopina lub innego żałobnego utworu muzycznego, uzgodnionego z rodziną zmarłego.

11. Następnie przełożony zmarłego lub jego przedstawiciel składając kondolencje najbliższej rodzinie, przekazuje np. flagę państwową RP, przewidziane pośmiertne odznaczenie lub nadanie wyższego stopnia, odpięte wcześniej z poduszek i złożone w specjalnie przygotowanym etui odznak orderów i odznaczeń, list kondolencyjny, czapkę rogatywkę i zdjęcie zmarłego (wszystkie wymienione rzeczy są przekazywane w uzgodnieniu z najbliższą rodziną). W dalszej kolejności kondolencje mogą składać rodzinie delegacje strażaków i przyjaciele zmarłego. W przypadku prośby najbliższej rodziny, delegacje strażaków i przyjaciele zmarłego nie składają kondolencji.

12. Asysta honorowa PSP opuszcza teren cmentarza (bez grania utworu) krokiem zwykłym.

DZIAŁ VI. UROCZYŚTOŚCI SZKOLNE

Rozdział 1.

Immatrykulacja i inauguracja roku akademickiego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej oraz rozpoczęcie roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa

§ 92. 1. Immatrykulacja oraz inauguracja roku akademickiego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, z uwzględnieniem szczególnego charakteru uroczystości akademickich.

2. Rozpoczęcie roku szkolnego w szkołach Państwowej Straży Pożarnej kształcących w zawodzie technik pożarnictwa organizuje się w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

§ 93. 1. Immatrykulacja oraz inauguracja roku akademickiego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej, organizowana w formie uroczystej zbiórki, przebiega według następującego porządku:

- 1) po zajęciu miejsc przez uczestników uroczystości oraz przybyciu zaproszonych gości, dowódca uroczystości prosi wszystkich o powstanie. Do auli (sali) wchodzi Senat Uczelni, na końcu orszaku wchodzi Prorektorzy, a jako ostatni wchodzi Rektor-Komendant. W przypadku udziału w uroczystości przełożonego, zajmuje on miejsce w orszaku przed Rektorem-Komendantem lub obok Rektora-Komendanta. Jeżeli w skład Senatu Uczelni wchodzi osoby cywilne – mają założone togi, jeżeli senatorami są strażacy, nie zakładają togi – występują w ubiorze wyjściowym ze sznurem galowym. Rektor-Komendant, Prorektorzy oraz Dziekan nie zakładają sznura do ubioru wyjściowego, ponieważ zakładają insygnia władzy przewidziane dla organów uczelni;
- 2) po zajęciu miejsc przez Senat Uczelni, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, sztandar uczelni – WPROWADZIĆ**”. Po zajęciu wyznaczonego miejsca przez poczet sztandarowy odegrany jest **hymn RP**;
- 3) po odegraniu **hymnu RP**, dowódca uroczystości prosi wszystkich o zajęcie miejsc. Głos zabiera Rektor-Komendant lub wyznaczony Prorektor;

4) następnym punktem uroczystości jest złożenie ślubowania przez studentów pierwszego rocznika. Dowódca uroczystości prosi wszystkich o powstanie, a następnie podaje komendę „**Do – ŚLUBOWANIA**”. Ślubujący podnoszą prawą dłoń (palce złożone jak do salutowania) na wysokość ramienia, a sztandarowy salutuje sztandarem w miejscu (dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują). Następnie Rektor-Komendant odczytuje rotę ślubowania. Studenci pierwszego roku po odczytaniu rotę ślubowania odpowiadają „**Ślubuję**”. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Po – ŚLUBOWANIU**”. Składający ślubowanie opuszczają prawą rękę, a sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”, a następnie „**Do nogi**”.

2. Tekst rotę ślubowania studenckiego jest określony odrębnymi przepisami.

3. Dowódca uroczystości prosi zgromadzonych gości o zajęcie miejsc, a następnie prosi o wystąpienie delegacji studentów pierwszego roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia. Delegacje studentów ustawiają się w ustalonym miejscu i kolejności. Po ustawieniu się wszystkich słuchaczy oraz zajęciu miejsc przez Rektora-Komendanta (z buławą) i Dziekana Wydziału, dowódca uroczystości wyczytuje osobę mającą wystąpić. Wyczytana osoba podchodzi do Rektora-Komendanta i zatrzymuje się przed nim. Rektor-Komendant, trzymając buławę w prawej ręce, dotyka nią lewego ramienia słuchacza, następnie przekłada buławę do lewej ręki i gratuluje studentowi. Dziekan Wydziału również składa gratulacje. Po przyjęciu gratulacji od Dziekana Wydziału, student udaje się na miejsce zajmowane przed wystąpieniem delegacji. Czynności te są powtarzane, aż do ostatniego studenta. Przy pasowaniu na studenta przełożeni mówią „**Gratuluje**”, student odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” – w przypadku studenta strażaka lub „**Dziękuję**” – w przypadku studenta cywilnego.

4. Po pasowaniu na studenta, Rektor-Komendant i Dziekan udają się na poprzednio zajmowane miejsca.

5. Rektor-Komendant wygłasza trzy formuły:

- 1) „**Z dniem dzisiejszym strażakom w służbie kandydackiej pierwszego rocznika zezwalam na używanie tytułu podchorążego**”;
- 2) „**Składam wszystkim studentom pierwszego roku studiów serdeczne gratulacje**”;
- 3) „**Rok akademicki (RRRR/RRRR) uważam za otwarty**”.

6. Następnie głos zabiera przedstawiciel samorządu studenckiego.

7. Dowódca uroczystości prosi wszystkich o powstanie oraz zapowiada odśpiewanie „**Pieśni rycerskiej**” (tekst jest określony w załączniku nr 27 do Ceremoniału) i „**Gaudeamus igitur**” (tekst jest określony w załączniku

nr 28 do Ceremoniału). Po odśpiewaniu pieśni dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, sztandar uczelni – ODPROWADZIĆ**”. Po odprowadzeniu sztandaru dowódca uroczystości prosi wszystkich o zajęcie miejsc.

8. Dowódca uroczystości informuje „**Wykład inauguracyjny na temat (pełny tytuł wykładu) wygłosi (stopień, tytuł naukowy, imię i nazwisko prelegenta)**”. Wygłoszony zostaje wykład inauguracyjny.

9. Po zakończeniu wykładu może być przedstawiona część artystyczna.

10. Dowódca uroczystości dziękuje wszystkim zebranych osobom za udział w uroczystości; prosi o powstanie. W pierwszej kolejności opuszcza aulę (salę) Senat Uczelni (na końcu orszaku wychodzą Prorektorzy, a jako ostatni wychodzi Rektor-Komendant), następnie zaproszeni goście oraz pozostali uczestnicy uroczystości. W przypadku udziału w uroczystości przełożonego, zajmuje on miejsce w orszaku przed Rektorem-Komendantem lub obok Rektora-Komendanta.

§ 94.1. Rozpoczęcie roku szkolnego w szkołach kształcących w zawodzie technik pożarnictwa, organizowane w formie uroczystej zbiórki, przebiega według następującego porządku:

- 1) dowódca uroczystości prosi wszystkich o powstanie, podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**” i składa meldunek, np. „**Panie Brygadierze, dowódca uroczystości (stopień i nazwisko meldującego) melduje pododdziały do uroczystej zbiórki z okazji rozpoczęcia roku szkolnego**”;

- 2) po zajęciu miejsc przez kierownictwo szkoły, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet sztandarowy, sztandar (nazwa szkoły) – WPROWADZIĆ**”. Po zajęciu wyznaczonego miejsca przez poczet sztandarowy odegrany jest **hymn RP**;
  - 3) po odegraniu **hymnu RP** dowódca wydaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**” i prosi wszystkich o zajęcie miejsc. Głos zabiera komendant szkoły;
  - 4) po przemówieniu komendanta szkoły mogą zostać wręczone akty nadania stopnia oraz inne wyróżnienia dla strażaków w służbie kandydackiej.
2. Po przemówieniu komendanta szkoły i wręczeniu wyróżnień, następuje zakończeniu uroczystej zbiórki, zgodnie z porządkiem określonym w § 32.

Rozdział 2. Dzień Podchorążego

§ 95. 1. Dzień Podchorążego jest obchodzony na pamiątkę wydarzeń z 29 listopada 1830 r.

2. Dzień Podchorążego jest obchodzony w Szkole Głównej Służby Pożarniczej. Jest wewnętrznym świętem i odbywa się w czasie uroczystej zbiórki. Uroczystość może być połączona z apelem pamięci.

3. Uroczystości z okazji Dnia Podchorążego mogą być organizowane w innym dniu niż 29 listopada, w szczególności w terminie określonym w harmonogramie roku akademickiego.

§ 96. 1. Rektor-Komendant może wyrazić zgodę na część artystyczną opracowaną przez studentów uczelni i która została z nim uzgodniona.

2. Po zakończeniu części I uroczystej zbiórki, dowódca uroczystości podaje komendy: „**Szkoła – BACZNOŚĆ**”, „**(stopień i nazwisko strażaka) odczytać rozkaz Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej**”, „**Szkoła – SPOCZNIJ**”. Wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu, oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy), dowódca uroczystości podaje komendę „**Szkoła – BACZNOŚĆ**”. Następuje odczytanie preambuły rozkazu, po której dowódca uroczystości podaje komendę „**Szkoła – SPOCZNIJ**”. Po odczytaniu treści rozkazu, po wyrazie „podpisał”, dowódca uroczystości podaje komendę „**Szkoła – BACZNOŚĆ**”. Dopuszcza się odczytanie wyciągu z rozkazu opracowanego na podstawie rozkazu kierownika jednostki organizacyjnej PSP. Gdy odczytane zostaną stanowisko służbowe, stopień, imię i nazwisko podpisującego rozkaz, dowódca uroczystości podaje komendę „**Szkoła – SPOCZNIJ**”. Następuje wręczenie wyróżnień dla wymienionych w rozkazie osób. Po wręczeniu wyróżnień głos zabierają: przełożony, zaproszeni goście, Rektor-Komendant i Przewodniczący Samorządu Studenckiego.

3. W Szkole Głównej Służby Pożarniczej samorząd studencki może ogłosić wyniki wyborów w ogłoszonych przez nich konkursach i wręczyć okolicznościowe wyróżnienia. Rektor-Komendant może wyrazić zgodę na symboliczne przekazanie władzy podczas uroczystości. W związku z tym wyznaczony strażak odczytuje tekst bulli, a następnie wyczytywane osoby kolejno występują do przekazania i przejęcia władzy w uczelni. Na zakończenie Rektor-Komendant przekazuje symboliczny klucz do uczelni.

4. Po przekazaniu władzy następuje zakończenie uroczystej zbiórki, realizowane przez wyznaczone osoby, które przejęły władzę, zgodnie z porządkiem określonym w § 32.

5. Po odprowadzeniu sztandaru uczelni może się odbyć w szczególności część artystyczna przygotowana przez podchorążych.

§ 97. 1. Po zakończeniu uroczystej zbiórki mają miejsce określone w scenariuszu uroczystości towarzyszące, które są organizowane przez samorząd studencki.

2. W dniu uroczystości delegacje podchorążych mogą składać kwiaty przed symbolami walk o wyzwolenie narodowe, na mogiłach poległych i zasłużonych strażaków oraz innych zasłużonych osób.

3. Asysta honorowa PSP (ze Szkoły Głównej Służby Pożarniczej) oraz delegacja podchorążych Szkoły Głównej Służby Pożarniczej mogą uczestniczyć w uroczystościach Dnia Podchorążego organizowanych poza uczelnią, w szczególności w porozumieniu z uczelniami wojskowymi.

Rozdział 3. Dzień Kadeta

§ 98. 1. Dzień Kadeta jest obchodzony na pamiątkę wydarzeń z 21 maja 1921 r.

2. Dzień Kadeta jest wewnętrznym świętem wszystkich szkół kształcących w zawodzie technik pożarnictwa i odbywa się w czasie uroczystej zbiórki. Uroczystość może być połączona z apelem pamięci.

3. Uroczystość z okazji Dnia Kadeta mogą być organizowane w innym dniu niż 21 maja.

4. Dzień Kadeta może być realizowany w sposób określony w § 96.

5. W dniu uroczystości delegacje kadetów mogą składać kwiaty przed symbolami walk o wyzwolenie narodowe, na mogiłach poległych i zasłużonych strażaków oraz innych zasłużonych osób.

6. Asysta honorowa PSP (ze szkoły) oraz delegacja kadetów mogą uczestniczyć w uroczystościach Dnia Kadeta organizowanych poza szkołą, w szczególności w porozumieniu ze szkołami wojskowymi.

Rozdział 4.

Wręczenie aktów nadania stopni i dyplomów ukończenia studiów w Szkole Głównej Służby Pożarnej

§ 99. 1. Wręczenie absolwentom aktów nadania stopni, odznak i dyplomów ukończenia studiów oraz wyróżnień za uzyskane wyniki w nauce następuje w czasie uroczystej zbiórki organizowanej przed promocją na pierwszy stopień oficerski. Uroczystość ma charakter akademicki.

2. Jeżeli uroczystość planuje się zorganizować w auli, organizator powinien wziąć pod uwagę liczbę miejsc siedzących dla absolwentów w miejscu uroczystości.

§ 100. 1. Uroczystość przebiega według następującego porządku:

- 1) po wprowadzeniu pocztu sztandarowego i odegraniu **hymnu RP** głos zabiera Rektor-Komendant lub wyznaczony w scenariuszu Prorektor;
- 2) po zakończeniu przemówienia Rektora-Komendanta lub Prorektora, dowódca uroczystości podaje odpowiednią komendę, np. **„Proszę o wystąpienie absolwentów Szkoły Głównej Służby Pożarnej z (pełna nazwa kraju) w kolejności (wymienia się imię i nazwisko absolwenta)”**. Należy przyjąć jako zasadę, że w pierwszej kolejności proszeni są o wystąpienie absolwenci z innych krajów (jeżeli występuje absolwent Szkoły Głównej Służby Pożarnej z innego kraju). Przy wręczaniu dyplomów może uczestniczyć przedstawiciel kraju (np. ambasador, konsul), z którego pochodzi student. Po komendzie wymienieni przez dowódcę uroczystości studenci udają się do Rektora-Komendanta po odbiór dyplomu;
- 3) w dalszej części uroczystości wręczane są dyplomy: prymusowi (najlepszeemu absolwentowi) stacjonarnych studiów drugiego stopnia, prymusowi stacjonarnych studiów pierwszego stopnia dla strażaków w służbie kandydackiej i prymusowi niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej. Dyplomy wręcza Rektor-Komendant w asyście wyznaczonego Prorektora. Rektor-Komendant wypowiada odpowiednią formułę, np. **„Gratuluje ukończenia studiów na Wydziale (nazwa wydziału) Szkoły Głównej Służby Pożarnej i uzyskania tytułu inżyniera pożarnictwa”** i podaje dyplom prawą ręką. Absolwent odbiera dyplom lewą ręką, a po wymianie uścisku dłoni i słowach wręczającego **„Gratuluje”**:
  - a) absolwent – strażak odpowiada **„Ku chwale Ojczyzny”** i oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy);
  - b) absolwent cywilny odpowiada **„Dziękuję”**;
- 4) kolejni absolwenci są wyczytywani według alfabetu: stacjonarnych studiów dla strażaków w służbie kandydackiej – kolejno drugiego i pierwszego stopnia, a następnie niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia. Dyplomy wręcza Dziekan;
- 5) podczas wręczania dyplomu Dziekan wypowiada odpowiednią formułę, np. **„Gratuluje ukończenia studiów na Wydziale (nazwa wydziału) Szkoły Głównej Służby Pożarnej i uzyskania tytułu inżyniera pożarnictwa”** i podaje dyplom prawą ręką. Absolwent odbiera dyplom lewą ręką, a po wymianie uścisku dłoni i słowach wręczającego **„Gratuluje”**:
  - a) absolwent – strażak odpowiada **„Ku chwale Ojczyzny”** i oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy);
  - b) absolwent cywilny odpowiada **„Dziękuję”**;

- 6) jeżeli w czasie uroczystości wręczane są dyplomy ukończenia studiów oraz akty nadania pierwszych stopni oficerskich, to w pierwszej kolejności wręcza się dyplom ukończenia studiów;
  - 7) następnie mogą zostać odczytane rozkazy, postanowienia lub decyzje o przyznaniu medali pamiątkowych, nagród, wyróżnień za uzyskanie najlepszych wyników w nauce, sporcie, działalności na rzecz uczelni oraz innych osiągnięć, które wręcza Rektor-Komendant lub ich fundator. Dopuszcza się wręczenie wyróżnień absolwentom podczas odbierania dyplomu ukończenia studiów;
  - 8) dowódca uroczystości prosi o zabranie głosu osoby ustalone w scenariuszu szczegółowym.
2. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystej zbiórki, zgodnie z porządkiem określonym w § 32.

Rozdział 5.

Promocja na pierwszy stopień oficerski i pierwszy stopień aspirancki

§ 101. 1. Nadanie pierwszego stopnia oficerskiego lub aspiranckiego następuje w czasie uroczystego apelu.

2. Uroczystość promocji na pierwszy stopień oficerski lub pierwszy stopień aspirancki może być poprzedzona w szczególności:

- 1) uroczystą mszą świętą, nabożeństwem z udziałem asysty honorowej PSP i promowanych;
- 2) złożeniem wiązanki i postawieniem zniczy w miejscach pamięci przez delegację promowanych i kierownictwo jednostki organizacyjnej PSP organizującej uroczystość.

3. Aktu promowania na pierwszy stopień oficerski lub aspirancki dokonuje się na specjalnie przygotowanym podium.

4. Przed promocją na pierwszy stopień oficerski z prawej strony trybuny honorowej, patrząc od strony pododdziałów, a w przypadku dwóch podestów promocyjnych po ich zewnętrznych stronach ustawia się stoliki przykryte materiałem (w szczególności koloru ciemnozielonego, granatowego lub bordowego) i składa na każdym z nich wyjętą z pochwy szablę.

§ 102. 1. Aktu promocji na pierwszy stopień oficerski lub pierwszy stopień aspirancki, w imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, dokonuje Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej.

2. W uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza przy dużej liczbie promowanych na pierwszy stopień oficerski, dopuszcza się jednoczesne promowanie przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, jego zastępców, Rektora-Komendanta, po uzyskaniu zgody Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. W uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza przy dużej liczbie promowanych na pierwszy stopień aspirancki, dopuszcza się jednoczesne promowanie przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, jego zastępców, właściwego komendanta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, po uzyskaniu zgody Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

§ 103. 1. Ustawienie pododdziałów należy zaplanować tak, aby pododdział promowanych był usytuowany na wprost podium (podestu promocyjnego). W przypadku ustawienia dwóch podestów promocyjnych, Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej dokonuje aktu promocji pododdziału promowanych ustawionego po prawej stronie – patrząc od strony pododdziałów w kierunku trybuny honorowej.

2. Pododdział promowanych na miejscu uroczystości ustawia się w kolumnie, np. dwunastkowej (na miejsce uroczystości pododdział promowanych jest wprowadzany w kolumnach czwórkowych). Prymus stacjonarnych studiów drugiego stopnia lub stacjonarnych studiów pierwszego stopnia dla strażaków w służbie kandydackiej zajmuje miejsce na prawym skrzydle drugiego szeregu promowanych (za dowódcą batalionu).

3. Pododdział promowanych (w skład którego wchodzi absolwenci stacjonarnych studiów drugiego stopnia i stacjonarnych studiów pierwszego stopnia dla strażaków w służbie kandydackiej Szkoły Głównej Służby Pożarniczej) podchodzi do promocji do podestu ustawionego po prawej stronie – patrząc od strony pododdziałów w kierunku trybuny honorowej.

4. Widok przykładowego ustawienia do promocji oficerskiej oraz ustawienia do wręczenia aktów nadania na pierwszy stopień aspirancki jest określony w **załączniku nr 29 do Ceremoniału**.

§ 104. 1. Po zakończeniu części I uroczystego apelu następują kolejne czynności:

- 1) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „*(stopień i nazwisko strażaka) odczytać wyciągi z rozkazów personalnych (nazwa organu)*”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”, wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu i oddaje honory, trębacze lub fanfarzyści grają hasło „**Śluchajcie Wszyscy**”. Dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, a wyznaczony strażak odczytuje wyciąg z rozkazów personalnych Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o nadaniu stopnia młodszego kapitana. Po odczytaniu wyciągu z rozkazów dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”, a strażak odczytujący wyciągi z rozkazów po oddaniu honorów przez salutowanie wykonuje w tył zwrot i udaje się na wyznaczone miejsce;
- 2) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy Szkoły Głównej Służby Pożarniczej i fanfarzyści do podium – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”. Na hasło komendy „**MARSZ**” poczet maszeruje we wskazane miejsce;
- 3) poczet sztandarowy maszeruje krokiem zwykłym na ustalone wcześniej miejsce z lewej strony podium (patrząc od strony pododdziałów) i ustawia się prostopadłe do szyku pododdziałów; poczet sztandarowy może zostać ustawiony na podeście – jeżeli jest taka możliwość;
- 4) po prawej stronie podium lub podiów (patrząc od strony pododdziałów) ustawiają się fanfarzyści – pierwszy fanfarzysta zatrzymuje się na wysokości podium, tak aby widział promującego;
- 5) dowódca uroczystości podaje komendy do wystąpienia batalionu promowanych: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Batalion promowanych, do promocji – MASZEROWAĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 6) dowódca batalionu **promowanych** maszeruje krokiem zwykłym do wyznaczonego miejsca przed podium, wykonuje zwrot w lewo i podaje komendy „**Batalion na moją komendę – BACZNOŚĆ**”, „**Batalion, trzy kroki na wprost – MARSZ**”. Po wystąpieniu dowódcy batalionu, jego miejsce zajmuje w pierwszym szeregu prymus;
- 7) po ustawieniu się batalionu promowanych, z trybuny honorowej schodzi promujący (schodzą promujący); podchodzi do stolika, na którym jest ułożona szabla; szablę podaje promującemu wyznaczony strażak. Promujący ujmuje ją prawą ręką, opiera pióro szabli o prawe ramię (w pozycji „**Na ramię**”) i przechodzi na środek podium, przyjmuje postawę zasadniczą, z szablą trzymaną w pozycji „**Na ramię**”;
- 8) po zajęciu miejsca przez promującego dowódca batalionu podaje komendę do wystąpienia prymusa, np. „**Prymus Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, (stopień, podchorąży, tytuł zawodowy, nazwisko) do – PROMOCJI**”;
- 9) prymus maszeruje krokiem zwykłym do środka podium, a fanfarzyści grają sygnał „**Do promocji**”. Prymus wstępuje na podium lewą nogą, a następnie klęka na prawe kolano, natomiast stopa prawej nogi pozostaje poza podium, opierając dłoń lewej ręki na udzie lewej nogi, końce palców ułożone na równi z kolanem, prawa ręka wzdłuż tułowia, jej palce złączone, palec wskazujący na szwie prawej nogawki spodni (po prawej stronie spódnicy). Promujący staje przed prymusem i wygłasza formułę „**W imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji nadaję Panu (Pani) stopień młodszego kapitana Państwowej Straży Pożarnej**”, dotyka piórem szabli jego lewego ramienia (grzbiet szabli skierowany jest w stronę szyi promowanego), po czym podnosi szablę w pozycję „**Na ramię**”, następnie przekłada szablę do lewej ręki w położenie „**Na ramię**”;
- 10) prymus wstaje i przyjmuje postawę zasadniczą, a promujący podaje mu rękę, mówiąc „**Gratuluję, Panie kapitanie (Pani kapitan)**”;
- 11) prymus odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**”; jeżeli wstępował na podium, wykonuje krok w tył – schodząc z podium (lewą nogą);
- 12) promujący przekłada szablę do prawej ręki, nie zmieniając jej położenia;
- 13) dowódca batalionu promowanych podaje pierwszemu szeregowi promowanych komendę „**Do – PROMOCJI**”. Na zapowiedź komendy („**Do**”) prymus wykonuje zwrot w lewo, a na jej hasło

- („**PROMOCJI**”) maszeruje krokiem zwykłym wzdłuż podium, aż do jego lewej krawędzi, zachodzi w marszu w lewo i wychodzi na tył szyku batalionu promowanych. Fanfarzyści grają sygnał
- „**Do – PROMOCJI**”. Do podium podchodzi pierwszy szereg promowanych, który powtarza wszystkie czynności prymusa, a batalion promowanych (po podaniu przez dowódcę batalionu hasła komendy) wykonuje krok na wprost;
- 14) po zajęciu miejsca na podium przez pierwszą zmianę promowanych promujący wygłasza formułę
- „**W imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji nadaję Paniom i Panom stopień młodszego kapitana Państwowej Straży Pożarnej**”, następnie wykonuje zwrot w lewo, przechodzi na prawe skrzydło zmiany i kolejno promuje osoby w szeregu, powtarzając wszystkie czynności jak przy promowaniu prymusa;
- 15) po akcie promowania pierwszej osoby w zmianie, promujący przekłada szablę do prawej ręki, robi krok dostawny w prawo i promuje następną osobę. Nowo promowany schodzi z podium – wykonując krok lewą nogą w tył. Po zakończeniu promocji całego szeregu, promujący przekłada szablę do prawej ręki i nie zmieniając jej położenia, wykonuje zwrot w lewo i wraca na środek podium, wykonuje zwrot w prawo. Ostatni promowany schodzi z podium po ruszeniu promującego do środka podium;
- 16) na kolejną zapowiedź komendy dowódcy batalionu promowanych „**Do**”, zmiana promowanych wykonuje zwrot (pół zmiany w lewo, pół zmiany w prawo), a na hasło „**PROMOCJI**” maszeruje krokiem zwykłym wzdłuż podium do jego krawędzi, zachodzi w marszu (odpowiednio w lewo i w prawo) i wychodzi na tył szyku batalionu promowanych, a do podium podchodzi następna zmiana promowanych;
- 17) każdy promowany bez dodatkowej komendy, indywidualnie, odsłania oznaki stopnia, zdejmując zasłony (szlufki) z naramiennika oraz z nakrycia głowy. Nowo promowani formują na tyłach batalionu pododdziały do defilady zgodnie z ustaleniami dowódcy uroczystości;
- 18) po zakończeniu promocji ostatniej zmiany promowanych, dowódca batalionu promowanych podaje komendę „**Po – PROMOCJI**”;
- 19) ostatnia zmiana promowanych wstępuje do szyku;
- 20) promujący oddaje szablę wyznaczonemu strażakowi i wraca na trybunę honorową, strażak odkłada szablę na stolik i zajmuje wyznaczone miejsce;
- 21) po zakończeniu promocji może nastąpić akt błogosławieństwa. Błogosławieństwa udzielają biskupi lub kapelani PSP wyznania rzymskokatolickiego, prawosławnego oraz ewangelicko-augsburskiego. Tekst błogosławieństwa jest określony w **załączniku nr 30 do Ceremoniału**.
- 22) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Batalion promowanych i fanfarzyści, do szyku – WSTĄP**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 23) dowódca batalionu promowanych podaje kolejno komendy: „**Batalion promowanych – BACZNOŚĆ**”, „**W tył – ZWROT**”, „**Trzy kroki na wprost – MARSZ**”, „**W tył – ZWROT**”, „**Batalion promowanych – SPOCZNIJ**”;
- 24) po zajęciu miejsca w szyku pododdziałów przez batalion promowanych i fanfarzystów dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**Poczet sztandarowy Szkoły Głównej Służby Pożarniczej do szyku – MARSZ**”. Po zapowiedzi komendy „**Poczet sztandarowy**” dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Na ramię**”. Na hasło komendy „**MARSZ**” poczet maszeruje we wskazane miejsce. Po wstąpieniu pocztu dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, a następnie „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

2. Po okolicznościowych przemówieniach, które kończy podziękowanie przedstawiciela promowanych, następuje zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24. Jeżeli uroczystość odbywa się na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego, należy uwzględnić złożenie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza przez delegacje. Jeżeli jest to możliwe i zaakceptowane przez przełożonego, wyznaczeni oficerowie towarzyszą każdemu składowi delegacji składającej wieńiec – stając po prawej stronie delegacji (patrząc na Grób Nieznanego Żołnierza). Następnie każda delegacja dokonuje wpisu do księgi pamiątkowej Grobu Nieznanego Żołnierza. Po dokonaniu wpisu do księgi pamiątkowej delegacje ustawiają się w ustalonym miejscu. Odegrany jest przez trębacza lub fanfarzystę utwór „**Śpij Kolego**”.

§ 105. 1. Akt promowania na pierwszy stopień aspirancki przebiega odpowiednio, jak promocja oficerska, z poniższymi wyjątkami:

- 1) nie używa się szabli promocyjnej, a wręcza się akt nadania stopnia;
- 2) strażacy promowani są w pozycji stojącej;
- 3) po odebraniu aktu nadania stopnia promowany oddaje honor przez salutowanie.

2. Po zakończeniu promocji może nastąpić akt błogosławieństwa. Błogosławieństwa udzielają biskupi lub kapelani PSP wyznania rzymskokatolickiego, prawosławnego oraz ewangelicko-augsburskiego. Tekst błogosławieństwa jest określony w **załączniku nr 31 do Ceremoniału**.

Rozdział 6.

Rozpoczęcie i zakończenie ćwiczeń, zgrupowań szkoleniowych w jednostkach organizacyjnych PSP

§ 106. 1. Realizacja procesu szkolenia i ćwiczeń w ramach jednostki organizacyjnej PSP na poziomie województwa i kraju oraz szkolenia podstawowego w zawodzie strażak realizowanego w ramach zgrupowania szkoleniowego przez Szkołę Główną Służby Pożarniczej, szkoły Państwowej Straży Pożarnej kształcące w zawodzie technik pożarnictwa, szkołę podoficerską Państwowej Straży Pożarnej lub ośrodków szkolenia komendy wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej rozpoczyna się i kończy się uroczystą zbiórką (bez udziału pocztu sztandarowego).

2. Jeżeli pozwalają na to warunki dotyczące miejsca uroczystości (plac apelowy, plac do ćwiczeń, na którym jest maszt flagowy lub możliwość rozstawienia drabiny mechanicznej) szkolenie rozpoczyna się złożeniem meldunku przełożonemu, odegraniem **hymnu RP** i podniesieniu flagi państwowej RP na maszt.

3. Po powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu następuje odczytanie decyzji (rozkazu) o:

- 1) rozpoczęciu określonego rodzaju ćwiczenia lub szkolenia;
- 2) czasie rozpoczęcia i zakończenia szkolenia;
- 3) uczestnikach;
- 4) wyznaczeniu funkcyjnych;
- 5) podziale organizacyjnym uczestników ćwiczeń lub szkolenia.

4. Osoba wyznaczona w scenariuszu uroczystości przedstawia kadrę dydaktyczną oraz informuje o:

- 1) celu i zakresie szkolenia;
- 2) randze uprawnień uzyskanych po zakończeniu ćwiczeń lub szkoleń;
- 3) obowiązującym porządku dnia i rozkładzie zajęć.

5. Uroczystość kończą czynności określone w § 32.

6. Podczas uroczystości zakończenia ćwiczeń można dokonać ich podsumowania.

DZIAŁ VII.

UROCZYSTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM

Rozdział 1.

Składanie wieńców i wiązanek przed pomnikami, tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej

§ 107. 1. Składanie wieńców i wiązanek przebiega zgodnie z zasadami określonymi w dziale IV.

2. Uroczystość może rozpocząć się odegraniem **hymnu RP** lub odegraniem przez trębacza „**Hasła WP**”.

3. Jeżeli w uroczystości są przewidziane przemówienia okolicznościowe i modlitwy, mogą one odbyć się po odegraniu (odtworzeniu) **hymnu RP** („**Hasła WP**”). W takim przypadku ceremonia złożenia wieńców i wiązanek jest ostatnim elementem uroczystości.

Rozdział 2.

Apel poległych lub apel pamięci

§ 108. 1. Z okazji świąt państwowych i pożarniczych oraz wydarzeń historycznych przeprowadza się apel poległych lub apel pamięci. Apel może być częścią uroczystości o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym.

2. Do udziału w uroczystości można zaprosić przełożonego, przedstawicieli władz administracyjnych i samorządowych regionu, duchowieństwa, organizacji pozarządowych i środowisk emeryckich oraz innych partnerów społecznych.

3. Apel poległych i apel pamięci można łączyć z odsłonięciem pomnika lub tablicy pamiątkowej oraz ze składaniem wieńców i wiązanek.

4. Dopuszcza się przeprowadzenie apelu poległych lub apelu pamięci w dniu uroczystości w czasie uroczystego apelu, jeżeli w scenariuszu uroczystości przewidziano składanie wiązanek i wieńców na grobach oraz pod tablicami pamiątkowymi i pomnikami.

5. Apel poległych i apel pamięci odbywa się przy udziale asysty honorowej PSP, z zachowaniem charakteru uroczystości patriotycznej lub patriotyczno-religijnej.

6. Treść apelu poległych i apelu pamięci nawiązuje do charakteru uroczystości i ustalana jest w jej scenariuszu. Tekst odczytywany jest w sposób wyraźny i podniosły przez oficera Państwowej Straży Pożarnej.

7. Apel poległych i apel pamięci może odbywać się poza miejscami pamięci. Wówczas nie przewiduje się składania wieńców i wiązanek przez delegacje. Ta czynność może stanowić odrębny element i odbywa się przed główną uroczystością z udziałem asysty honorowej PSP przy tablicy pamiątkowej lub pomniku oraz delegacji pożarniczej, która składa wieńce i wiązanki w miejscach pamięci.

§ 109. 1. W apelu poległych i apelu pamięci uczestniczą ustalone przez organizatora uroczystości:

- 1) kompania honorowa;
- 2) orkiestra;
- 3) pododdziały towarzyszące;
- 4) posterunek honorowy.

2. Przykładowe ustawienie uczestników apelu poległych i apelu pamięci jest określone w **załączniku nr 32 do Ceremoniału**.

§ 110. Przed rozpoczęciem uroczystości wystawia się strażaków na posterunku honorowym po obu stronach pomnika lub tablicy pamiątkowej oraz zapala się znicze. Posterunek honorowy pełniony jest przez wyznaczony czas.

§ 111. 1. Uroczystość przebiega według następującego porządku:

- 1) po złożeniu meldunku przełożonemu następuje przegląd pododdziałów oraz przywitanie przełożonego z pododdziałami. Po zajęciu miejsca na trybunie honorowej przez przełożonego i zaproszonych gości, dowódca uroczystości podaje komendę „**Poczet flagowy do podniesienia flagi państwowej – MARSZ**”. Poczet flagowy występuje z szyku kompanii honorowej i maszeruje do masztu, flagowy przypina flagę, a werbliści w tym czasie grają „**Tremolo**”. Po przypięciu flagi trębacz gra sygnał „**Sluchajcie Wszyscy**”, a po jego odegraniu dowódca uroczystości podaje komendę „**Dla uczczenia (nazwa święta) flagę państwową – PODNIEŚĆ**”. Orkiestra gra **hymn RP**. Po odegraniu **hymnu RP**, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 2) po wykonaniu przez pododdziały komend dowódcy uroczystości, głos zabiera gospodarz uroczystości;
- 3) w następnej części głos zabierają przedstawiciele władz administracyjnych i samorządowych regionu;

- 4) po zakończeniu oficjalnych przemówień odbywa się modlitwa. Po modlitwie dowódca uroczystości wydaje komendy do odczytania apelu poległych lub apelu pamięci: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”, „**APEL POLEGŁYCH (APEL PAMIĘCI)**”. Wyznaczony strażak występuje na wyznaczone miejsce, oddaje honory przez salutowanie i odczytuje treść apelu;
  - 5) po każdym zwrocie „**Wzywam was do apelu**” lub „**Stańcie do apelu**” strażacy zgrupowanych pododdziałów odpowiadają „**Zginęli w obronie życia i mienia obywateli**” lub „**Chwała bohaterom**”, a werbliści każdorazowo grają tremolo, również po słowach kończących apel „**Cześć ich pamięci**”;
  - 6) w treści apelu organizowanego z okazji jubileuszu jednostki organizacyjnej PSP można wymienić wszystkich jej założycieli oraz tych, którzy szczególnie się zasłużyli dla jej organizacji i rozwoju (możliwe jest też wymienienie ich grupowo);
  - 7) jeżeli nie przewidziano składania wieńców, to następuje zakończenie apelu poległych lub apelu pamięci;
  - 8) dowódca uroczystości podaje wówczas komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, „**Kompania Honorowa – ODMASZEROWAĆ**”;
  - 9) po odprowadzeniu kompanii honorowej, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
  - 10) dowódcy pododdziałów wydają odpowiednie komendy i odprowadzają pododdziały z miejsca apelu poległych lub apelu pamięci, a dowódca uroczystości po opuszczeniu miejsca uroczystości przez kompanię honorową lub pododdziały składa meldunek o zakończeniu uroczystości przełożonemu.
2. Jeżeli pozwalają na to warunki można przeprowadzić defiladę pododdziałów zgodnie z porządkiem określonym w § 21–23.

§ 112. Posterunek honorowym jest odprowadzany przez wyznaczonego strażaka.

DZIAŁ VIII.

UROCZYSTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM

Rozdział 1.

Postanowienia ogólne

§ 113. 1. Msze święte i nabożeństwa w obiekcie sakralnym odprawiane w intencji strażaków i służby pożarnej odbywają się w szczególności z okazji: świąt narodowych, Dnia Strażaka, ślubowania, obchodów jubileuszy, promocji oficerskiej i zakończenia nauki w szkołach Państwowej Straży Pożarnej.

2. Do uroczystości patriotyczno-religijnych połączonych z błogosławieństwem lub poświęceniem z udziałem asysty honorowej PSP zalicza się w szczególności:

- 1) ślubowanie strażaka;
- 2) wmurowanie aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego;
- 3) odsłonięcie pomnika i tablicy pamiątkowej;
- 4) nadanie sztandaru;
- 5) otwarcie i oddanie do użytku obiektu strażnicy;
- 6) przekazanie pojazdu pożarniczego i sprzętu pożarniczego;
- 7) promocja na pierwszy stopień oficerski lub pierwszy stopień aspirancki;
- 8) ślub strażaka;
- 9) pogrzeb strażaka.

3. Podczas uroczystości patriotyczno-religijnych strażacy mogą pełnić posługę liturgiczną w ubiorze wyjściowym, a w przypadku jego braku w innym kompletnym ubiorze stosownym do wykonywanych czynności (np. strażacy w służbie kandydackiej podczas zgrupowania szkoleniowego).

4. Kapelani PSP podczas uroczystości patriotyczno-religijnych występują w ubiorze wyjściowym.

5. Organizacja uroczystości patriotyczno-religijnych innych kościołów i związków wyznaniowych legalnie działających w Rzeczypospolitej Polskiej powinna przebiegać zgodnie ze scenariuszami uzgodnionymi z duchownymi tych wyznań.

6. Strażaków obowiązuje poszanowanie obrzędów danego wyznania oraz poszanowanie poglądów osób bezwyznaniowych – niezależnie od własnych przekonań.

Rozdział 2.

Wmurowanie aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego

§ 114. 1. Rozpoczęcie budowy nowego obiektu, w szczególności nowej jednostki ratowniczo-gaśniczej i nowego budynku na terenie istniejącej jednostki organizacyjnej PSP, może być poprzedzone wmurowaniem kamienia węgielnego.

2. Do udziału w uroczystości wmurowania aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego można zaprosić przełożonego, przedstawicieli władz państwowych, administracyjnych i samorządowych regionu, organizacji pozarządowych i innych partnerów społecznych.

3. Uroczystość wmurowania kamienia węgielnego w obiekcie strażnicy jednostki organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystego apelu z udziałem asysty honorowej PSP.

4. W apelu uczestniczą pododdziały jednostki organizacyjnej PSP.

5. Dowódca uroczystości wydaje komendy wyznaczonemu strażakowi do odczytania treści aktu erekcyjnego (jest to dokument rozpoczynający w uroczysty sposób budowę, zawierający inicjatorów i fundatorów danego przedsięwzięcia). Po przeczytaniu treści aktu erekcyjnego, osoby wytypowane przez organizatora uroczystości składają podpisy na akcie erekcyjnym, który zostaje umieszczony w specjalnym pojemniku.

6. Wraz z aktem erekcyjnym tradycja nakazuje umieścić w schowku kilka innych przedmiotów. Mogą być to zwłaszcza: wydanie miejscowej gazety z dnia uroczystości, kilka obiegowych monet lub banknotów, zdjęcia uczestników przedsięwzięcia, zdjęcie terenu z okresu poprzedzającego rozpoczęcie inwestycji. Dobór przedmiotów zależy od inwencji osób przygotowujących uroczystość. Jest to pamiątka dla potomnych.

7. Przygotowany przed uroczystością kamień węgielny oraz akt erekcyjny mogą być poświęcone przez kapelana PSP.

8. Po poświęceniu następuje uroczyste wmurowanie aktu erekcyjnego oraz kamienia węgielnego w przygotowane miejsce w fundamentach.

9. Po akcie wmurowania aktu erekcyjnego oraz kamienia węgielnego następują okolicznościowe przemówienia.

10. Ostatnim elementem uroczystego apelu jest zakończenie uroczystości zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

Rozdział 3.

Odsłanianie pomników i tablic pamiątkowych

§ 115. 1. Jednostki organizacyjne PSP mogą być organizatorami uroczystości odsłonięcia pomnika i tablicy pamiątkowej.

2. Odsłanianie pomnika i tablicy pamiątkowej odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

§ 116. 1. Na 15 minut przed rozpoczęciem uroczystości przy pomniku lub tablicy pamiątkowej wystawia się posterunek honorowy.

2. Pododdziały towarzyszące wprowadza się na miejsce uroczystości na 15 minut, a kompanię honorową na 5 minut przed przybyciem osoby dokonującej aktu odsłonięcia pomnika lub tablicy pamiątkowej.

§ 117. 1. Uroczystość przebiega według następującego porządku:

- 1) po powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości wygłaszane są okolicznościowe przemówienia;
- 2) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”. Osoba poproszona o dokonanie aktu odsłonięcia pomnika lub tablicy pamiątkowej schodzi z trybuny honorowej w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP, podchodzi do pomnika lub tablicy pamiątkowej i dokonuje jego (jej) odsłonięcia – polega ono na zdjęciu biało-czerwonej szarfy

umocowanej w prawym górnym rogu pomnika lub tablicy pamiątkowej i przeciągniętej skośnie do jego lewego dolnego rogu;

- 3) trębacze lub fanfarzyści grają „**Hasło WP**”, osoba dokonująca aktu odsłonięcia oraz strażacy znajdujący się poza szykiem salutują;
- 4) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”, osoba dokonująca odsłonięcia pomnika w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP udaje się na poprzednie miejsce.

2. Po odsłonięciu pomnika lub tablicy pamiątkowej może nastąpić poświęcenie.

3. Wieńce można składać po zakończeniu czynności liturgicznych poświęcenia pomnika lub tablicy pamiątkowej.

4. Zakończenie odsłonięcia pomnika lub tablicy pamiątkowej przebiega zgodnie z porządkiem uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki określonym odpowiednio w § 21–24 oraz § 32.

5. Proponowane ustawienie pododdziałów na uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej jest określone w **załączniku nr 33 do Ceremoniału**. Podobne ustawienie stosuje się do odsłonięcia pomnika.

Rozdział 4.

Otwarcie i oddanie do użytku obiektu strażnicy

§ 118. 1. Uroczystość otwarcia i oddania do użytku obiektu strażnicy jednostki organizacyjnej PSP przeprowadza się w formie uroczystego apelu.

2. Do udziału w tych uroczystościach można zaprosić przełożonego, przedstawicieli władz administracyjnych i samorządowych regionu, duszpasterstw pożarniczych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych partnerów społecznych, jak również byłych strażaków i pracowników tej jednostki organizacyjnej PSP.

3. W apelu uczestniczą pododdziały jednostki organizacyjnej PSP oddającej obiekt do użytku. Do udziału w apelu można zaprosić pododdziały innych służb i jednostek organizacyjnych PSP.

4. Przekazywany do użytku obiekt strażnicy powinien być odpowiednio przygotowany do uroczystości. W otwartych drzwiach mocuje się białą-czerwoną wstęgę, przeznaczoną do symbolicznego otwarcia obiektu. Na stoliku przykrytym estetycznym materiałem stawia się tacę z nożycami do przecięcia wstęgi. Otwarcia obiektu można również dokonać poprzez wręczenie symbolicznego klucza.

§ 119. 1. Po podniesieniu flagi państwowej RP i powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu odczytuje się krótką, zwięzłą historię budowy obiektu. Można przewidzieć również wyróżnienia dla strażaków i pracowników, którzy szczególnie zasłużyli się przy budowie nowego obiektu.

2. Odczytanie postanowienia (decyzji, uchwały) o przyznaniu odznaczeń, dyplomów uznania lub innych wyróżnień osobom szczególnie zasłużonym w organizacji i prowadzeniu budowy obiektu strażnicy oraz wręczenie tych wyróżnień przebiegają zgodnie z porządkiem określonym w § 82–83.

3. Po zakończeniu wręczania wyróżnień, o których mowa w ust. 2, w scenariuszu uroczystości można przewidzieć poświęcenie przedmiotów kultu religijnego (np. krzyża), które prowadzi się zgodnie z zasadami określonymi w ust. 4–5.

4. Wyznaczony strażak do posługi liturgicznej bierze ze stolika kropidło, naczynie z wodą święconą i zajmuje miejsce po lewej stronie kapelana PSP (duszpasterza), w odległości jednego kroku za nim.

5. Narrator lub dowódca uroczystości prosi kapelana PSP (duszpasterza) o dokonanie poświęcenia. Kapelan PSP (duszpasterz) dokonuje poświęcenia przedmiotów kultu religijnego, które po przecięciu wstęgi są wnoszone do określonego pomieszczenia w obiekcie strażnicy i umieszczane w ustalonym wcześniej miejscu.

6. Organizator uroczystości zaprasza przełożonego oraz inne osoby określone w scenariuszu do dokonania aktu otwarcia obiektu strażnicy (do przecięcia wstęgi może zaprosić narrator), wówczas:

- 1) zaproszeni podchodzą do drzwi wejściowych do obiektu strażnicy, w których jest zamocowana wstęga (wstęga, która ma być przecinana, nie może być w barwach narodowych);
- 2) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały, na prawo – PATRZ**”;

- 3) przyjmujący meldunek bierze nożyce z tacy podanej przez wyznaczoną osobę;
- 4) przyjmujący meldunek częściowo przecina wstęgę, a następnie zaprasza do tej czynności pozostałe osoby przewidziane w scenariuszu uroczystości, które kolejno nacinają wstęgę, aż do jej całkowitego przecięcia;
- 5) orkiestra (trębacze lub fanfarzyści) gra sygnał „**Śluchajcie Wszyscy**” (w jednostce ratowniczo-gaśniczej dopuszcza się stosowanie sygnałów alarmowych);
- 6) kapelan PSP (duszpasterz) dokonuje również poświęcenia pomieszczeń oraz znajdującego się tam sprzętu.

7. Jeżeli pozwalają na to warunki, uroczyste przecięcie wstęgi może odbyć się równocześnie przez wszystkie osoby określone w scenariuszu szczegółowym. Liczba nożyc powinna odpowiadać liczbie osób, które dokonują przecięcia wstęgi.

8. Jeżeli w scenariuszu uroczystości otwarcia obiektu strażnicy przewidziano wręczenie symbolicznego klucza, zamiast przecięcia wstęgi, organizator zaprasza przyjmującego meldunek o dokonanie aktu uroczystego wręczenia klucza do obiektu strażnicy, a wówczas:

- 1) przyjmujący meldunek wraz z gospodarzem obiektu schodzą z trybuny honorowej i przechodzą w ustalone miejsce przed frontem pododdziałów;
- 2) przyjmujący meldunek bierze symboliczny klucz z tacy podanej przez wyznaczoną osobę;
- 3) przyjmujący meldunek wręcza symboliczny klucz gospodarzowi obiektu;
- 4) następnie orkiestra (trębacze lub fanfarzyści) gra sygnał „**Śluchajcie Wszyscy**” (w jednostce ratowniczo-gaśniczej dopuszcza się stosowanie sygnałów alarmowych).

9. Po przecięciu wstęgi lub wręczeniu symbolicznego klucza, dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”. Osoby określone w scenariuszu uroczystości wpisują się do książki pamiątkowej lub kroniki jednostki organizacyjnej PSP.

10. Po okolicznościowych przemówieniach następuje zakończenie uroczystego apelu, zgodnie z porządkiem określonym w § 21–24.

11. Zaproszeni goście oprowadzani są po obiekcie przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

12. Schematy związane z organizacją uroczystości otwarcia i oddania do użytku obiektu strażnicy są określone w załączniku nr 34 do Ceremoniału.

Rozdział 5.

Przekazanie pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP

§ 120. 1. Przekazanie pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP odbywa się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

2. Uroczystość przebiega według następującego porządku:

- 1) po powitaniu gości przez osobę określoną w szczegółowym scenariuszu uroczystości, wyznaczony i wywołany przez dowódcę uroczystości strażak odczytuje akt przekazania sprzętu pożarniczego;
- 2) dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**(stopień i nazwisko strażaka) odczytać akt przekazania pojazdu pożarniczego (sprzętu pożarniczego)**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 3) wyznaczony strażak odpowiada „**Rozkaz**”, podchodzi do mikrofonu, oddaje honory przez salutowanie (skłon głowy – będąc bez nakrycia głowy), dowódca uroczystości wydaje komendę „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, następnie wyznaczony strażak odczytuje treść aktu (aktów). Po odczytaniu dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”;
- 4) dowódca uroczystości wydaje komendę dla osoby, która odbiera akt (akty), np. „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Do wręczenia aktów przekazania (wręczenia kluczyków do pojazdu pożarniczego, wręczenia promesy) – WYSTĄP**”;
- 5) wyznaczony strażak z jednostki ratowniczo-gaśniczej występuje z szyku, udaje się na wyznaczone miejsce w celu przekazania aktu (np. dotyczącego pojazdu pożarniczego, sprzętu lub promesy);

- 6) po wystąpieniu wyznaczonego strażaka, przełożony w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP udaje się do strażaka, wręcza akt i składa gratulacje. Przy wręczaniu aktu dotyczącego pojazdu pożarniczego można również wręczyć kluczyki do pojazdu pożarniczego;
  - 7) strażak odbiera akt lewą ręką, następnie odpowiada „**Ku chwale Ojczyzny**” i oddaje honory przez salutowanie. Po zakończeniu przekazania aktu, przełożony w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP udaje się na trybunę (na poprzednio zajmowane miejsce);
  - 8) dowódca uroczystości podaje komendy „**Pododdziały – SPOCZNIJ**” oraz „**WSTĄP**” – dla strażaka, który odebrał akt;
  - 9) następnie można przeprowadzić poświęcenie otrzymanego pojazdu pożarniczego (sprzętu pożarniczego). Dowódca uroczystości lub narrator prosi kapelana PSP lub biorącego udział w uroczystości zaproszonego na uroczystość duchownego o dokonanie aktu poświęcenia, np. „**Proszę Kapelana Krajowego Państwowej Straży Pożarnej księdza (stopień i nazwisko kapelana PSP) o dokonanie aktu poświęcenia samochodu pożarniczego (sprzętu pożarniczego)**”. Po poświęceniu można włączyć na 5 sekund sygnały świetlne i dźwiękowe w pojeździe pożarniczym.
3. Po poświęceniu przechodzimy do części III uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki, określonych odpowiednio w § 21–24 oraz § 32.

4. Przykładowe ugrupowanie na uroczystym apelu z okazji przekazania pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP zostało określone w **załączniku nr 35 do Ceremoniału**.

DZIAŁ IX.

UROCZYŚCIOŚCI O CHARAKTERZE RELIGIJNYM

Rozdział 1.

Postanowienia ogólne

§ 121. 1. Uroczystości o charakterze religijnym organizowane są z okazji świąt: Bożego Narodzenia, Zmartwychwstania Pańskiego, Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Wszystkich Świętych, Dnia Wspomnienia Zmarłych oraz rocznic historycznych wydarzeń, zdarzeń losowych (np. pogrzeby) i indywidualnych (np. zawarcie małżeństwa).

2. Z okazji świąt odprawiana jest uroczysta msza święta lub nabożeństwo.

3. Msze święte i nabożeństwa w obiekcie sakralnym odprawiane w intencji strażaków i służby pożarniczej odbywają się w szczególności z okazji: świąt narodowych, Dnia Strażaka, ślubowania, obchodów jubileuszy, promocji na pierwszy stopień oficerski i pierwszy stopień aspirancki.

4. Przed rozpoczęciem uroczystości religijnej, jej współorganizator (wyznaczony przedstawiciel z jednostki organizacyjnej PSP) przekazuje duszpasterzowi listę zaproszonych gości z określeniem stopnia, tytułu naukowego (jeżeli osoba posiada), imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego, jakie zajmuje lub funkcji, jaką pełni.

5. Asysta honorowa PSP może brać udział w uroczystościach religijnych, takich jak:

- 1) msza święta lub nabożeństwo w świątyni;
- 2) polowa msza święta lub nabożeństwo polowe;
- 3) procesja;
- 4) pielgrzymka;
- 5) posterunek honorowy przy Grobie Pańskim.

6. Porządek organizacyjny pielgrzymki ustalają organizatorzy, przesyłając stosowną informację z odpowiednim wyprzedzeniem do podmiotów zainteresowanych.

7. Do udziału w pielgrzymce powinno się zaprosić strażaków w stanie spoczynku i rencistów pożarnictwa, a przede wszystkim członków rodzin strażaków.

8. Pielgrzymki mogą być organizowane na szczeblu kraju i regionu. Organizatorami Ogólnopolskiej Pieszej Pielgrzymki Strażackiej na szczeblu kraju są: Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, Prezes Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kapelan Krajowy Państwowej Straży Pożarnej. Organizatorami pielgrzymki na szczeblu regionu są: komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej, Prezes Oddziału Zarządu Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej i Kapelan Krajowy Państwowej Straży Pożarnej lub Kapelan Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.

9. Ceremoniał uroczystości religijnych dla wyznań: rzymskokatolickiego, prawosławnego i ewangelicko-anglikańskiego przebiega zgodnie ze scenariuszami opisanymi w niniejszym dziale.

10. Organizacja uroczystości religijnych innych kościołów i związków wyznaniowych legalnie działających w Rzeczypospolitej Polskiej, niż wymienione w ust. 9, powinna przebiegać zgodnie ze scenariuszami uzgodnionymi z duchownymi tych wyznań.

11. Strażaków obowiązuje poszanowanie obrzędów danego wyznania oraz poszanowanie poglądów osób bezwyznaniowych – niezależnie od własnych przekonań.

§ 122. 1. Kapelani PSP podczas mszy świętej i nabożeństwa występują w ubiorze wyjściowym. W przypadku polowej mszy świętej i nabożeństwa polowego kapelani PSP uzgadniają w porozumieniu z organizatorem uroczystości obowiązujący rodzaj ubioru.

2. Udział strażaków, a przede wszystkim asysty honorowej PSP, pododdziałów towarzyszących i pocztów sztandarowych towarzyszących w części liturgicznej uroczystości religijnej (np. mszy świętej lub nabożeństwa), powinien być uzgodniony w szczególności z właściwym terytorialnie kapelanem PSP lub ceremoniarzem z danej parafii.

3. Pododdziały, o których mowa w ust. 2, ustawiają się przed obiektem sakralnym na 20 minut przed uroczystą mszą świętą lub nabożeństwem.

4. Jeżeli pozwalają na to warunki, we mszy świętej i nabożeństwie może również uczestniczyć orkiestra, która zajmuje miejsca na 30 minut przed mszą świętą i nabożeństwem po lewej stronie przed ołtarzem. Przed mszą świętą i nabożeństwem należy zapewnić odpowiednią liczbę krzeseł dla orkiestry.

5. W przypadku spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych (Świąt Zmartwychwstania Pańskiego) w obiekcie sakralnym strażacy nie zakładają sznura galowego.

6. W miejscach kultu religijnego strażaków występujących indywidualnie obowiązuje zdjęcie nakrycia głowy. W czasie czynnego udziału we mszy świętej i nabożeństwie przed obiektem sakralnym, a także w czasie polowej mszy świętej, strażak występuje bez nakrycia głowy.

7. W przypadku udziału w uroczystości dużej liczby zaproszonych gości, organizator uroczystości w porozumieniu z kapelanem PSP lub ceremoniarzem z danej parafii ustala zasady dotyczące zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc dla gości.

8. Strażacy występujący poza szykiem w miejscach kultu religijnego przyjmują postawę zgodną z ceremonią uroczystości religijnej, z zastrzeżeniem, że podczas mszy świętej i nabożeństwa w momentach, gdy wierni przyklękają, umundurowani strażacy przyjmują postawę zasadniczą (nie klękają), a przed „**Podniesieniem**” i „**Przeistoczeniem**” kładą prawą dłoń na sercu i pochylają głowę.

9. Podczas uroczystości religijnych strażacy mogą pełnić posługę liturgiczną w ubiorze wyjściowym bez nakrycia głowy, a w przypadku jego braku w innym kompletnym ubiorze stosownym do wykonywanych czynności (np. strażacy podczas zgrupowania szkoleniowego) – bez nakrycia głowy.

10. Asysta honorowa PSP w uroczystej mszy świętej i nabożeństwie może występować w następujących wariantach:

- 1) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP – jest wprowadzany na prośbę ceremoniarza lub innej osoby;
- 2) poczty sztandarowe towarzyszące i poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP – w pierwszej kolejności do obiektu sakralnego są wprowadzone poczty sztandarowe towarzyszące (wprowadzane na 15 minut przed mszą świętą lub nabożeństwem), a na prośbę ceremoniarza lub innej osoby wprowadzany jest najważniejszy sztandar;

- 3) kompania honorowa – jest wprowadzana na 5 minut przed mszą świętą lub nabożeństwem;
- 4) pododdział towarzyszący i poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP – w pierwszej kolejności do obiektu sakralnego wprowadza się pododdział towarzyszący (wprowadzany na 5 minut przed uroczystością), a na prośbę ceremoniarza lub innej osoby wprowadzany jest najważniejszy sztandar;
- 5) pododdziały towarzyszące, poczty sztandarowe towarzyszące i poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP – w pierwszej kolejności do obiektu sakralnego wprowadzane są poczty sztandarowe towarzyszące (wprowadzane na 15 minut przed uroczystością), następnie pododdziały towarzyszące (wprowadzane na 5 minut przed uroczystością), a na prośbę ceremoniarza lub innej osoby wprowadzany jest najważniejszy sztandar;
- 6) kompania honorowa, pododdziały towarzyszące i poczty sztandarowe towarzyszące – w pierwszej kolejności do obiektu sakralnego wprowadzane są poczty sztandarowe towarzyszące oraz pododdziały towarzyszące (wprowadzane na 15 minut przed uroczystością), następnie kompania honorowa (wprowadzana na 5 minut przed uroczystością).

11. Jeżeli we mszy świętej lub nabożeństwie uczestniczą poczty sztandarowe wyłącznie Państwowej Straży Pożarnej, to tylko jeden, najwyższy rangą poczet sztandarowy, stoi przy ołtarzu. Po dojściu do ołtarza poczet sztandarowy oddaje honor do ołtarza. Sztandarowy salutuje sztandarem, a dowódca i asystujący salutują. Po oddaniu honorów poczet zajmuje wyznaczone miejsce przy ołtarzu (patrząc na ołtarz ustawia się po jego prawej stronie). Jeżeli w uroczystości uczestniczą również poczty sztandarowe Ochotniczych Straży Pożarnych, dopuszcza się ustawienie przy ołtarzu pocztu sztandarowego Ochotniczych Straży Pożarnych odpowiadającego rangą sztandaru Państwowej Straży Pożarnej. W takim układzie dwa poczty sztandarowe oddają honor do ołtarza. Poczet sztandarowy ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zajmuje miejsce z prawej strony ołtarza (patrząc na ołtarz).

12. Poczty sztandarowe towarzyszące po wprowadzeniu do obiektu sakralnego zajmują miejsce w lewej nawie. W czasie wchodzenia i wychodzenia z obiektów sakralnych poczty sztandarowe towarzyszące nie oddają honorów do ołtarza.

13. W chwili wchodzenia do obiektu sakralnego pocztów sztandarowych towarzyszących i kompanii honorowej, strażacy będący w obiekcie powstają. Po zatrzymaniu się kompanii w wyznaczonym miejscu i wydaniu komendy dowódcy, np.: „**Kompania – STÓJ**”, „**Kompania w lewo – ZWROT**”, „**Kompania – SPOCZNIJ**”, strażacy będący w obiekcie mogą zająć miejsca.

14. Jeżeli we mszy świętej lub nabożeństwie uczestniczy więcej pododdziałów, zachowują się one tak, jak kompania honorowa. Dotyczy to również połowej mszy świętej i nabożeństwa połowego.

15. Strażacy uczestniczący w uroczystościach religijnych w szyku wykonują jedynie komendy dowódcy kompanii honorowej lub dowódcy pocztu sztandarowego. Komendy podaje się głosem wyraźnym, ale ścisłym (komendę wykonują również poczty sztandarowe towarzyszące). Uczestniczące w uroczystości pododdziały towarzyszące i poczty sztandarowe towarzyszące również wykonują komendy dowódcy kompanii honorowej. W przypadku występowania w obiekcie sakralnym tylko samych pocztów sztandarowych ze sztandarami jednostek organizacyjnych PSP (bez udziału pododdziałów), komendy wydaje wyznaczony oficer z jednostki organizacyjnej PSP organizującej uroczystość. Wydawane komendy powinny być słyszalne dla wszystkich pocztów sztandarowych.

16. Jeżeli w czasie uroczystości będą grane przez trębacza sygnały:

- 1) „**Bacność**” – asysta honorowa PSP, poczty sztandarowe towarzyszące, pododdziały towarzyszące oraz uczestnicy (strażacy) mszy świętej lub nabożeństwa przyjmują postawę zasadniczą;
- 2) „**Spocznij**” – asysta honorowa PSP, poczty sztandarowe towarzyszące, pododdziały towarzyszące oraz uczestnicy (strażacy) mszy świętej lub nabożeństwa przyjmują postawę swobodną.

17. Po zakończeniu mszy świętej lub nabożeństwa przyjmuje się następującą kolejność opuszczania obiektu sakralnego (w odwrotnej kolejności wprowadzenia) przez:

- 1) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP;
- 2) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP i poczty sztandarowe towarzyszące;
- 3) kompania honorowa ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP;

- 4) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP, następnie kompania honorowa;
- 5) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP, następnie kompania honorowa i poczty sztandarowe towarzyszące;
- 6) poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej PSP, następnie kompania honorowa, pododdziały towarzyszące i poczty sztandarowe towarzyszące;
- 7) w przypadku wprowadzenia do obiektu sakralnego dwóch pocztów sztandarowych, w pierwszej kolejności odprowadzane są te dwa poczty, najpierw poczet sztandarowy Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, następnie Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 8) poczty sztandarowe uroczyscie poproszone o wejście do obiektu sakralnego (poczty sztandarowe ze sztandarami stojące przy ołtarzu), po zakończonych mszy świętej lub nabożeństwie prośzone są przez ceremoniarza lub inną osobę o odprowadzenie sztandarów.

18. Celebrujący mszę świętą lub nabożeństwo, wraz z asystą liturgiczną, odchodzą od ołtarza dopiero po wyjściu z obiektu sakralnego pocztów sztandarowych i kompanii honorowej.

19. Jeżeli w składzie asysty honorowej PSP znajdują się strażacy przyjmujący komunię świętą, to nie występują oni z szyku, a jedynie kładą prawą rękę na sercu. Kapłan lub kapelan PSP powinien przynieść komunię świętą w miejsce ustawienia pocztu sztandarowego i kompanii honorowej. Strażacy z asysty honorowej PSP i innych pododdziałów przyjmują komunię świętą w nakryciu głowy.

20. Jeżeli w obiekcie sakralnym występuje tablica pamiątkowa, pod którą planuje się złożenie wiązanki kwiatów, należy uwzględnić posterunek honorowy. Może on się składać, np. z dwóch strażaków Państwowej Straży Pożarnej i dwóch druhów Ochotniczej Straży Pożarnej. Posterunek jest wystawiany na 15 minut przed uroczystością. Zmiana posterunku honorowego nie może zakłócać mszy świętej lub nabożeństwa.

21. Ceremonię złożenia wiązanki należy ustalić z kapłanem PSP lub ceremoniarzem z parafii, w której odbywa się uroczystość.

Rozdział 2.

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas mszy świętej organizowanej w obrządku rzymskokatolickim

§ 123. 1. Dla wspólnoty Kościoła rzymskokatolickiego msza święta jest najważniejszym wydarzeniem i najświętszą czynnością. Ze względu na powagę mszy świętej, uczestniczący w niej strażacy powinni przyjąć postawę godną w zachowaniu i ubiorze, z pełnym poszanowaniem zwyczajów, przestrzegając liturgicznych przepisów religijnych i Ceremoniału.

2. Uroczystości religijne z udziałem strażaków odbywają się w obiektach sakralnych. W szczególnych przypadkach mogą się one odbywać w innych, odpowiednio przygotowywanych miejscach.

§ 124. 1. Przykładowy scenariusz mszy świętej z udziałem pocztu sztandarowego i trębacza obejmuje:

1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) przed rozpoczęciem mszy świętej, w momencie, gdy celebrans wychodzi z zakrystii (po dzwonku) – trębacz gra sygnał „**Słuchajcie Wszyscy**”,

b) po przybyciu kapłana i asysty liturgicznej do ołtarza:

- ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru (nazwa sztandaru jednostki organizacyjnej PSP)**”, „**Proszę o wprowadzenie sztandaru Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej**” lub „**Proszę o wprowadzenie sztandarów Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej**”,

- trębacz gra sygnał „**Bacność**”,

- poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ołtarzem i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),

- trębacz gra „**Hasło WP**” (jeżeli we mszy świętej bierze udział chór, może w miejsce „**Hasła WP**” zaśpiewać **hymn RP**, a gdy uczestniczy w niej orkiestra może zagrać **hymn RP**,

- po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przejścia na wyznaczone miejsce,
- trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,

c) kapłan rozpoczyna mszę świętą;

2) liturgia słowa i liturgia eucharystyczna – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) w trakcie mszy świętej organizowanej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej poczet sztandarowy wykonuje następujące czynności:

- przed „**Podniesieniem**” – oddają honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują), po „**Podniesieniu**” – przyjmują postawę swobodną,
- przed „**Ewangelią**” i „**Błogosławieństwem**” – przyjmują postawę zasadniczą, po „**Ewangelię**” i „**Błogosławieństwie**” – postawę swobodną,

b) w trakcie mszy świętej organizowanej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej wykonywane są na trąbce następujące sygnały:

- sygnał „**Słuchajcie Wszyscy**” – przed rozpoczęciem mszy świętej w momencie, gdy celebrans wychodzi z zakrystii (po dzwonku). Gdy w uroczystości bierze udział poczet sztandarowy lub poczty sztandarowe, wykonuje się „**Hasło WP**”,
- sygnał „**Bacność**” – przed „**Ewangelią**” w momencie, gdy wierni skończą śpiewać „**Alleluja**”. Po słowach „**Oto Słowo Pańskie – Chwała Tobie Chryste**” – sygnał „**Spocznij**”,
- sygnał „**Bacność**” – przed „**Podniesieniem**” po słowach „**...Ciałem i Krwią naszego Pana Jezusa Chrystusa**”, sygnał „**Spocznij**” – po opuszczeniu kielicha,
- utwór „**Intrada**” – podczas przeistoczenia, po ukazaniu kolejno postaci Najświętszego Sakramentu Eucharystii (tylko w przypadku udziału orkiestry),
- sygnał „**Bacność**” – przed błogosławieństwem po słowach „**A teraz udzielę błogosławieństwa**”,
- sygnał „**Spocznij**” – po słowach „**Idźcie w pokój Chrystusa**” (jeżeli we mszy świętej uczestniczy poczet sztandarowy, po tych słowach grane jest „**Hasło WP**”, a po wyjściu z obiektu sakralnego pocztu sztandarowego – sygnał „**Spocznij**”);

3) obrzędy rozesłania – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) po „**Błogosławieństwie**” i odśpiewaniu pieśni religijnej „**Boże coś Polskę**” lub innej pieśni religijnej:

- ceremoniarz lub inna osoba prosi o odprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, np. „**Proszę o odprowadzenie sztandaru Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie**”,
- trębacz gra sygnał „**Bacność**”,
- poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
- trębacz gra „**Hasło WP**”,
- po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i opuszczenia świątyni,
- trębacz gra sygnał „**Spocznij**” (w przypadku udziału orkiestry we mszy świętej, gra ona pieśń religijną),

b) kapłan z asystą liturgiczną wychodzi z prezbiterium do zakrystii.

2. Przykładowy scenariusz mszy świętej z udziałem pocztu sztandarowego (wprowadzanego uroczysto, nie wchodzącego w skład kompanii honorowej), kompanii honorowej, orkiestry lub trębacza obejmuje:

1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) na 5 minut przed rozpoczęciem mszy świętej, trębacz gra sygnał „**Bacność**”, dowódca kompanii honorowej wprowadza pododdział na miejsce celebry,

b) po wprowadzeniu kompanii honorowej trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,

c) po przybyciu kapłana i asysty liturgicznej do ołtarza:

- ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru, np. „**Proszę o wprowadzenie sztandaru (nazwa jednostki organizacyjnej PSP)**” lub „**Proszę o wprowadzenie sztandarów Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej**”,

- trębacz gra sygnał „**Baczność**”,

- kompania honorowa oddaje honory, uroczystie wprowadzany poczet sztandarowy na komendę dowódcy pocztu sztandarowego maszeruje do ołtarza, zatrzymuje się i oddaje honory,

- trębacz gra „**Hasło WP**” (w przypadku udziału we mszy świętej orkiestra wykonywany jest **hymn RP**),

- po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i zajęcia wyznaczonego miejsca,

- trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,

d) kapłan rozpoczyna mszę świętą;

2) liturgia słowa i liturgia eucharystyczna – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) w trakcie mszy świętej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej kompania honorowa i poczet sztandarowy (poczty sztandarowe) wykonują następujące czynności:

- przed „**Podniesieniem**” – oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują), a po „**Podniesieniu**” – przyjmuje postawę swobodną (jeżeli we mszy świętej bierze udział orkiestra, to przed „**Podniesieniem**” przyjmuje ona postawę zasadniczą, a po „**Podniesieniu**” – postawę swobodną),

- przed „**Ewangelią**” i „**Błogosławieństwem**” – przyjmuje postawę zasadniczą, a po „**Ewangelię**”

i „**Błogosławieństwo**” – postawę swobodną (jeżeli we mszy świętej bierze udział orkiestra, to wykonuje ona te same czynności co kompania honorowa);

3) obrzędy rozesłania – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) po zakończeniu śpiewu przez wiernych ceremoniarz lub inna osoba prosi o odprowadzenie sztandaru, np. „**Proszę o odprowadzenie sztandaru (nazwa jednostki organizacyjnej PSP)**” lub „**Proszę o odprowadzenie sztandarów Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej**”,

b) trębacz gra sygnał „**Baczność**”,

c) dowódca kompanii honorowej podaje komendę do oddania honorów,

d) poczet sztandarowy (poczty sztandarowe) przechodzi (przechodzą najpierw poczet sztandarowy Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, następnie poczet sztandarowy Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej) przed ołtarz, zatrzymuje (zatrzymują) się i oddaje (oddają) honory,

e) trębacz gra „**Hasło WP**”, poczet sztandarowy wychodzi z obiektu sakralnego,

f) trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,

g) kompania honorowa wychodzi z obiektu sakralnego (jeżeli w uroczystości brały udział pododdziały towarzyszące oraz poczty sztandarowe towarzyszące, to opuszczają obiekt sakralny wychodząc za kompanią honorową w kolejności ustalonej przez organizatora uroczystości poczty sztandarowe nie oddają honorów do ołtarza. Kolejność odprowadzenia sztandarów pocztów towarzyszących może odbywać się w odwrotnej kolejności do wprowadzenia),

h) kapłan z asystą liturgiczną wychodzi z prezbiterium do zakrystii po wyjściu kompanii honorowej a przed wyjściem ze świątyni pocztów sztandarowych towarzyszących.

3. W przypadku, gdy w mszy świętej bierze udział kompania honorowa i nie ma pocztu sztandarowego wprowadzanego uroczysto, po zakończeniu śpiewu przez wiernych, ceremoniarz lub inna osoba prosi o odprowadzenie kompanii honorowej, np. „**Proszę o odprowadzenie kompanii honorowej**”. Kapłan z asystą liturgiczną wychodzi z prezbiterium do zakrystii po wyjściu kompanii honorowej a przed pocztami sztandarowymi towarzyszącymi.

§ 125. 1. Polowa msza święta organizowana jest z tych samych okazji i ma taki sam przebieg, jak msza święta w obiekcie sakralnym.

2. Strażacy uczestniczący w polowej mszy świętej występują w kompletnym ubiorze stosownym do wykonywanych czynności (np. podczas zgrupowania szkoleniowego).

3. Aby zapewnić niezakłócony przebieg uroczystości, należy wyznaczyć służbę porządkową.

§ 126. Podczas procesji strażacy mogą pełnić posługi: przy niesieniu krzyża, baldachimu, figur, obrazów i chorągwi oraz przy zabezpieczaniu porządku. Każdorazowy udział strażaków w procesji musi być uzgodniony z duchownym, który jest organizatorem procesji.

§ 127. 1. Posterunek honorowy przy Grobie Pańskim powinien być uzgodniony z właściwym duchownym odpowiedzialnym za porządek liturgiczny w kościele.

2. Liczba osób mających pełnić służbę na posterunku honorowym uzależniona jest od czasu jego trwania.

3. Czas pełnienia przez jedną zmianę służby na posterunku honorowym nie powinien być dłuższy niż 30 minut.

4. Wprowadzenie posterunku honorowego przebiega następująco:

- 1) w czasie ustalonym z duchownym (ceremoniarzem) odpowiedzialnym za porządek liturgiczny w kościele, dowódca wprowadza pierwszą zmianę do obiektu sakralnego;
- 2) strażacy posterunku honorowego idą w odległości trzech kroków za dowódcą;
- 3) dowódca udaje się przed Grób Pański, zatrzymując się około sześciu kroków od niego i oddaje honory przez salutowanie;
- 4) strażacy posterunku honorowego, nie zatrzymując się, podchodzą do Grobu Pańskiego;
- 5) w ustalonym wcześniej miejscu zatrzymują się i na komendę dowódcy wykonują zwrot w tył;
- 6) dowódca oddaje honory przez salutowanie, wykonuje w tył zwrot przez lewe ramię i odchodzi od Grobu Pańskiego.

5. Zmiany posterunku honorowego przy Grobie Pańskim przebiegają następująco:

- 1) dowódca wprowadza następną zmianę posterunku honorowego tak jak zmianę pierwszą;
- 2) strażacy z posterunku schodzącego, na ustalony sygnał wykonują krok dostawny w prawo i w lewo (na zewnątrz), zwalniając miejsce dla strażaków posterunku wchodzącego;
- 3) strażacy kolejnej zmiany nie przerywając marszu, zajmują miejsca strażaków z posterunku schodzącego;
- 4) dowódca wydaje komendę „**W tył – ZWROT**” dla posterunku wchodzącego;
- 5) dowódca oddaje honor przez salutowanie i wydaje komendę „**Za mną – MARSZ**” dla posterunku schodzącego;
- 6) po ostatnią zmianę przychodzi dowódca, odprowadzając ją tak, jak wcześniejsze zmiany.

Rozdział 3.

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas nabożeństwa organizowanego w obrządku prawosławnym

§ 128. 1. Dla wspólnoty Kościoła prawosławnego święta liturgia jest najważniejszym nabożeństwem i najświętszą czynnością. W intencji strażaków odprawiana jest modlitwa dziękczynna – molebień. Ze względu na powagę nabożeństw, uczestniczący w niej strażacy powinni przyjąć postawę godną w zachowaniu i ubiorze, z pełnym poszanowaniem zwyczajów, przestrzegając liturgicznych przepisów i Ceremoniału.

2. Uroczystości religijne z udziałem strażaków odbywają się w obiektach sakralnych. W szczególnych przypadkach mogą się one odbywać w innych, odpowiednio przygotowywanych miejscach.

§ 129. 1. Przykładowy scenariusz nabożeństwa z udziałem pocztu sztandarowego (w prawosławnym nabożeństwie dziękczynnym organizowanym w obiekcie sakralnym może uczestniczyć kompania honorowa na zasadach dotyczących jej udziału w uroczystościach o charakterze religijnym) obejmuje:

- 1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez poczet sztandarowy:
  - a) na 15 minut przed przybyciem celebransa do cerkwi wchodzi pocztu sztandarowe towarzyszące; zajmują miejsce po lewej stronie cerkwi, patrząc od strony ikonostasu – zostawiając miejsce dla pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej PSP,
  - b) na 10 minut przed przybyciem celebransa do cerkwi wchodzi goście honorowi, zajmują w niej miejsca. Po lewej stronie (patrząc od strony wejścia głównego do cerkwi) miejsce zajmują przedstawiciele władz państwowych, mundurowych i samorządowych,
  - c) na 10 minut przed rozpoczęciem nabożeństwa, celebrans podchodzi do sztandaru jednostki organizacyjnej PSP (sztandarowy pochyla sztandar) i oddaje honory poprzez skłon głowy. Po odejściu celebransa sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”,
  - d) następnie celebrans udaje się do świątyni. Przed wejściem do głównej nawy świątyni, na celebransa czekają kapelani PSP odziani w szaty liturgiczne. Celebrans podchodzi pod „**Królewskie Wrota**” ikonostasu, odwraca się do zebranych i udziela im błogosławieństwa,
  - e) po odśpiewaniu przez chór „**Ton Despotin...**” ceremoniarz, kapelan PSP lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, np. „**Proszę o wprowadzenie sztandaru (nazwa sztandaru jednostki organizacyjnej PSP)**” (jeżeli w świątyni są pocztu sztandarowe towarzyszące – sztandarowi pochylają sztandary do momentu oddania honorów do sztandaru przez celebransa),
  - f) poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ikonostasem, na wprost „**Królewskich Wrót**” u podnóża schodów i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
  - g) celebrans pochyla głowę przed sztandarem, po czym poczet sztandarowy zajmuje miejsce po lewej stronie ikonostasu (patrząc od strony ikonostasu),
  - h) celebrans powraca na podwyższone miejsce na środku świątyni i odziewa szaty liturgiczne,
  - i) po odzianiu szat liturgicznych przez celebransa, kapelan PSP wita przybyłych na uroczystość gości,
  - j) przed rozpoczęciem Świętej Liturgii, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”,
  - k) celebrans stojąc w ołtarzu wygłasza słowa rozpoczynające świętą liturgię „**Błogosławione królestwo Ojca i Syna, i Świętego Ducha, teraz i zawsze, i na wieki wieków**”; chór śpiewa „**Amen**”, po tych słowach dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”;
- 2) święta liturgia – czynności wykonywane przez poczet sztandarowy. Poczet sztandarowy oddaje honory w następujących momentach nabożeństwa (w liturgii prawosławnej podczas nabożeństwa nie używa się sygnałów granych na trąbce do podawania komend oraz werbli; komendy podaje dowódca pocztu sztandarowego):
  - a) po wejściu celebransa na katedrę (do chwili jego powrotu od ołtarza na katedrę),
  - b) po trzech ekteniach i trzeciej pieśni antyfonalnej oraz po wypowiedzeniu słów „**Albowiem jesteś Bogiem Dobrym, Miłującym człowieka, i Tobie chwałę oddajemy, Ojcu i Synowi, i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze, i na wieki wieków**”, kiedy następuje „**Małe Wejście**”, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”; a po udzieleniu przez celebransa błogosławieństwa, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,
  - c) przed rozpoczęciem śpiewu „**Trisagion**” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”. Rozpoczyna się śpiew „**Trisagion**” (Święty Boże, Święty Mocny, Święty Nieśmiertelny), natomiast po jego zakończeniu, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,

- d) przed odczytaniem „*Ewangelii*” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”, po jej odczytaniu i udzieleniu błogosławieństwa przez celebrans dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,
  - e) podczas liturgii wiernych, na początku śpiewu Cherubikonu, kiedy następuje „**Wielkie Wejście**”, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”, a po jego zakończeniu, udzieleniu błogosławieństwa przez celebrans, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,
  - f) po intonacji przez diakona słów „**Drzwi! Drzwi! W mądrości uważajmy!**” i śpiewu „**Wyznania wiary**” (Credo),
  - g) podczas Kanonu Eucharystycznego, po symbolu wiary „**Stańmy dobrze! Stańmy z bojaźnią!**” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”, po zakończeniu modlitwy Epiklezy i wypowiedzeniu przez celebrans słów „**Szczególnie za najświętszą, przeczystą, błogosławioną, pełną chwały Władczynię naszą, Bogurodnicę i zawsze Dziewicę Marię**” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,
  - h) wraz z intonacją słów przez celebranta „**I uczyn nas godnymi, Władco...**”, przed modlitwą „**Ojczy nasz**” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”, po zamknięciu „**Królewskich Wrót**” w ikonostasie i po intonacji słów „**Święte świętym**” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”,
  - i) podczas otwierania „**Królewski Wrót**”, przed modlitwą komunijną („**Wierzę, Panie i wyznaję...**”);
- 3) obrzędy rozesłania – czynności wykonywane przez poczet sztandarowy:
- a) po zakończeniu boskiej liturgii, odśpiewaniu przez chór życzeń „**Wielu lat...**” i słowach okolicznościowych, kapelan PSP wypowiada słowa „**Poczet sztandarowy, sztandar – ODPROWADZIC**”,
  - b) poczet sztandarowy podchodzi na wprost ikonostasu, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
  - c) celebrans wraz z duchowieństwem oddaje honor sztandarowi (pochylają głowę przed sztandarem), następnie poczet sztandarowy opuszcza świątynię.

§ 130. 1. W intencji strażaków odprawiana jest modlitwa dziękczynna – molebień.

2. Przykładowy scenariusz nabożeństwa z udziałem pocztu sztandarowego obejmuje:

- 1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez poczet sztandarowy zgodnie z § 129 ust. 1 pkt 1 lit. a–k;
  - 2) przed rozpoczęciem molebna, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”:
    - a) celebrans stojąc pośrodku cerkwi wygłasza słowa rozpoczynające molebień „**Chwała Świętej i Jednoistotnej, i Życiodajnej, i Nierozdzielnej Trójcy, w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków**”,
    - b) chór śpiewa „**Amen**”,
    - c) dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”;
  - 3) przed czytaniem „*Ewangelii*” dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**BACZNOŚĆ**”, po jej odczytaniu dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę „**SPOCZNIJ**”.
3. Po zakończeniu molebna, odśpiewaniu przez chór życzeń „**Wielu lat...**” i słowach okolicznościowych kapelan PSP wypowiada słowa „**Poczet sztandarowy, sztandar – ODPROWADZIC**”.
4. Poczet sztandarowy podchodzi na wprost ikonostasu, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
5. Celebrans wraz z duchowieństwem oddaje honor sztandarowi (pochylają głowę przed sztandarem), następnie poczet sztandarowy opuszcza świątynię.

§ 131. 1. Nabożeństwo polowe organizowane jest z tych samych okazji i przebiega w taki sam sposób, jak nabożeństwo w obiekcie sakralnym.

2. Aby zapewnić niezakłócony przebieg uroczystości, należy wyznaczyć służbę porządkową.

§ 132. Podczas procesji strażacy mogą pełnić posługę przy niesieniu krzyża, chorągwi i ikon oraz przy zabezpieczaniu porządku. Każdorazowy udział strażaków w procesji musi być uzgodniony z duchownym, który jest organizatorem procesji.

Rozdział 4.

Zachowanie się asysty honorowej PSP podczas nabożeństwa organizowanego w obrządku ewangelicko-augsburskim

§ 133. 1. Uroczystości religijne z udziałem strażaków odbywają się w obiektach sakralnych. W szczególnych przypadkach mogą się one odbywać w innych, odpowiednio przygotowywanych miejscach.

2. Przykładowe nabożeństwo z udziałem pocztu sztandarowego i trębacza obejmuje:

1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) po przybyciu celebransa i asysty liturgicznej do ołtarza, ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, np. „**Proszę o wprowadzenie sztandaru (nazwa sztandaru jednostki organizacyjnej PSP)**”, „**Proszę o wprowadzenie sztandaru Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej**” lub „**Proszę o wprowadzenie sztandarów Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej**”,

b) poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ołtarzem, oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),

c) trębacz gra „**Hasło WP**” (w przypadku udziału orkiestry grany jest **hymn RP**),

d) po jego odegraniu dowódca pocztu sztandarowego podaje komendy do przemieszczenia się i zajęcia miejsca po prawej stronie ołtarza,

e) celebrans z asystą zajmuje miejsce wokół ołtarza i rozpoczyna nabożeństwo;

2) czynności w trakcie nabożeństwa wykonywane przez asystę honorową PSP – poczet sztandarowy oddaje honory w następujących momentach nabożeństwa:

a) podczas czytania „**Słowa Bożego**”, po zapowiedzi czytania „**Ewangeli**”,

b) w czasie liturgii spowiedzi i komunii świętej, w trakcie słów ustanowienia sakramentu komunii świętej,

c) podczas „**Blogosławieństwa końcowego**”;

3) obrzędy rozesłania – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP:

a) po odśpiewaniu pieśni zboru na zakończenie nabożeństwa, ceremoniarz lub inna osoba prosi o odprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP, np. „**Proszę o odprowadzenie sztandaru Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie**”,

b) poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyla sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),

c) trębacz gra „**Hasło WP**”,

d) dowódca pocztu sztandarowego po odegraniu przez trębacza „**Hasła WP**”, wydaje komendy do opuszczenia obiektu sakralnego.

3. Przykładowy scenariusz nabożeństwa z udziałem kompanii honorowej:

1) obrzędy wstępne – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP (podczas nabożeństwa komendy do przyjęcia postawy zasadniczej i swobodnej powinny być poprzedzane sygnałem granym przez trębacza):

a) na 15 minut przed rozpoczęciem nabożeństwa trębacz gra sygnał „**Bacność**”,

b) dowódca kompanii honorowej wprowadza pododdział na miejsce celebry,

c) po wprowadzeniu kompanii honorowej, trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,

d) po przybyciu celebransa i asysty liturgicznej do ołtarza:

- ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru „**Proszę o wprowadzenie sztandaru (nazwa sztandaru jednostki organizacyjnej PSP)**”,

- kompania honorowa oddaje honory, poczet sztandarowy na komendę dowódcy pocztu sztandarowego maszeruje do ołtarza, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyła sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
  - trębacz gra „**Hasło WP**” (w przypadku udziału orkiestry grany jest **hymn RP**),
  - po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i zajęcia miejsca po prawej stronie ołtarza,
  - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”,
- e) celebrians rozpoczyna nabożeństwo;
- 2) czynności w trakcie nabożeństwa wykonywane przez asystę honorową PSP – kompania honorowa przyjmuje postawę zasadniczą, a poczet sztandarowy oddaje honory w następujących momentach nabożeństwa:
- a) podczas czytania „**Słowa Bożego**”, po zapowiedzi czytania „**Ewangelii**” (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, po odczytaniu trębacz gra sygnał „**SPOCZNIJ**”),
  - b) w czasie liturgii spowiedzi i komunii świętej, przy słowach ustanowienia sakramentu komunii świętej,
  - c) przy „**Błogosławieństwie**” końcowym (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, a po „**Błogosławieństwie**” sygnał „**Spocznij**”);
- 3) obrzędy rozesłania – czynności wykonywane przez asystę honorową PSP po odśpiewaniu pieśni zboru na zakończenie nabożeństwa:
- a) ceremoniarz lub inna osoba prosi o odprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP „**Proszę o odprowadzenie sztandaru (nazwa jednostki organizacyjnej PSP)**”,
  - b) trębacz gra sygnał „**Baczność**”,
  - c) dowódca kompanii honorowej podaje komendę do oddania honorów,
  - d) poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honory (sztandarowy pochyła sztandar, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący salutują),
  - e) trębacz gra sygnał „**Hasło WP**”,
  - f) dowódca pocztu sztandarowego wydaje komendy do opuszczenia obiektu sakralnego,
  - g) po opuszczeniu obiektu sakralnego przez poczet sztandarowy, miejsce ceremonii opuszcza kompania honorowa, pododdziały towarzyszące i pocztu sztandarowe towarzyszące,
  - h) następnie celebrians i asysta liturgiczna udają się do zakrystii.

§ 134. 1. Nabożeństwo polowe organizowane jest z tych samych okazji i ma taki sam przebieg, jak nabożeństwo w obiekcie sakralnym.

2. Strażacy uczestniczący w nabożeństwie polowym występują w kompletnym umundurowaniu stosownym do miejsca uroczystości (np. podczas zgrupowania szkoleniowego).

3. Aby zapewnić niezakłócony przebieg uroczystości, należy wyznaczyć służbę porządkową.

Rozdział 5.

Udział asysty honorowej PSP w uroczystościach ekumenicznych

§ 135. 1. Nabożeństwa ekumeniczne organizuje się w ramach Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, a także w ramach Ekumenicznych Spotkań Strażaków. Organizowane są na przemian w świątyniach katolickich i ewangelickich. Porządek uroczystości jest ustalany przez odpowiednie kościelne komisje.

2. Dowódca kompanii honorowej podaje komendę „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”:

- 1) przed czytaniem „**Ewangelii**”, gdy wierni zakończą śpiew „**Alleluja**”, a po słowach „**Oto Słowo Pańskie – Chwała Tobie, Chryste**” dowódca kompanii honorowej podaje komendę „**Pododdział – SPOCZNIJ**”;
- 2) przed błogosławieństwem, po słowach „**Przyjmijcie Boże błogosławieństwo**”, a po słowach „**Idźcie w pokój Chrystusa**” dowódca kompanii honorowej podaje komendę „**Pododdział – SPOCZNIJ**”.

3. Poczety sztandarowy kompanii honorowej i poczty towarzyszące wychodzą z obiektu sakralnego podczas postludium. Wyjście pocztów sztandarowych może być poprzedzone odegraniem „**Hasła WP**” oraz „**Roty**” lub pieśni „**Boże, coś Polskę**”.

4. Celebrujący nabożeństwo wraz z asystą liturgiczną odchodzą od ołtarza dopiero po wyjściu z obiektu sakralnego najważniejszego sztandaru.

Rozdział 6.

Spotkania wigilijne i wielkanocne organizowane w jednostce organizacyjnej PSP

§ 136. 1. W jednostkach organizacyjnych PSP z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych (Świąt Zmartwychwstania Pańskiego) mogą być organizowane spotkania przedświąteczne ze strażakami i pracownikami jednostki organizacyjnej PSP na zasadach dobrowolności uczestnictwa. Na wyżej wymienione uroczystości można zaprosić przełożonych, byłych strażaków zawodowych i pracowników jednostki organizacyjnej PSP oraz kapelanów PSP.

2. Spotkania odbywają się w salach, stołówkach, salach ceremonialnych, salach odpraw w dniu, w którym święto jest obchodzone lub innym nieodległym terminie, uwzględniając wymogi przepisów religijnych, szczególnie dotyczące liturgicznego okresu Wielkiego Postu, gdzie święto poprzedza Triduum Paschalne niosące ze sobą ograniczenia w organizowaniu różnego rodzaju spotkań.

3. Wszyscy strażacy biorący udział w spotkaniu występują w ubiorze wyjściowym bez sznura galowego, z wyjątkiem strażaków pełniących w tym dniu służbę w jednostce ratowniczo-gaśniczej, których obowiązuje ubiór według odrębnych przepisów.

4. Po przybyciu na miejsce spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia przełożony lub kierownik jednostki organizacyjnej PSP wita się z zaproszonymi gośćmi i zajmuje miejsce do rozpoczęcia spotkania. Przykładowy przebieg spotkania:

- 1) odśpiewanie kolędy;
- 2) zabranie głosu przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP, który wita zaproszonych gości i składa zebrany życzenia;
- 3) po wystąpieniu kierownika jednostki organizacyjnej PSP, głos zabiera przełożony i inni zaproszeni goście;
- 4) po okolicznościowych wystąpieniach głos zabiera duszpasterz. Odczytuje „*Ewangelię*” i modlitwy wiernych (tekst „*Ewangelii*”, a następnie modlitwę wiernych może odczytać wyznaczona osoba);
- 5) duszpasterz błogosławi opłatki (kapelani PSP różnych wyznań odmawiają modlitwę), następnie rozdawane są opłatki uczestnikom spotkania;
- 6) uczestnicy spotkania mogą składać sobie wzajemnie życzenia i dzielić się opłatkiem;
- 7) po podzieleniu się opłatkiem, uczestnicy spotkania korzystają z przygotowanego poczęstunku;
- 8) przyjmuje się jako zasadę, że zakończenie spotkania jest możliwe po opuszczeniu miejsca spotkania przez przełożonego lub kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

5. Po przybyciu na miejsce spotkania z okazji Świąt Wielkanocnych (Świąt Zmartwychwstania Pańskiego) przełożony lub kierownik jednostki organizacyjnej PSP wita się z zaproszonymi gośćmi i zajmuje miejsce do rozpoczęcia spotkania. Przykładowy przebieg spotkania:

- 1) głos zabiera kierownik jednostki organizacyjnej PSP, który wita zaproszonych gości i składa zebrany życzenia;
- 2) po wystąpieniu kierownika jednostki organizacyjnej PSP, głos zabiera przełożony i inni zaproszeni goście;
- 3) duszpasterz dokonuje poświęcenia pokarmów (kapelani PSP różnych wyznań odmawiają modlitwy, święcą pokarmy i składają życzenia);
- 4) uczestnicy spotkania mogą składać sobie wzajemnie życzenia;
- 5) przyjmuje się jako zasadę, że zakończenie spotkania jest możliwe po opuszczeniu miejsca spotkania przez przełożonego lub kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

Rozdział 7. Ślub strażaka

§ 137. 1. Ślub strażaka może mieć uroczystą oprawę. Jeżeli ceremonia ma charakter religijny, posługę liturgiczną w obiekcie sakralnym mogą sprawować strażacy.

2. Strażak panna młoda i strażak pan młody mogą występować podczas uroczystości zaślubin (ceremonii ślubnej) w ubiorze wyjściowym ze sznurem galowym i baretkami (jeżeli posiadają) zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

3. Kierownik jednostki organizacyjnej PSP, na wniosek strażaka panny młodej lub pana młodego z danej jednostki, może wyrazić zgodę na udział w uroczystości pojazdu pożarniczego, zabytkowego lub historycznego pojazdu pożarniczego, którym para młoda może zostać przewieziona na miejsce uroczystości i do domu weselnego.

4. Strażacy mogą ustawić szpaler przed obiektem sakralnym lub urzędem stanu cywilnego. Szpaler złożony ze strażaków w ubiorze reprezentacyjnym lub ubiorze wyjściowym ustawia się przed wejściem do obiektu sakralnego lub urzędu stanu cywilnego w dwóch szeregach zwróconych frontem do siebie, na kilka minut przed wyjściem młodej pary z obiektu sakralnego lub urzędu stanu cywilnego. Strażacy stojący w szpalerze oddają honory (wykonują „daszek” z toporków), gdy młoda para wychodzi z obiektu. Nowożeńcy przechodzą pomiędzy szeregami szpaleru, który po zatrzymaniu się pary młodej do przyjmowania życzeń odchodzi z miejsca uroczystości. W skład szpaleru powinno wchodzić co najmniej siedmiu strażaków w szeregu. Szpaler może być utworzony spośród strażaków wchodzących w skład asysty honorowej PSP.

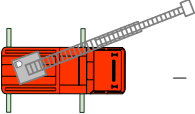

5. Dowódca szpaleru stoi na czele prawego szeregu (bliżej drzwi wyjściowych) patrząc na drzwi wyjściowe od zewnątrz obiektu. Dowódca wydaje komendę do wyjęcia przez strażaków toporka strażackiego z pochewki. Gdy młoda para wychodzi z obiektu sakralnego lub urzędu stanu cywilnego, strażacy trzymają toporki w prawej ręce, dowódca podaje komendy „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”. Po tych komendach strażacy unoszą prawą ręką toporki w górę pod takim kątem, aby istniała możliwość rytmicznego stukania toporka o toporek strażaków stojących naprzeciwko siebie oraz była stworzona możliwość przejścia państwa młodych. Młoda para przechodzi między szeregami szpaleru do wyznaczonego miejsca (poza szpalerem). Po przejściu młodej pary do wyznaczonego miejsca, strażacy opuszczają toporki i chowają je do pochewek. Dowódca szpaleru wydaje komendy „**Pododdział – BACZNOŚĆ**”, „**Za mną – MARSZ**”. Dowódca odprowadza pododdział w miejsce rozformowania.

6. Dopuszcza się klękanie pary młodej, nawet jeżeli występuje w umundurowaniu.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Znaki graficzne użyte w Ceremoniale

- – Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
- – Prezes Rady Ministrów
- – przełożony
- – przedstawiciel fundatora sztandaru
- – kierownik jednostki organizacyjnej PSP
- – dowódca uroczystości
- – narrator
- – zdający obowiązki
- – obejmujący obowiązki
- – ksiądz, kapelan PSP lub mistrz ceremonii
- – dowódca kompanii honorowej
- – poczet flagowy
- – poczet sztandarowy wchodzący w skład kompanii honorowej
- – poczet sztandarowy
- – poczet sztandarowy
- – dowódca pododdziału
- – kierownik zawodów
- – orkiestra
- – asysta honorowa PSP – posterunek honorowy (orientacja daszka rogatywki na rysunku wskazuje kierunek marszu lub ustawienia)
- – posterunek honorowy – historyczny

- – dowódca plutonu/zmiany
- – dowódca zastępu
- – kompania honorowa
- – pododdział towarzyszący
- – osoba cywilna lub strażak niosący symbol religijny
- – strażak – ratownik
- – osoba cywilna
- – ratownik – kierowca
- – pojazd VIP
- – motopompa pożarnicza
- – pojazd pożarniczy
- – drabina mechaniczna – wykorzystywana do podniesienia flagi państwowej RP
- 3 kr – odległość – trzy kroki
- – wieniec
- – pochodnia
- – mikrofon

ZAŁĄCZNIK NR 2

Przykładowy scenariusz uroczystości (minutowy)

Z A T W I E R D Z A M

SCENARIUSZ UROCZYSTOŚCI z okazji uroczystości „Dnia Strażaka” w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej w dniu .....

PROGRAM	
Uroczysty apel z okazji „Dnia Strażaka”.	
Data:	
Godz.12:00	
KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ; ul. Podchorążych 38, plac wewnętrzny przy obiekcie nr 4, wjazd od ul. Podchorążych 38 – brama główna.	
OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA ORGANIZACJĘ: stopień, imię i nazwisko – stanowisko	
OSOBY WYZNACZONE PRZEZ ORGANIZATORA: stopień, imię i nazwisko – Dowódca Uroczystości stopień, imię i nazwisko – przygotowanie miejsca uroczystości oraz nagłośnienia	
OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA FOTO: stopień, imię i nazwisko	
OPRACOWAŁ: stopień, imię i nazwisko – tel. XX XXX XX XX ; tel. kom. XXX XXX XXX; fax: XX XXX XX XX; adres e-mail:	
UCZESTNICY UROCZYSTOŚCI: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, zaproszeni goście, komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej, Kompania Reprezentacyjna Państwowej Straży Pożarnej, która pełni funkcję kompanii honorowej, orkiestra – (podać jaka), pododdziały towarzyszące ¹	
Umundurowanie: mundur wyjściowy z nakryciem głowy, ze sznurem galowym, baretkami, najwyższym odznaczeniem (jeżeli posiada) i czarnymi rękawiczkami ²	
Przebieg uroczystości:	
godz. 11:45	ustawienie kadry i pododdziałów
godz. 11:55	wprowadzenie kompanii honorowej
godz. 12:00	złożenie meldunku przełożonemu (zgodnie z § 15 ust. 2 Ceremoniału)
godz. 12:02	podniesienie flagi państwowej i odegranie hymnu RP ³
godz. 12:04	przywitanie przez kierownika jednostki organizacyjnej zaproszonych gości
godz. 12:09	w zależności od rodzaju uroczystości – np. odczytanie postanowień, aktów, rozkazów, itp. ⁴
godz. 12:15	wręczenie np. odznaczeń, aktów mianowania, wyróżnień, itp.
godz. 12:45	przemówienia okolicznościowe (uwzględniając strukturę organizacyjną PSP)
godz. 13:10	przemówienie w imieniu wyróżnionych i awansowanych (jeżeli były wręczane)
godz. 13:15	defilada pododdziałów ⁵
godz. 13:25	meldunek o zakończeniu uroczystości

W przypadku przedstawiania scenariusza uroczystości do akceptacji przełożonemu nie umieszcza się przypisów dolnych.

¹ Kompania honorowa i pododdziały towarzyszące w przypadku uroczystego apelu; podczas uroczystej zbiórki występuje tylko poczet sztandarowy.

² W przypadku uroczystej zbiórki w pomieszczeniach – bez nakrycia głowy i czarnych rękawiczek.

³ W przypadku uroczystej zbiórki – odegranie hymnu RP.

⁴ Poszczególne dokumenty kolejno odczytuje się i wręcza.

⁵ W przypadku uroczystej zbiórki – odprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP.

ZAŁĄCZNIK NR 3

Przykładowy plan realizacji zadań związanych z przygotowaniem i przebiegiem uroczystości

Z A T W I E R D Z A M

**Plan realizacji zadań
związanych z przygotowaniem i przebiegiem uroczystości „Dnia Strażaka”
w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej w dniu ..... r.**

Lp.	Zadania do realizacji	Osoba odpowiedzialna (stopień, imię i nazwisko)	Termin realizacji (do data lub data i godz.)	Uwagi
1	2	3	4	5
1.	Prowadzenie uroczystości (próby generalnej).			
2.	Koordynacja i nadzór nad przygotowaniem uroczystości (ustalenie terminów spotkań roboczych).			
3.	Opracowanie scenariuszy uroczystości wraz ze schematami oraz planu realizacji zadań.			
4.	Przygotowanie: 1) wykazu zaproszonych gości, 2) wzoru zaproszenia, Rozesłanie: 3) zaproszeń, 4) podziękowań za udział w uroczystości.			
5.	Przygotowanie dokumentacji związanej z uroczystością (postanowień, decyzji, uchwał, aktów, rozkazów, wyróżnień).			
6.	Dokonanie uzgodnień związanych z udziałem w uroczystości ¹ : 1) kompanii reprezentacyjnej, honorowej, 2) orkiestry, 3) pododdziałów towarzyszących, 4) pocztów sztandarowych towarzyszących.			
7.	Prowadzenie pocztów towarzyszących.			
8.	Przygotowanie miejsca uroczystości m.in. masztu flagowego, trybuny honorowej (zaplanowanie innego miejsca niż planowane w przypadku złych warunków atmosferycznych).			
9.	Przygotowanie części religijnej uroczystości w porozumieniu z władzami kościelnymi.			
10.	Zakup (w zależności od uroczystości) okolicznościowych wiązanek kwiatów, zniczy, itp.			
11.	Prowadzenie narracji uroczystości.			
12.	Przygotowanie i prowadzenie obsługi medialnej uroczystości.			
13.	Przygotowanie: 1) wystawy sprzętu pożarniczego, 2) prezentacji pojazdów pożarniczych, 3) pojazdów pożarniczych przewidzianych do defilady ² .			
14.	Sprawdzenie poprawności umundurowania strażaków biorących udział w uroczystości.			
15.	Montaż sprzętu nagłaśniającego w miejscu uroczystości.			
16.	Podejmowanie zaproszonych gości przybyłych na uroczystość.			
17.	Punkt medyczny (w przypadku uroczystego apelu).			

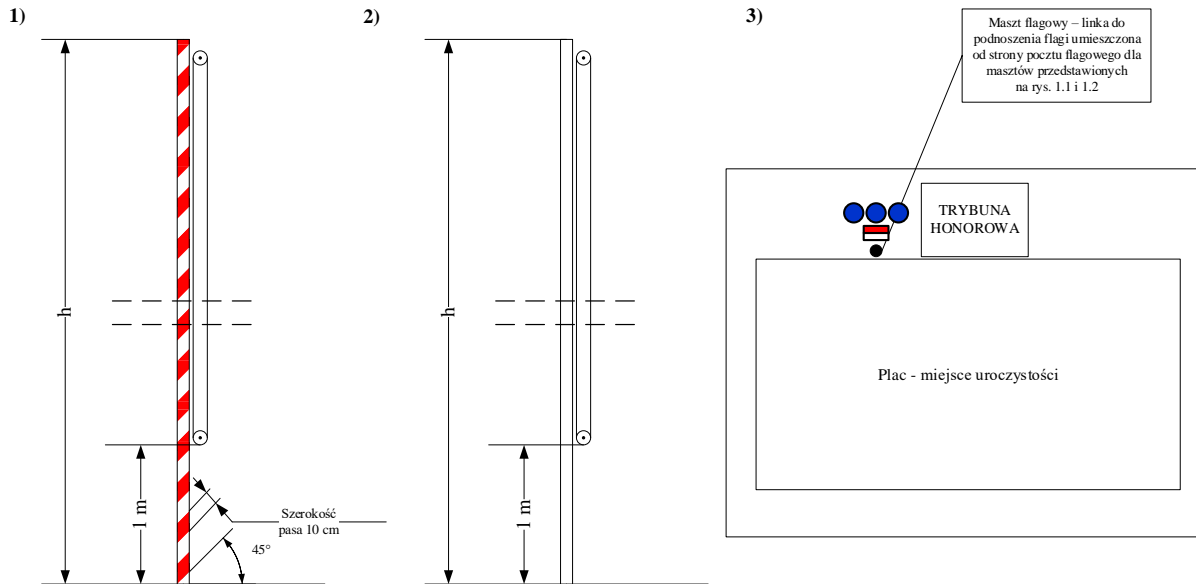
Opracował:
stopień, imię i nazwisko

¹ Nie dotyczy uroczystej zbiórki.

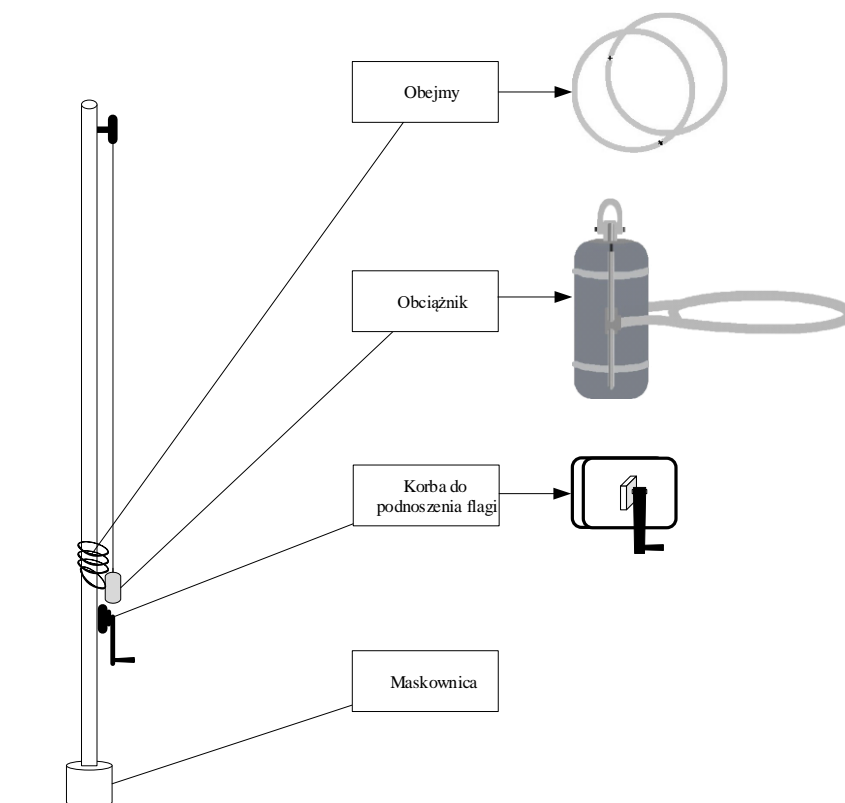
² Dotyczy uroczystego apelu.

ZAŁĄCZNIK NR 4

Widok masztu flagowego

Rys. 1. Maszt flagowy: 1) biało-czerwony z określonymi parametrami, 2) biały z określonymi parametrami, 3) ustawienie pocztu flagowego na miejscu uroczystości.

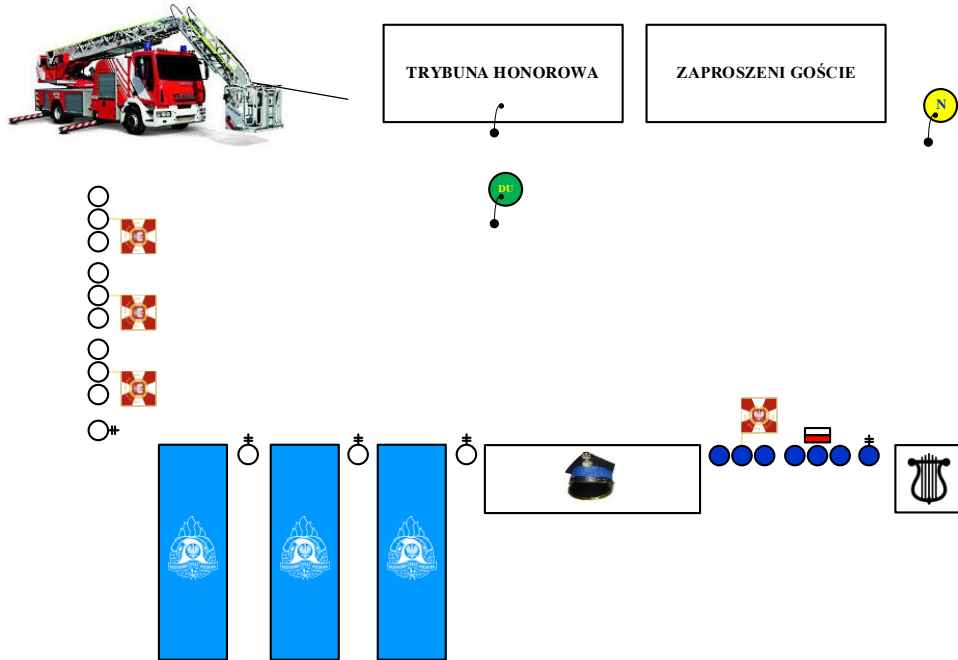

Rys. 2. Przykładowe elementy zamocowane na maszcie flagowym.

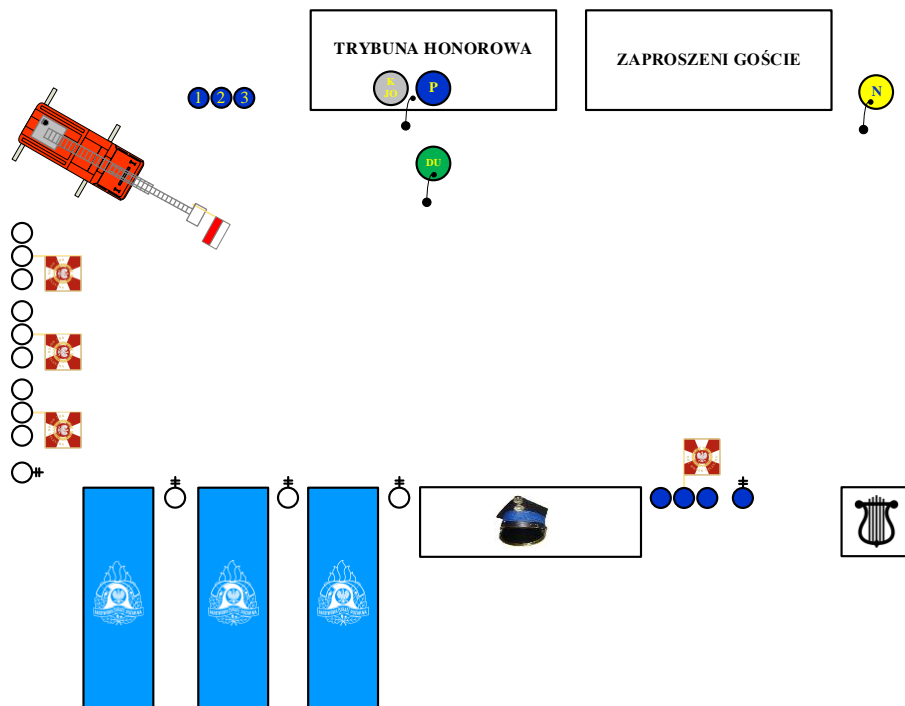

ZAŁĄCZNIK NR 5

Przykładowe ustawienie pojazdu pożarniczego przygotowanego do podniesienia flagi państwowej RP

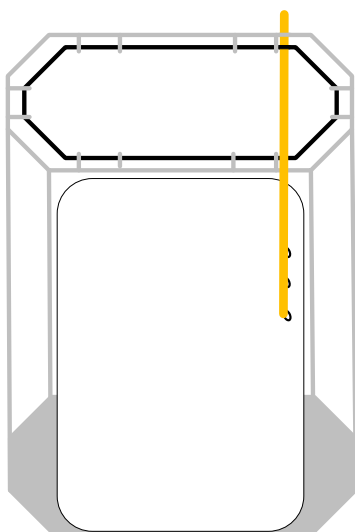

Rys. 1. Przykładowe ustawienie drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego przygotowanego do podniesienia flagi państwowej RP.

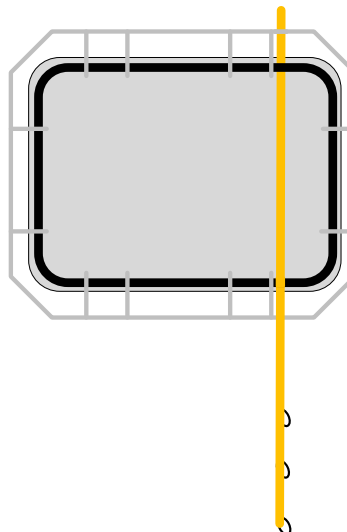

Rys. 2. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu po podniesieniu flagi państwowej RP zamocowanej do kosza drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego.

1)

2)

Rys. 3. Przykładowe usytuowanie belki mocującej do flagi państwowej RP na koszu drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego: 1) widok z przodu – stojąc przed koszem, 2) widok z góry.

ZAŁĄCZNIK NR 6

**Wzór wniosku
o skierowanie asysty honorowej PSP
do udziału w uroczystości**

.....
(pieczęć jednostki organizacyjnej PSP)

.....
(miejscowość i data)

Pan

.....
.....
(adresat¹)

Uprzejmie proszę o skierowanie asysty honorowej PSP do udziału w uroczystości

.....
.....
(wpisać nazwę uroczystości)

Uroczystość odbędzie się:

1. ....
(wpisać datę uroczystości)

2. ....
(wpisać godzinę uroczystości)

3. ....
(wpisać miejscowość)

4. ....
(wpisać miejsce uroczystości)

---

¹ Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej w przypadku udziału w uroczystości asysty honorowej PSP ze szkół Państwowej Straży Pożarnej; komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej w przypadku udziału w uroczystości asysty honorowej PSP z terenu danego województwa.

Proszę o skierowanie asysty honorowej PSP w składzie:

.....
.....
.....

(wpisać propozycję składu asysty honorowej PSP zgodnie z Ceremonialem)

Podczas uroczystości przewidujemy zorganizowanie:

.....
.....
.....

(wpisać z jakich elementów składać się będzie uroczystość)

Organizatorem uroczystości jest:

1. ....

(wpisać pełną nazwę organizatora)

2. ....

(wpisać adres do korespondencji, e-mail, tel./fax)

3. ....

(wpisać stopień, imię i nazwisko osoby upoważnionej przez organizatora do kontaktów roboczych, tel./fax, e-mail)

Jednocześnie informuję, że po zakończeniu uroczystości² z udziałem asysty honorowej PSP przygotowujemy materiał zdjęciowy, który wraz z krótką informacją zostanie przesłany pocztą elektroniczną na adres e-mailowy .....

.....

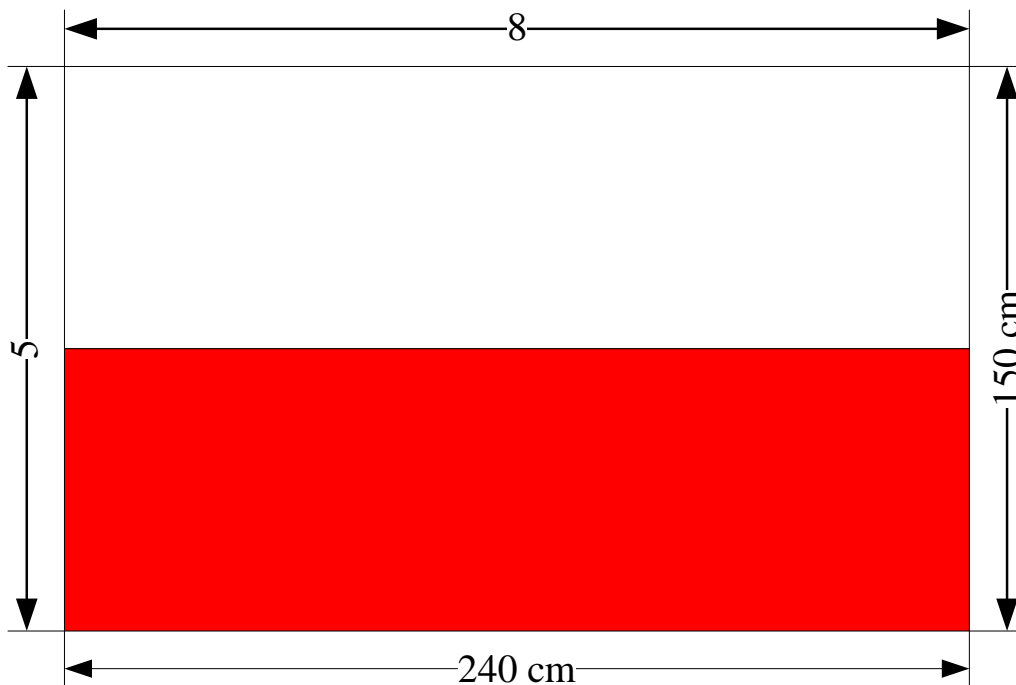
(podpis i stempel służbowy)

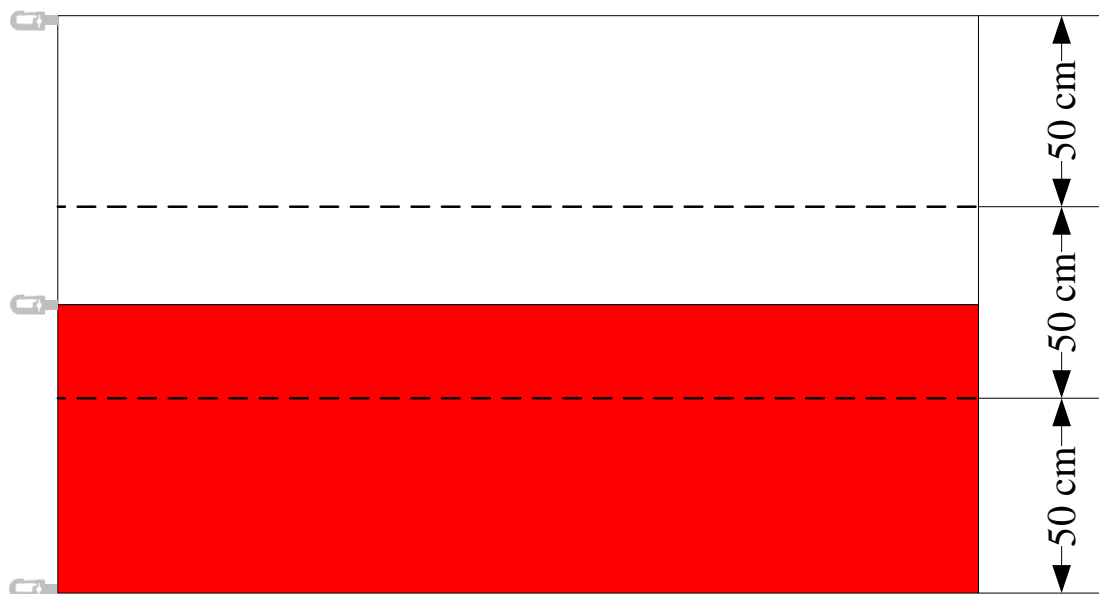
² Nie dotyczy uroczystości o charakterze religijnym i pogrzebów.

ZAŁĄCZNIK NR 7

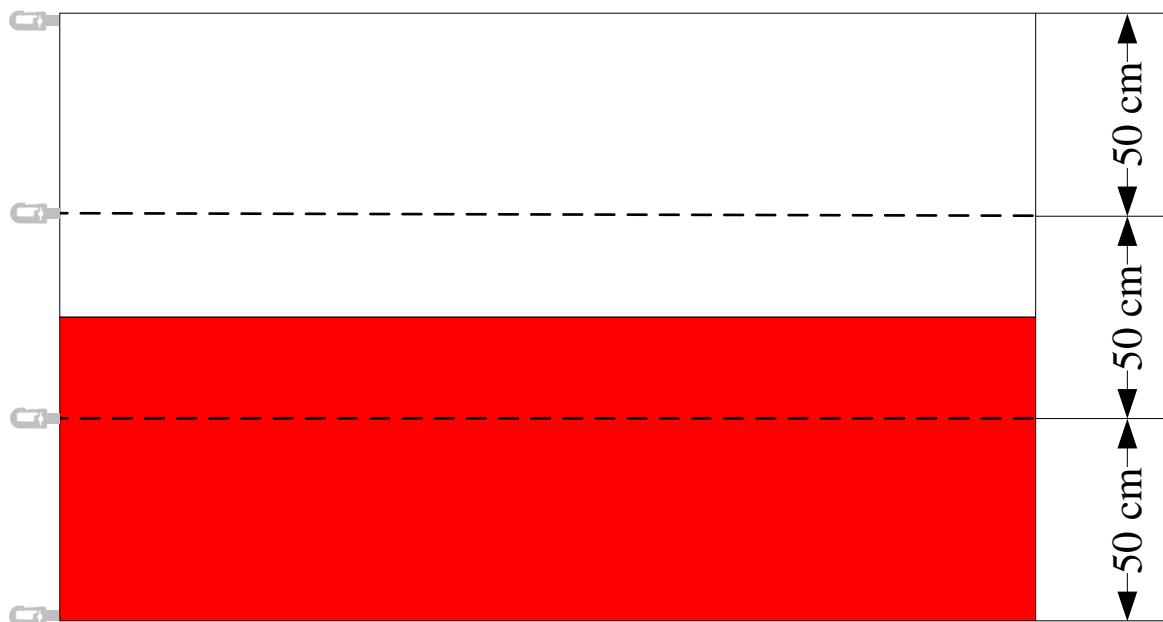
Przykładowe składanie flagi państwowej RP przez poczet flagowy

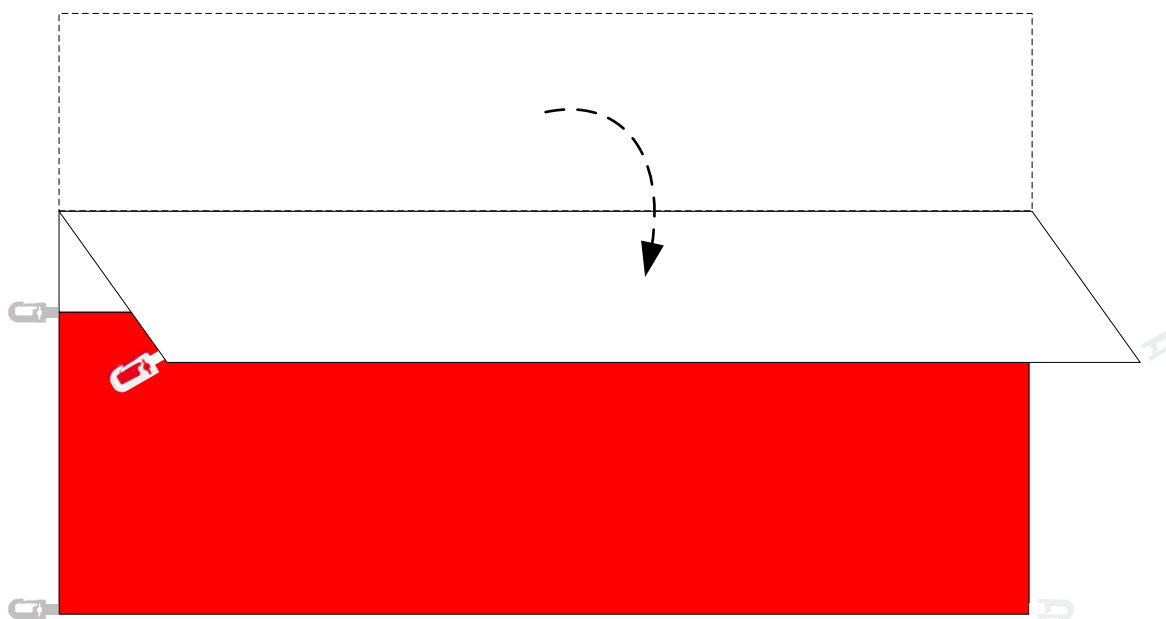
Rys. 1. Przykładowa flaga państwowa RP przy zachowaniu proporcji 5:8.

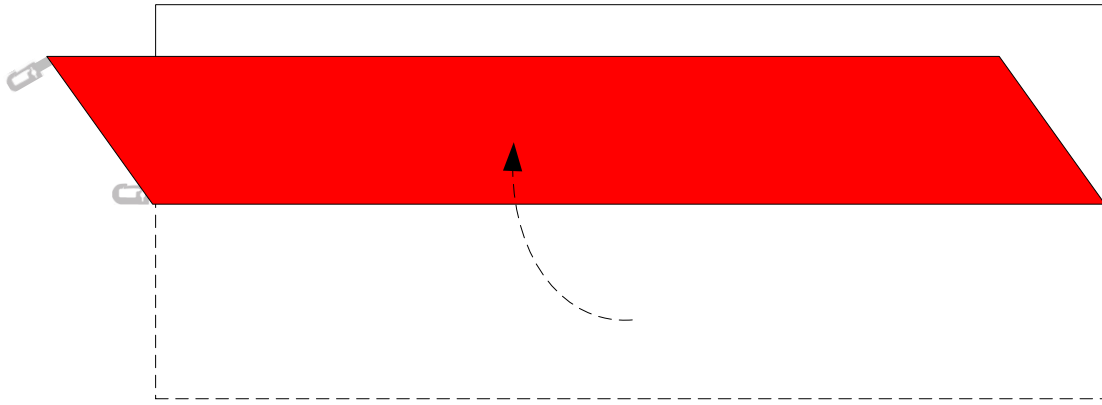
Rys. 2. Przykładowa flaga państwowa RP posiadająca 3 zaczepy (karabińczyki) do linki masztu.

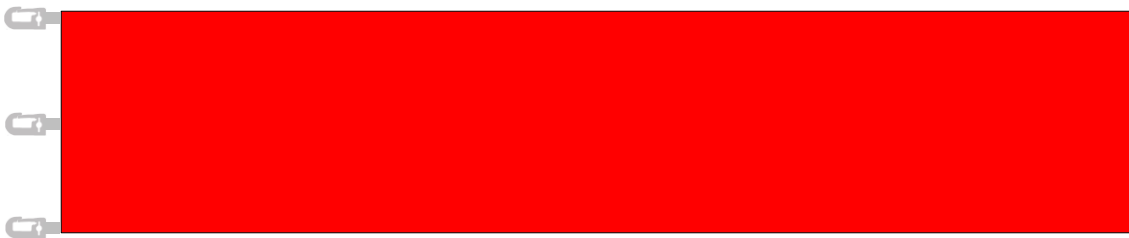
Rys. 3. Przykładowa flaga państwowa RP posiadająca 4 zaczepy do linki masztu.

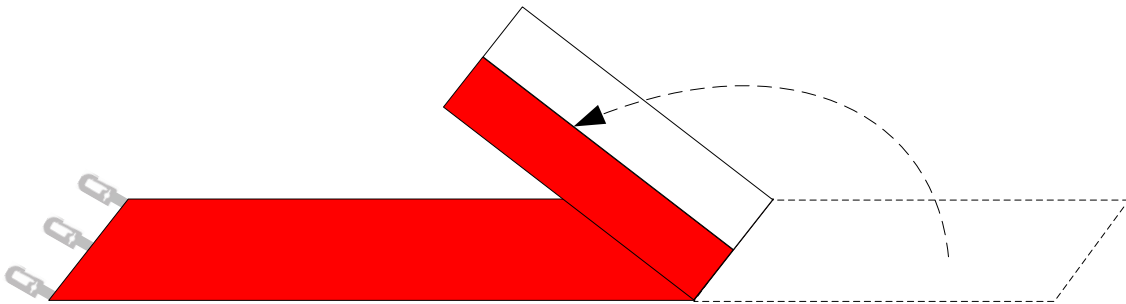
Rys. 4. Przykładowe składanie flagi państwowej RP z trzema karabińczykami – 2/3 pola białego przekładamy na 1/3 pola białego i 1/3 pola czerwonego.

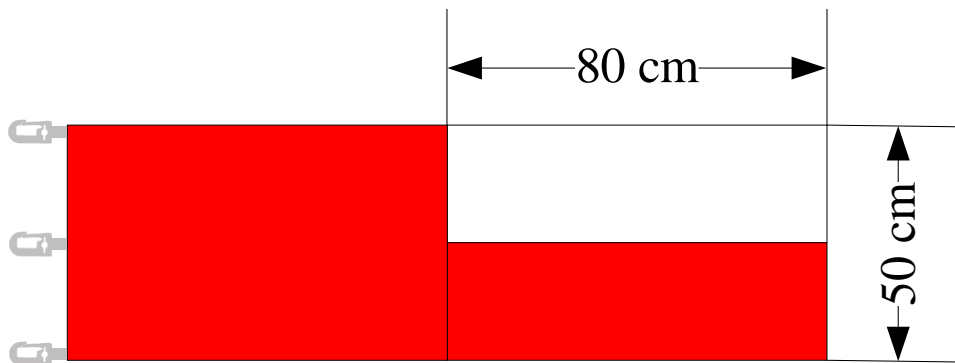
Rys. 5. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – 2/3 pola czerwonego przekładamy na 2/3 pola białego.

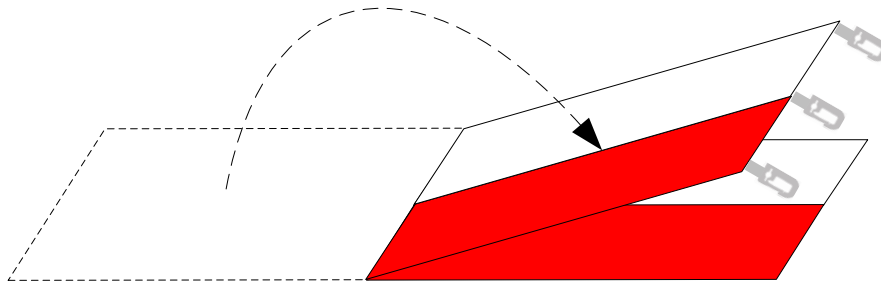
Rys. 6. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – widoczne jest 2/3 pola czerwonego.

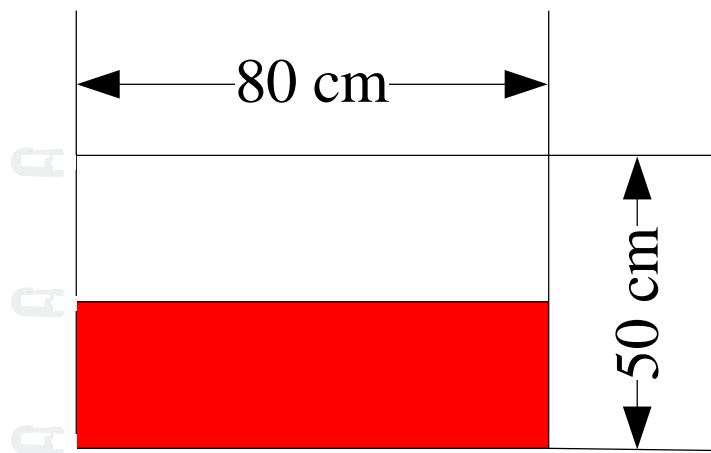
Rys. 7. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – składamy 1/3 pola czerwonego do wewnątrz.

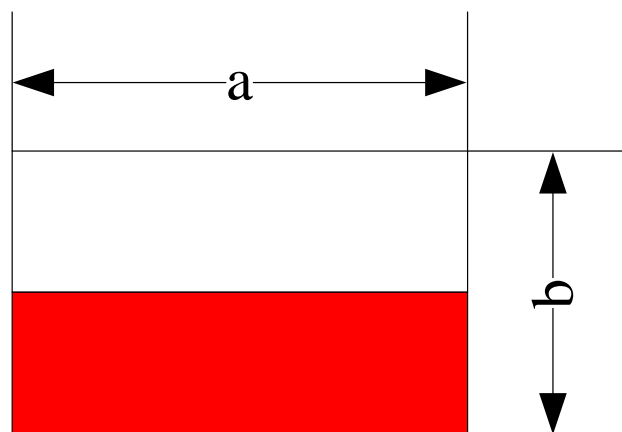
Rys. 8. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – wymiary 1/3 długości flagi po złożeniu.

Rys. 9. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – przełożenie 1/3 flagi na wierzch.

Rys. 10. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – wygląd flagi po złożeniu (z dwóch stron jest biało-czerwona).

Rys. 11. Przykładowe składanie flagi państwowej RP – oznaczenia literowe długości i szerokości flagi po złożeniu.

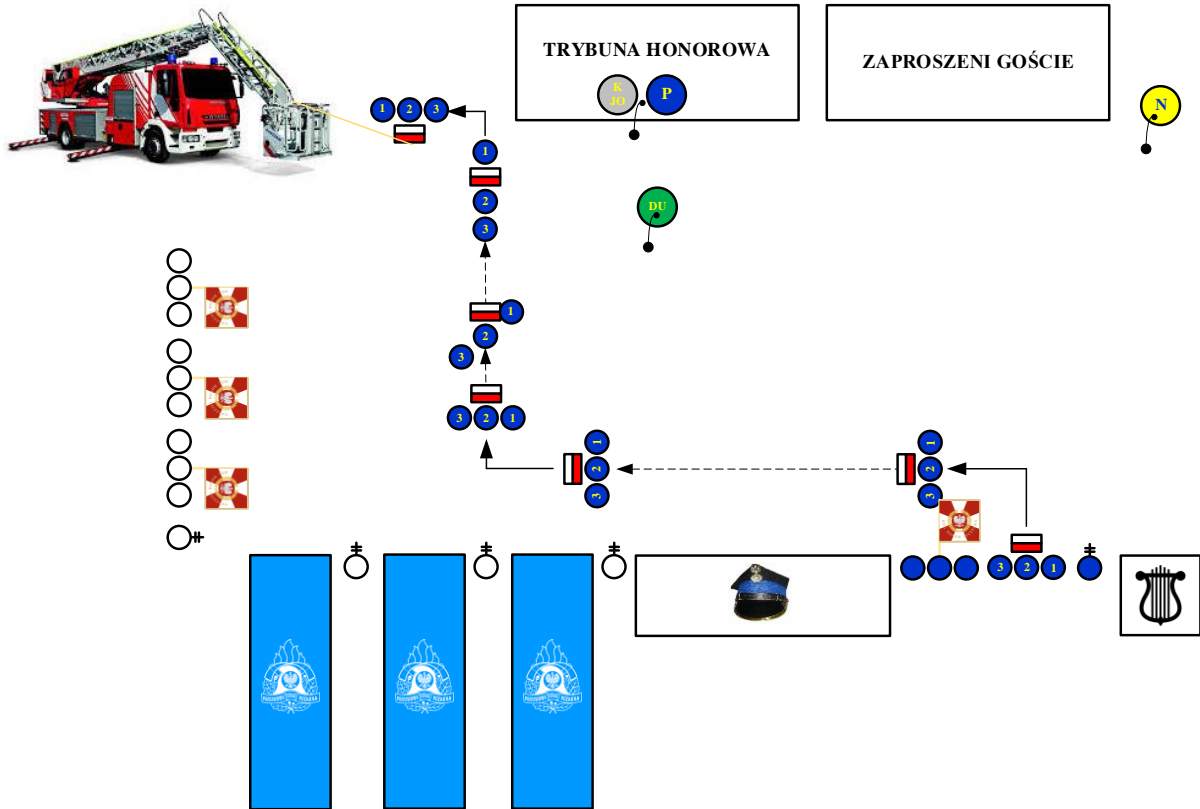

Rys. 12. Przykładowy widok ułożonej flagi państwowej RP na rękach flagowego w czasie jej przenoszenia.

ZAŁĄCZNIK NR 8

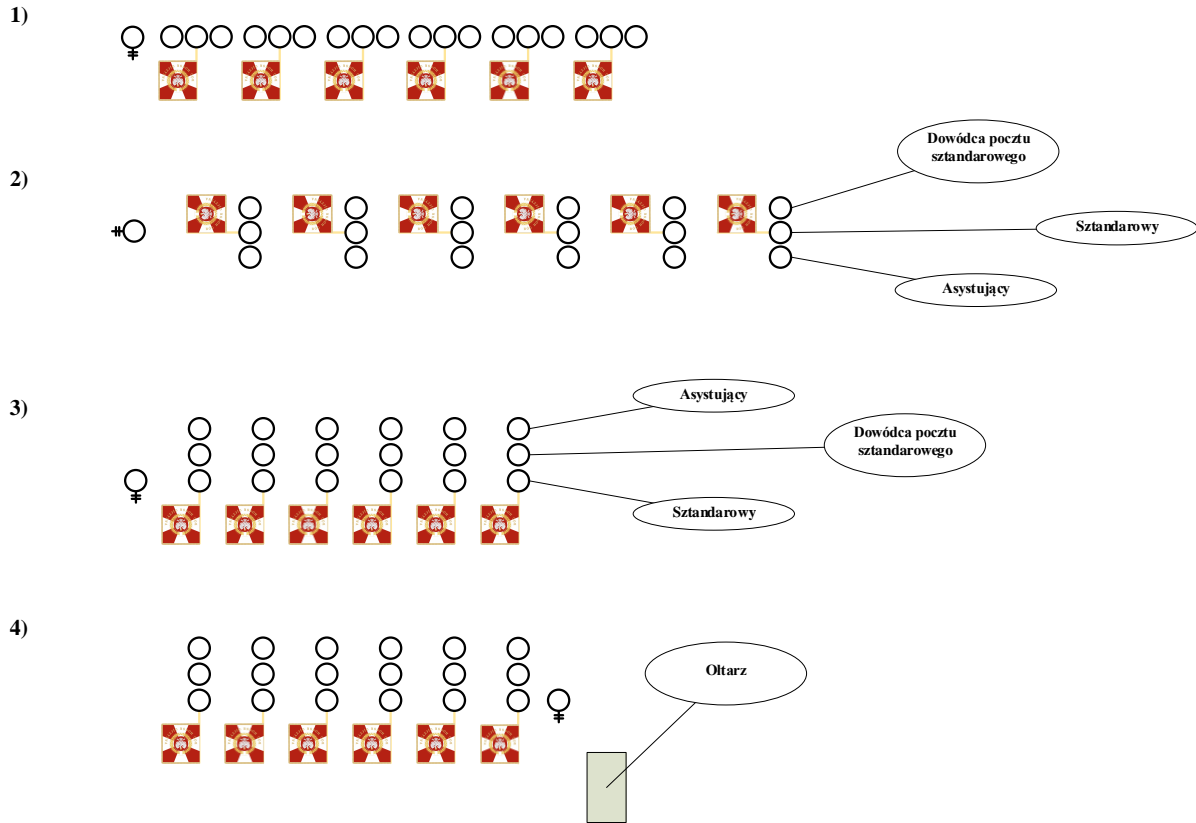
Przykładowe ustawienie pojazdu pożarniczego przygotowanego do podniesienia flagi państwowej RP

Rys. 1. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu – przejście pocztu flagowego do wyznaczonego miejsca przy koszu drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego.

ZAŁĄCZNIK NR 9

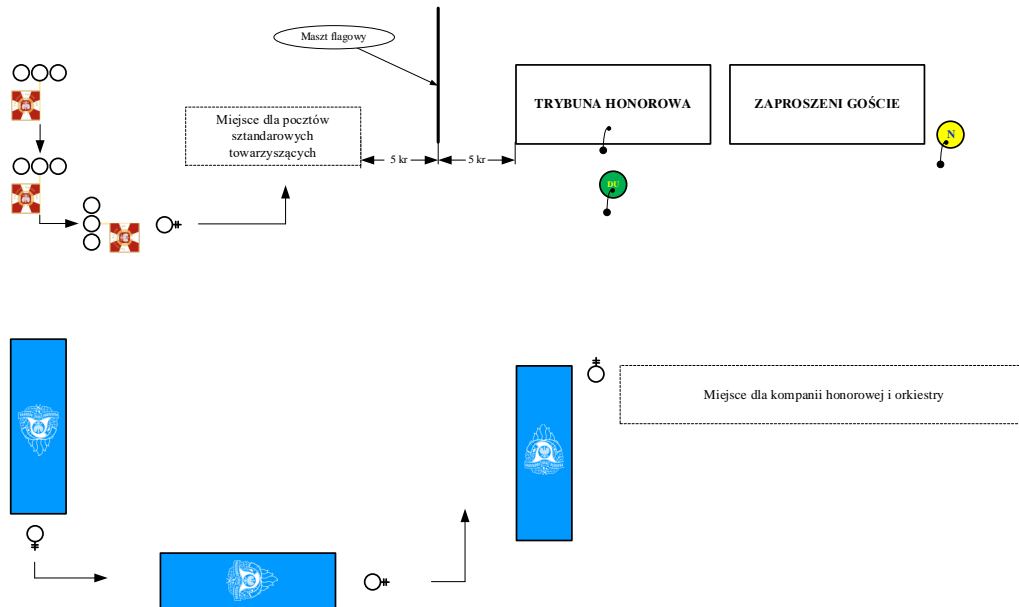
Przykładowe ustawienie pocztów sztandarowych towarzyszących

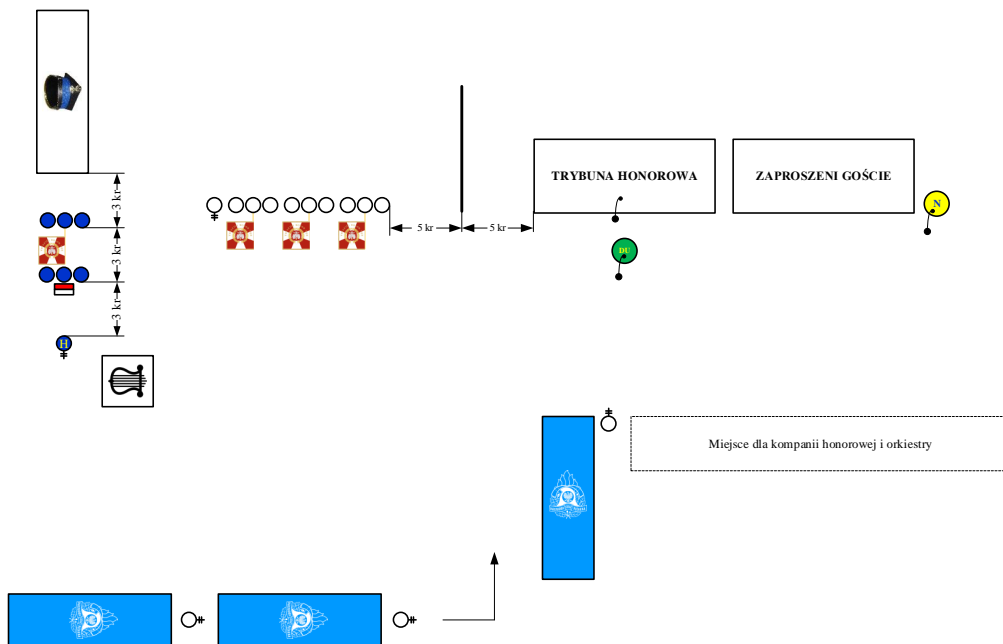
Rys. 1. Przykładowe ustawienie pocztów sztandarowych towarzyszących: 1) w ugrupowaniu rozwiniętym – w szeregu, 2) w ugrupowaniu marszowym, 3) na uroczystości jeżeli brakuje odpowiednio dużo miejsca, 4) w obiekcie sakralnym.

ZAŁĄCZNIK NR 10

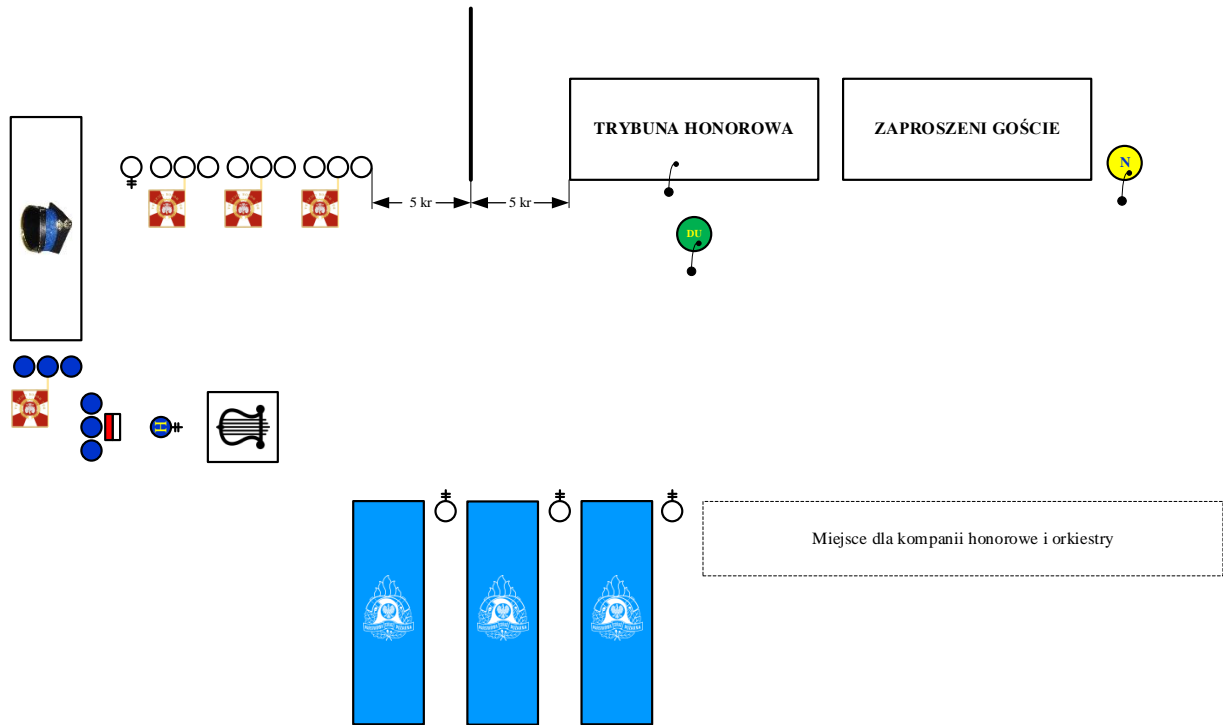
Przykładowe ugrupowania uczestników uroczystego apelu: wprowadzenie pododdziałów na miejsce uroczystości, złożenie meldunku przelożonemu, przegląd pododdziałów, powitanie, podniesienie flagi państwowej RP, przegrupowanie pododdziałów do defilady i defilada pododdziałów

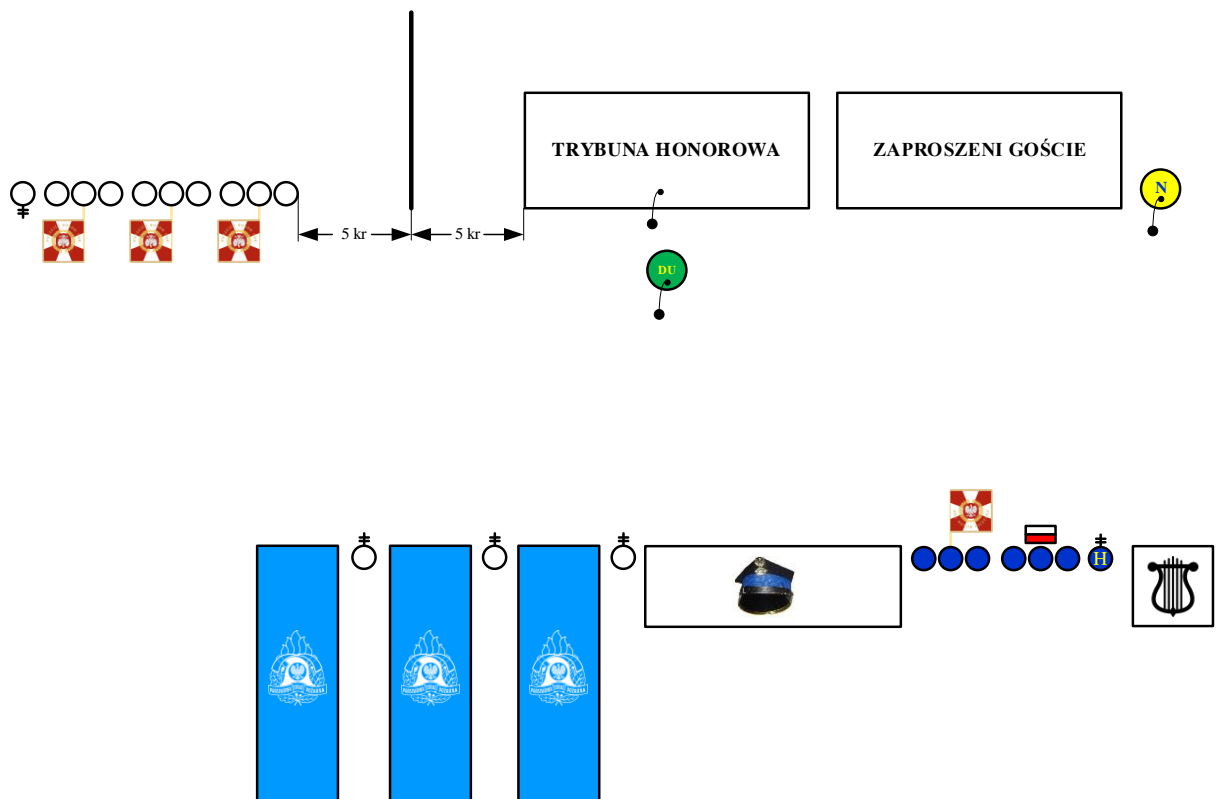
Rys. 1. Przykładowe wprowadzenie pododdziałów towarzyszących oraz pocztów sztandarowych towarzyszących na miejsce uroczystości.

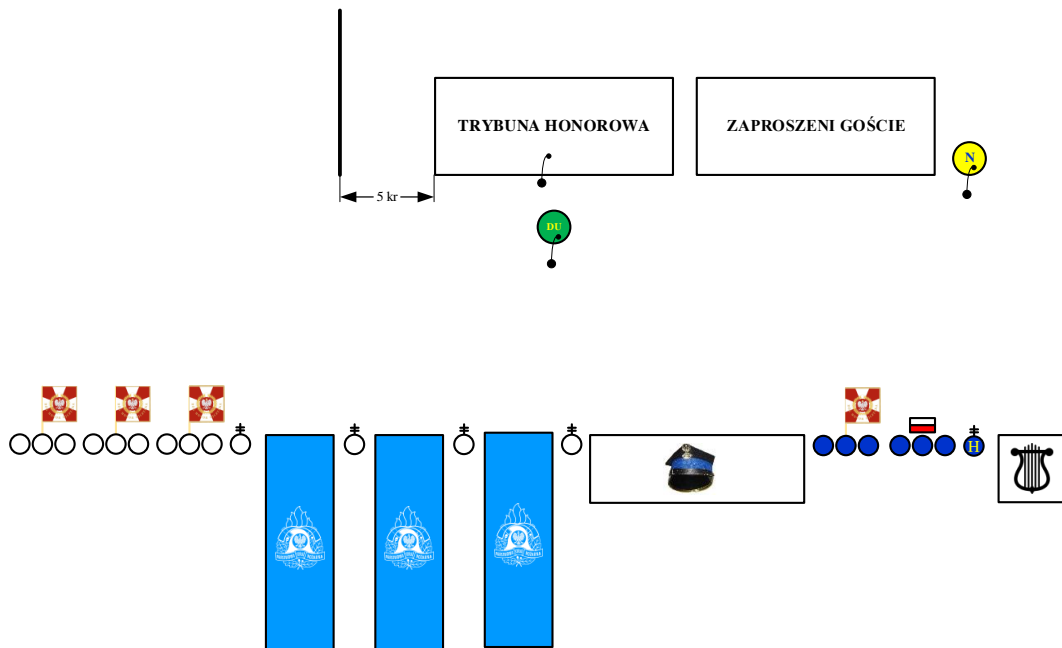
Rys. 2. Przykładowe wprowadzenie pododdziałów towarzyszących na miejsce uroczystości. Ustawienie kompanii honorowej i orkiestry przed wejściem na miejsce uroczystości.

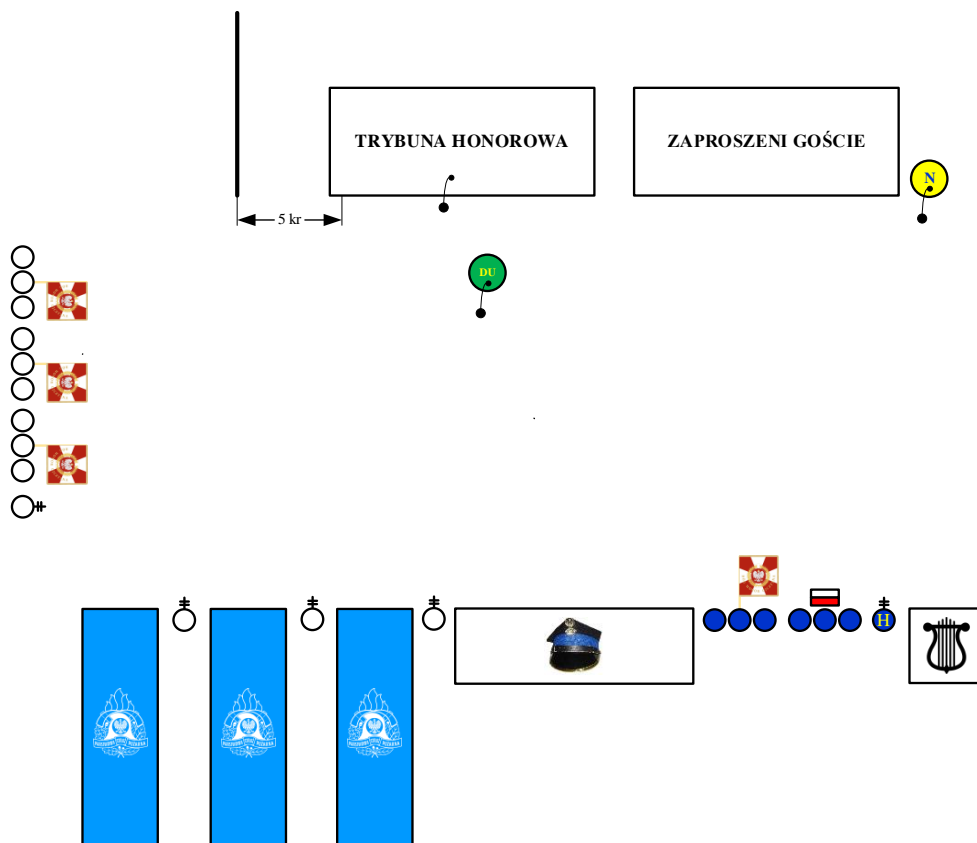
Rys. 3. Przykładowe wprowadzenie kompanii honorowej i orkiestry na miejsce uroczystości.

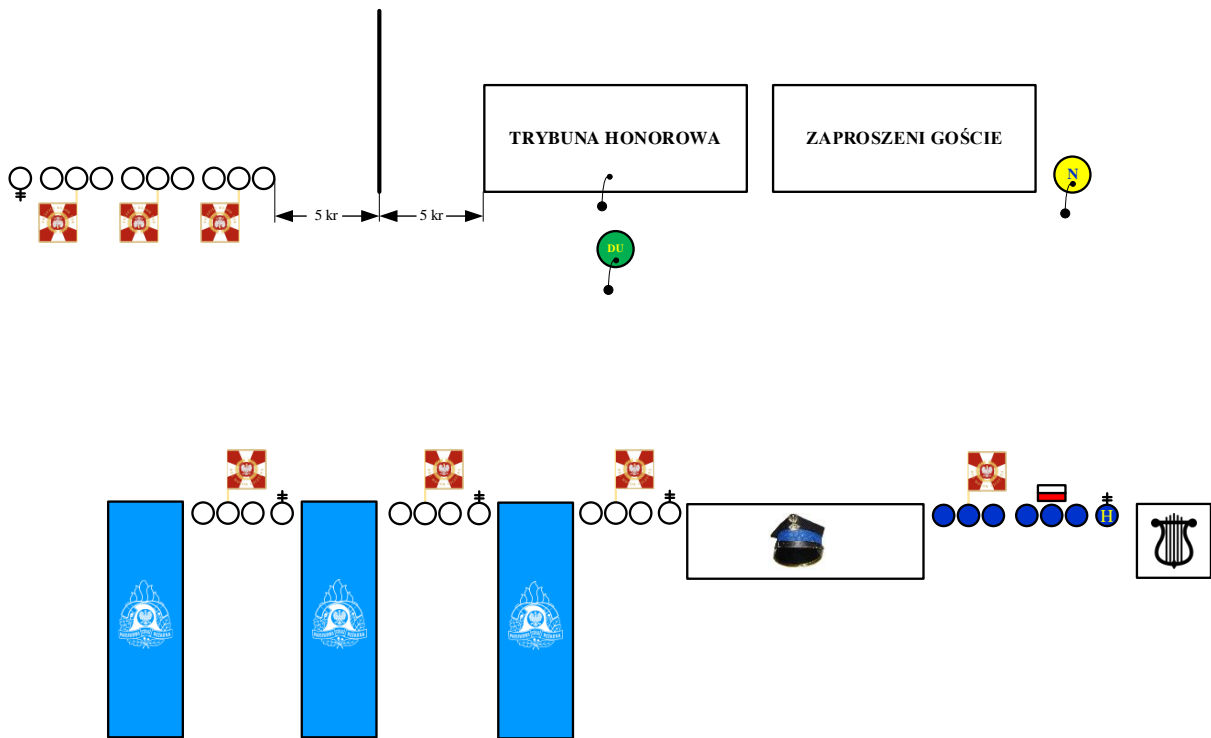
Rys. 4. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku.

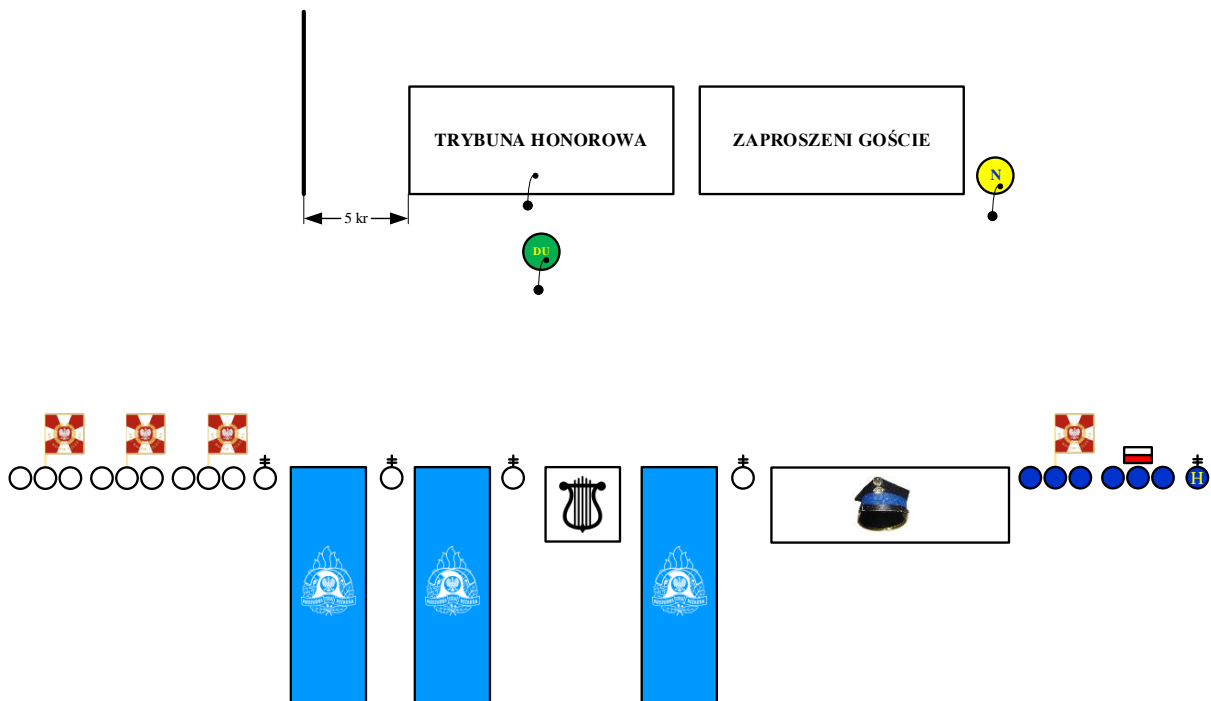
Rys. 5. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku – inne miejsce ustawienia pocztów sztandarowych towarzyszących.

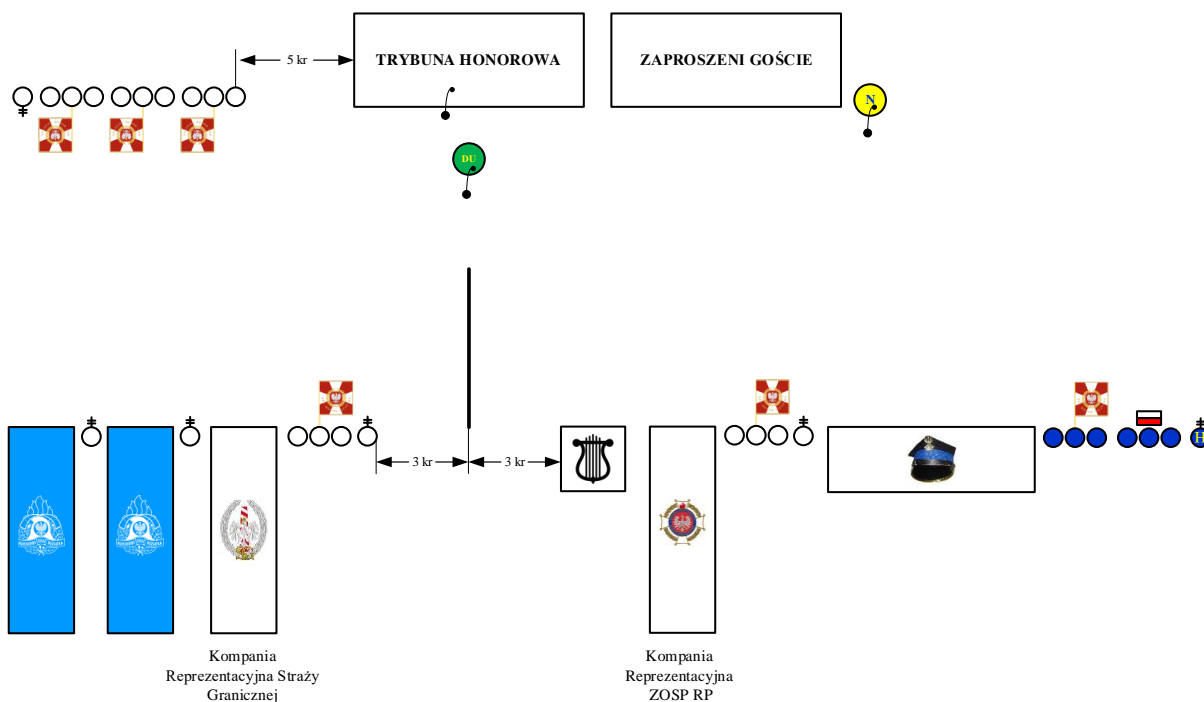
Rys. 6. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku – inne możliwe miejsce ustawienia pocztów sztandarowych towarzyszących.

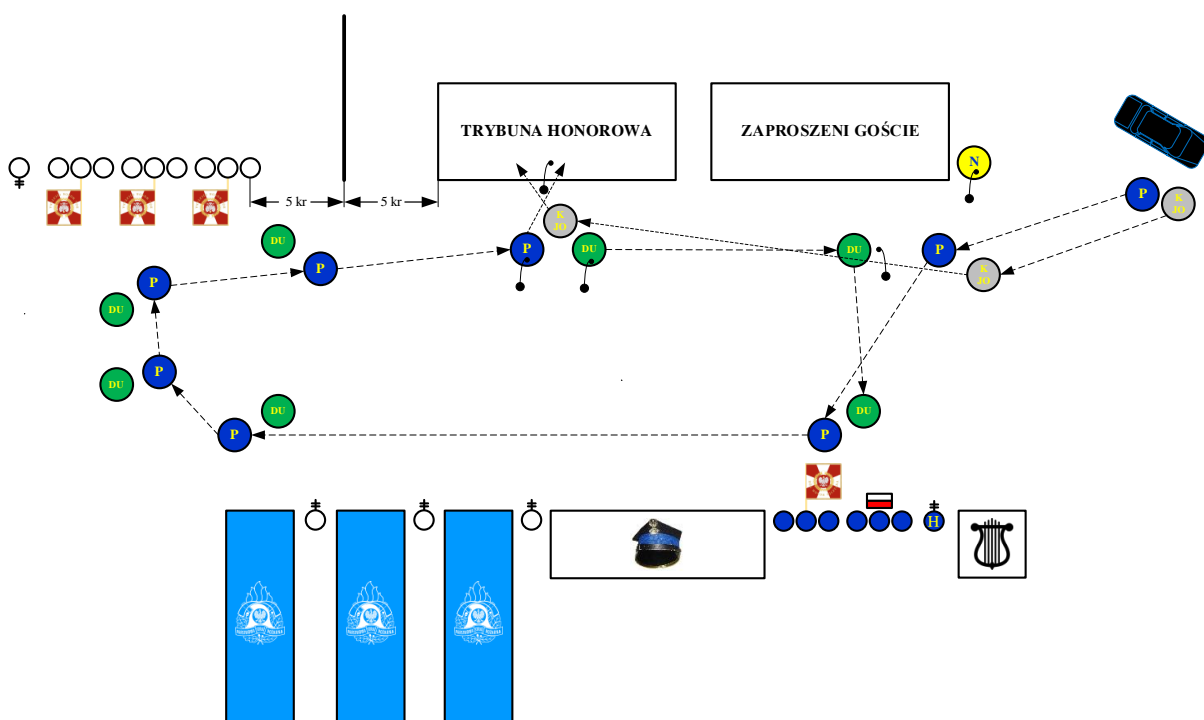
Rys. 7. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku – przykładowe ustawienie pododdziałów towarzyszących wraz z pocztami sztandarowymi.

Rys. 8. Przykładowe ustawienia orkiestry w innym miejscu.

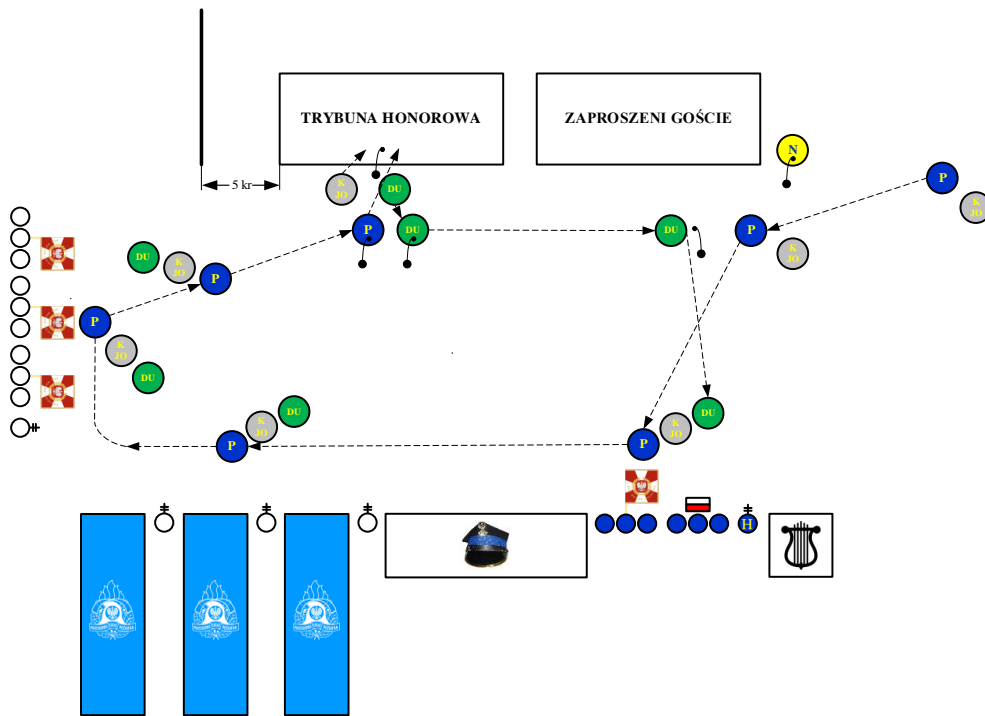

Rys. 9. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku z udziałem zaproszonych, np. Kompanii Reprezentacyjnych Straży Granicznej i Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

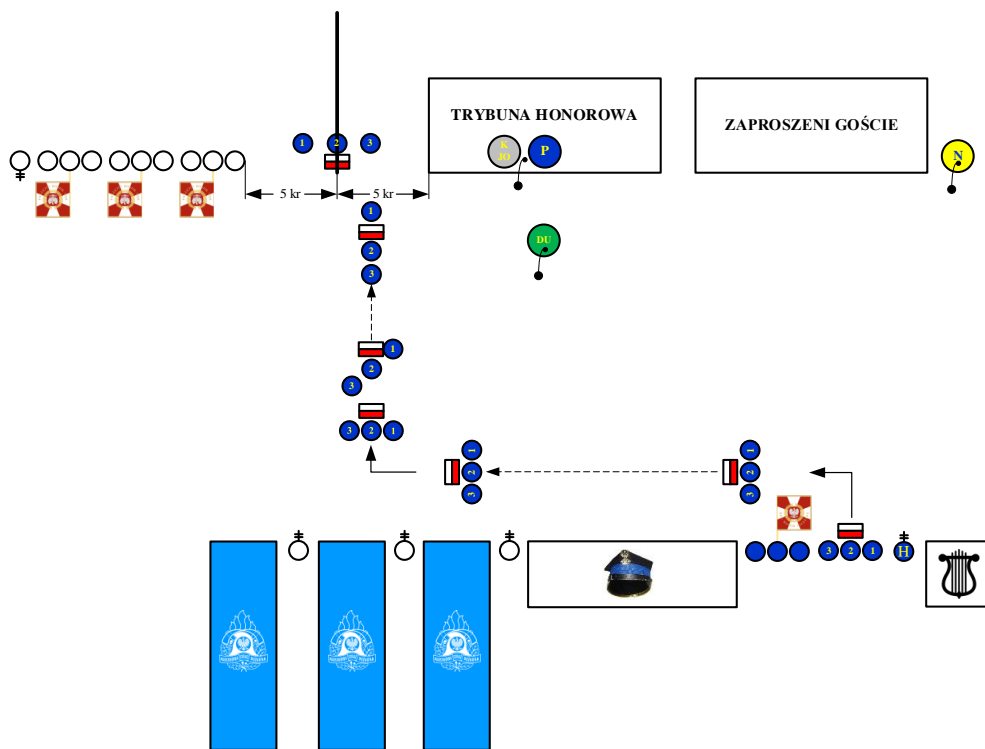

Rys. 10. Przykładowe pokazanie drogi przełożonego do przyjęcia meldunku od dowódcy uroczystości, dokonanie przeglądu pododdziałów, oddanie honorów pocztom sztandarowym towarzyszącym, zajęcie miejsca do przywitania się z pododdziałami i zajęcie miejsca na trybunie honorowej.

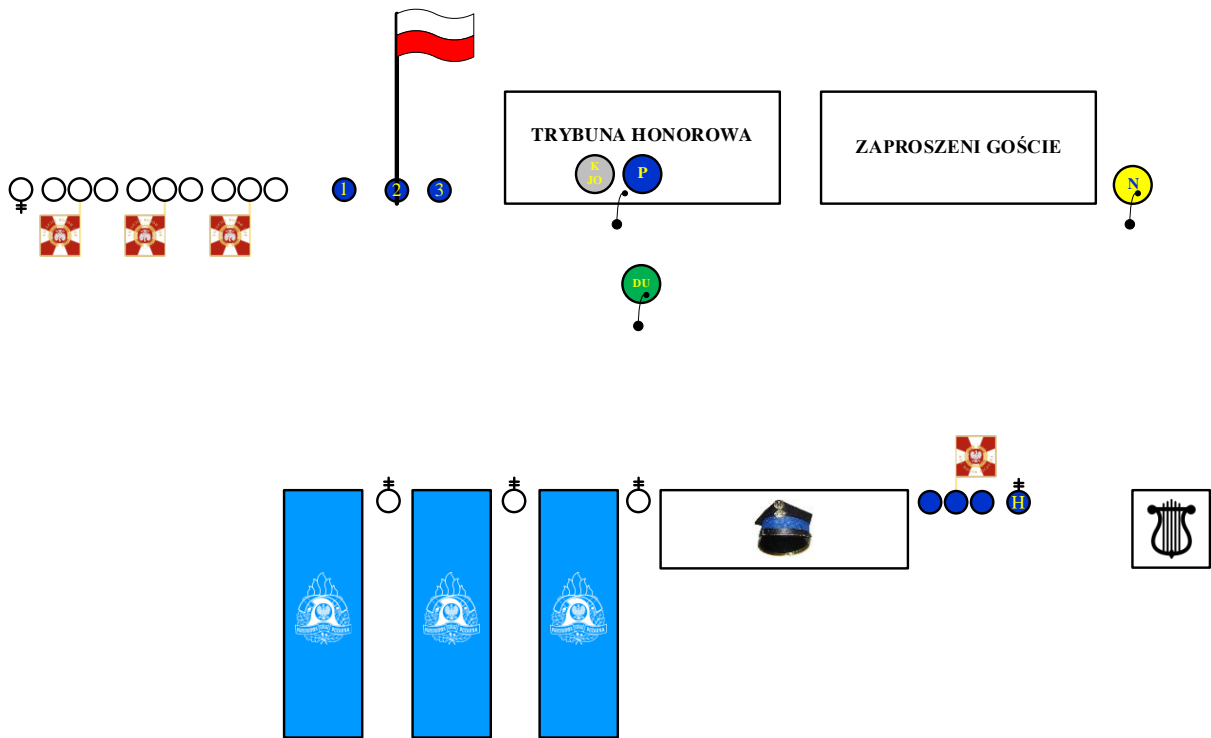

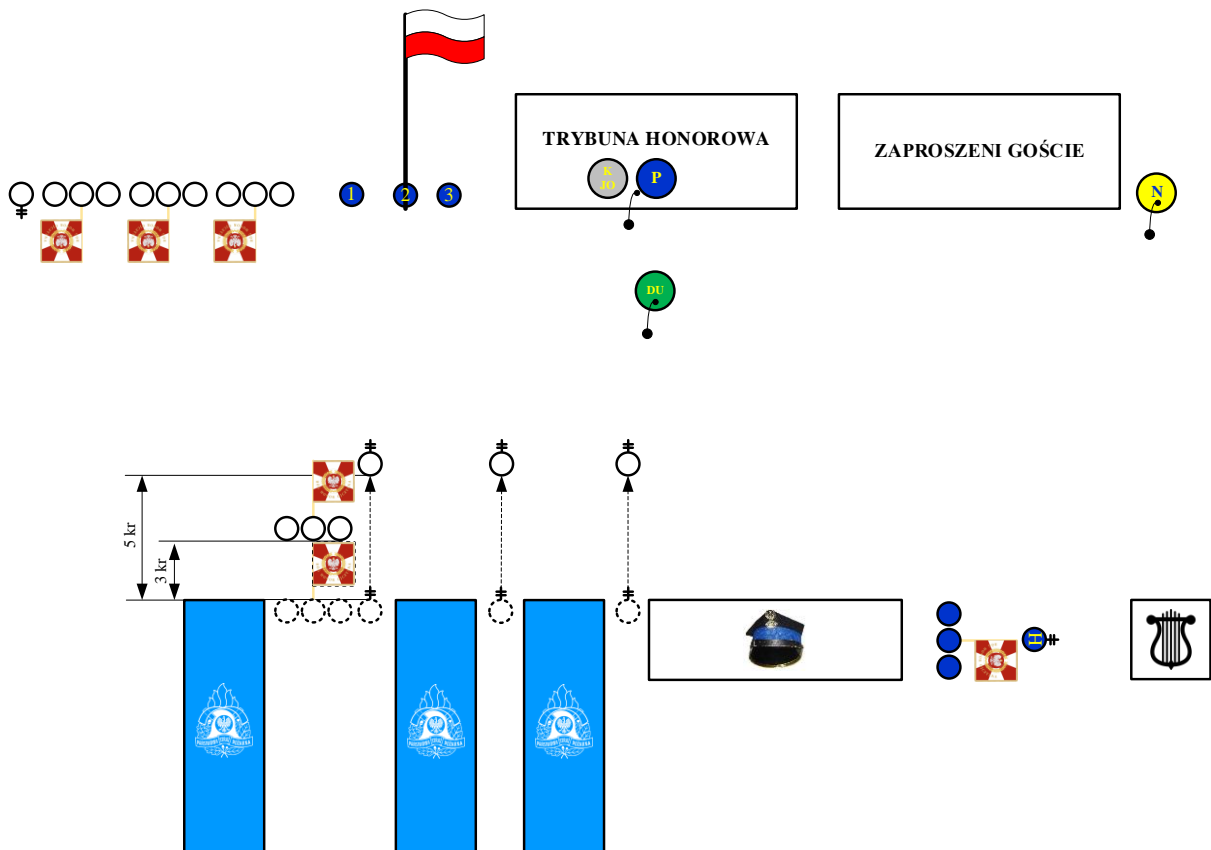
Rys. 11. Przykładowe pokazanie drogi przełożonego do przyjęcia meldunku od dowódcy uroczystości, dokonanie przeglądu pododdziałów w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP i dowódcy uroczystości, oddanie honorów pocztom sztandarowym, zajęcie miejsca do przywitania się z pododdziałami oraz zajęcie miejsca na trybunie honorowej.

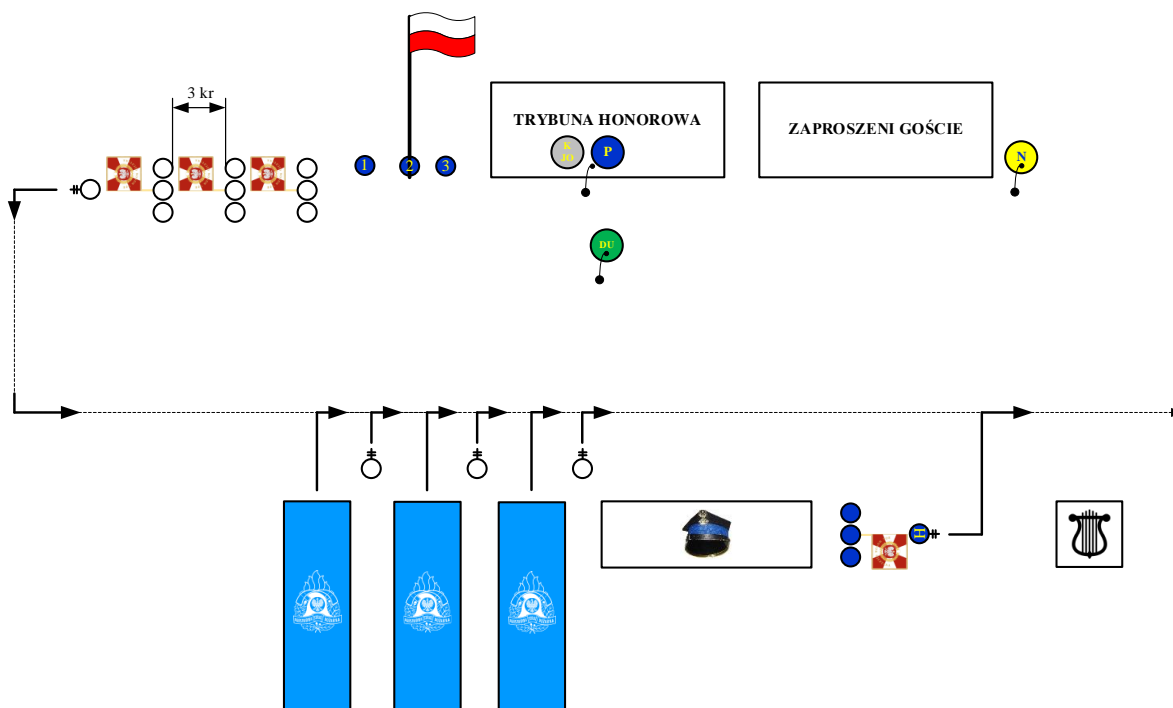
Rys. 12. Przykładowe pokazanie drogi pocztu flagowego z szyku kompanii honorowej do masztu flagowego: 1 - dowódca pocztu flagowego, 2 - flagowy, 3 - asystujący.

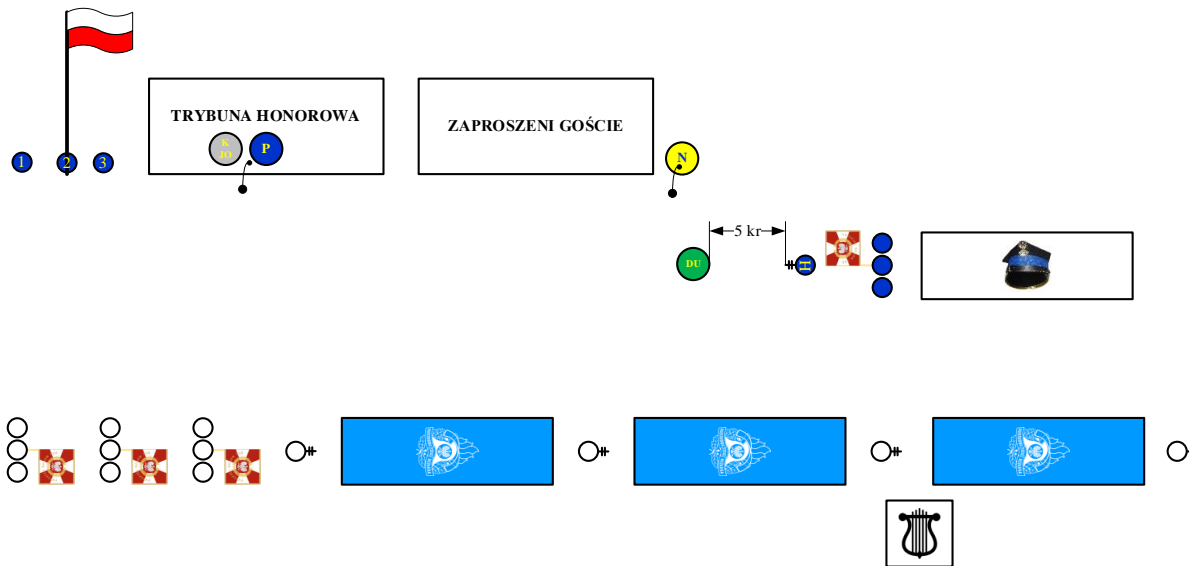
Rys. 13. Przykładowe ustawienie pododdziałów po podniesieniu flagi państwowej RP (flaga na maszcie) oraz dowódcy kompanii honorowej.

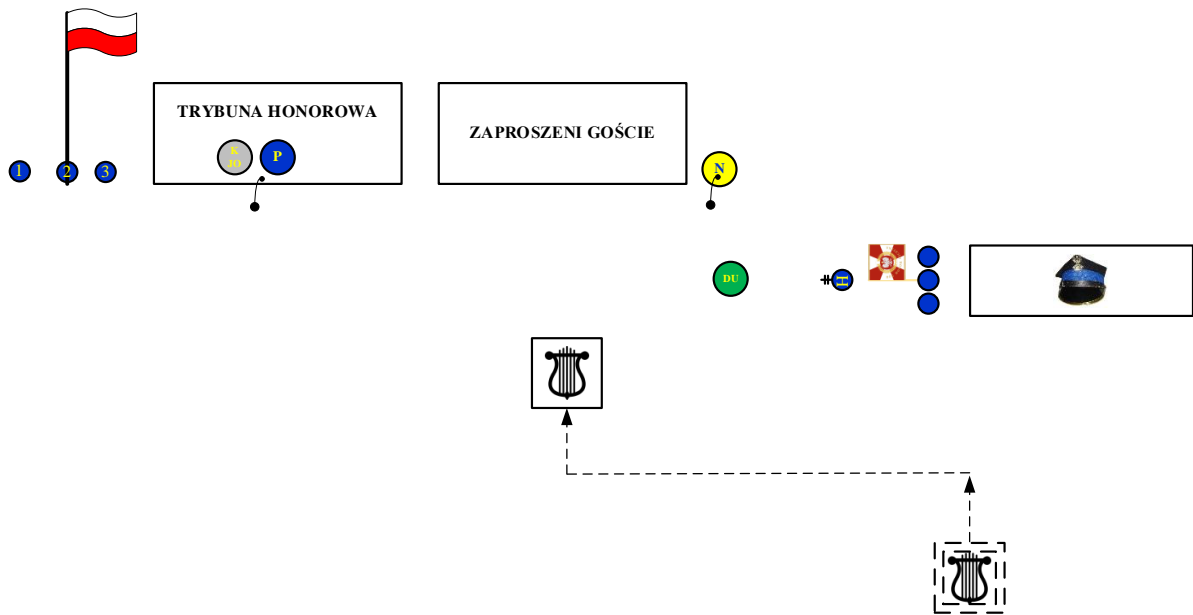
Rys. 14. Przykładowe przegrupowanie pododdziałów do defilady – przeformowanie kompanii honorowej i wystąpienie dowódców pododdziałów towarzyszących.

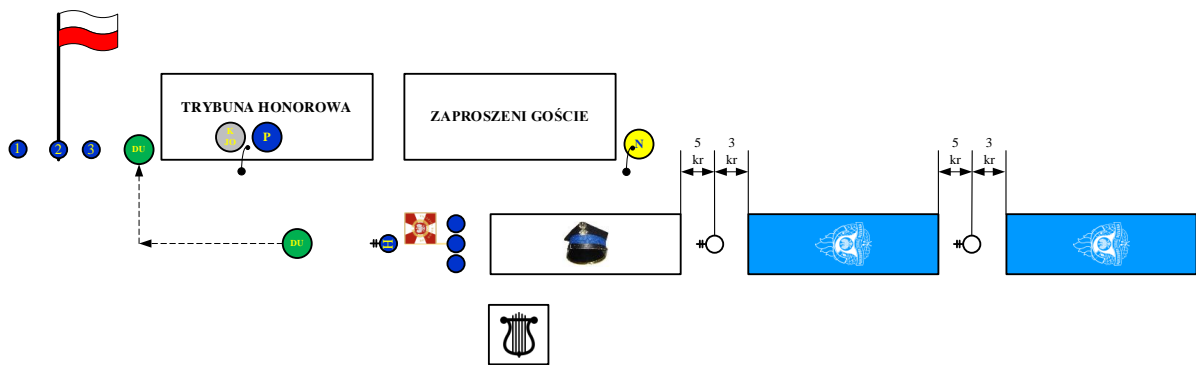
Rys. 15. Przykładowe przegrupowanie pododdziałów do defilady – pokazanie sposobu przegrupowania dla poszczególnych pododdziałów.

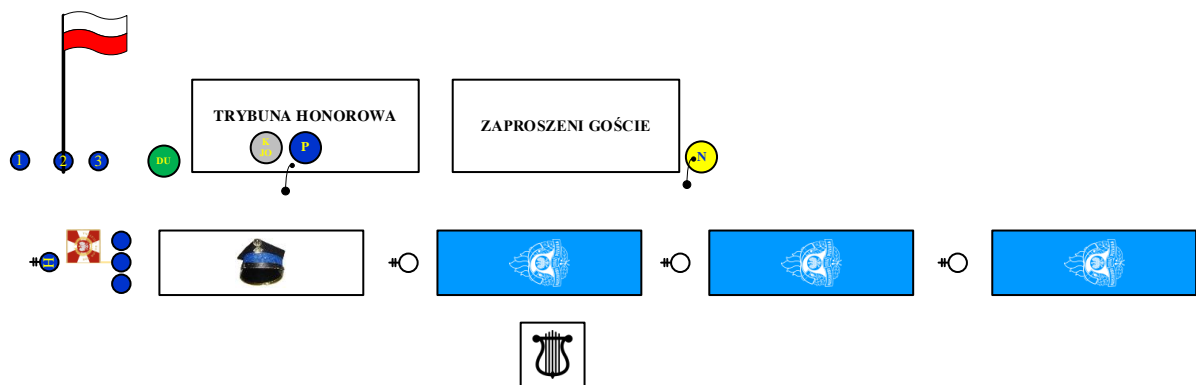
Rys. 16. Przykładowe przegrupowanie pododdziałów do defilady – pokazanie sposobu przegrupowania dla poszczególnych pododdziałów i zajęcie miejsca przez dowódcę uroczystości.

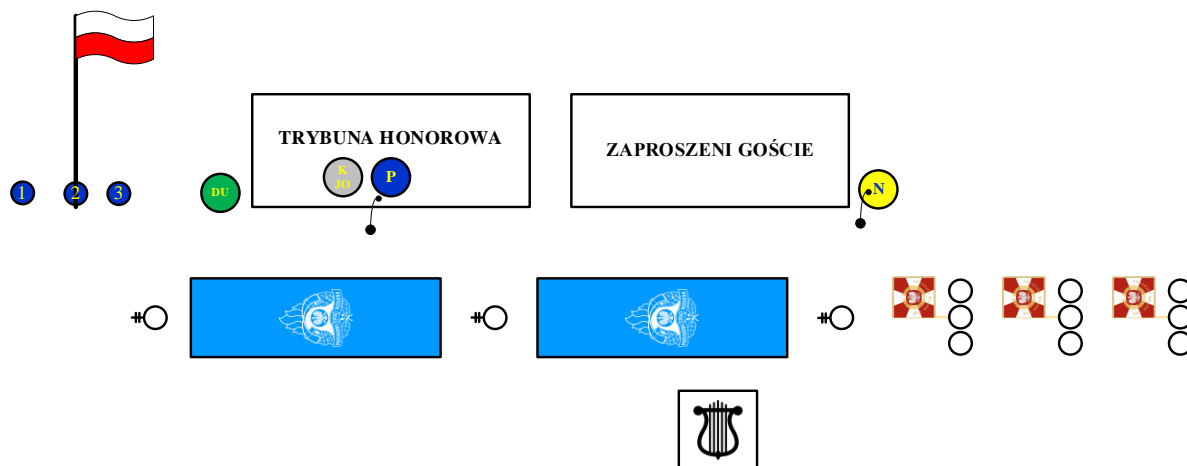
Rys. 17. Przegrupowanie orkiestry do defilady.

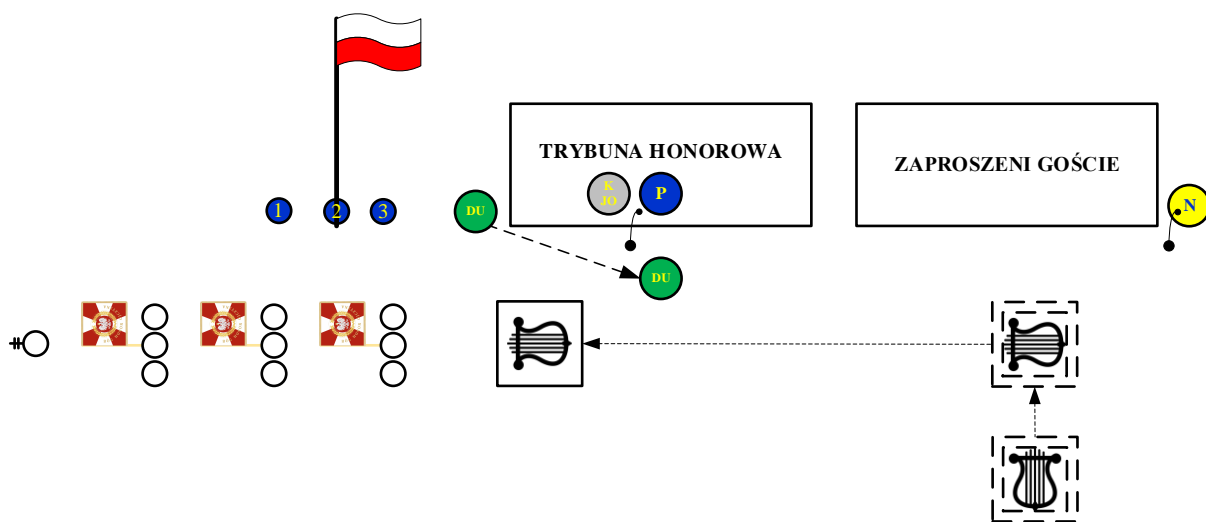
Rys. 18. Przykładowa defilada pododdziałów – zajęcie miejsca przy trybunie przez dowódcę uroczystości.

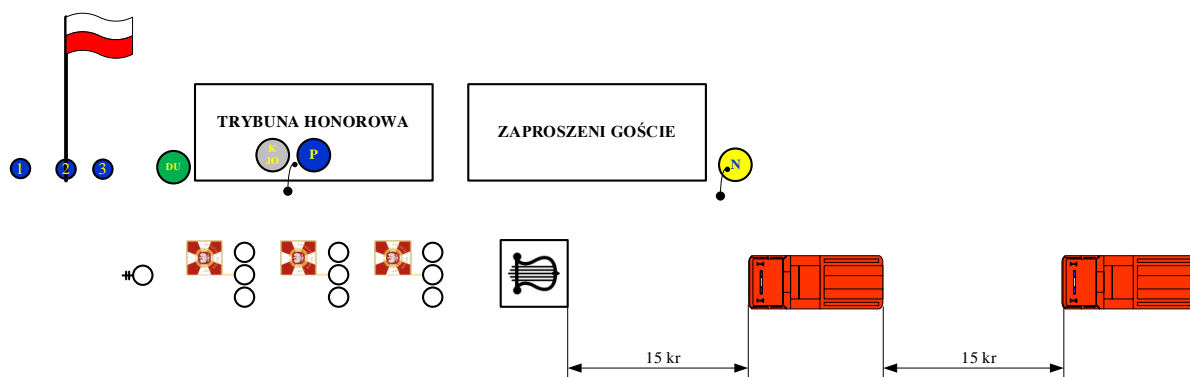
Rys. 19. Przykładowa defilada pododdziałów.

Rys. 20. Przykładowa defilada pododdziałów. Po pododdziałach maszerują poczty sztandarowe towarzyszące.

Rys. 21. Sposób opuszczania miejsca uroczystości przez orkiestrę. Złożenie meldunku przełożonemu przez dowódcę uroczystości o zakończeniu uroczystości.

Rys. 22. Przykładowa defilada pododdziałów z udziałem pojazdów pożarniczych – orkiestra zamyka defiladę pododdziałów pieszych.

ZAŁĄCZNIK NR 11

Kolejność ustawienia delegacji podczas uroczystości składania wieńców i wiązanek

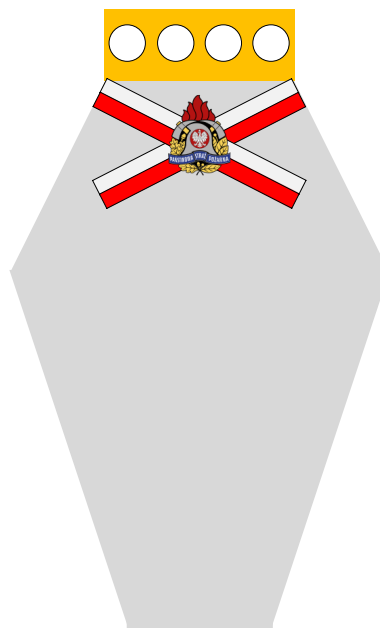
1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Marszałek Sejmu.
3. Marszałek Senatu.
4. Prezes Rady Ministrów.
5. Wicemarszałkowie Sejmu.
6. Wicemarszałkowie Senatu.
7. Wiceprezesa Rady Ministrów.
8. Minister – Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
9. Minister – członek Prezydium Rządu.
10. Minister Rady Ministrów (Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji).
11. Przewodniczący Trybunału Stanu – Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.
12. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego.
13. Prezes Najwyższej Izby Kontroli.
14. Rzecznik Praw Obywatelskich.
15. Prezesi (przewodniczący) urzędów, komitetów i komisji sprawujących funkcje naczelnych lub centralnych organów administracji państwowej.
16. Przewodniczący Komisji Sejmowej.
17. Przewodniczący Komisji Senackiej.
18. Posłowie na Sejm.
19. Senatorowie.
20. Sekretarz Stanu (w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji nadzorujący Państwową Straż Pożarną).
21. Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
22. Szef Kancelarii Sejmu i Szef Kancelarii Senatu.
23. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
24. Prezesi Sądu Najwyższego.
25. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.
26. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej.
27. Zastępcy Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej.
28. Ambasadorowie Rzeczypospolitej Polskiej.
29. Rektor-Komendant Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.
30. Wojewodowie i prezydenci miast stopnia wojewódzkiego.
31. Zastępcy prezesów (przewodniczący) urzędów, komitetów i komisji sprawujących funkcje naczelnych lub centralnych organów administracji państwowej.
32. Dyrektorzy departamentów w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.
33. Komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej.
34. Komendanci szkół Państwowej Straży Pożarnej.
35. Zastępcy komendantów wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.
36. Kapelani krajowi Państwowej Straży Pożarnej.
37. Starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu.
38. Kierownicy jednostek organizacyjnych PSP.

ZAŁĄCZNIK NR 12

Wzór pamiątkowego proporczyka oraz znicza

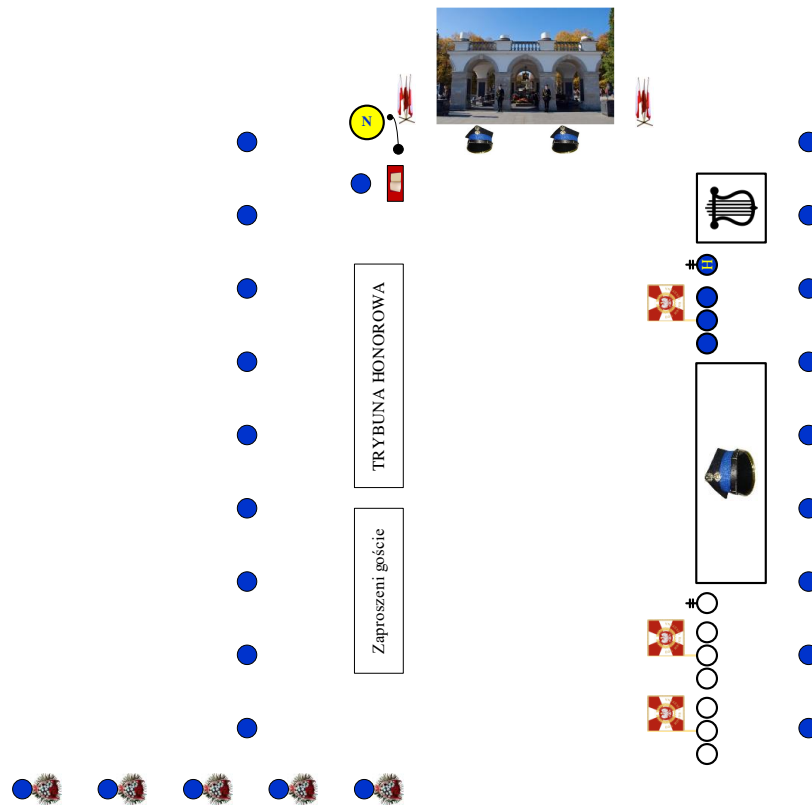
Rys. 1. Wzór i wymiary proporczyków. Logo Państwowej Straży Pożarnej zgodny z księgą znaku Państwowej Straży Pożarnej.

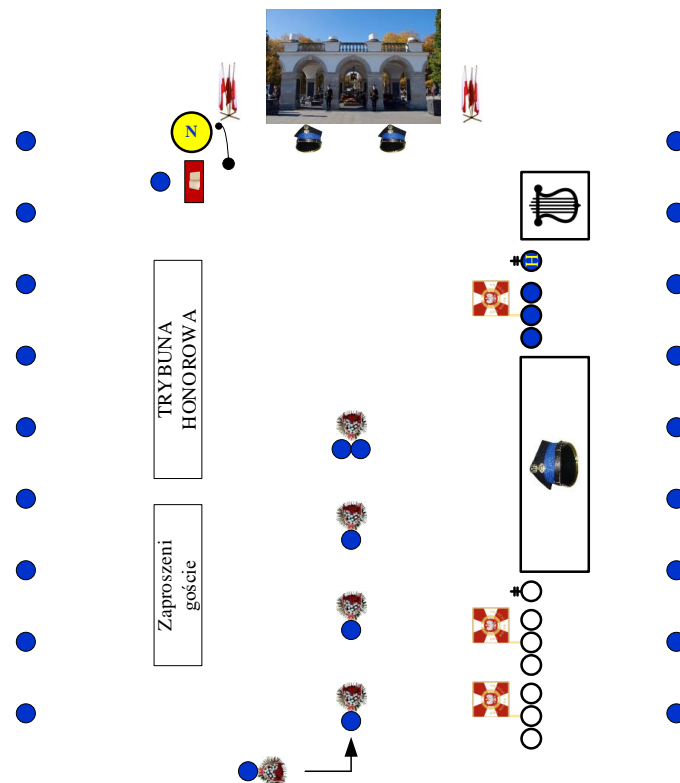
Rys. 2. Wzór znicza z białą-czerwoną tasiemką z logo Państwowej Straży Pożarnej. Logotyp zgodny z księgą znaku Państwowej Straży Pożarnej.

ZAŁĄCZNIK NR 13

Składanie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza

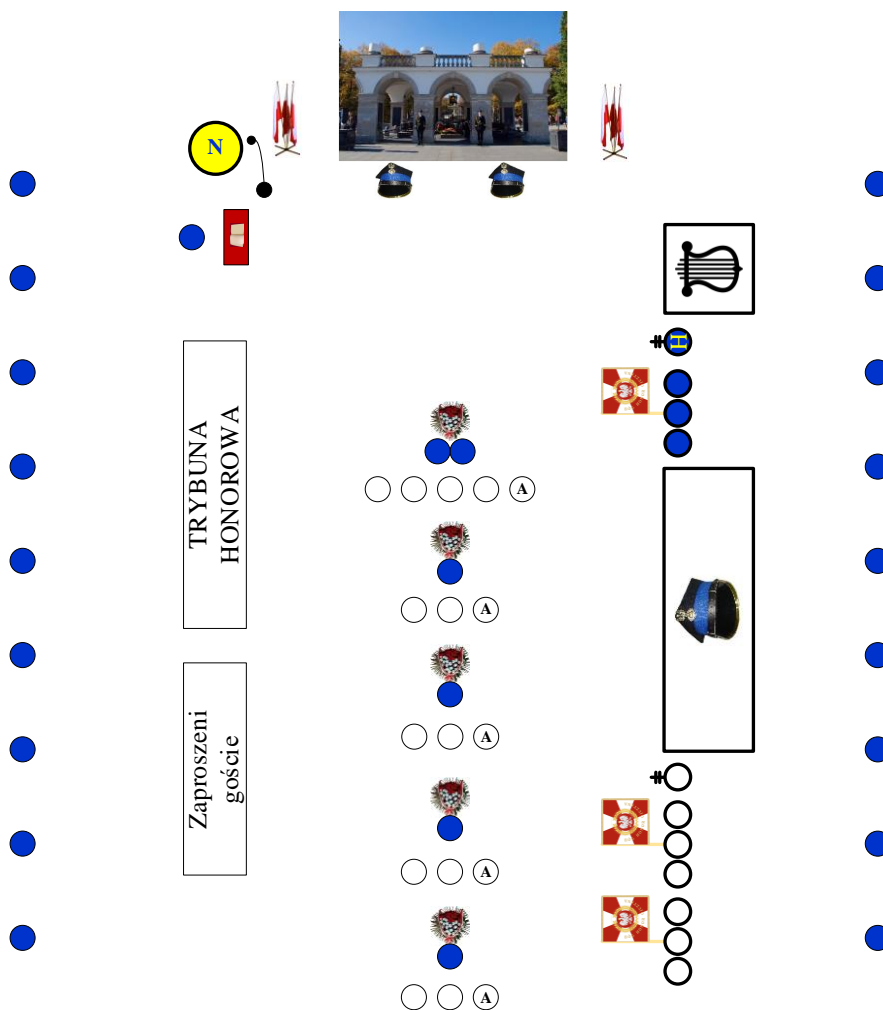

Rys. 1. Przykładowe ustawienie asysty honorowej PSP przed Grobem Nieznanego Żołnierza.

Rys. 2. Wprowadzenie wieńców przed Grób Nieznanego Żołnierza.

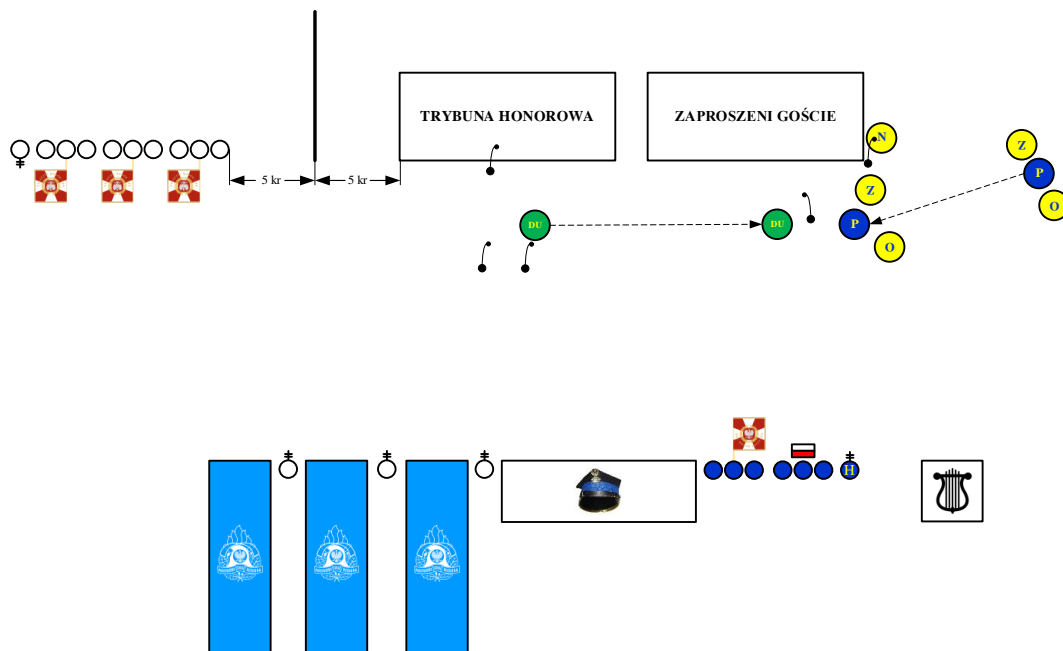

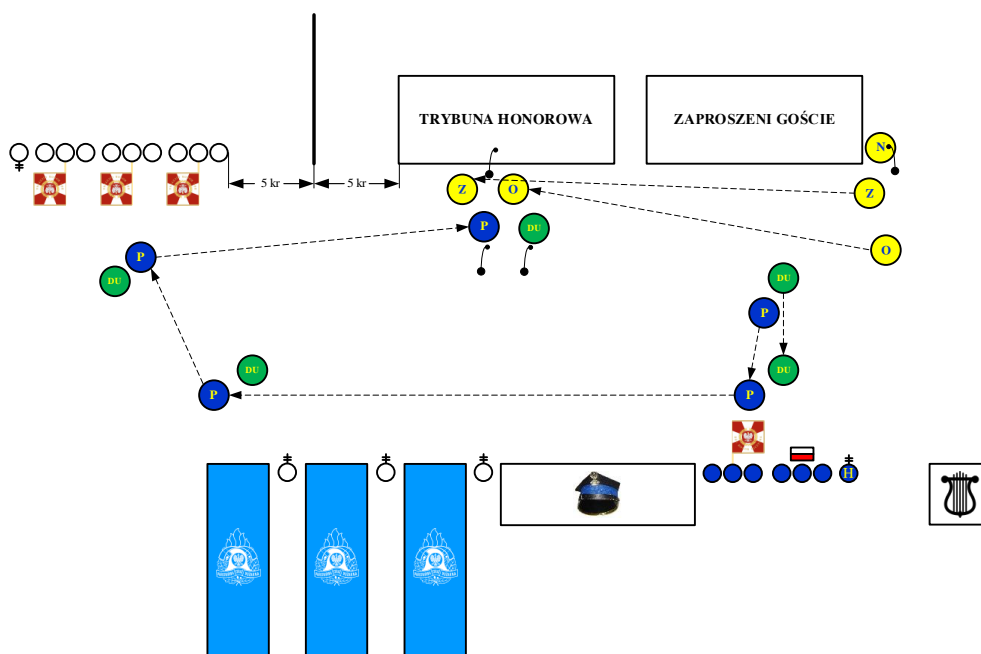
Rys. 3. Przykładowe ustawienie delegacji do złożenia wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza. Literą „A” został oznaczony strażak asystujący delegacji.

ZAŁĄCZNIK NR 14

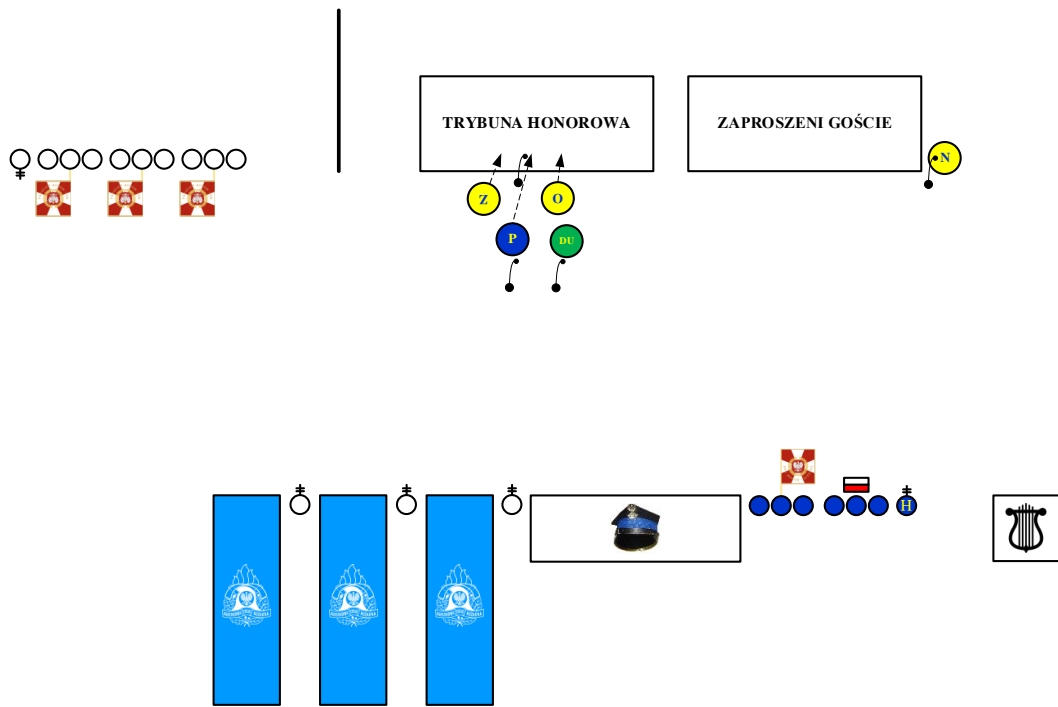
Przykłady ustawienia uczestników uroczystości zdania i obejmowania obowiązków przez strażaków powołanych na kierownicze stanowiska służbowe

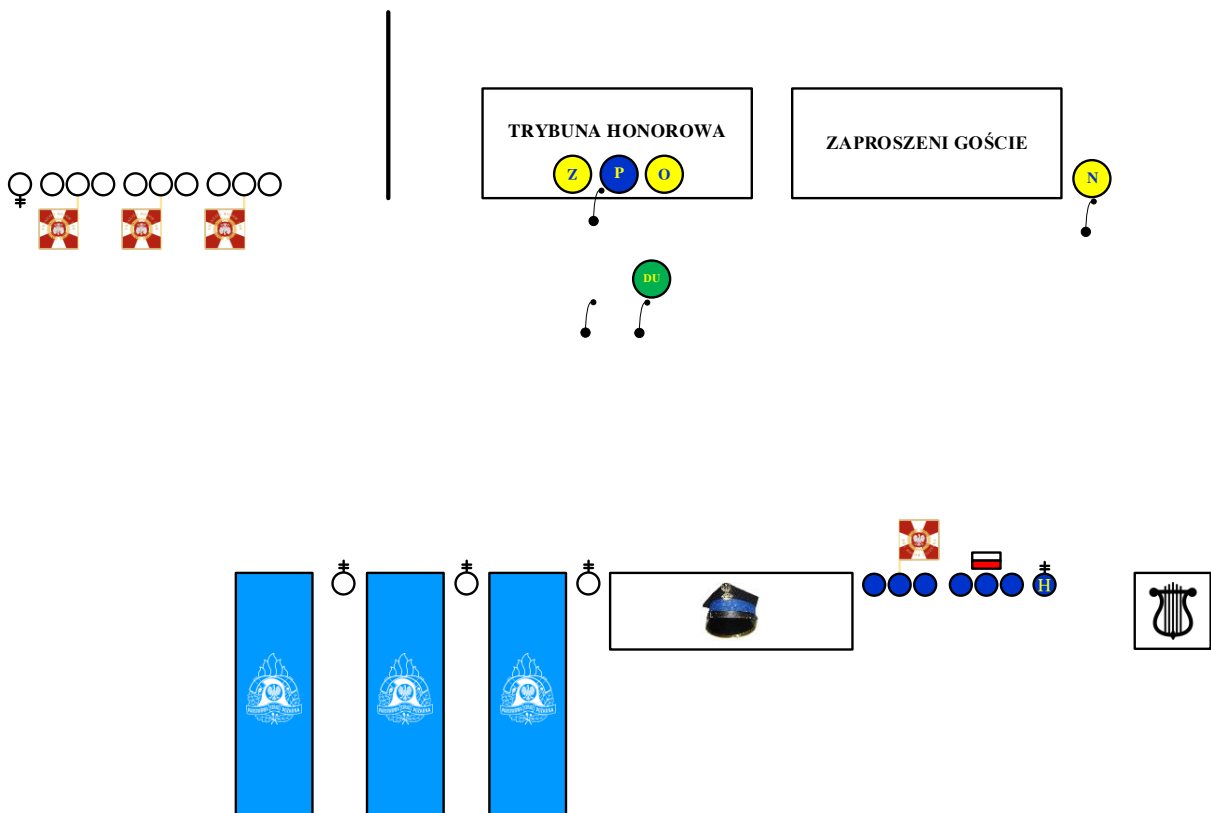
Rys. 1. Przykładowe pokazanie drogi przełożonego (w asyście zdającego i obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP) do przyjęcia meldunku od dowódcy uroczystości.

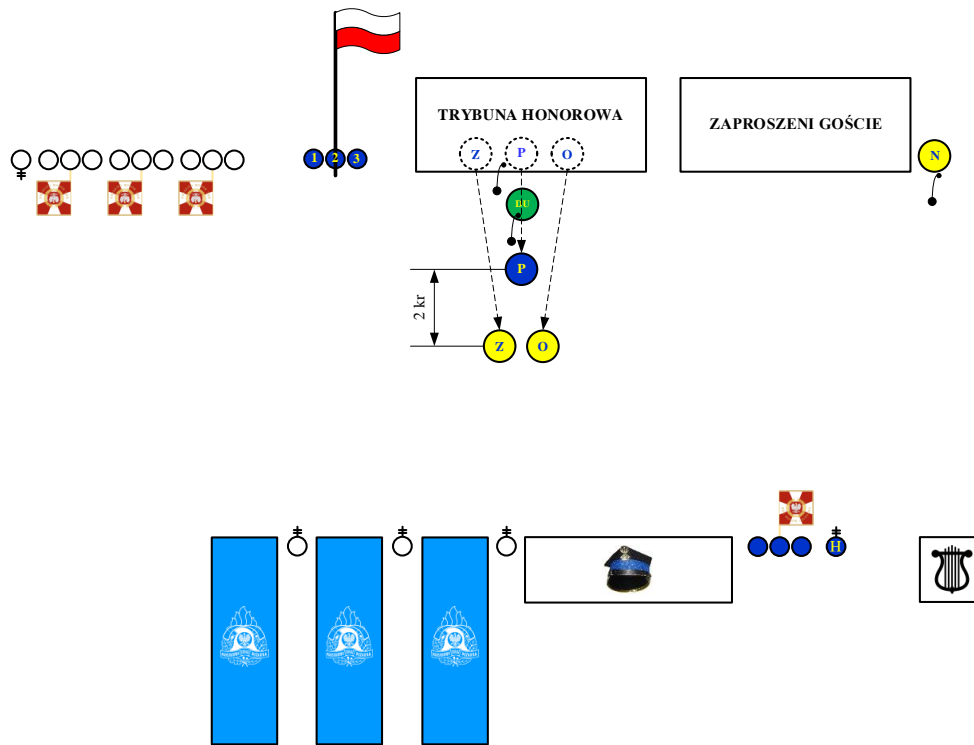
Rys. 2. Przykładowe pokazanie drogi przejścia przełożonego w asyście dowódcy uroczystości dokonującego przeglądu pododdziałów, oddanie honorów pocztom sztandarowym towarzyszącym oraz zajęcie miejsca do przywitania się z pododdziałami. Zdający i obejmujący obowiązki udają się najkrótszą drogą przed trybunę honorową.

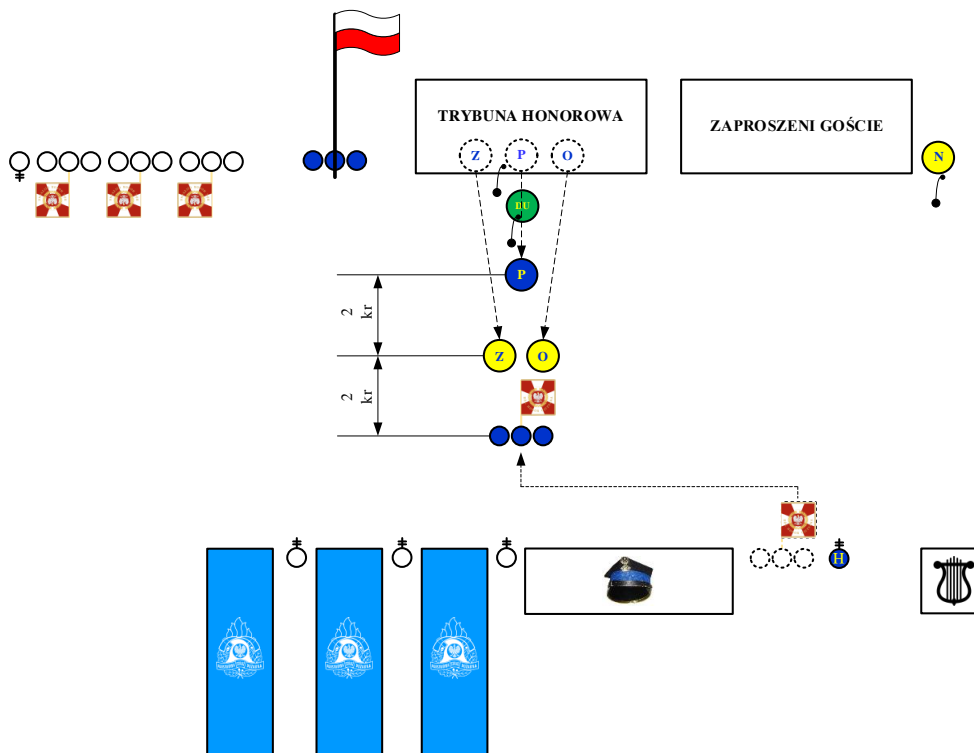
Rys. 3. Po przywitaniu z pododdziałami, przełożony zajmuje miejsce na trybunie honorowej w asyście zdającego i obejmującego obowiązki.

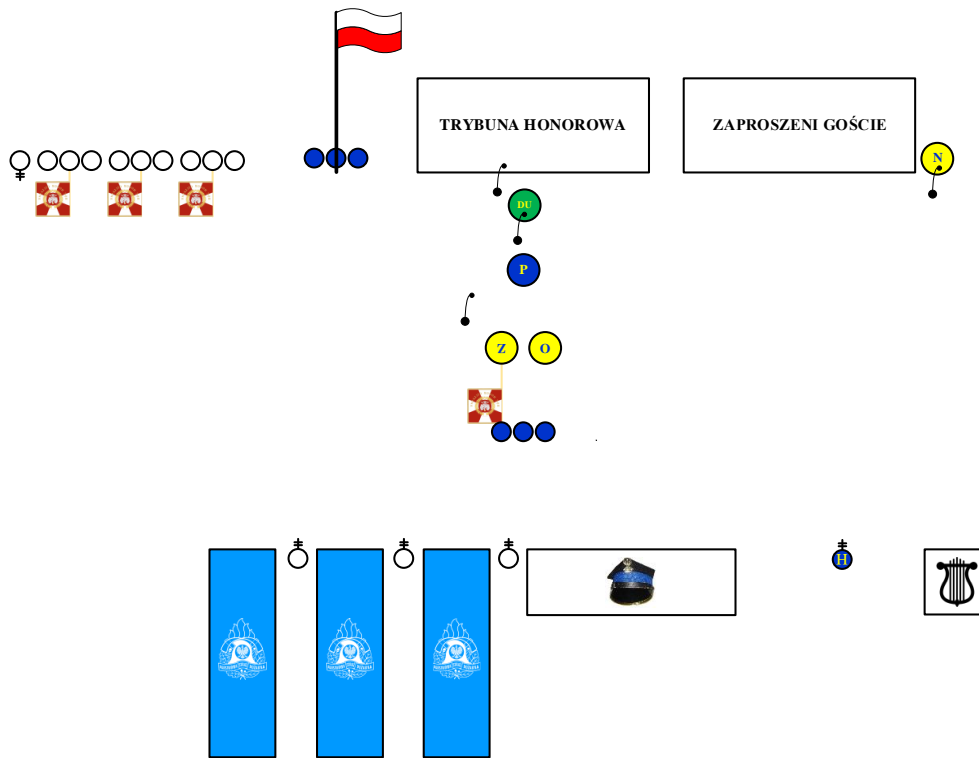
Rys. 4. Schemat przedstawia ustawienie przełożonego, zdającego i obejmującego obowiązki na trybunie honorowej.

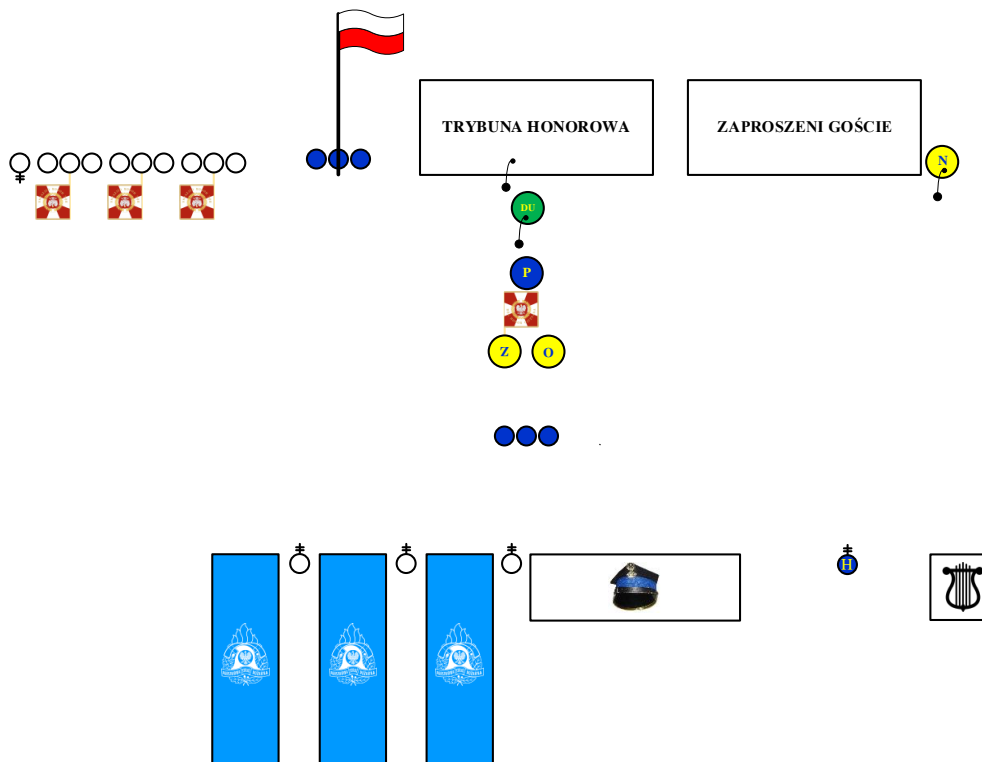
Rys. 5. Wystąpienie zdającego i obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP, a następnie przełożonego (przyjmującego meldunek od zdającego i obejmującego obowiązki) na wyznaczone miejsce.

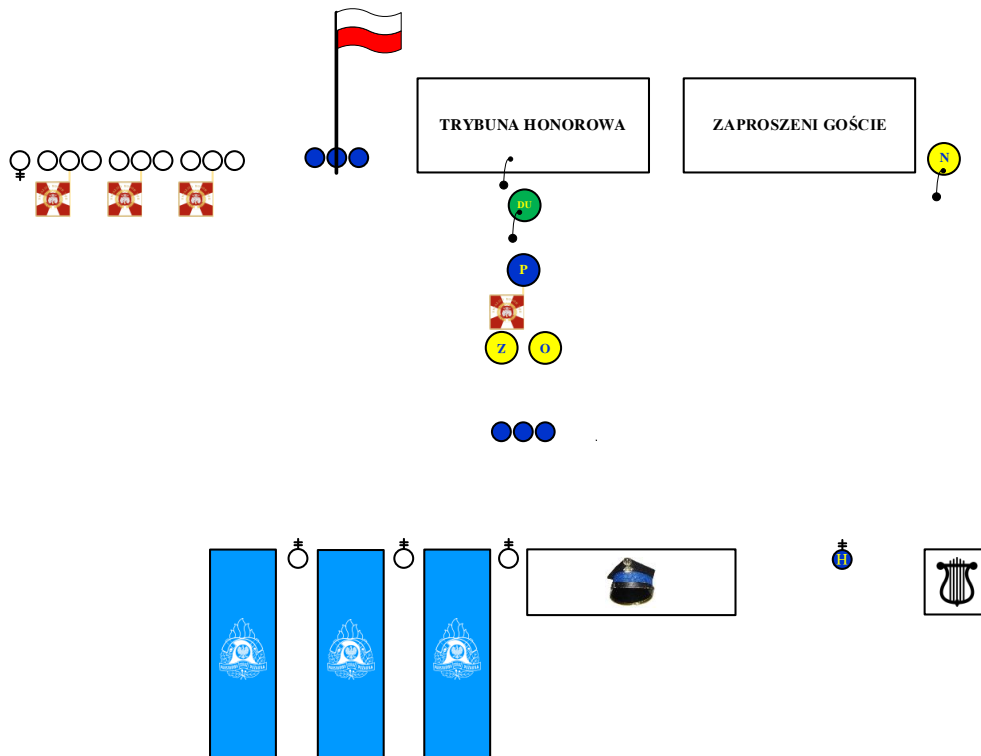
Rys. 6. Wystąpienie pocztu sztandarowego ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP na wyznaczone miejsce.

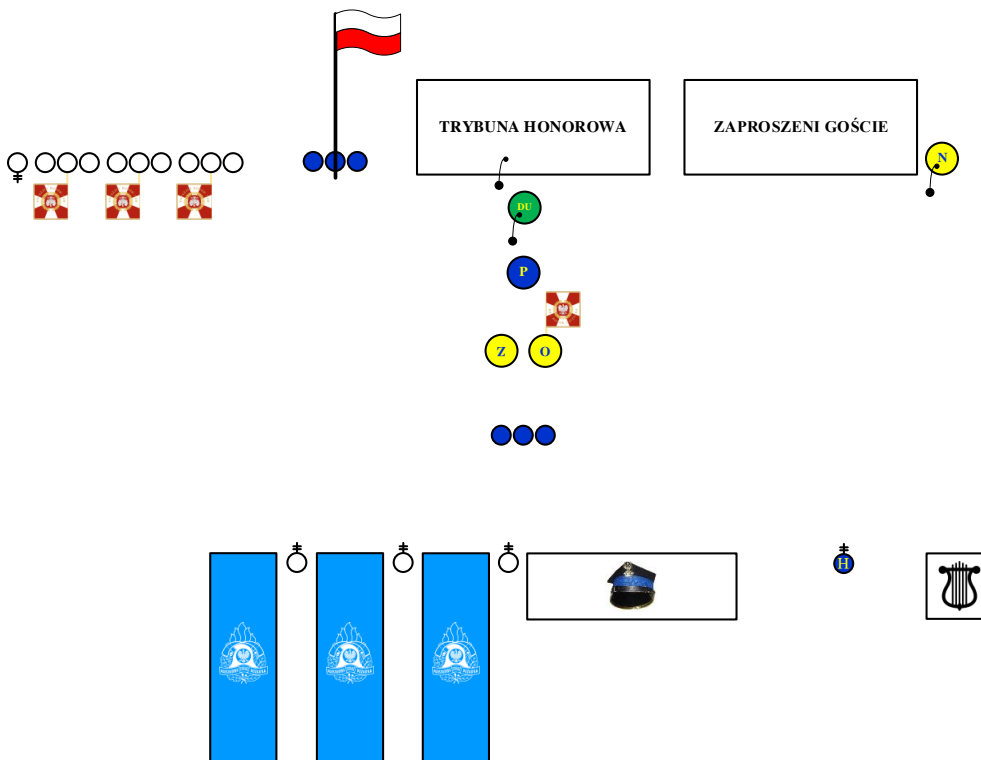
Rys. 7. Przekazanie przez sztandarowego sztandaru zdającemu obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

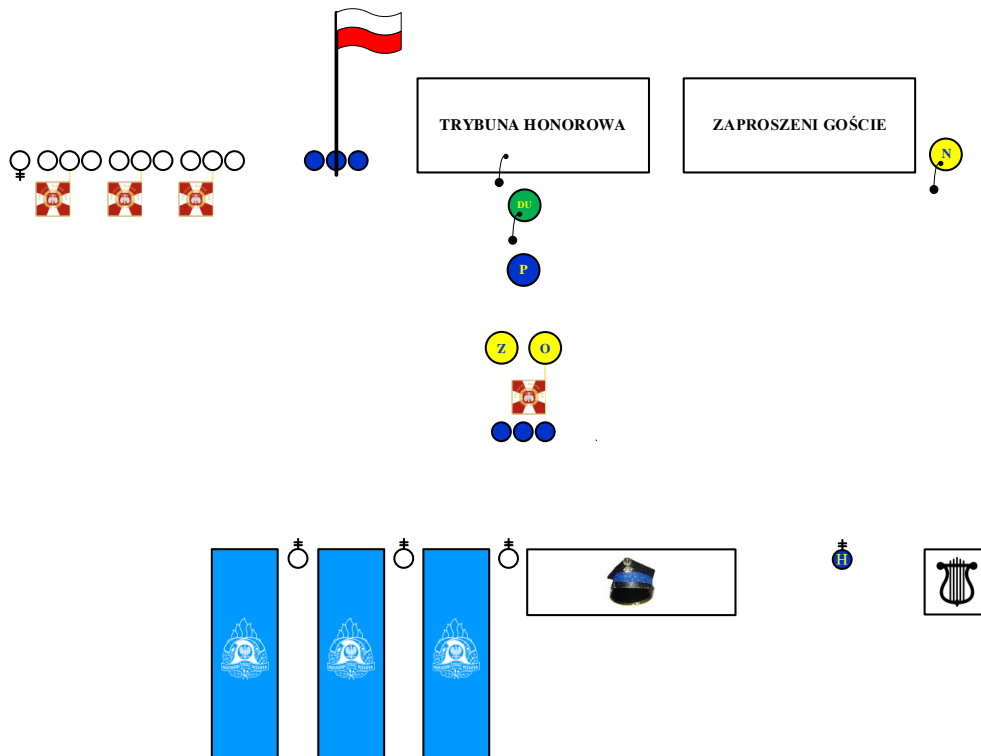
Rys. 8. Wykonanie zwrotu w tył przez zdającego i obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP (frontem do przełożonego).

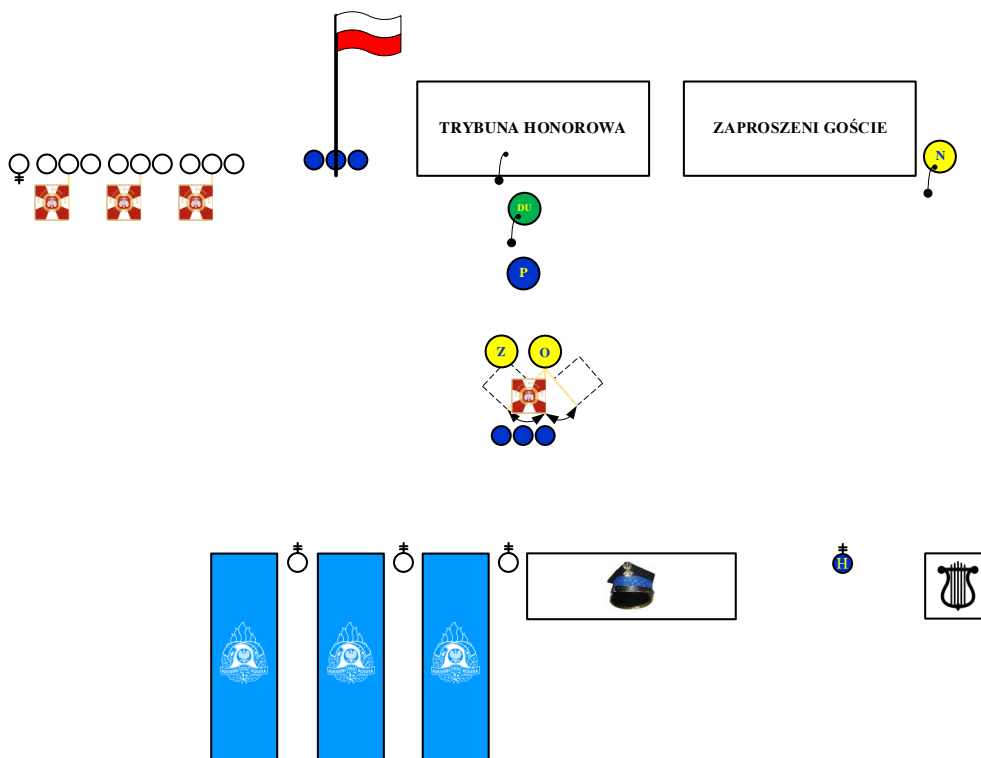
Rys. 9. Przyjęcie sztandaru przez przełożonego od zdającego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

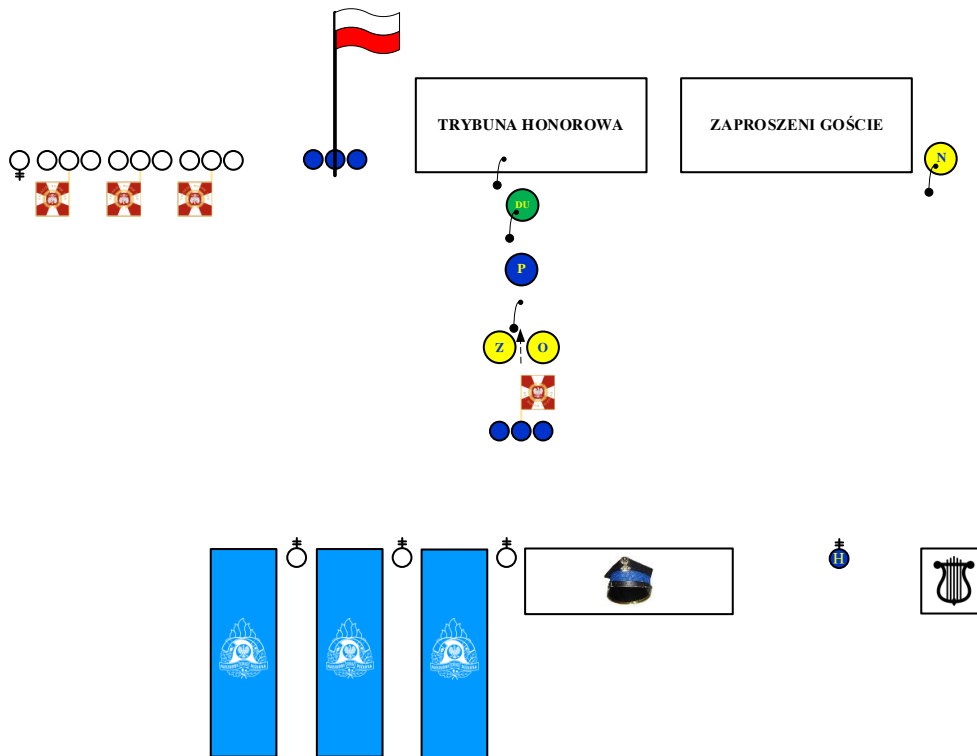
Rys. 10. Przekazanie przez przełożonego sztandaru obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

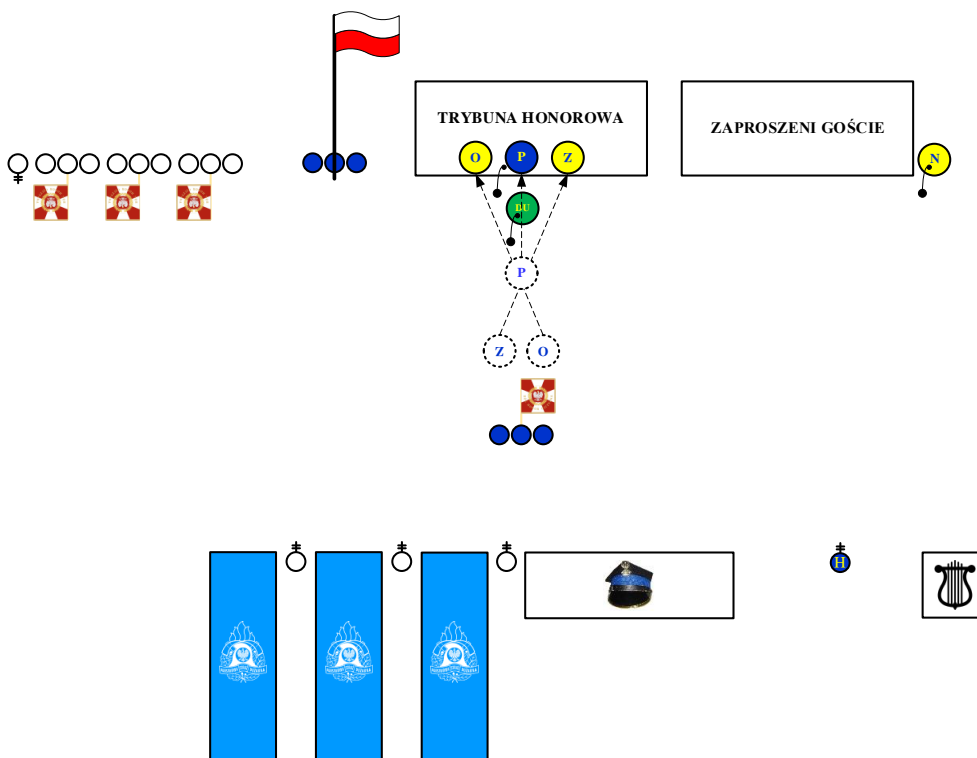
Rys. 11. Wykonanie zwrotu w tył przez zdającego i obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP (ze sztandarem).

Rys. 12. Prezentacja sztandaru przez obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP, przekazanie sztandaru sztandarowemu.

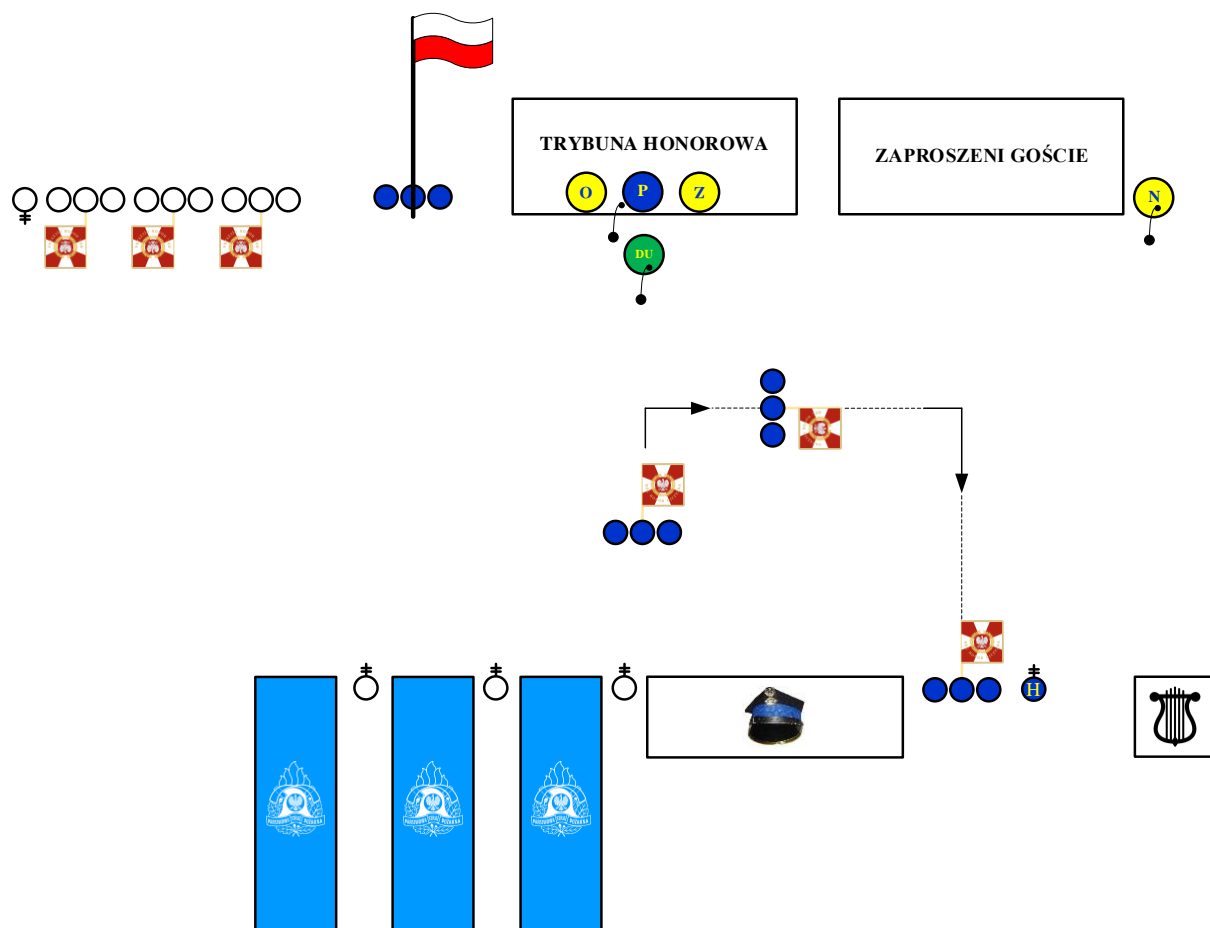

Rys. 13. Wykonanie zwrotu w tył; złożenie meldunku przełożonemu przez zdającego i obejmującego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

Rys. 14. Zajęcie miejsca na trybunie honorowej przez przełożonego, obejmującego i zdającego obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

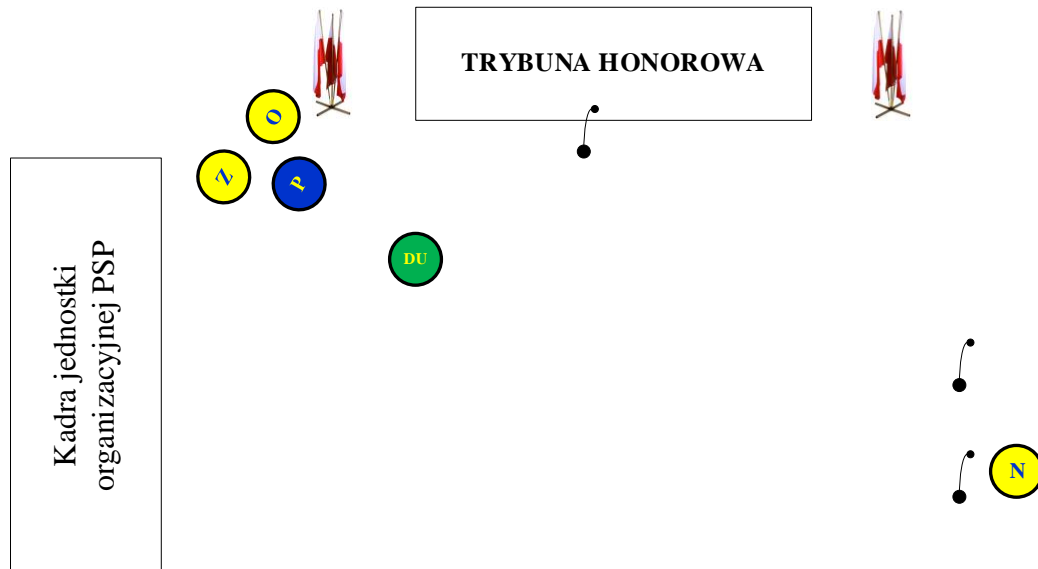

Rys. 15. Wstąpienie pocztu sztandarowego do szyku.

ZAŁĄCZNIK NR 15

Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystej zbiórki z okazji zdawania i przyjmowania obowiązków przez strażaków powoływanych na kierownicze stanowiska służbowe

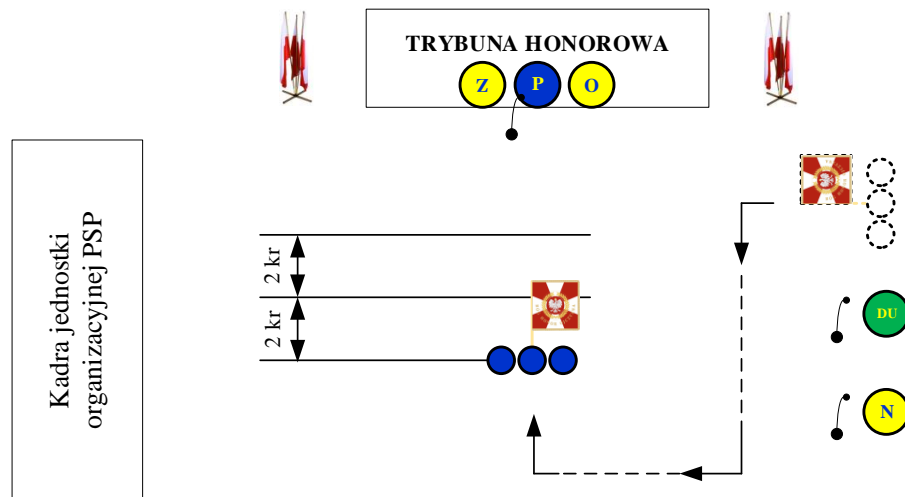
Rys. 1. Propozycja ustawienia strażaków na uroczystej zbiórce do zdania i objęcia obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej PSP – złożenie meldunku przełożonemu.

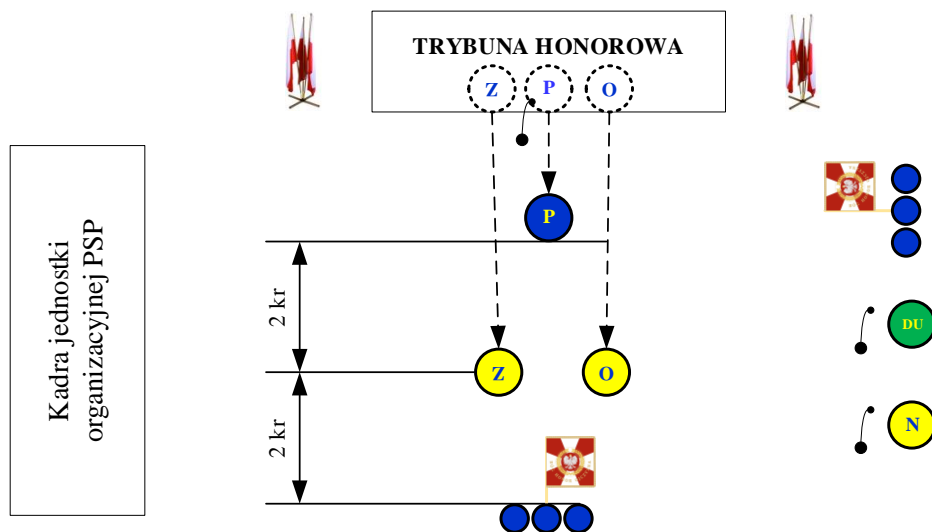
Rys. 2. Propozycja ustawienia strażaków na uroczystej zbiórce do zdania i objęcia obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej PSP – zajęcie miejsc na trybunie honorowej przez przełożonego, zdającego i obejmującego kierownicze stanowisko służbowe.

Rys. 3. Propozycja ustawienia strażaków na uroczystej zbiórce do zdania i objęcia obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej PSP – wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP.

Rys. 4. Wystąpienie poczty sztandarowej ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP.

Rys. 5. Wystąpienie zdającego i obejmującego obowiązki oraz przełożonego.

ZAŁĄCZNIK NR 16

Tekst roty ślubowania strażaka Państwowej Straży Pożarnej¹ w układzie do odczytania przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP

„Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, (1)

świadom podejmowanych obowiązków strażaka, **UROCZYŚCIE ŚLUBUJĘ** (2)

być ofiarnym i mężnym w ratowaniu zagrożonego życia ludzkiego i wszelkiego mienia – nawet z narażeniem życia. (3)

Wykonując powierzone mi zadania, **ŚLUBUJĘ** (4)

przestrzegać prawa, dyscypliny służbowej oraz wykonywać polecenia przełożonych. (5)

ŚLUBUJĘ (6)

strzec tajemnic związanych ze służbą, a także honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej.” (7)

---

¹ Art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1940 z późn. zm.).

ZAŁĄCZNIK NR 17

Tekst błogosławieństwa strażaka po złożeniu ślubowania

1. **W wyznaniu rzymskokatolickim:**

Biskup/Kapelan: Wszechmogący wieczny Boże od ciebie pochodzą szczerze pragnienia i wszelkie zamiary, prosimy Cię ześlij swoją łaskę i udziel swojego błogosławieństwa tym, którzy złożyli słowa ślubowania strażackiego.

Niech Twój Duch towarzyszy im swoimi darami. Niech nie zabraknie im daru Rozumu, Męstwa i Rady, aby dzięki nim mogli godnie i z honorem spełniać swoje obowiązki. Umacniaj ich w służbie drugiemu człowiekowi, niech z całą pilnością i sumiennością zdobywają potrzebną wiedzę, aby najlepiej przygotować się do służby strażackiej. Spójrz na ich pragnienia i chęci niesienia pomocy innym ludziom ratując ich życie, zdrowie i mienie.

Niech pomoc Twoja Ojczy nasz, pomoże im być wiernymi słowom, które wypowiedzieli. Prosimy o to wszystko wzywając orędownictwa św. Floriana, który jest dla nas świadkiem i wzorem miłości do Ciebie Boże i drugiego człowieka.

Błogosławieństwo Boga wszechmogącego, + Ojca i Syna, i Ducha Świętego, niech zstąpi na was i pozostanie na zawsze. **Amen.**

Ślubujący: **TAK NAM DOPOMÓŻ BÓG!**

2. **W wyznaniu prawosławnym:**

Biskup/Kapelan: Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, miłość Boga i Ojca, i wspólnota Świętego Ducha niech będzie z wami wszystkimi.

Ślubujący: **TAK NAM DOPOMÓŻ BÓG!**

3. **W wyznaniu ewangelicko-augsburskim:**

Biskup/Kapelan: Wspomożenie nasze, w imieniu Pana!

Wszyscy: Który stworzył niebo i ziemię. Amen.

Biskup/Kapelan: Niech Bóg dopomoże Wam dochować złożonego przed chwilą ślubowania.

Apostoł Paweł mówi: „Wszystko cokolwiek czynicie w słowie lub w uczynku, wszystko czyńcie w imieniu Pana Jezusa, dziękując przez Niego Bogu Ojcu.” Kol 3.17

Módlmy się!

Panie Boże! Dziś ślubujący rozpoczynają nowy etap swojego życia, swojej służby. Zakończył się czas unitarny i rozpoczyna się czas nauki w pożarniczej szkole, aby w przyszłości, za Twoim pozwoleniem, wykorzystać zdobytą wiedzę w służbie ku chwale Twojego świętego imienia i na rzecz drugiego człowieka.

Prosimy Cię – dopomóż im dochować wierności ideom pożarnictwa i chroń przed wszelkiego rodzaju przeszkodami, które odwodzą od Twojej miłości, od strażackiej służby.

Pomóż im wykonywać wszystkie polecenia przełożonych bez szemrania, z wielką powagą i godnością. Pomóż zachować wszelkie tajemnice państwowe i zawodowe oraz krzewić dobre imię szkoły.

Prosimy o komendanta szkoły, o wszystkich wykładowców, nauczycieli, przełożonych. Obdarzaj ich zdrowiem, siłami, a także duchem mocy i miłości, by przekazywaną wiedzę uczący się mogli przyjąć, zrozumieć, a potem wprowadzić w czyn.

W czasie strażackiej edukacji wiele będzie trudnych chwil, prób i wszyscy potrzebują Twojej opieki. Osłaniaj ślubujących dziś, wszystkich uczących się w tej szkole, wszystkich strażaków tarczą swej opieki i chroń od nieszczęść, które przygnębić mają. Ty, Panie Jezu, bądź ich drogą, prawdą i życiem nie tylko w strażackiej służbie, ale całym życiu.

Prosimy także o rodziny, domy rozpoczynających naukę w tutejszej szkole. Pomóż im zawsze pamiętać o rodzicach i dopomóż w dochowaniu wierności tego, co wynieśli z rodzinnych domów. Spraw by rodzice, najbliżsi byli z ich strażackiej służby dumni i by w niej dostrzegali świadectwo o Twojej miłości i dobroci.

Wysłuchaj nas Boże przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego i udziel swego błogosławieństwa:

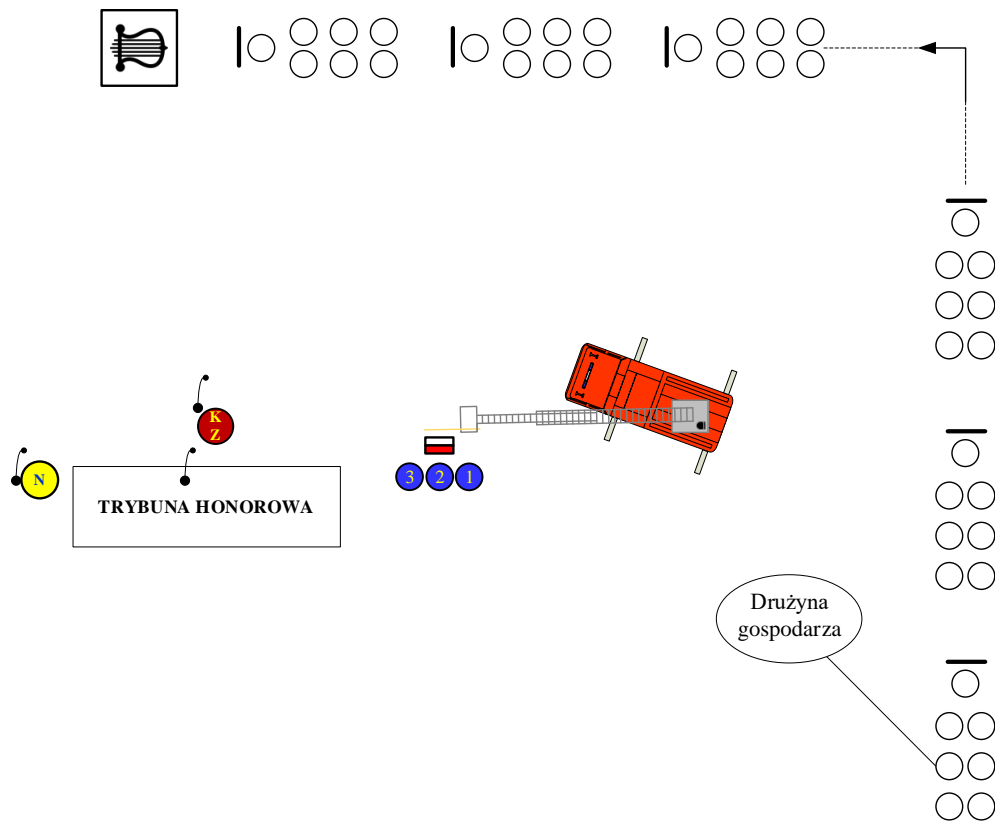
Błogosławieństwo Boga: + Ojca i Syna, i Ducha Świętego niech spocznie na was i waszej służbie. **Amen.**

Ślubujący:

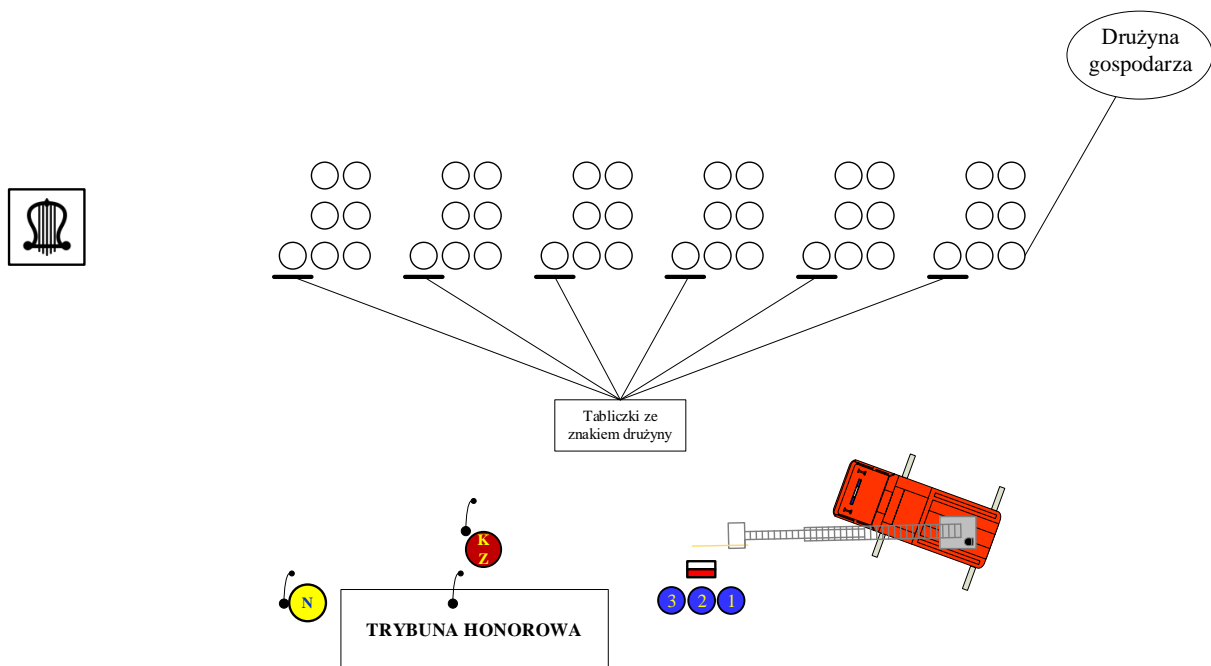
TAK NAM DOPOMÓŻ BÓG!

ZAŁĄCZNIK NR 18

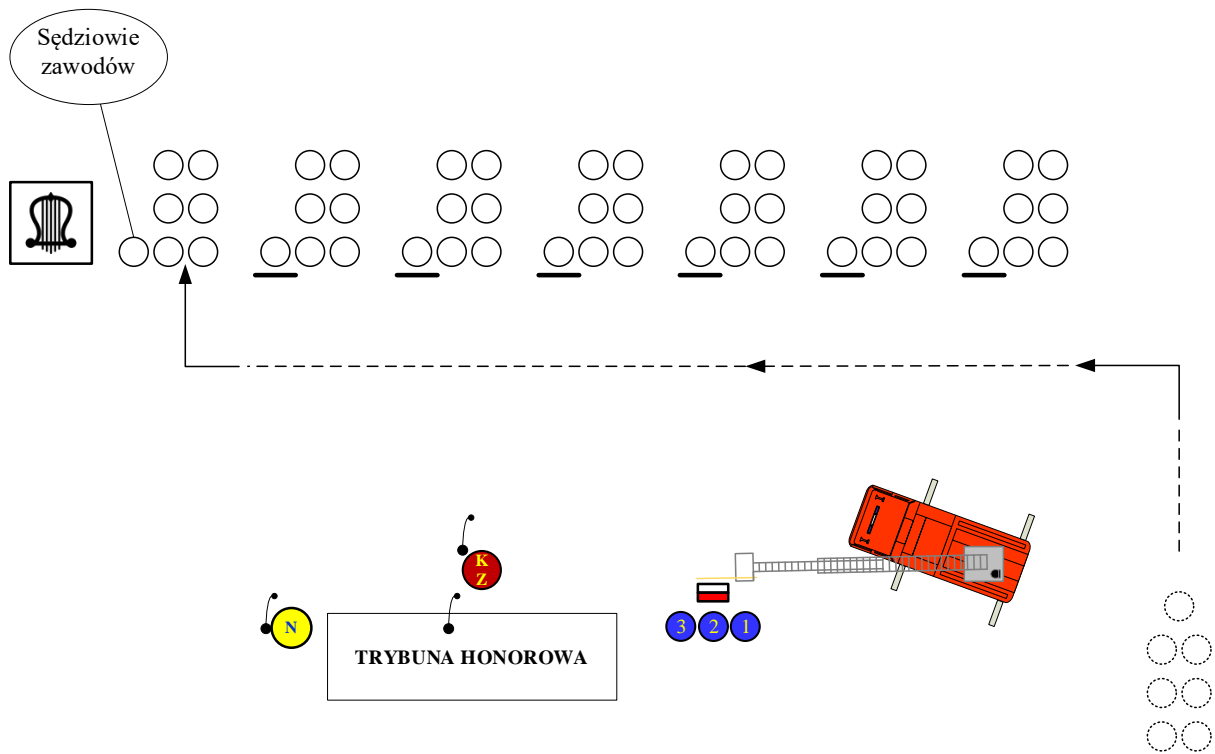
Oficjalne części zawodów i mistrzostw sportowych

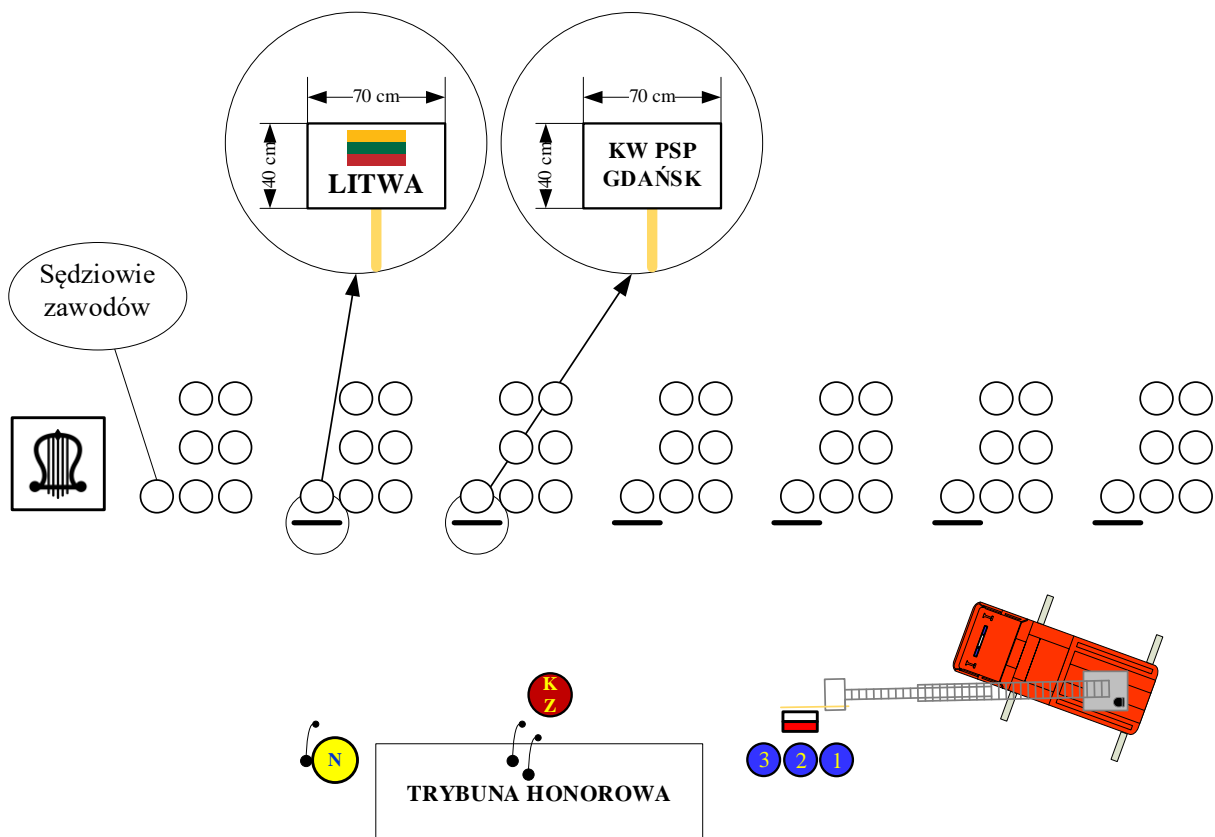
Rys. 1. Przykładowe ustawienie pododdziałów – wprowadzenie drużyn na miejsce uroczystości.

Rys. 2. Przykładowe ustawienie pododdziałów.

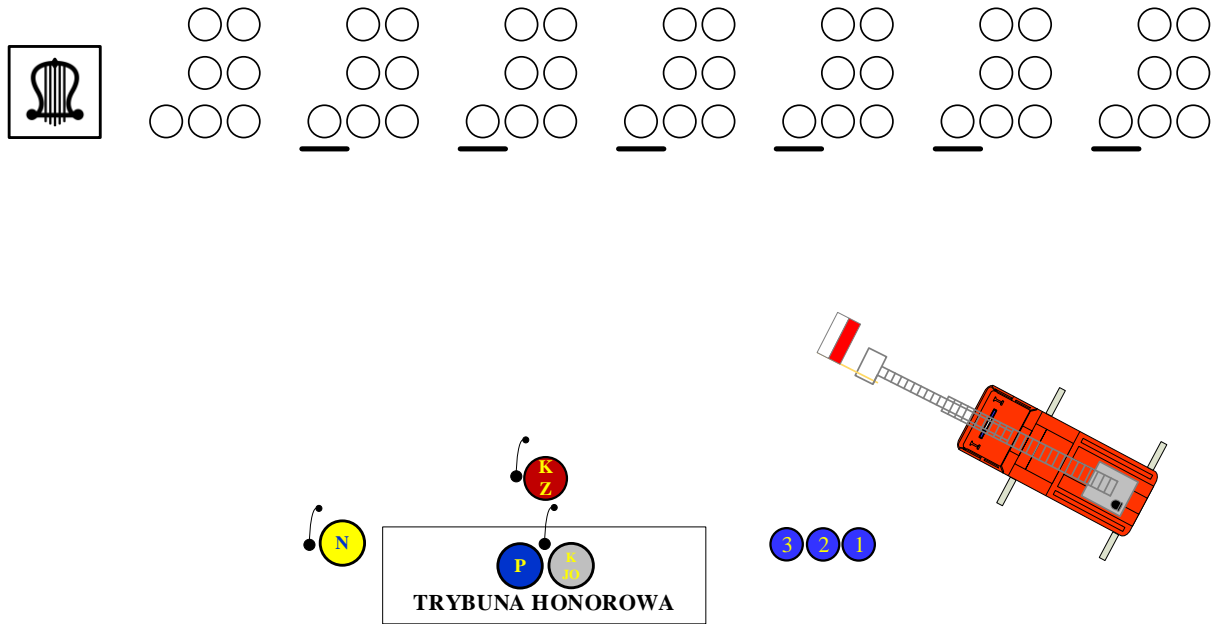

Rys. 3. Przykładowe ustawienie pododdziałów – wprowadzenie na miejsce uroczystości komisji sędziowskiej.

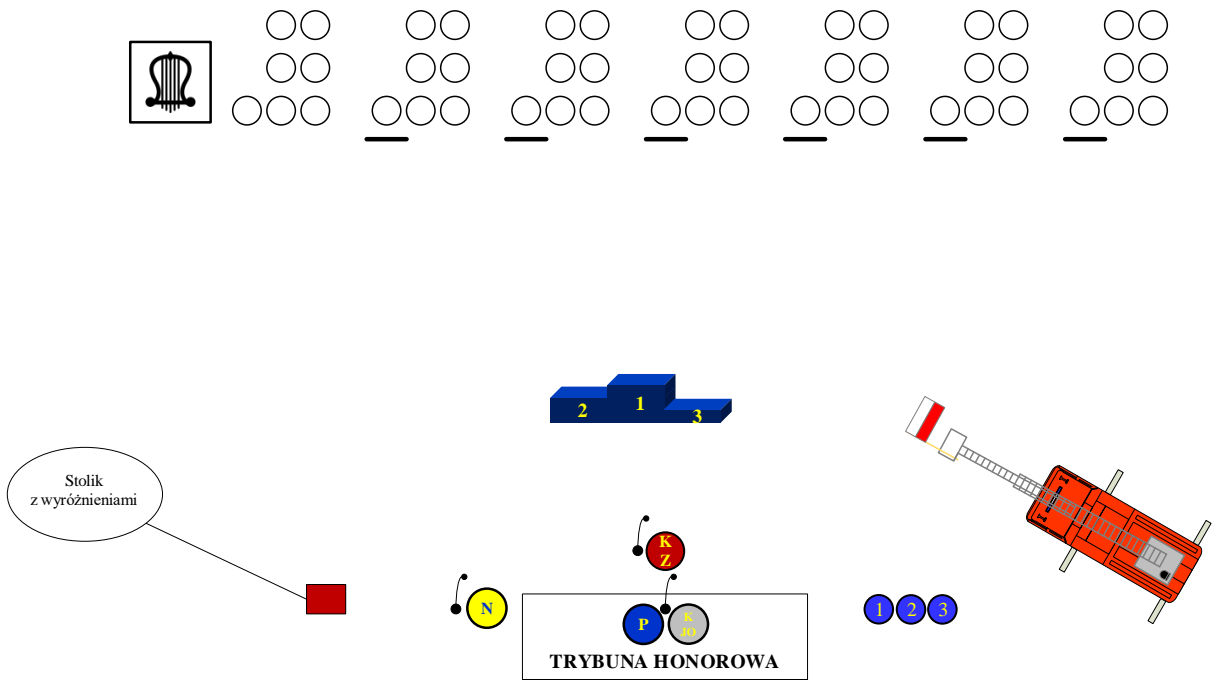

Rys. 4. Przykładowe ustawienie pododdziałów z uwzględnieniem reprezentacji strażaków z innych państw.

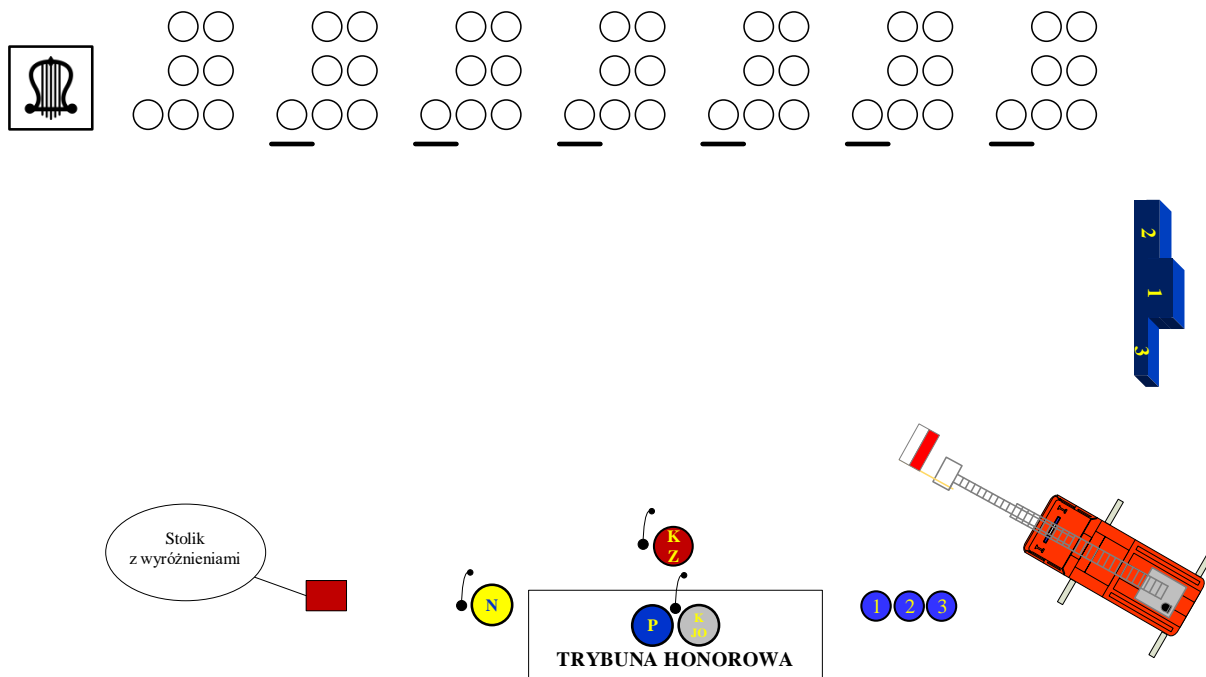

Rys. 5. Przykładowe ustawienie pododdziałów – zajęcie miejsca na trybunie honorowej przez przełożonego po przyjęciu meldunku od kierownika zawodów, dokonaniu przeglądu pododdziałów i przywitaniu się z pododdziałami. Podniesienie flagi państwowej RP.

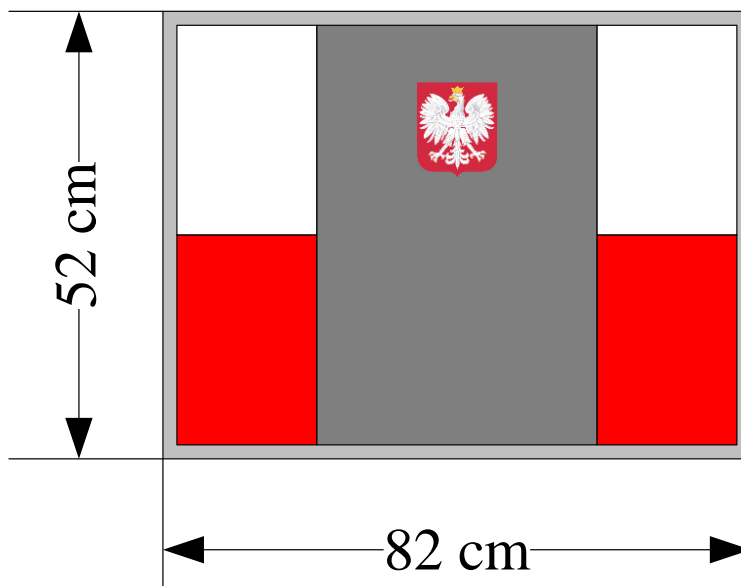
Rys. 6. Przykładowe ustawienie pododdziałów na zakończenie zawodów i mistrzostw sportowych.

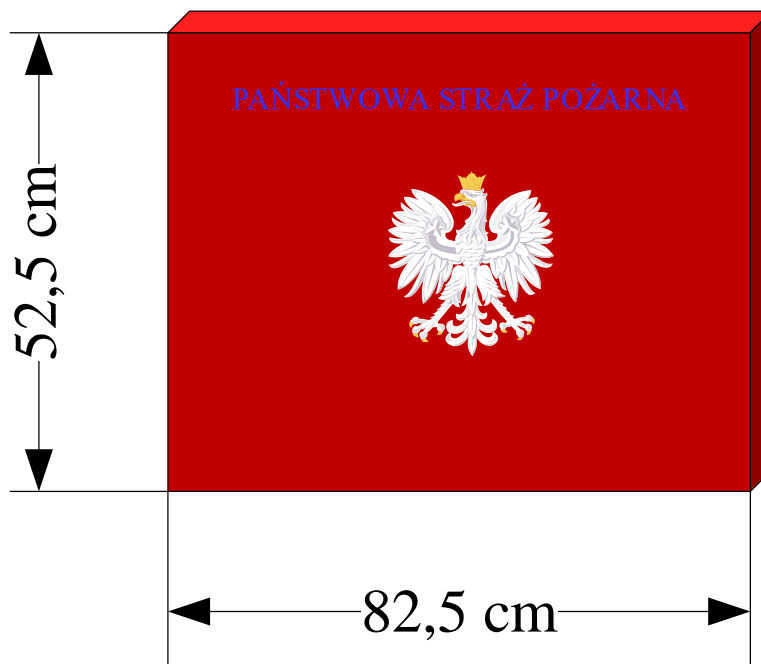
Rys. 7. Przykładowe ustawienie pododdziałów na zakończenie zawodów, mistrzostw sportowych – podczas uroczystej zbiórki.

ZAŁĄCZNIK NR 19

Pudełko na flagę państwową z godłem RP

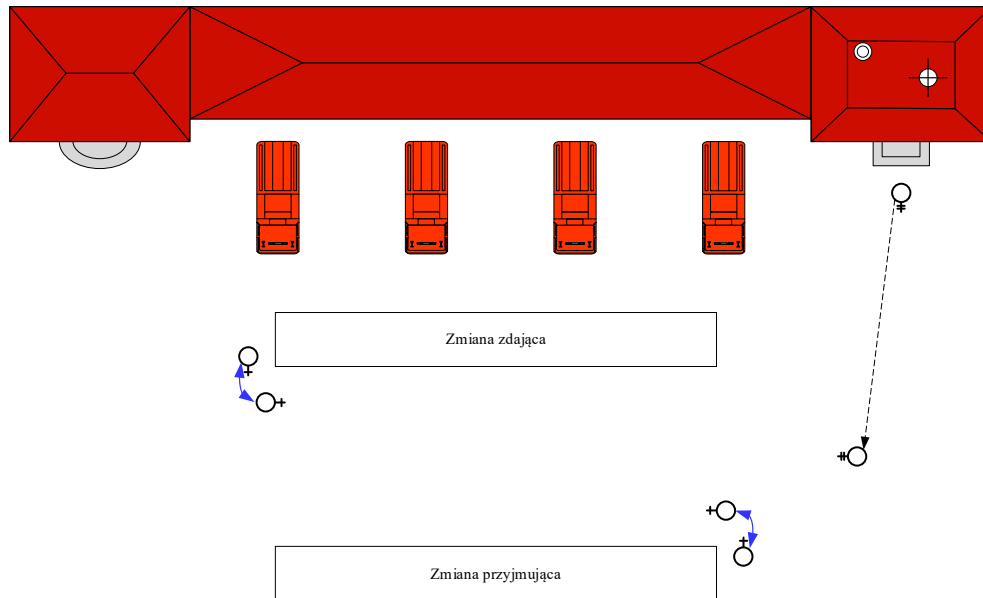
Rys. 1. Przykładowe złożenie flagi państwowej z godłem RP w odpowiednim opakowaniu – do przekazania dla dowódcy Polskiej Misji Ratowniczej.

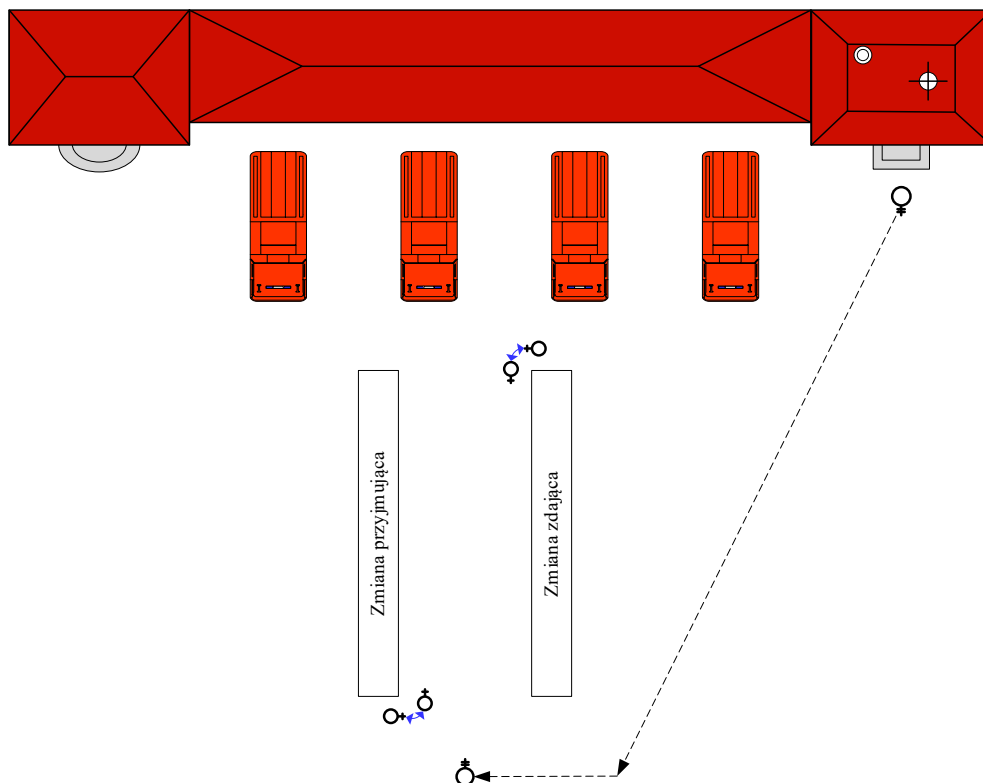
Rys. 2. Przykładowe złożenie flagi państwowej z godłem RP – wieko opakowania.

ZAŁĄCZNIK NR 20

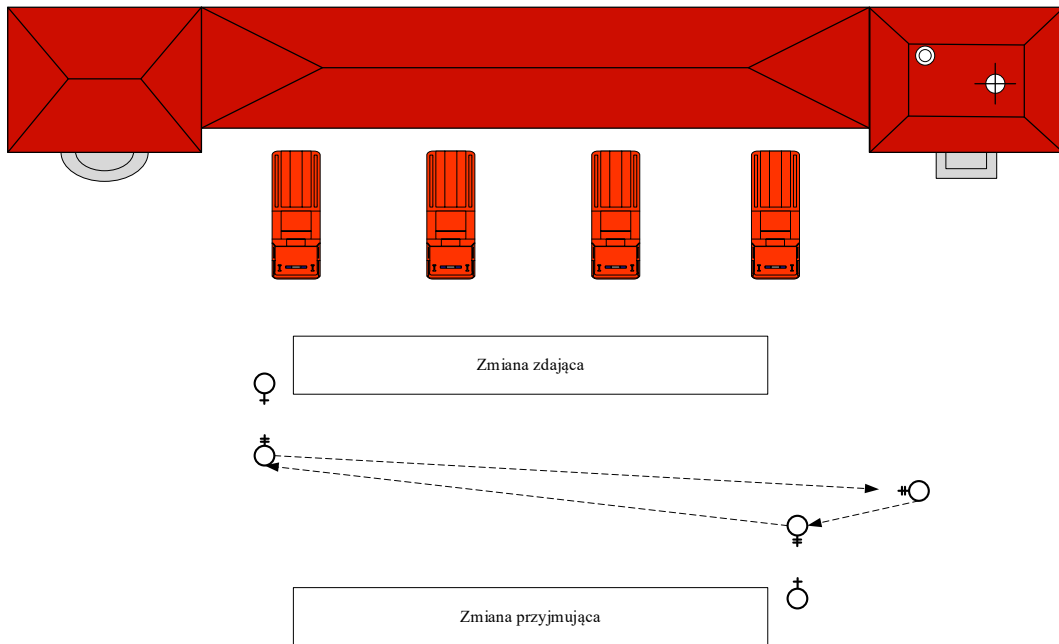
Zmiana służby w jednostce ratowniczo-gaśniczej – plac zewnętrzny lub wewnętrzny jednostki ratowniczo-gaśniczej

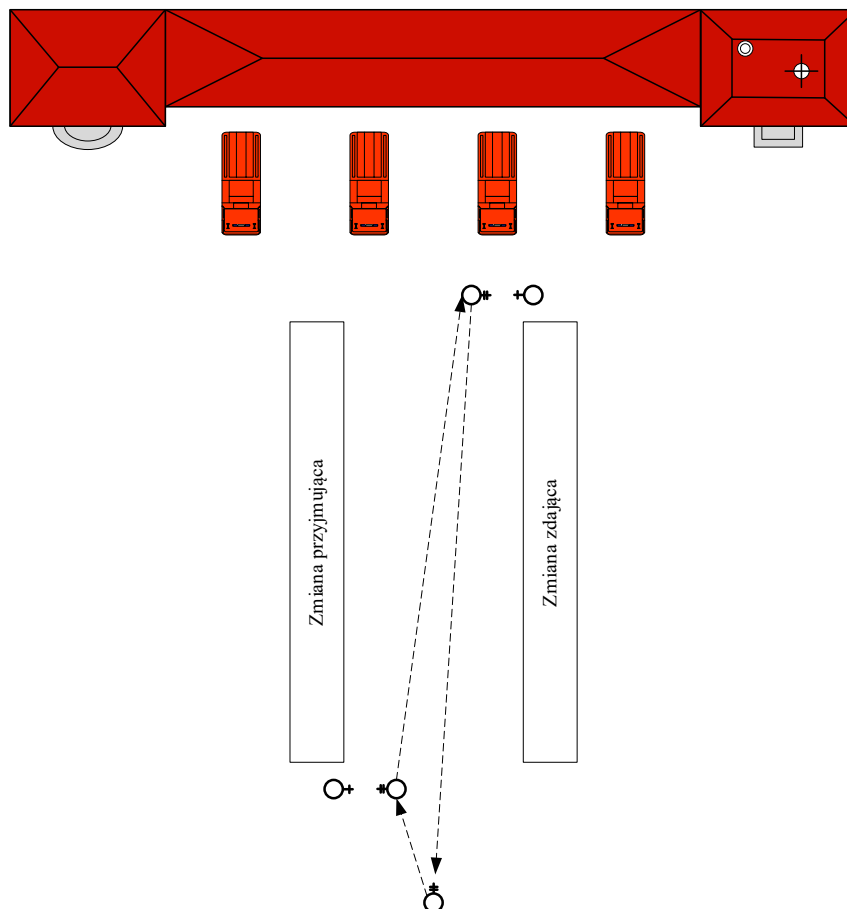
Rys. 1. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – wydanie komend zmianom służbowym przez dowódców zmian.

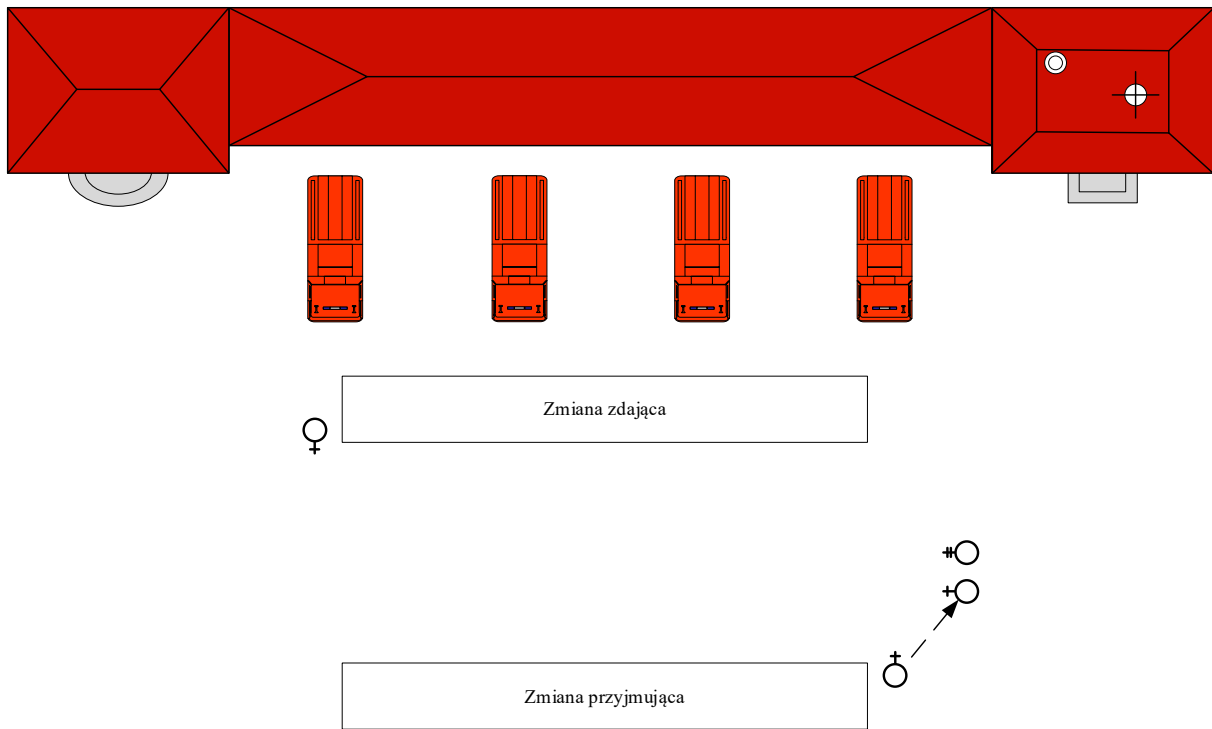
Rys. 2. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – wydanie komend zmianom służbowym przez dowódców zmian.

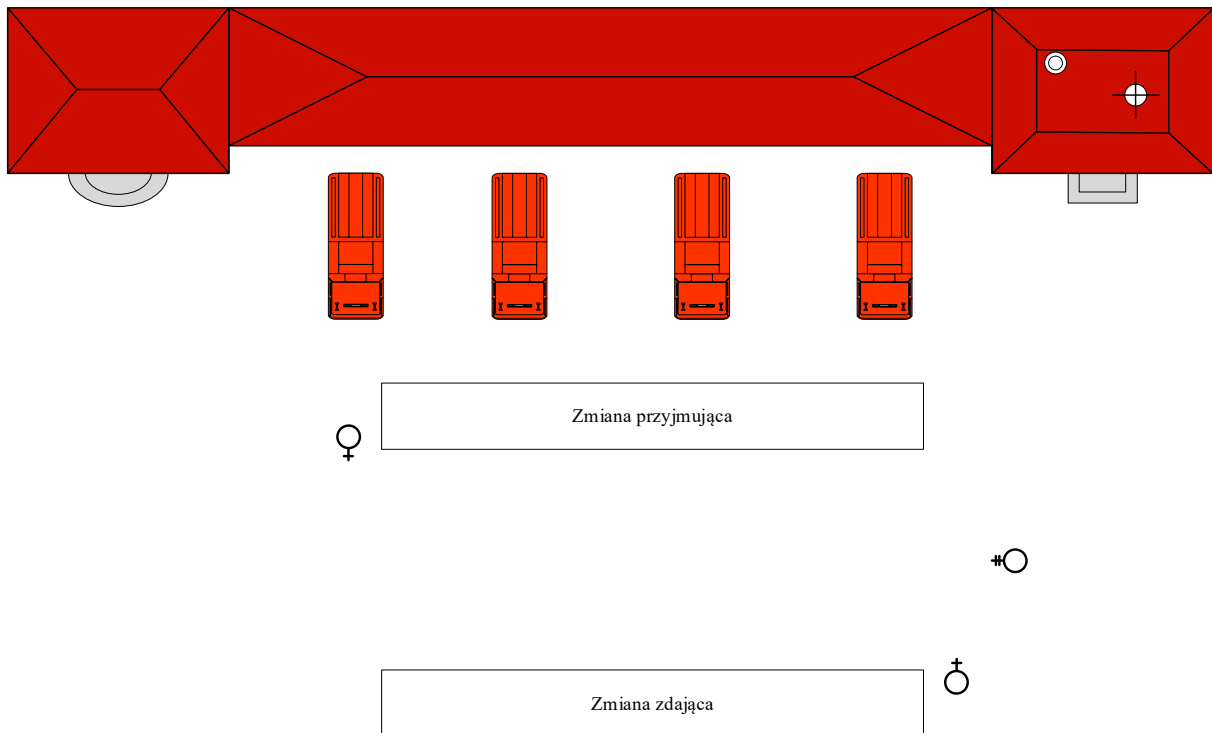
Rys. 3. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – przyjęcie przez prowadzącego zmianę służby meldunków od dowódców zmian o gotowości do zdania i przyjęcia służby.

Rys. 4. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – przyjęcie przez prowadzącego zmianę służby meldunków od dowódców zmian o gotowości do zdania i przyjęcia służby.

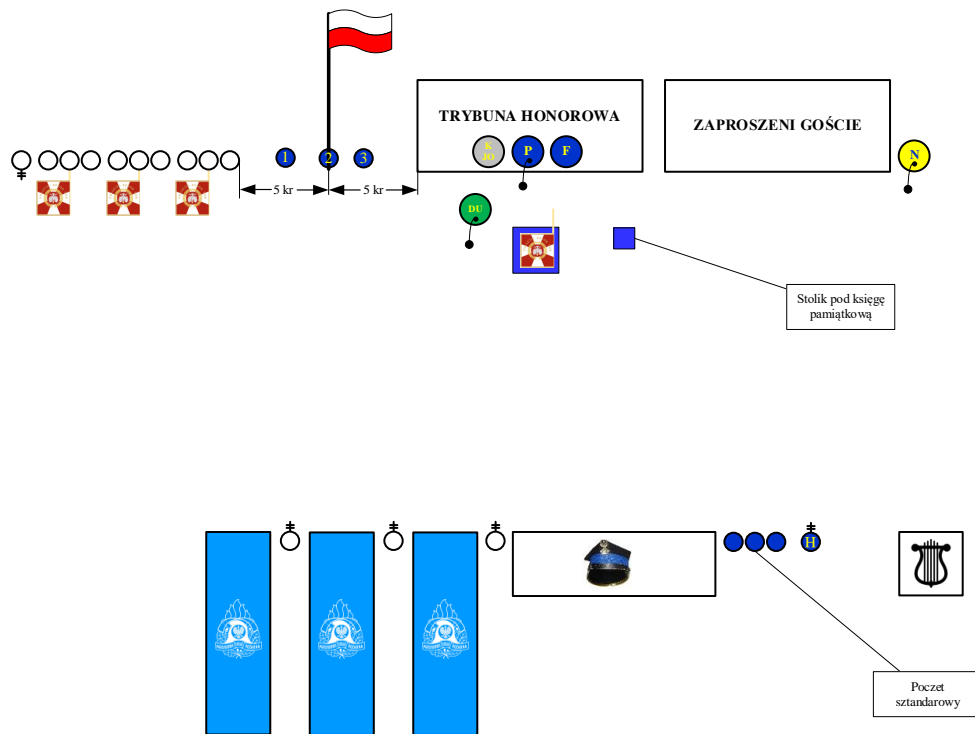
Rys. 5. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – po przywitaniu z pododdziałami, prowadzący zmianę służby wydaje komendę do odczytania rozkazu dziennego przez dowódcę zmiany przyjmującej. Po odczytaniu rozkazu, prowadzący wydaje komendę dla zmian służbowych do zdania i przyjęcia służby.

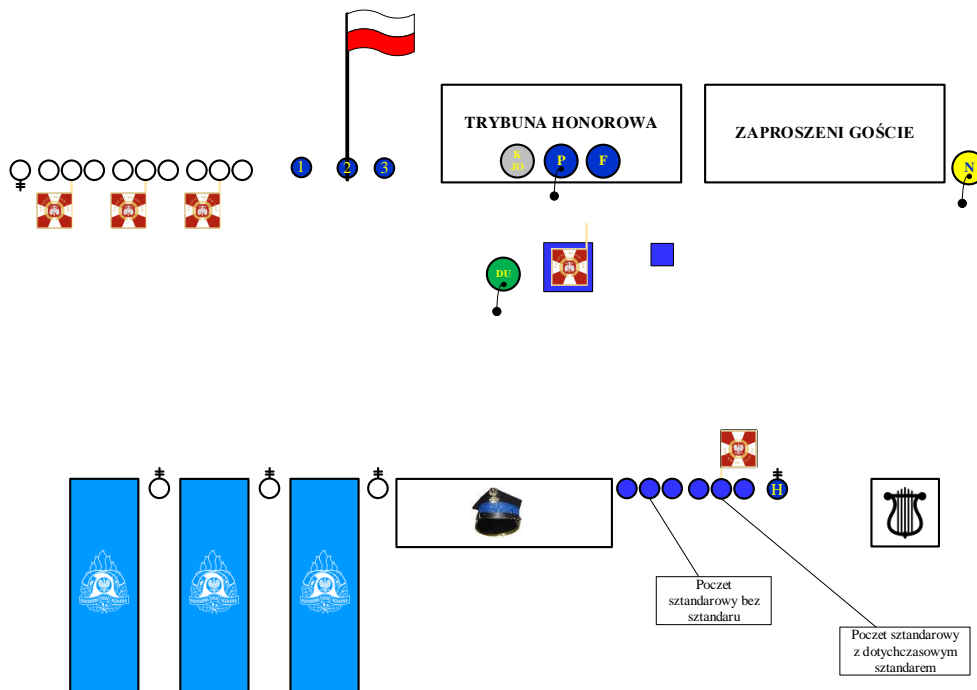
Rys. 6. Przykładowe ustawienie zmian służbowych w jednostce ratowniczo-gaśniczej – ustawienie po przejściu służby przez zmianę przyjmującą. Prowadzący zmianę służby wydaje odpowiednie komendy do zdania i przyjęcia służby.

ZAŁĄCZNIK NR 21

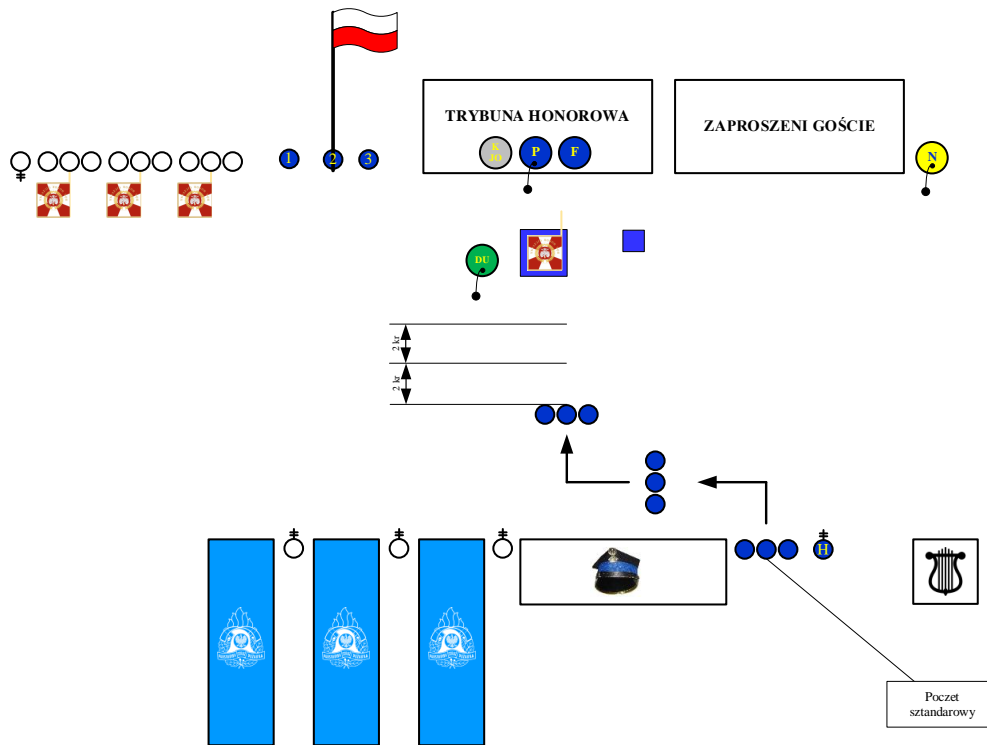
Nadanie sztandaru jednostce organizacyjnej PSP

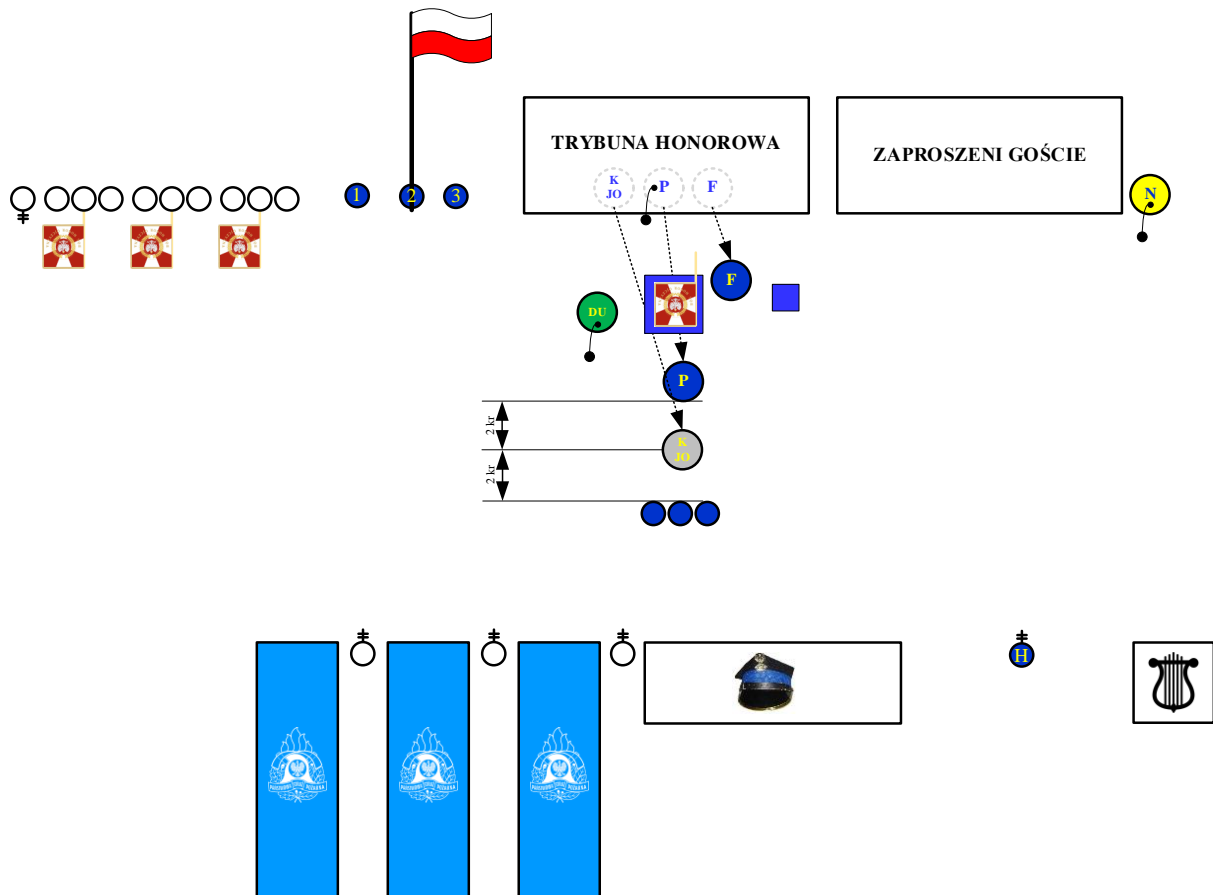
Rys. 1. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu – po podniesieniu flagi państwowej RP na maszt.

Rys. 2. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu – pożegnanie sztandaru i nadanie sztandaru (ustawienie pocztów sztandarowych w szyku).

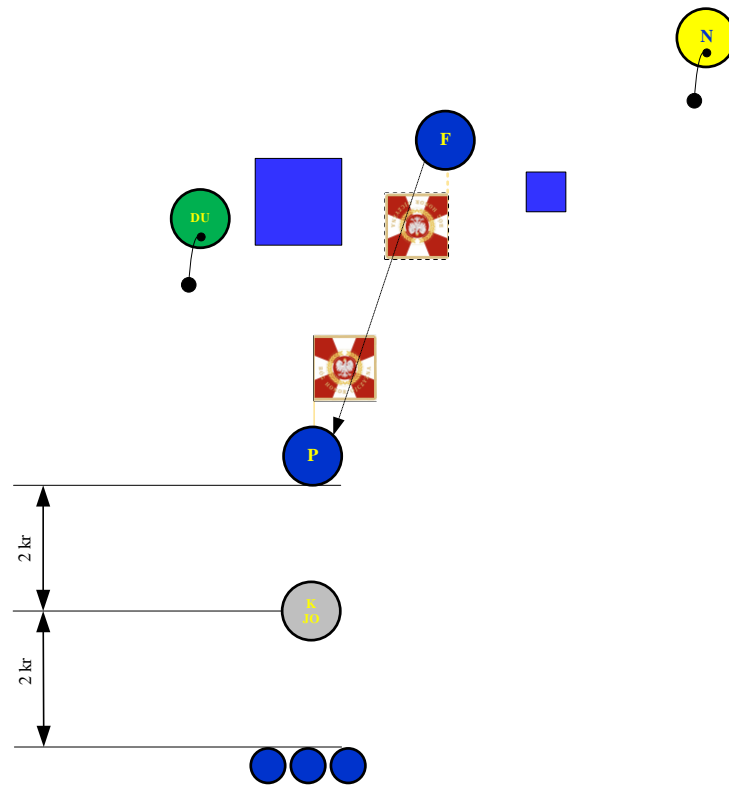

Rys. 3. Przykładowe wystąpienie pocztu sztandarowego przed front szyku.

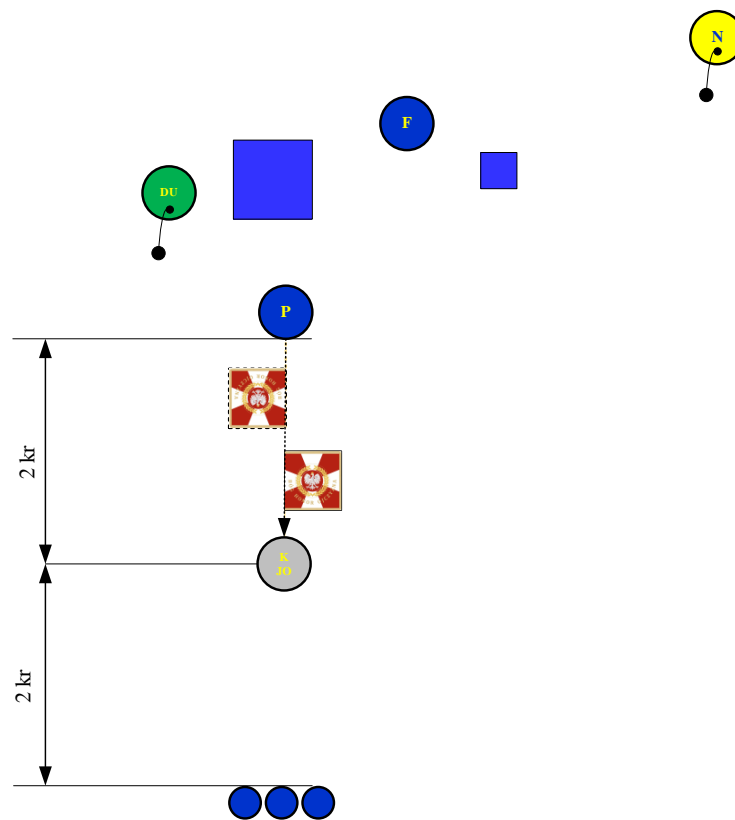

Rys. 4. Przykładowe wystąpienie przedstawiciela fundatora sztandaru, przełożonego i kierownika jednostki organizacyjnej PSP do wręczenia sztandaru.

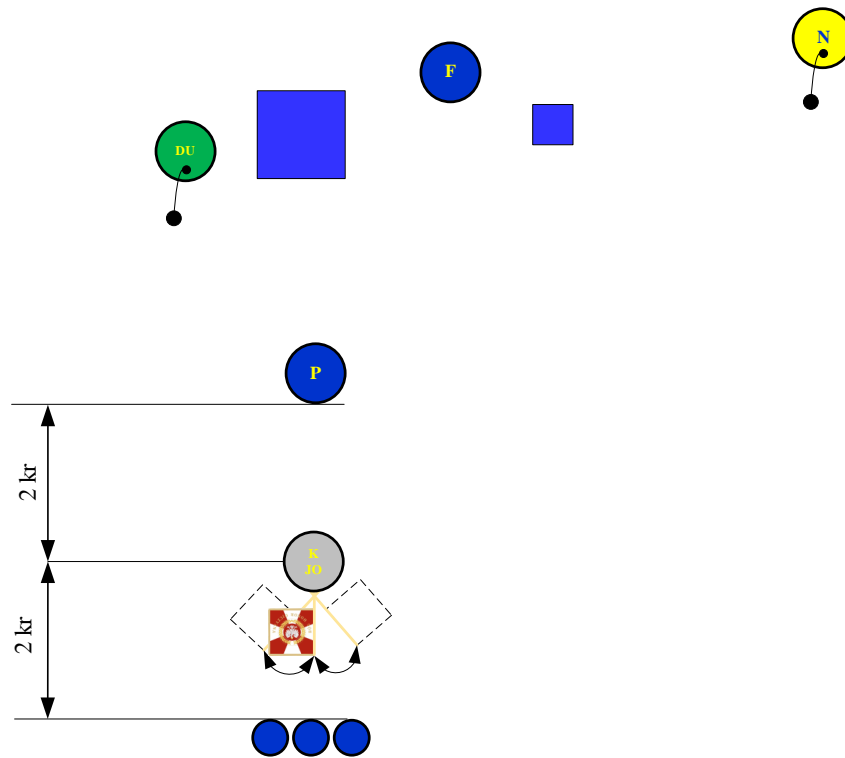

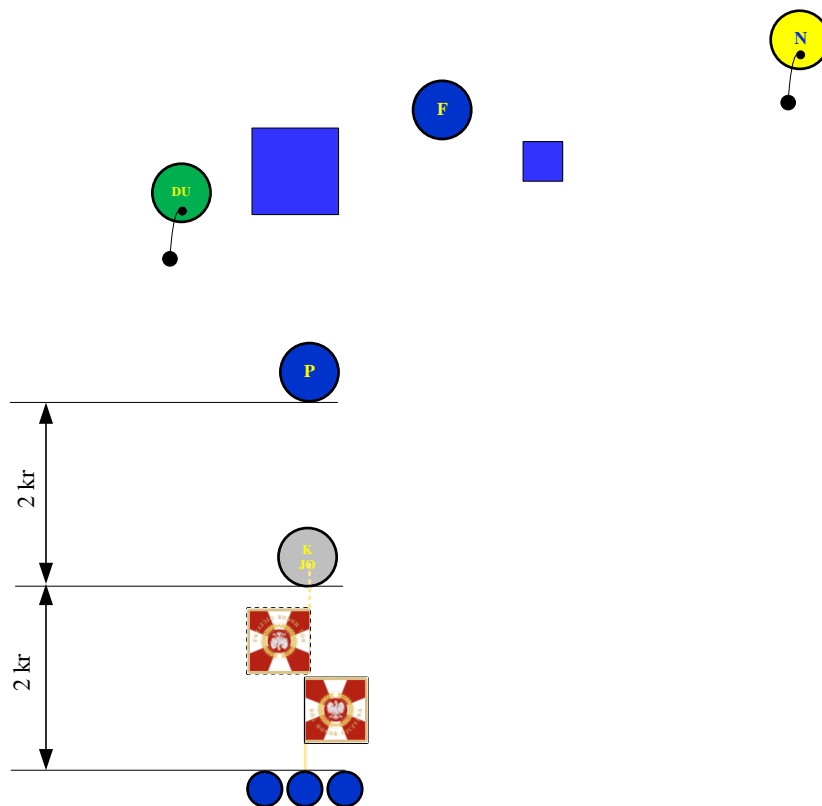
Rys. 5. Przykładowe przekazanie przez przedstawiciela fundatora sztandaru przełożonemu.

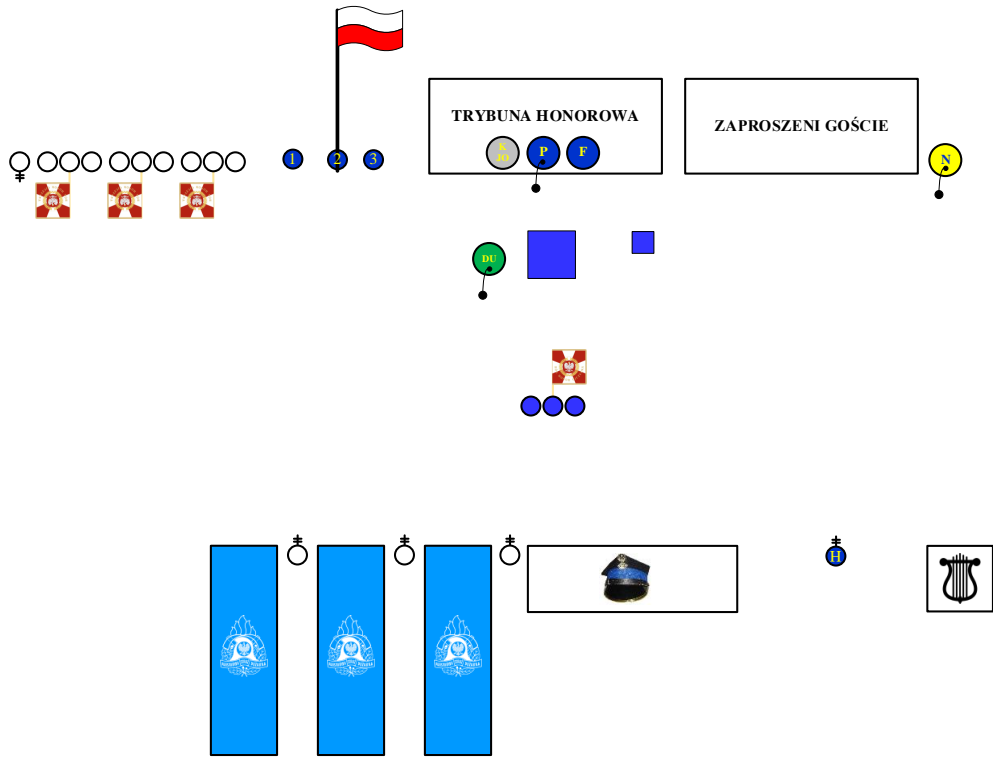
Rys. 6. Przykładowe przekazanie sztandaru przez przełożonego kierownikowi jednostki organizacyjnej PSP.

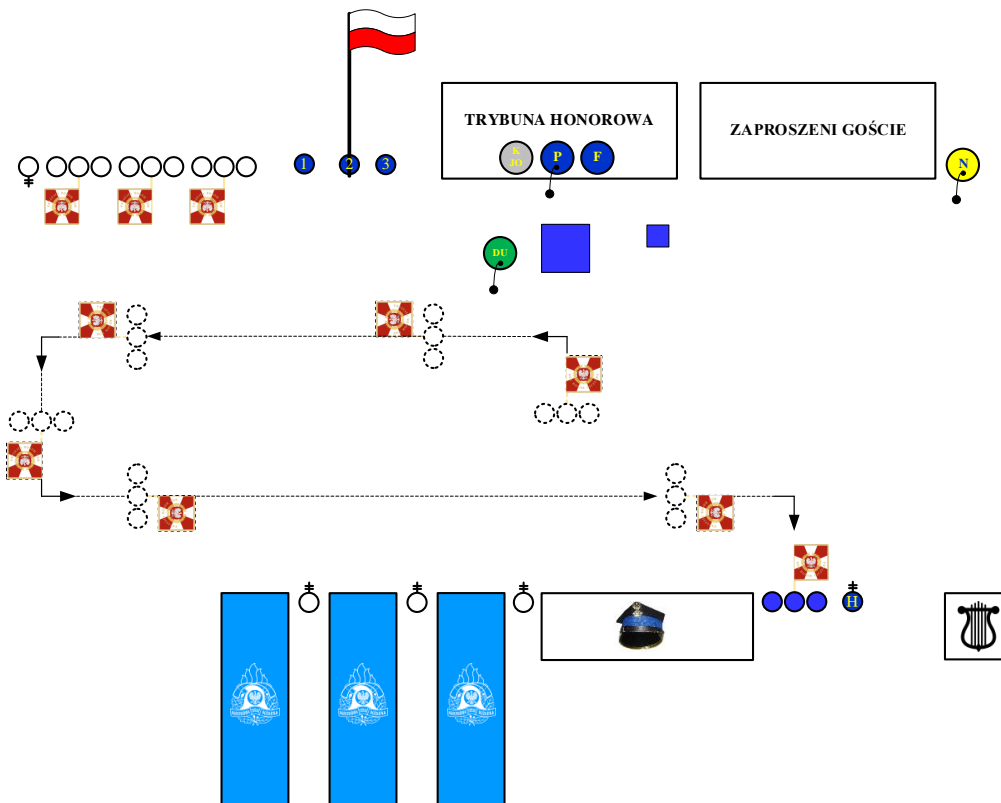
Rys. 7. Przykładowe przekazanie sztandaru przez przełożonego kierownikowi jednostki organizacyjnej PSP – prezentacja sztandaru.

Rys. 8. Przykładowe przekazanie sztandaru przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP sztandarowemu.

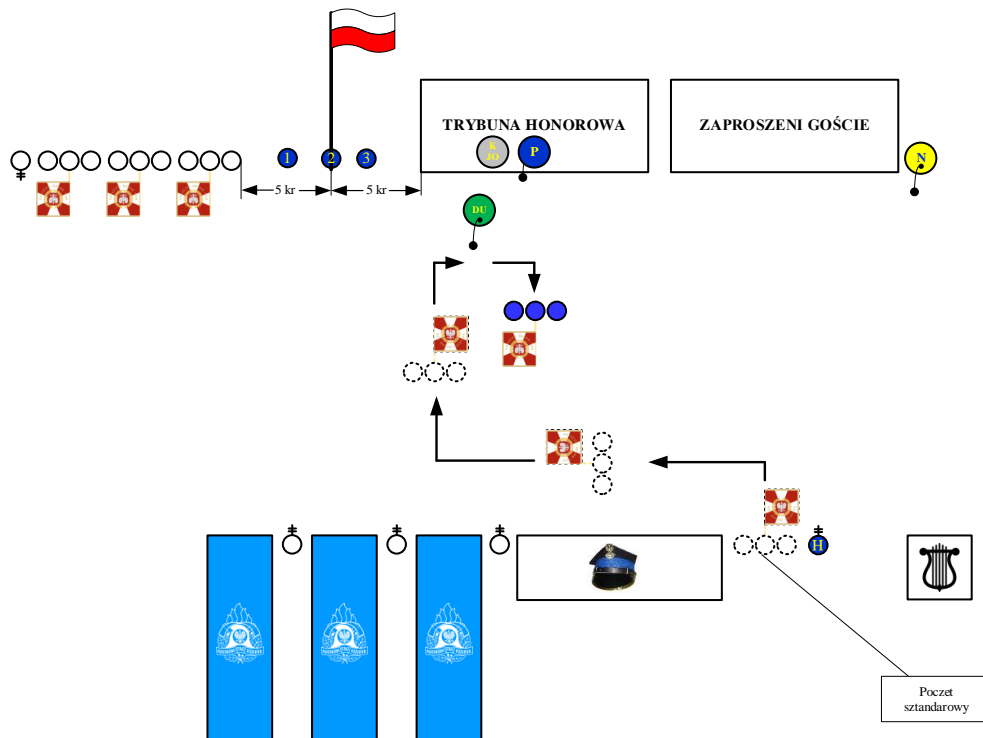
Rys. 9. Zajęcie miejsc na trybunie honorowej przez przełożonego, przedstawiciela fundatora i kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

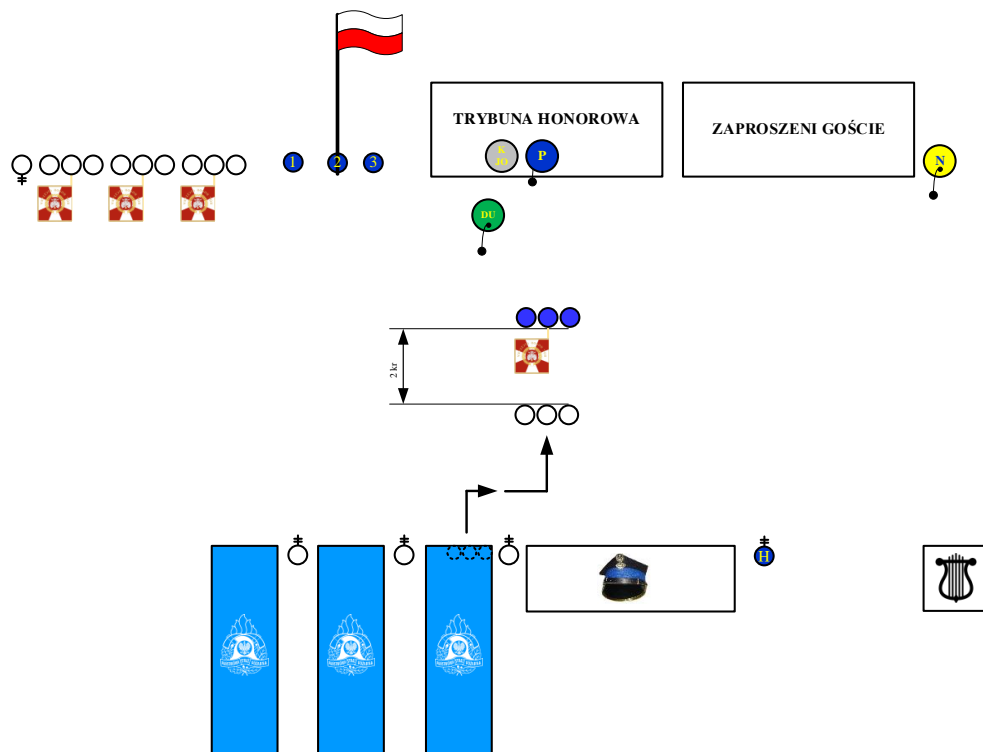
Rys. 10. Prezentacja sztandaru.

ZAŁĄCZNIK NR 22

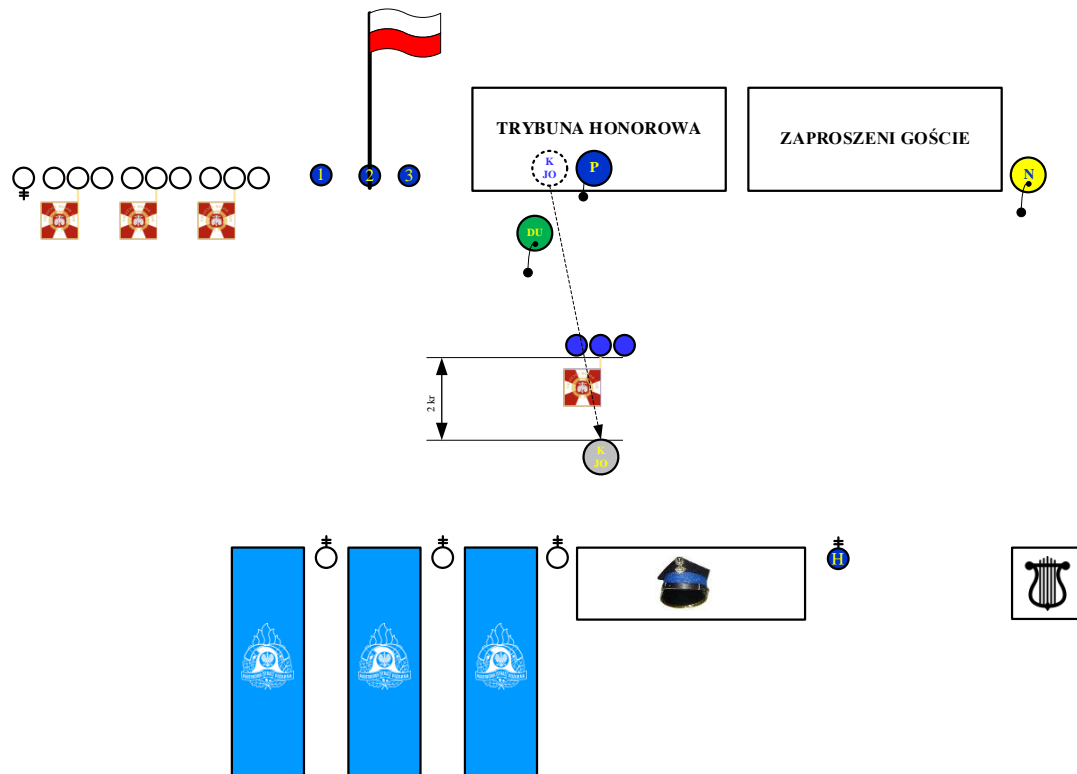
Pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej PSP

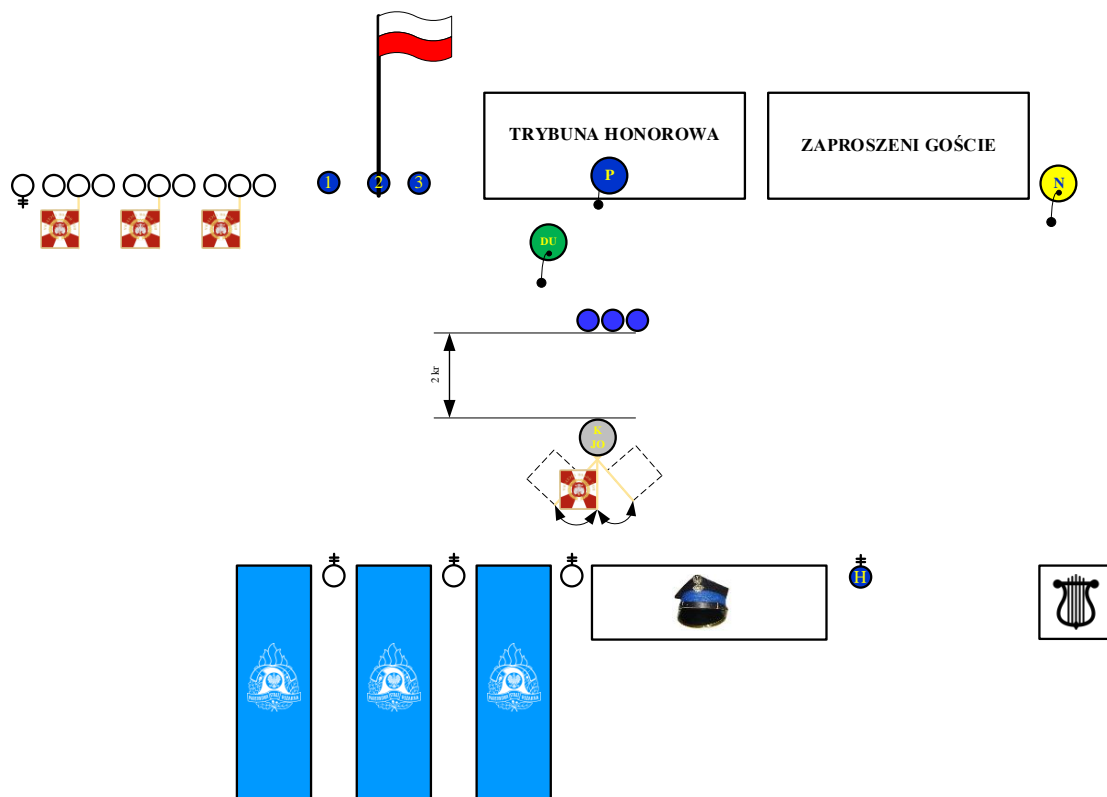
Rys. 1. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu – wystąpienie pocztu sztandarowego przed front szyku.

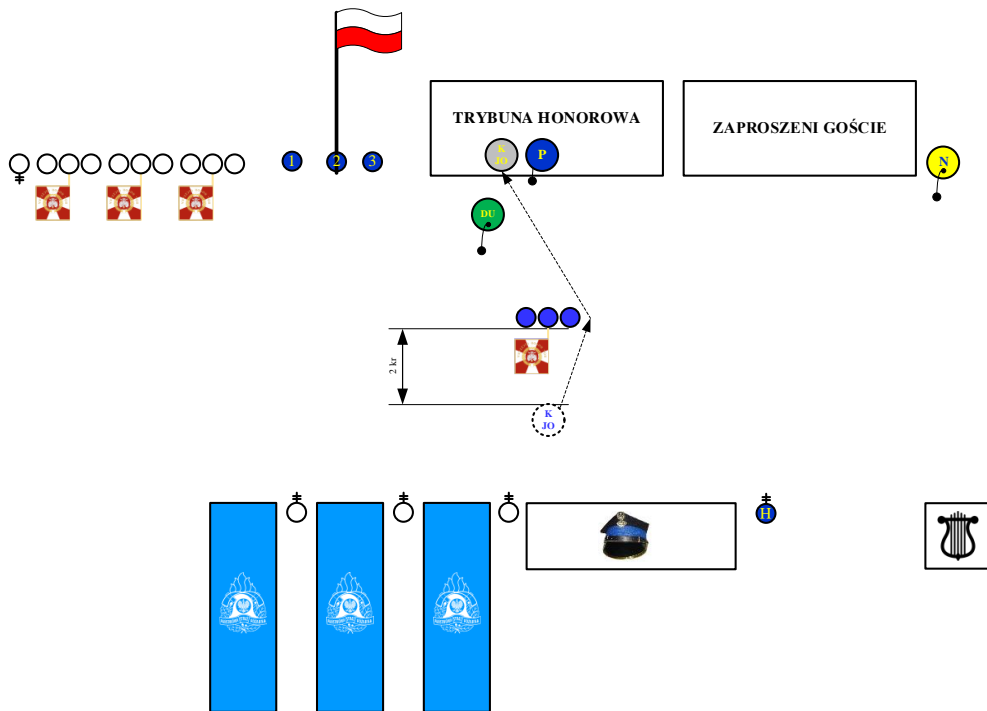
Rys. 2. Przykładowe wystąpienie delegacji strażaków do pożegnania ze sztandarem.

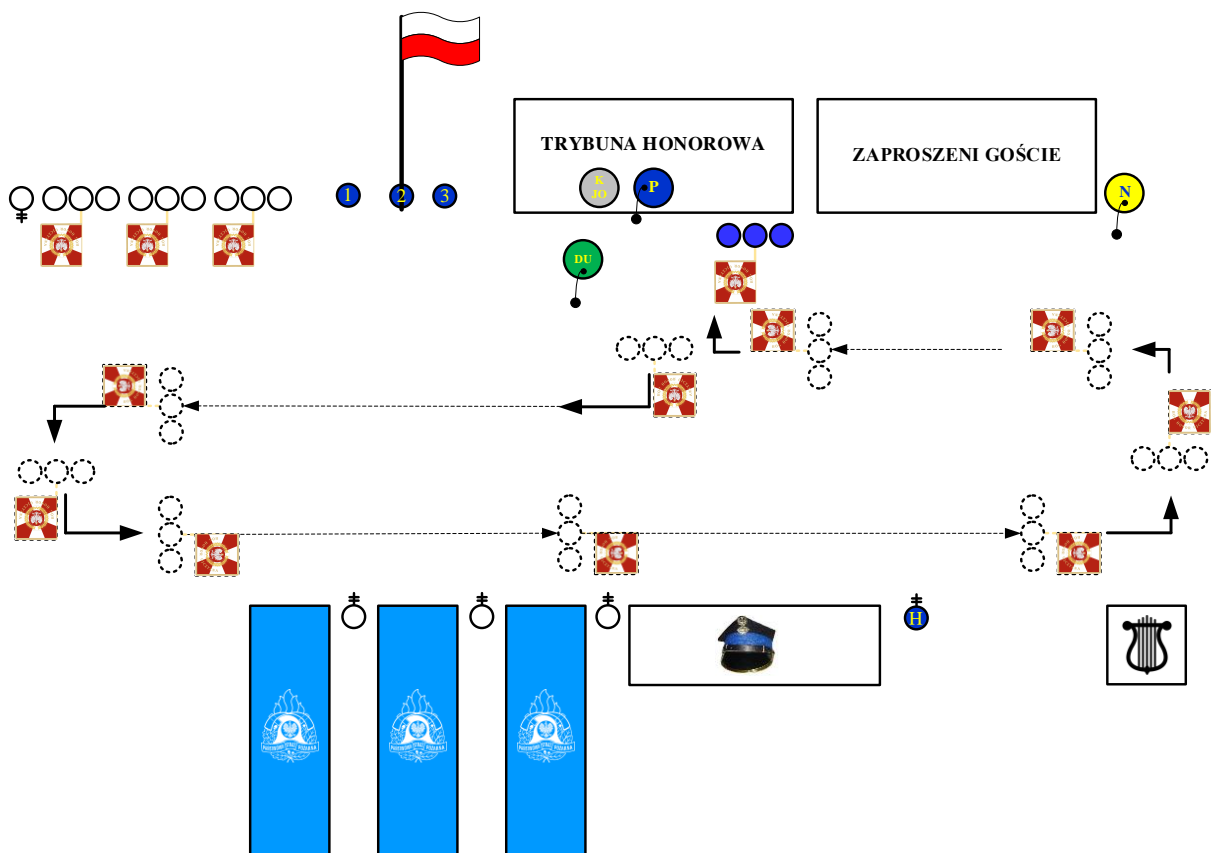
Rys. 3. Przykładowe wystąpienie kierownika jednostki organizacyjnej PSP do pożegnania ze sztandarem.

Rys. 4. Prezentacja sztandaru przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

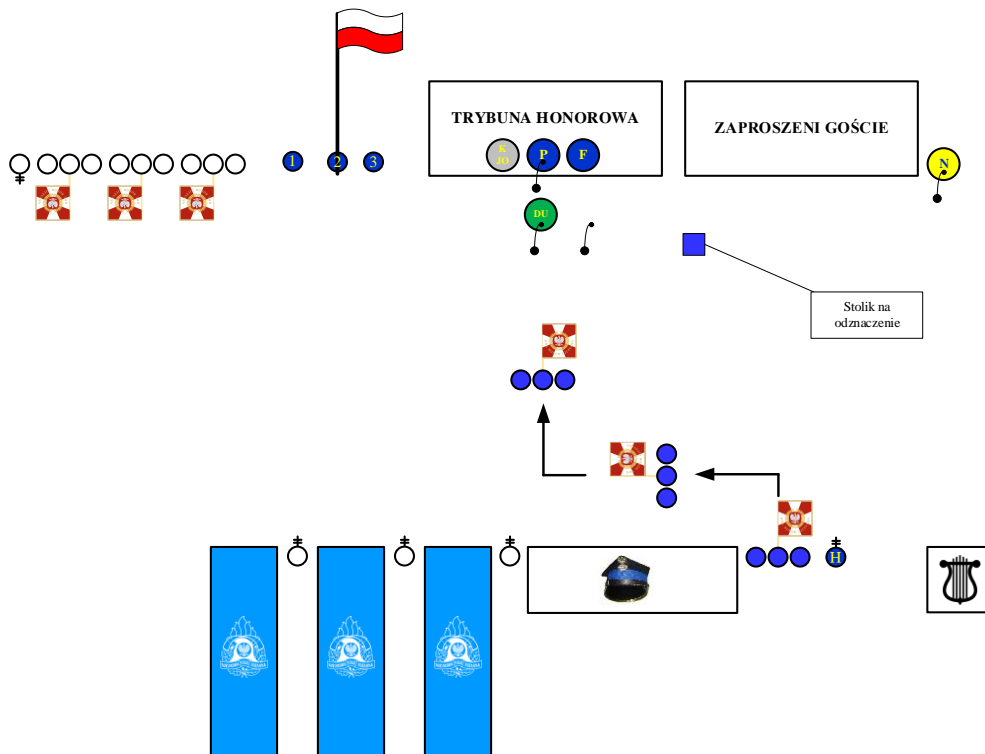
Rys. 5. Zajęcie miejsca na trybunie honorowej przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP po przekazaniu sztandaru sztandarowemu.

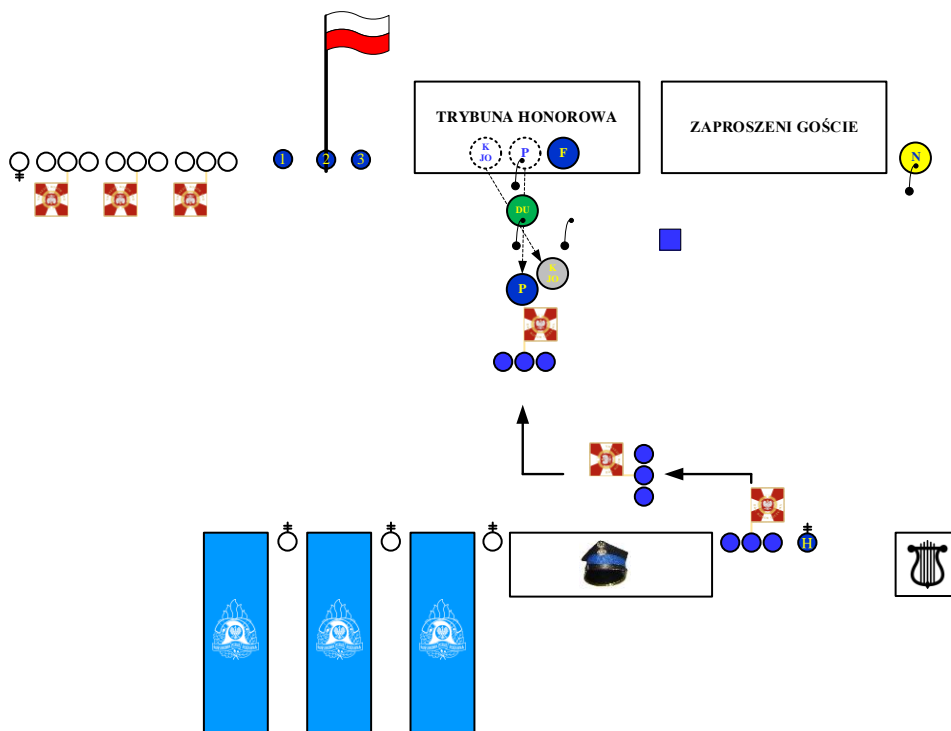
Rys. 6. Przykładowe pożegnanie sztandaru z jednostką organizacyjną PSP i zajęcie miejsca przed trybuną honorową.

ZAŁĄCZNIK NR 23

Nadanie odznaczenia jednostce organizacyjnej PSP

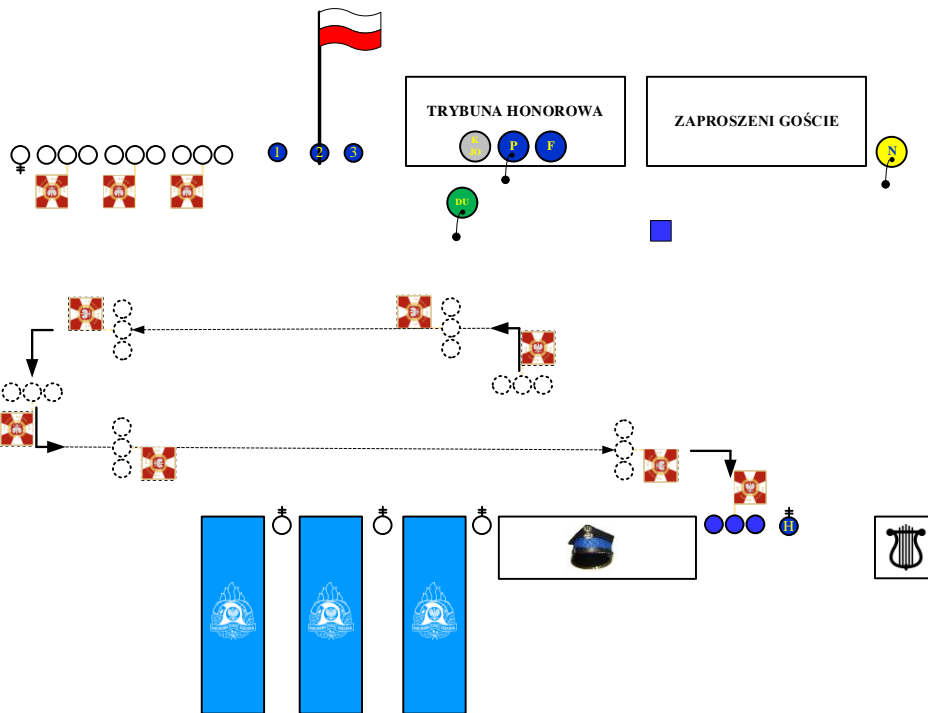
Rys. 1. Wystąpienie poczty sztandarowego przed front szyku do dekoracji sztandaru odznaczeniem.

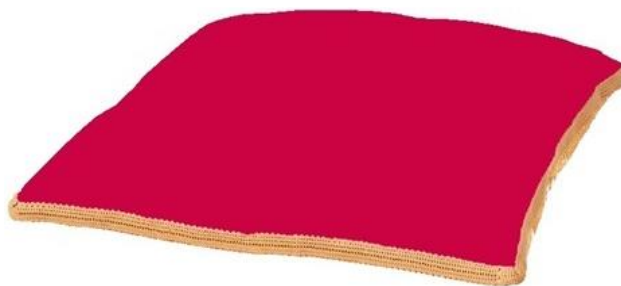
Rys. 2. Dekoracja sztandaru odznaczeniem przez osobę uprawnioną w asyście kierownika jednostki organizacyjnej PSP.

Rys. 3. Przykładowy wygląd sztandaru po dekoracji odznaczeniem.

Rys. 4. Przykładowa prezentacja sztandaru po dekoracji odznaczeniem.

Rys. 5. Przykładowa poduszka na odznaczenie o wymiarach 35x35 cm.

ZAŁĄCZNIK NR 24

Uroczystości pogrzebowe z udziałem asysty honorowej PSP

Rys. 1. Przykładowe ustawienie odznaczeń, fotografii przy trumnie przykrytej flagą państwową RP w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym.

Rys. 2. Przykładowe ustawienie odznaczeń, fotografii przy trumnie przykrytej flagą państwową z godłem RP w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym.

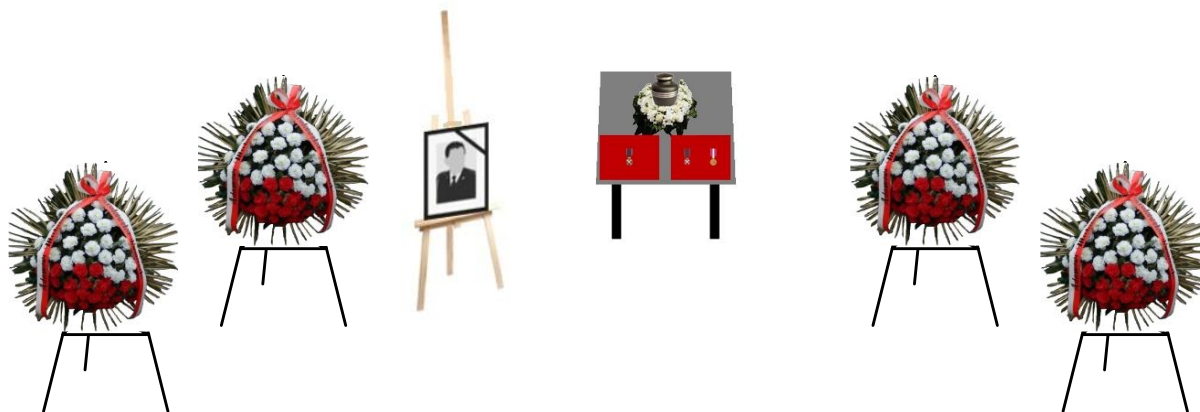

Rys. 3. Przykładowe ustawienie odznaczeń, nakrycia głowy oraz fotografii przy trumnie w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym. Sposób ułożenia rogatywki na trumnie.

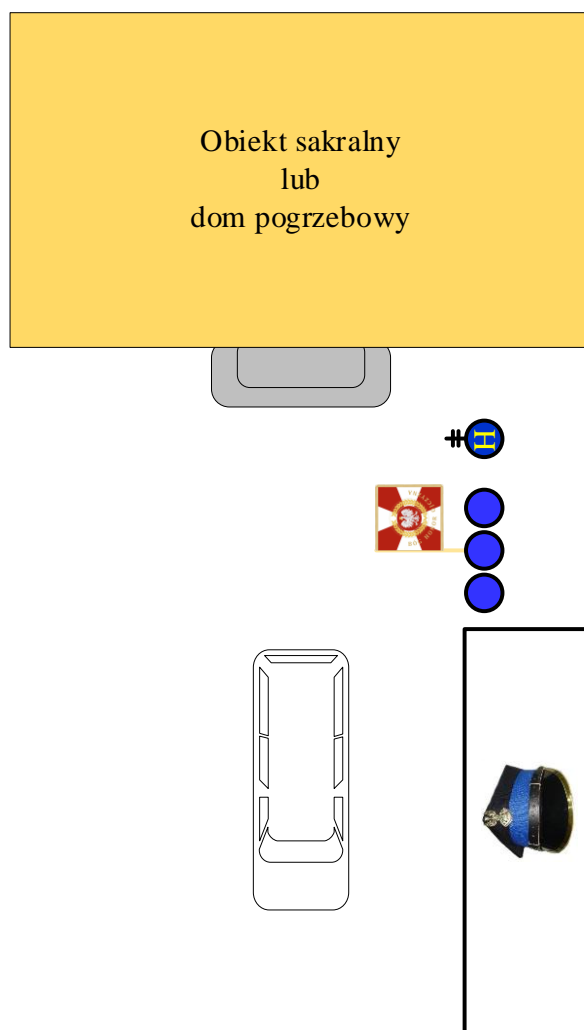

Rys. 4. Przykładowe ustawienie odznaczeń oraz fotografii przy urnie w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym (ułożenie szarfy biało-czerwonej na urnie symbolizującej flagę państwową RP).

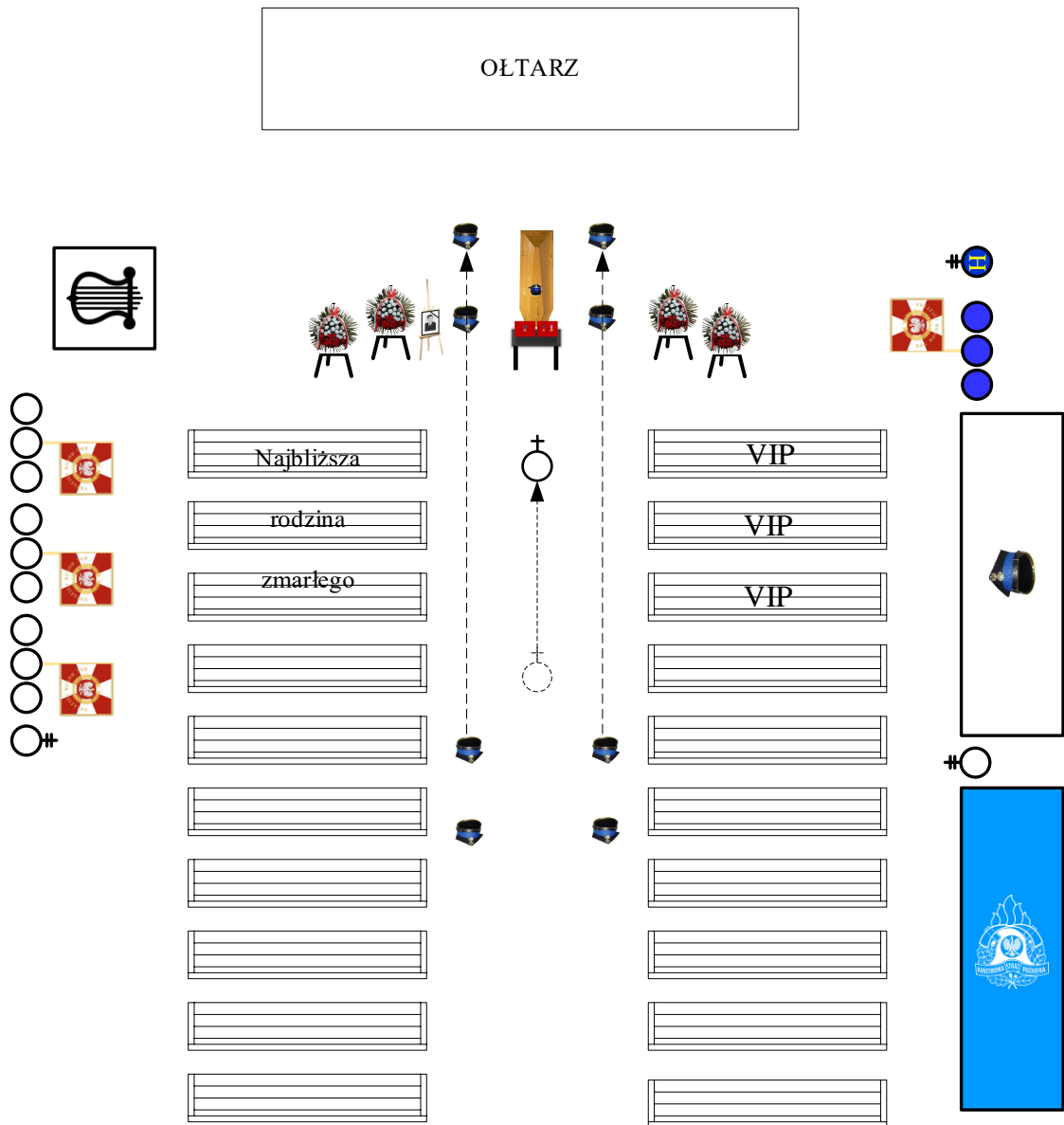
OLTARZ

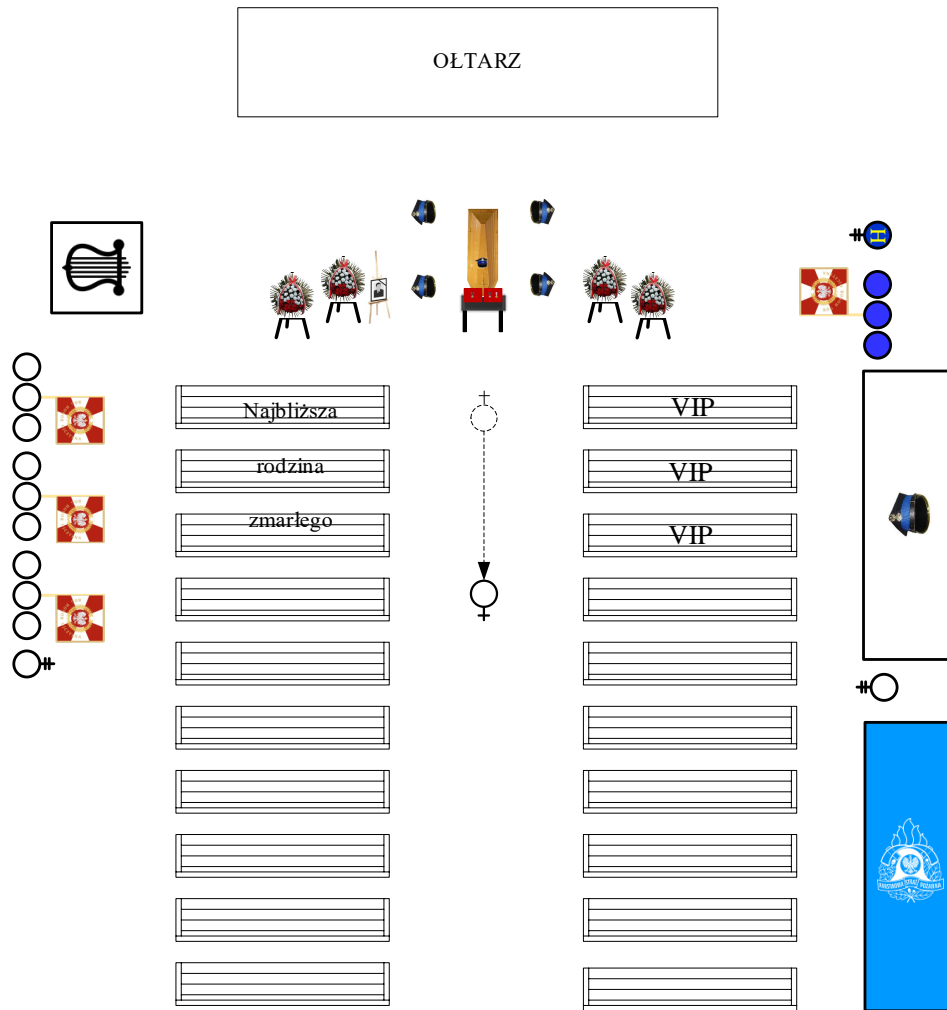
Rys. 5. Przykładowe ustawienie odznaczeń oraz fotografii przy urnie w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym.

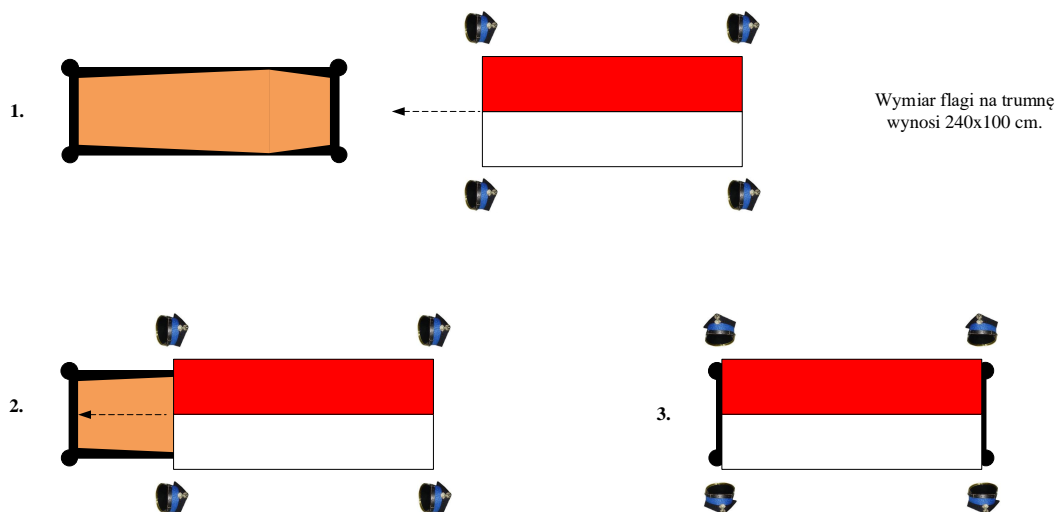
Rys. 6. Przykładowe ustawienie asysty honorowej PSP przed wniesieniem trumny (urny) do obiektu sakralnego lub domu pogrzebowego.

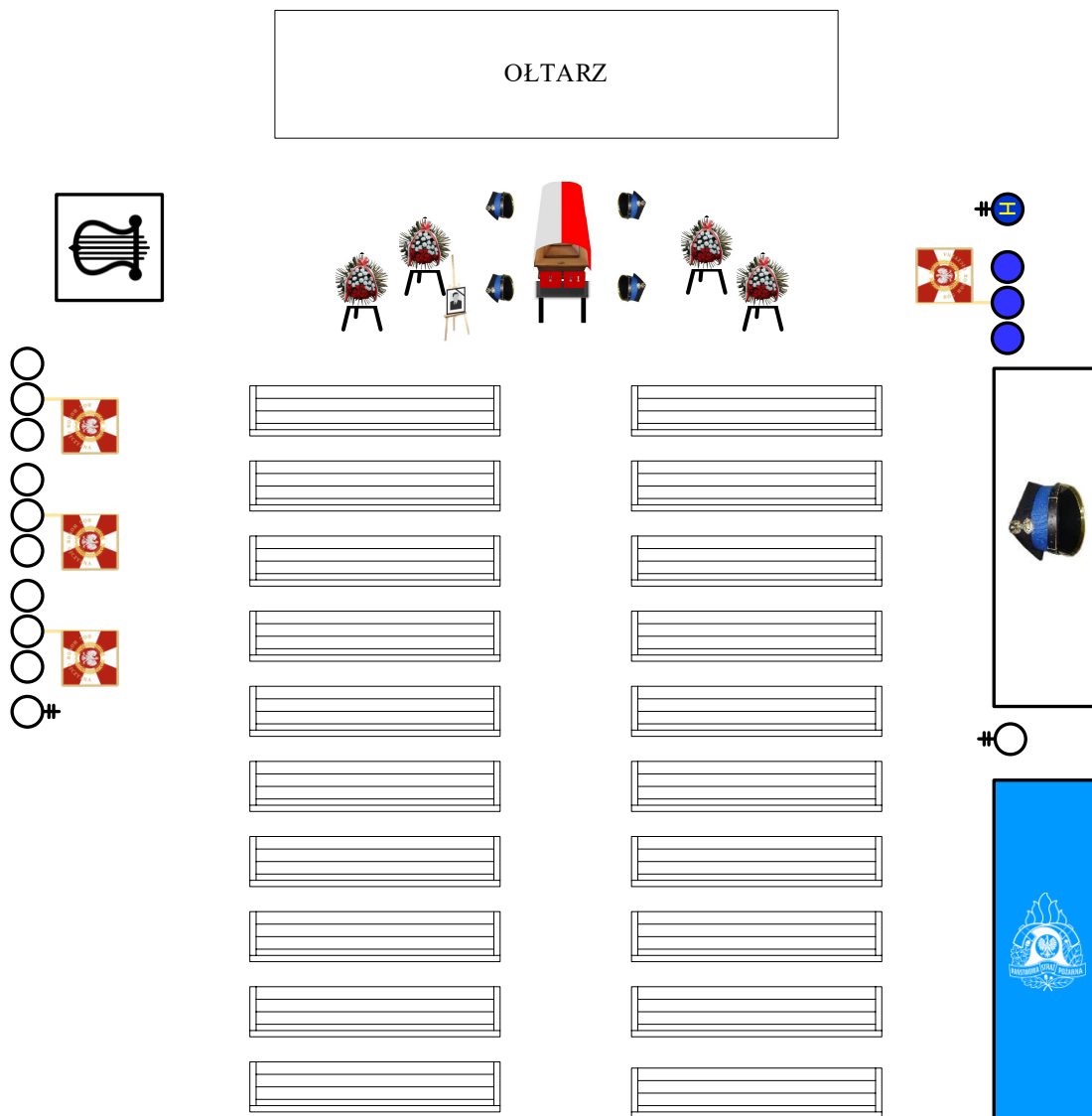
Rys. 7. Przykładowe ustawienie pododdziałów i pocztów sztandarowych towarzyszących w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym – wprowadzenie posterunku honorowego.

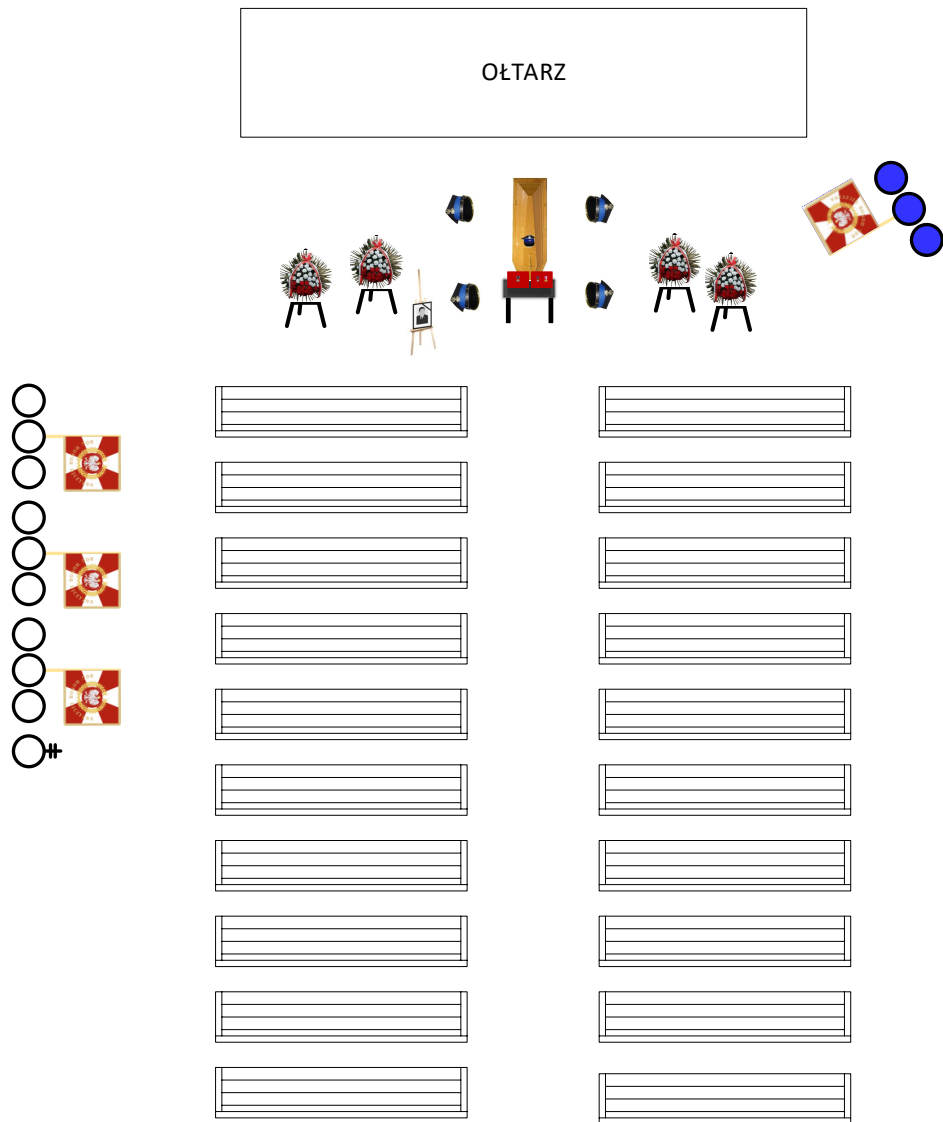
Rys. 8. Wykonanie zwrotu posterunku honorowego w kierunku trumny; wyjście dowódcy posterunku honorowego.

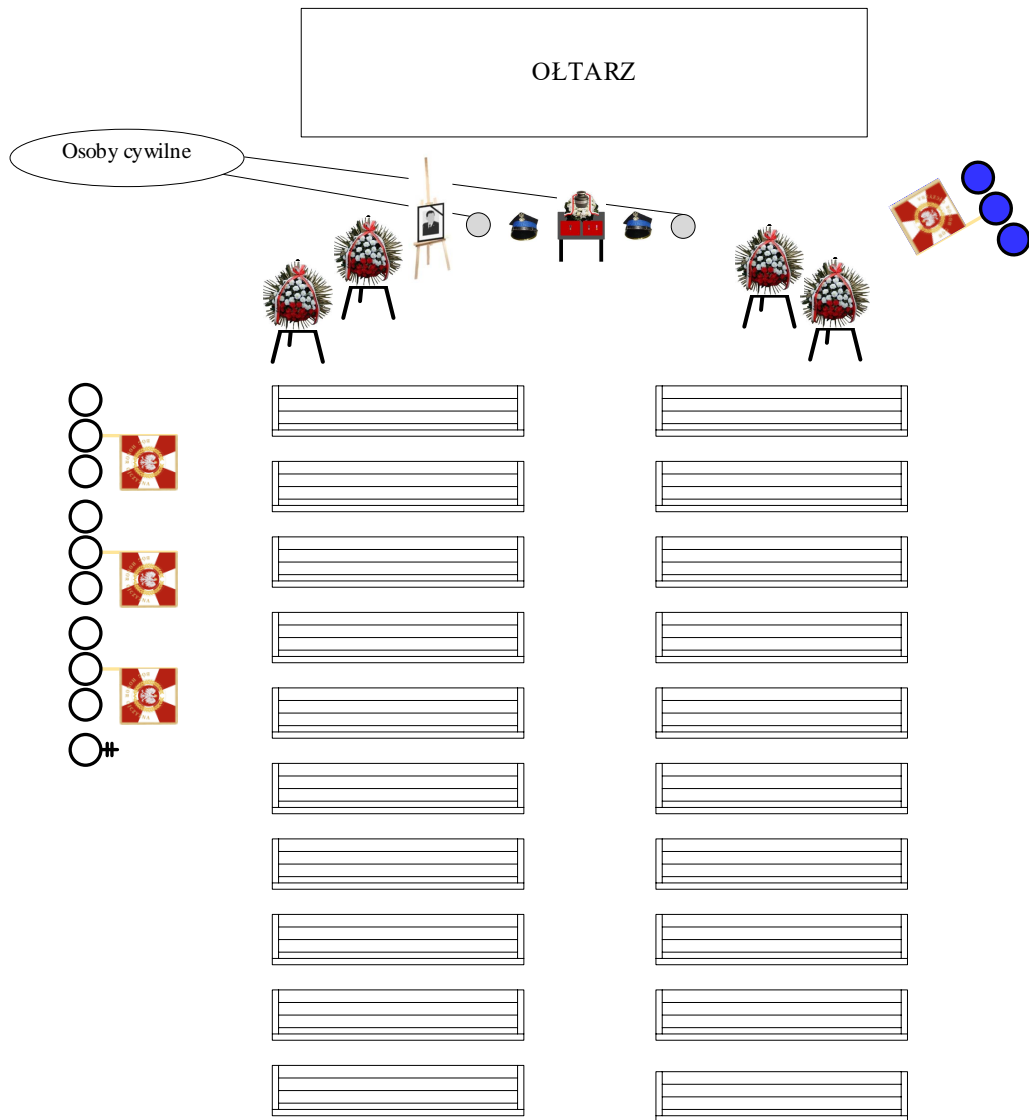
Rys. 9. Przykładowe położenie flagi państwowej RP na trumnie przez asystę honorową PSP.

Rys. 10. Przykładowe ustawienie pododdziałów i pocztów sztandarowych towarzyszących w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym – trumna przykryta flagą państwową RP.

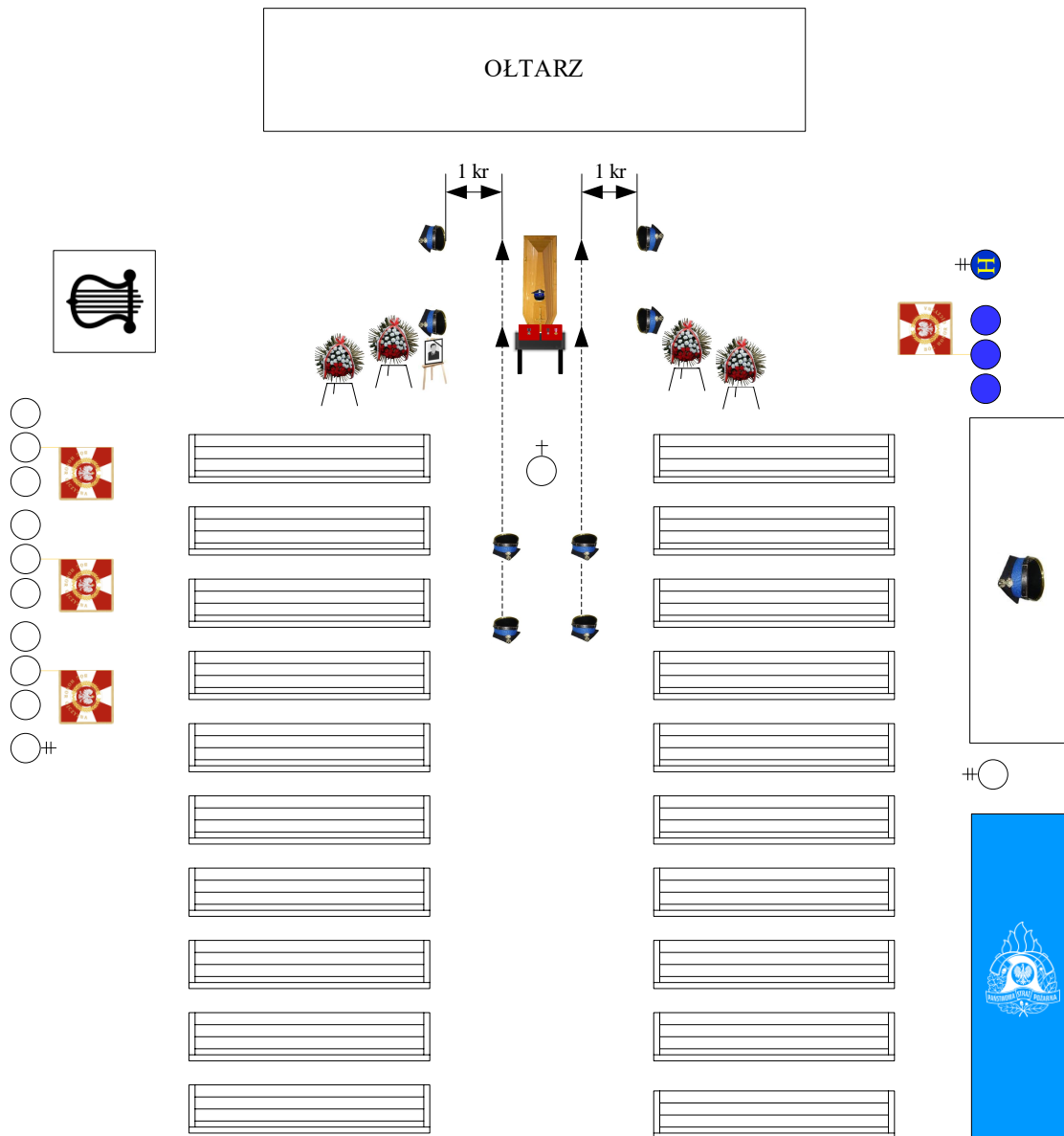

Rys. 11. Przykładowe ustawienie pocztu sztandarowego ze sztandarem jednostki organizacyjnej PSP zmarłego strażaka lub pracownika oraz pocztów sztandarowych towarzyszących w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym.

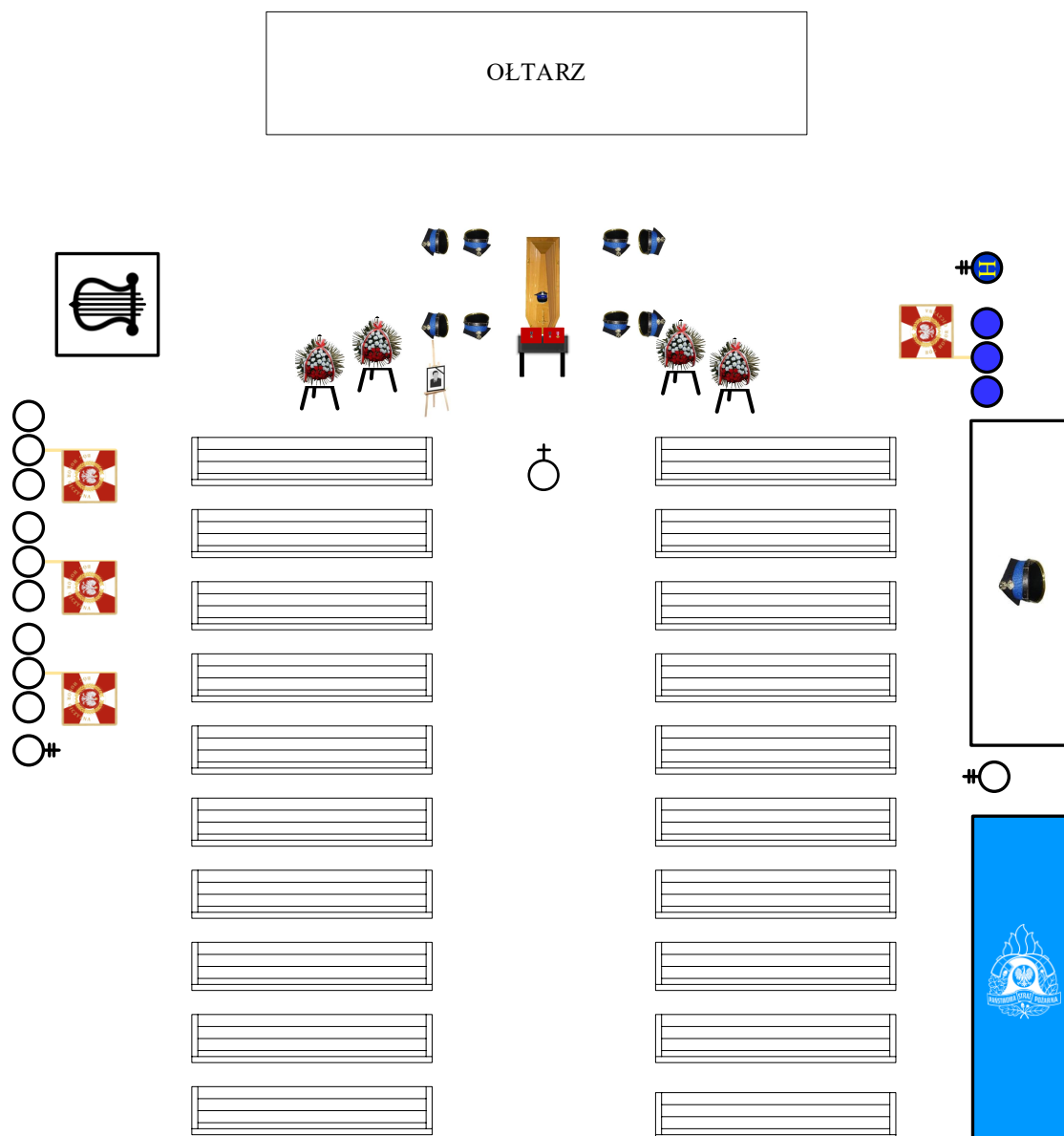

Rys. 12. Przykładowe ustawienie posterunku honorowego przy urnie w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym – ustawienie osób cywilnych obok posterunku honorowego.

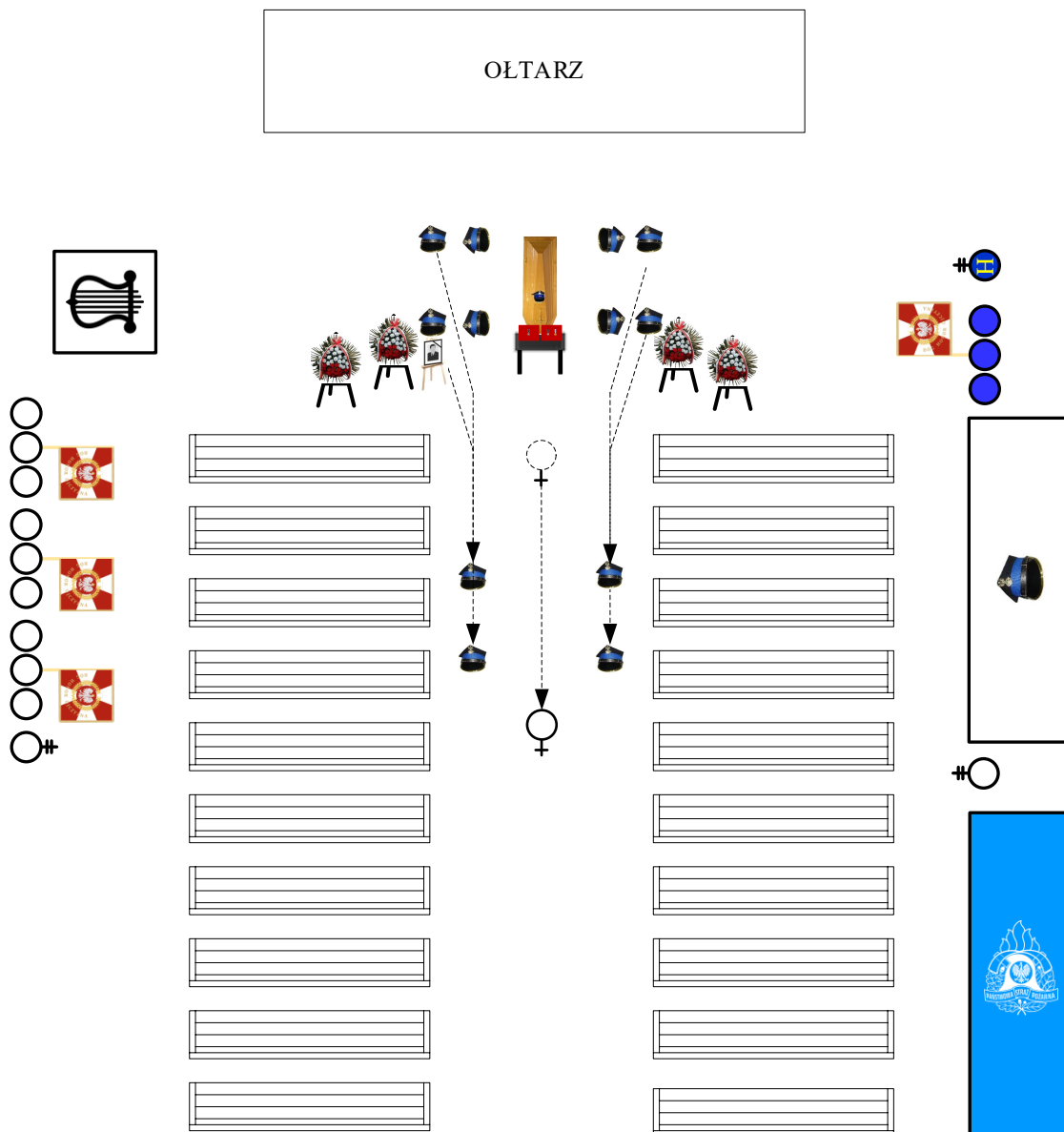

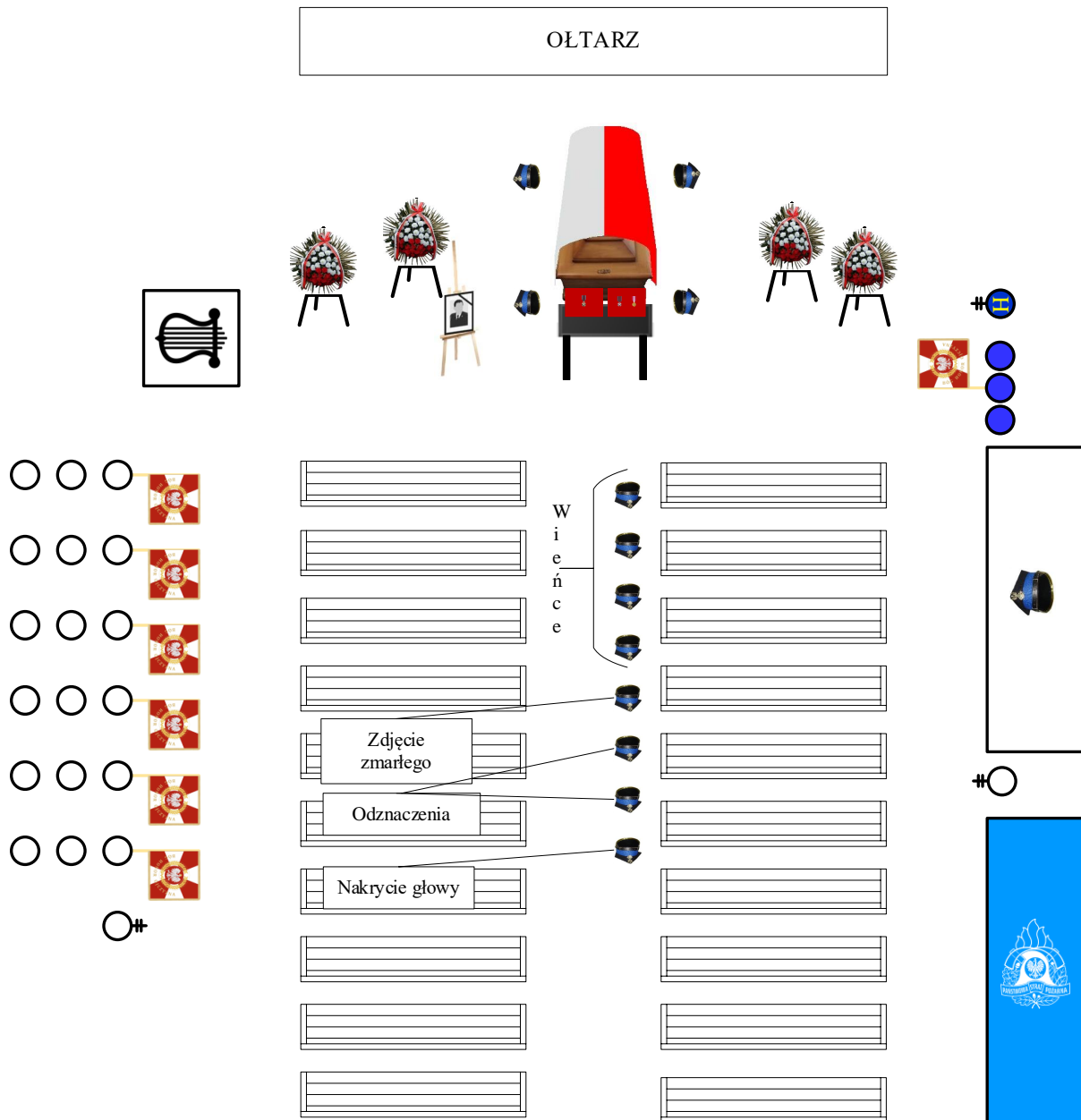
Rys. 13. Przykładowe przeprowadzenie zmiany posterunku honorowego; zmiana zdająca posterunku honorowego wykonuje krok w tył.

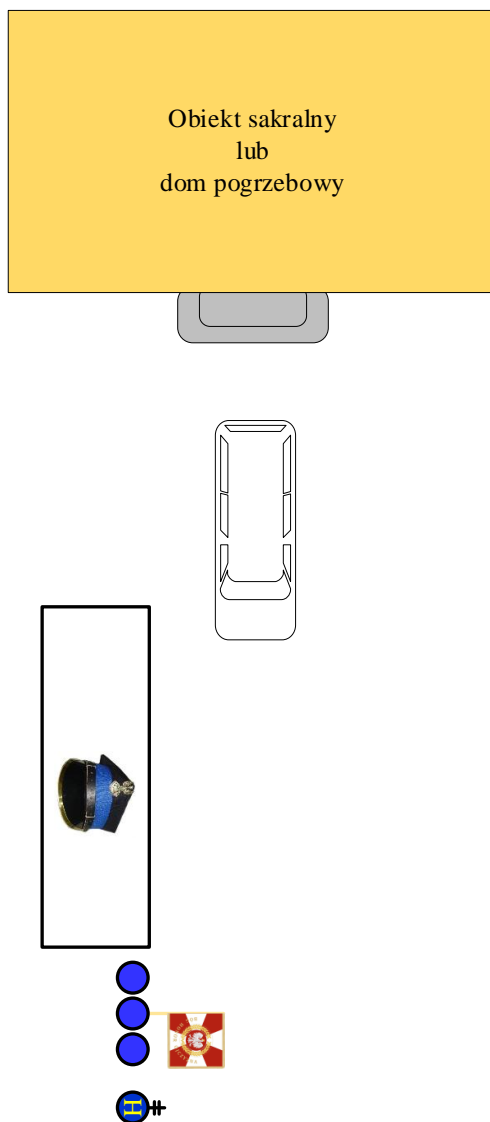
Rys. 14. Przykładowe ustawienie posterunku honorowego (zdającego i obejmującego) przed wydaniem komendy dowódcy posterunku honorowego.

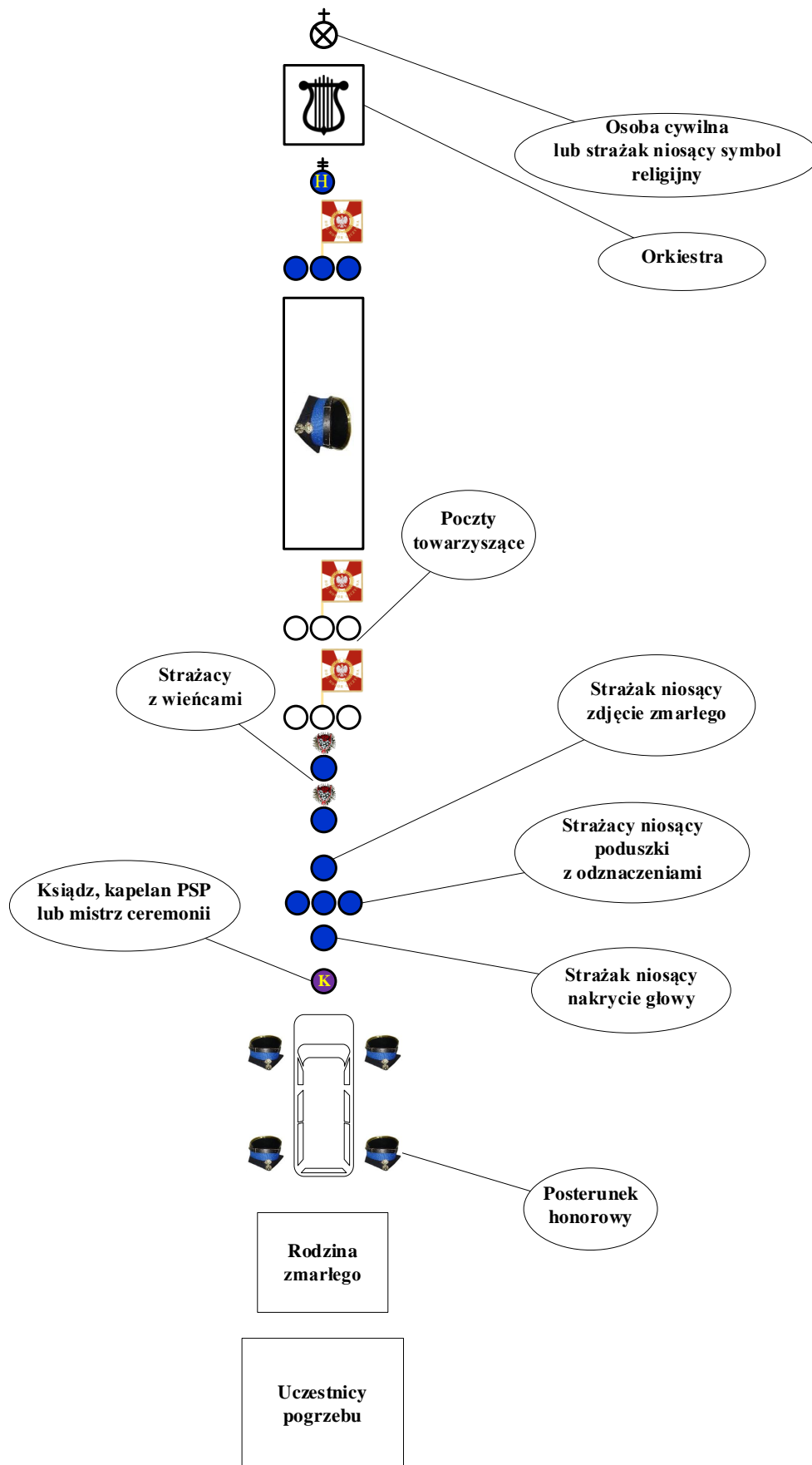
Rys. 15. Przykładowe dokonanie zmiany posterunku honorowego; wyjście zmiany zdającej.

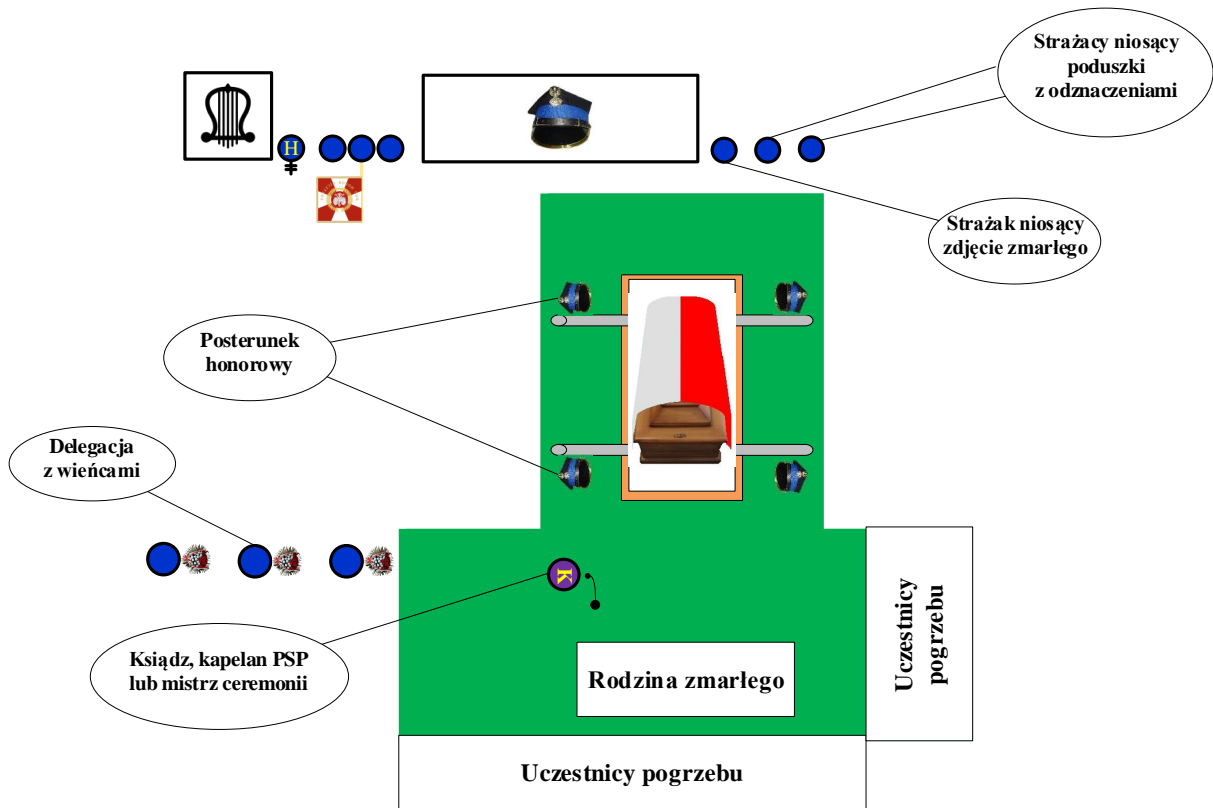
Rys. 16. Przykładowe ustawienie strażaków w obiekcie sakralnym lub domu pogrzebowym po odbiór wieńców (w pierwszej kolejności najbliższej rodziny, następnie przedstawicieli władz państwowych, administracyjnych i samorządowych), zdjęcia, poduszek z odznaczeniami oraz nakrycia głowy.

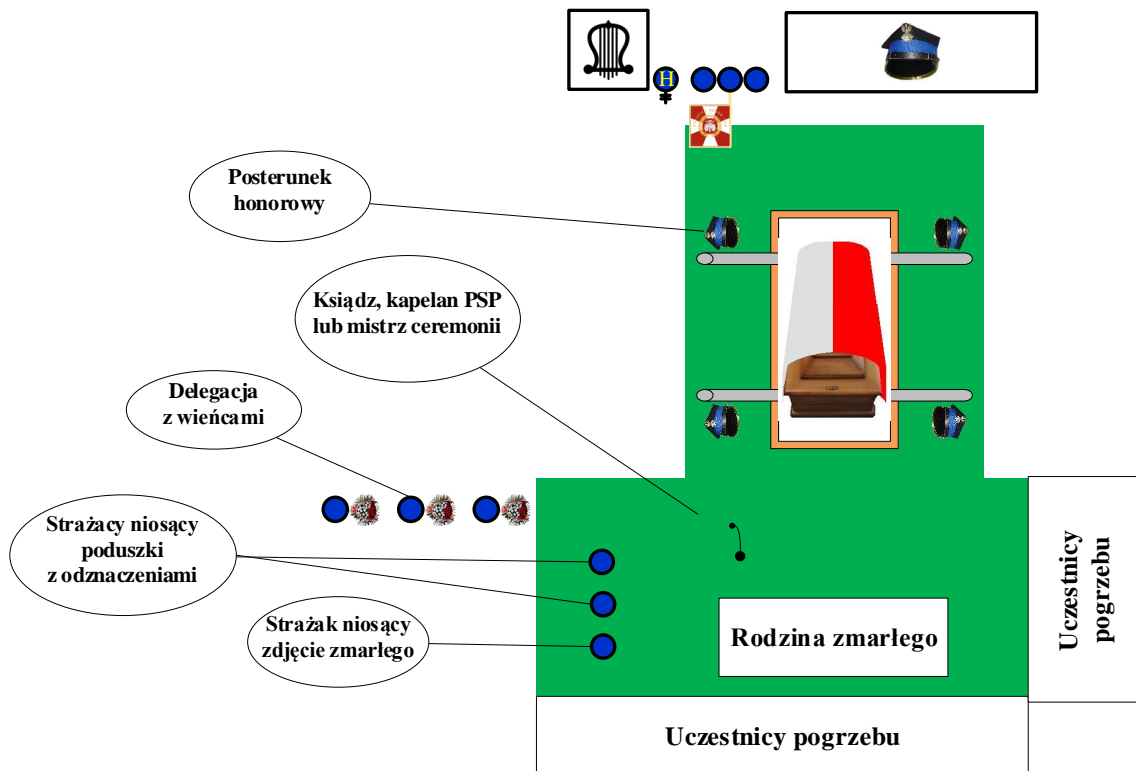
Rys. 17. Przykładowe ustawienie asysty honorowej PSP przed wyniesieniem trumny (urny) z obiektu sakralnego lub domu pogrzebowym.

Rys. 18. Przykładowe ustawienie konduktu żałobnego.

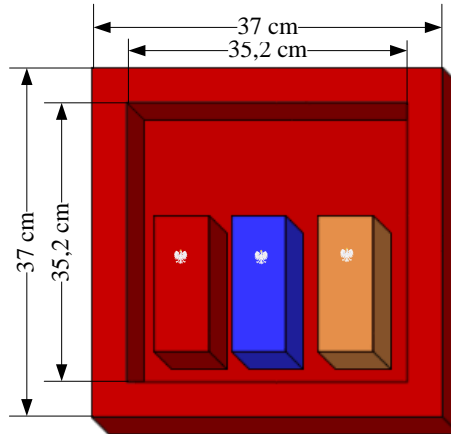
Rys. 19. Przykładowe ustawienie asysty honorowej PSP na miejscu pochówku.

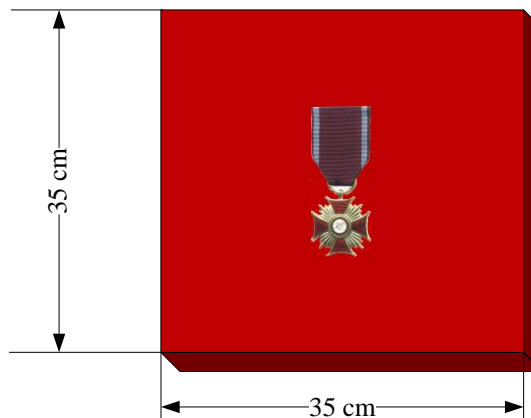
Rys. 20. Przykładowe – inne ustawienie asysty honorowej PSP na miejscu pochówku.

ZAŁACZNIK NR 25

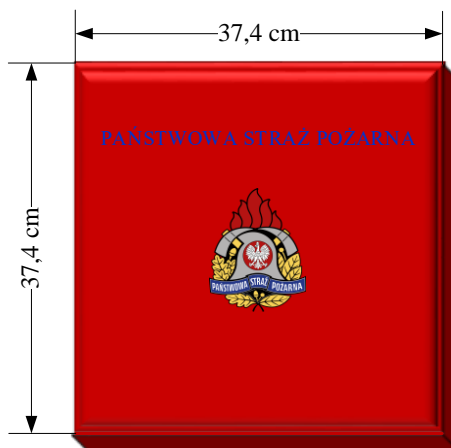
Przykładowy wzór opakowania na odznaczenia do przekazania rodzinie zmarłego strażaka

Rys. 1. Przykładowe pudełko na odznaczenia – dolna część pudełka.

Rys. 2. Przykładowa tacka do przypięcia odznaczeń – wkładana do pudełka. Po zakończonej ceremonii na miejscu pochówku, wyznaczony strażak zdejmuje odznaczenia z poduszek, przypina je do tacki, a następnie zakrywa wiekiem pudełko. Pudełko z odznaczeniami przekazuje przełożonemu.

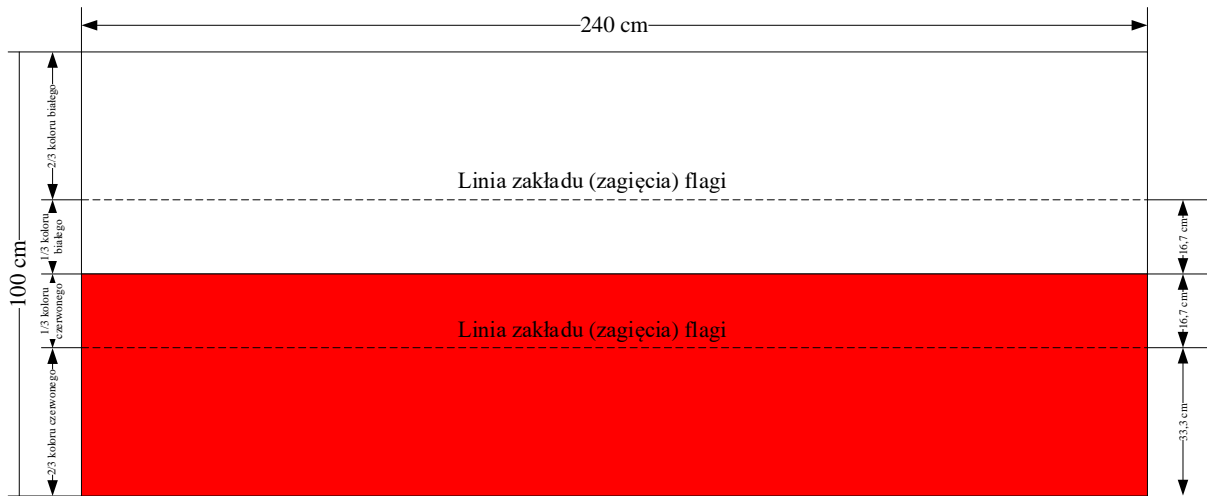

Rys. 3. Pudełko na odznaczenia – wieko pudełka.

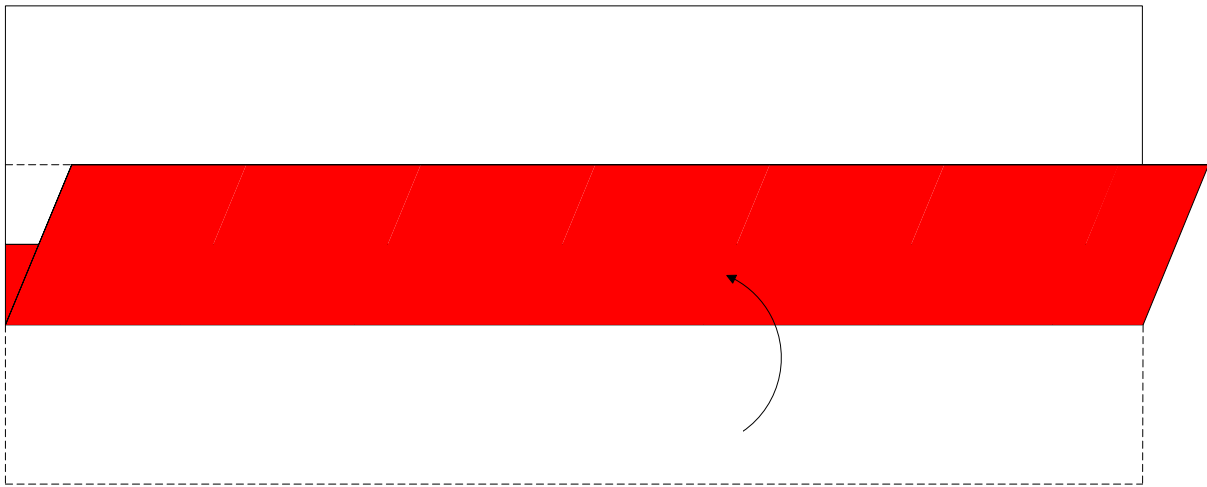

ZAŁĄCZNIK NR 26

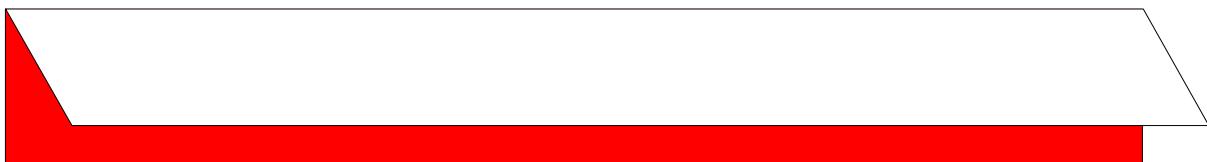
Przykładowe złożenie flagi państwowej RP w trójkąt

Rys. 1. Przykładowe składanie flagi państwowej RP w trójkąt po zdjęciu z trumny – flaga o wymiarach 100x240 cm.

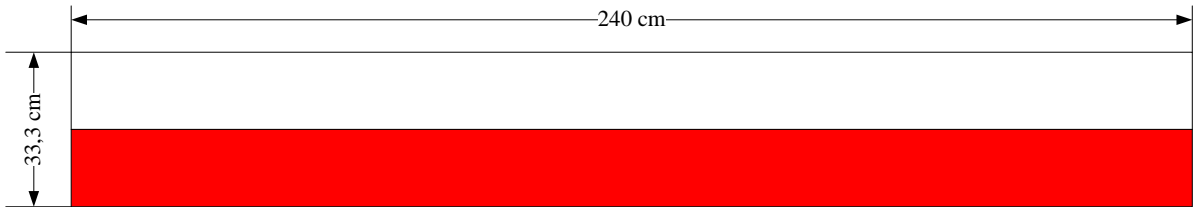
Rys. 2. W pierwszej kolejności składamy dolną część (czerwoną) 1/3 flagi.

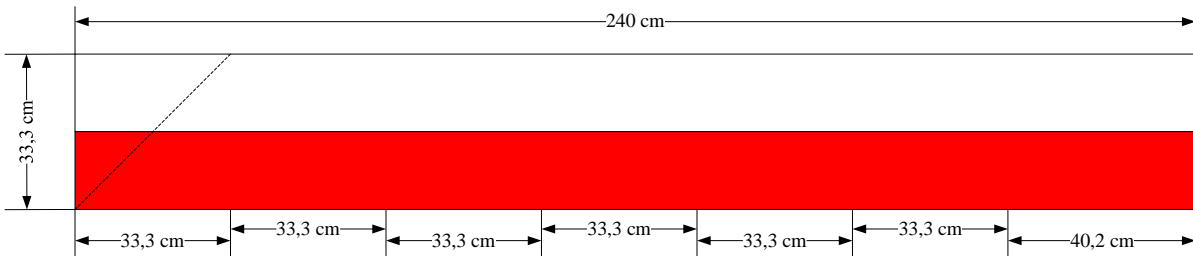
Rys. 3. Następnie składamy górną część (białą) 1/3 flagi.

Rys. 4. Tak wygląda złożona flaga patrząc z góry – ma cały wierzch biały.

Rys. 5. Tak wygląda złożona flaga patrząc od dołu – cały pas biało-czerwony.

Rys. 6. Przybliżone wartości trójkątów przy składaniu flagi.

Rys. 7. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

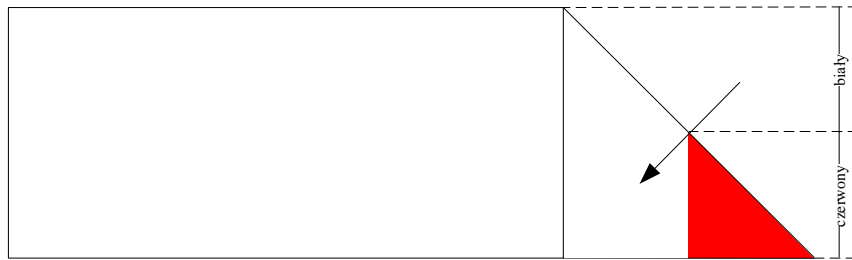
Rys. 8. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

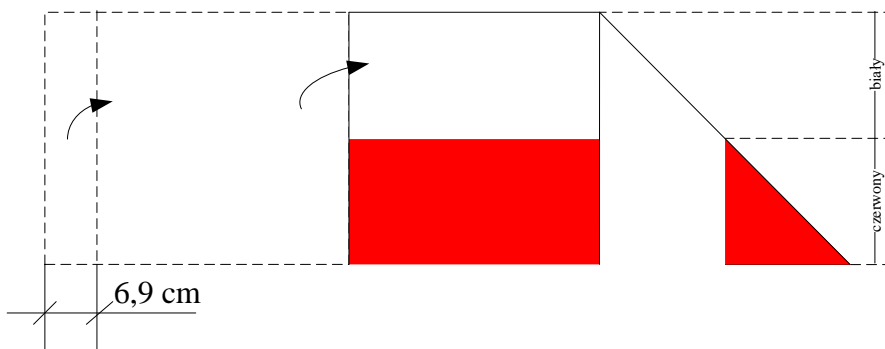
Rys. 9. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

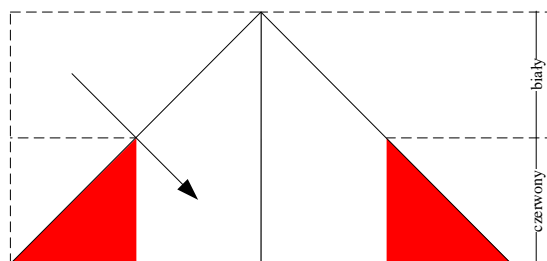
Rys. 10. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

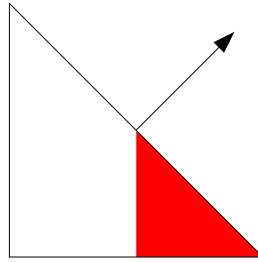
Rys. 11. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

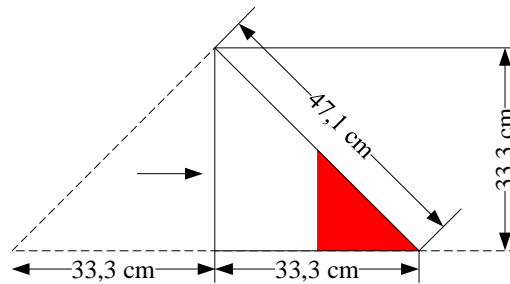
Rys. 12. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt. Osoba z lewej strony składa pozostałą część flagi przedstawioną na rysunku 12 i 13, a następnie wkłada pozostały trójkąt w kieszeń, jaka powstała poprzez składanie.

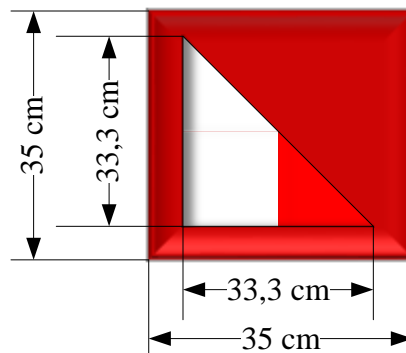
Rys. 13. Kolejny układ pasa biało-czerwonego przy składaniu w trójkąt.

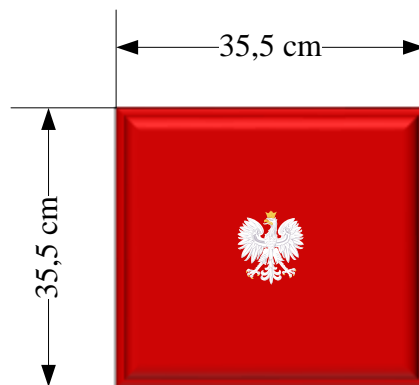
Rys. 14. Przekazując złożoną flagę innej osobie, podaje się ją tak aby najdłuższy bok był skierowany ku tej osobie (strzałka).

Rys. 15. Przybliżone parametry złożonej flagi państwowej RP w trójkąt.

Rys. 16. Przykładowe złożenie flagi państwowej RP w odpowiednim opakowaniu.

Rys. 17. Przykładowe złożenie flagi państwowej RP w odpowiednim opakowaniu – wieko opakowania.

ZAŁĄCZNIK NR 27

Pieśń Rycerska – Hymn do miłości Ojczyzny

Święta miłości kochanej ojczyzny,
Czują cię tylko umysły pocziwe!
Dla ciebie zjadłe¹ smakują trucizny,
Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe²

Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny,
Gnieździsz w umyśle rozkoszy³ prawdziwe,
Byle cię można wspomóc, byle wspierać,
Nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać. (bis)

---

¹ jadowity

² taki, który nie hańbi, niebędący obelgą

³ dziś popr. forma B. lm: rozkosze

ZAŁĄCZNIK NR 28

Gaudeamus igitur

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus!

Radujmy się więc, dopókiśmy młodzi,

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus!

Radujmy się więc, dopókiśmy młodzi

Post iucundam iuventutem,

po przyjemnej młodości,

post molestim senectutem,

po uciążliwej starości

nos habebit humus

posiędzie nas ziemia,

nos habebit humus.

posiędzie nas ziemia.

Vivat Academia, vivant professores,

Niechaj żyje Akademia, niech żyją profesorowie,

Vivat Academia, vivant professores,

Niechaj żyje Akademia, niech żyją profesorowie

vivat membrum quodlibet,

niech żyje każdy członek naszej społeczności,

vivant membra quaelibet,

niech żyją wszyscy członkowie,

semper sint in flore,

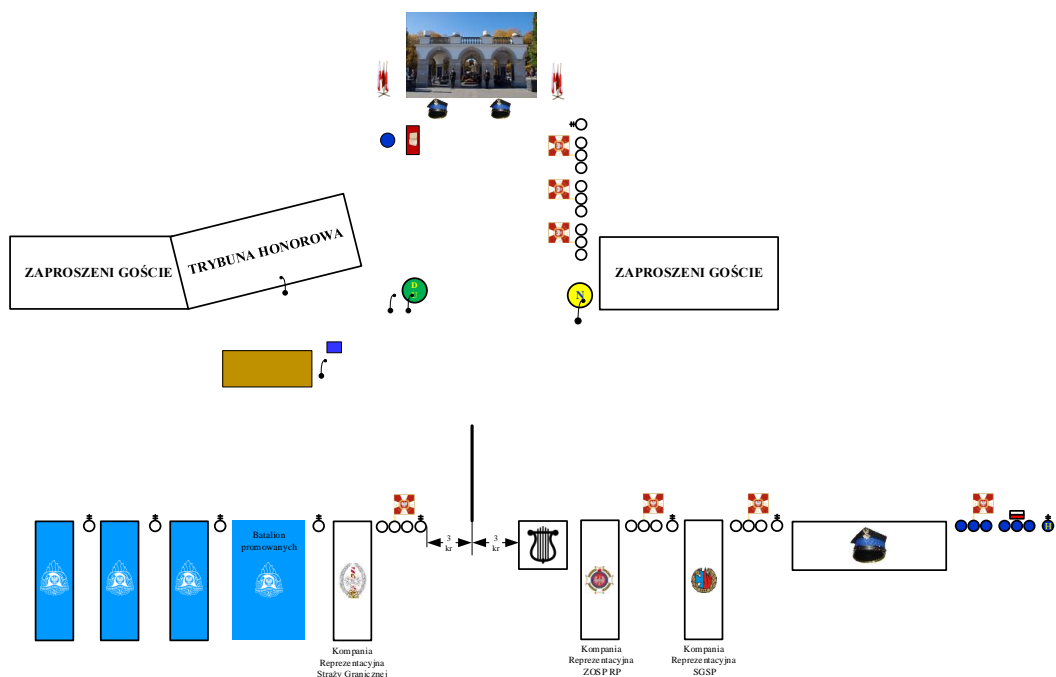
niechaj kwitną zawsze,

semper sint in flore!

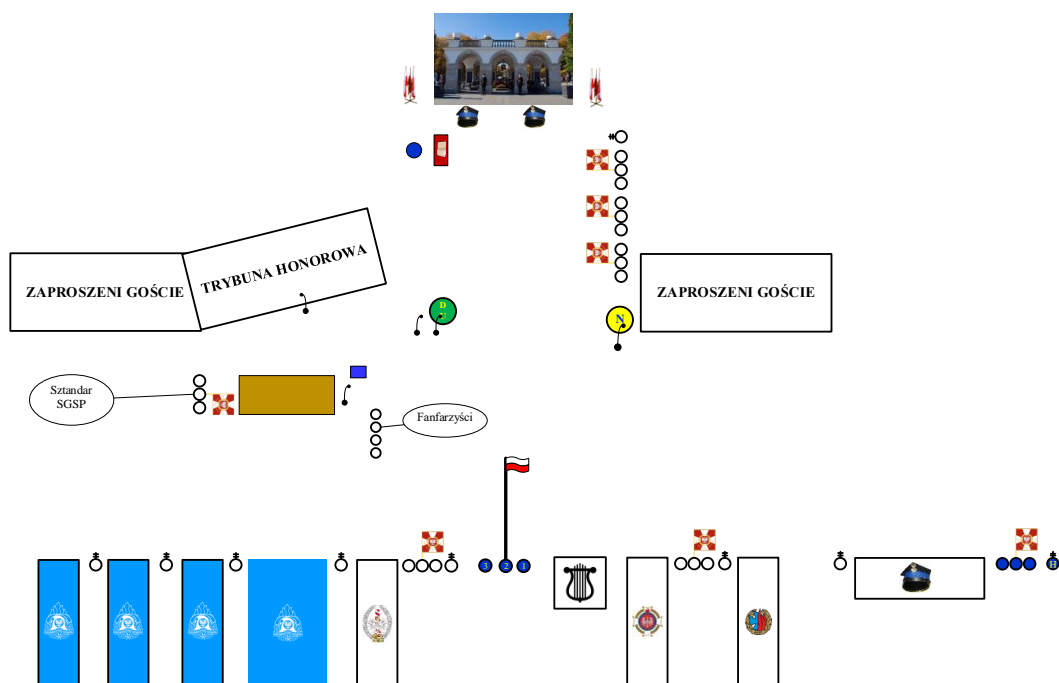
niechaj kwitną zawsze!

ZAŁĄCZNIK NR 29

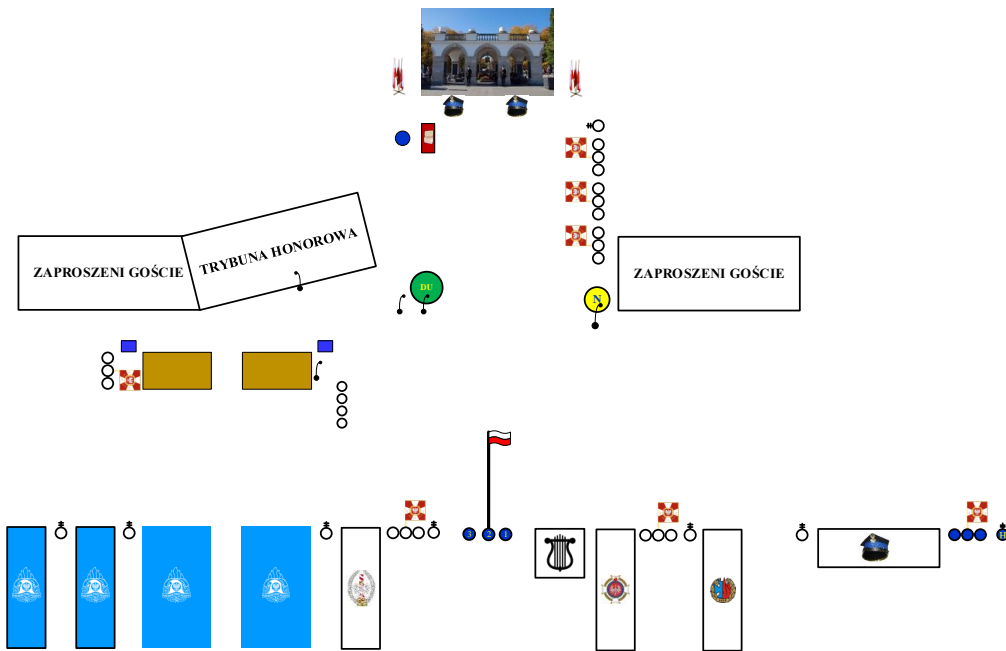
Promocja na pierwszy stopień oficerski lub pierwszy stopień aspirancki

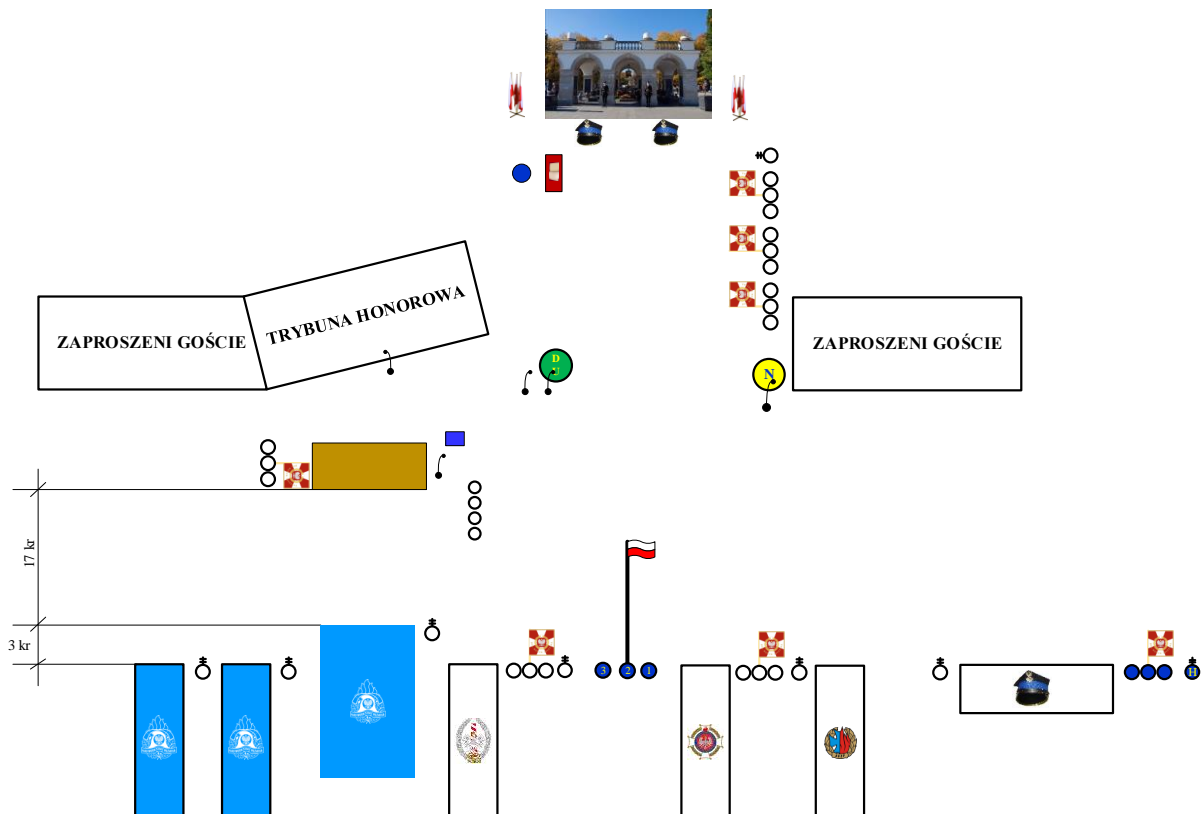
Rys. 1. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski (jeden podest) na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie – przed złożeniem meldunku przełożonemu.

Rys. 2. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski (jeden podest) na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie – wystąpienie pocztu sztandarowego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

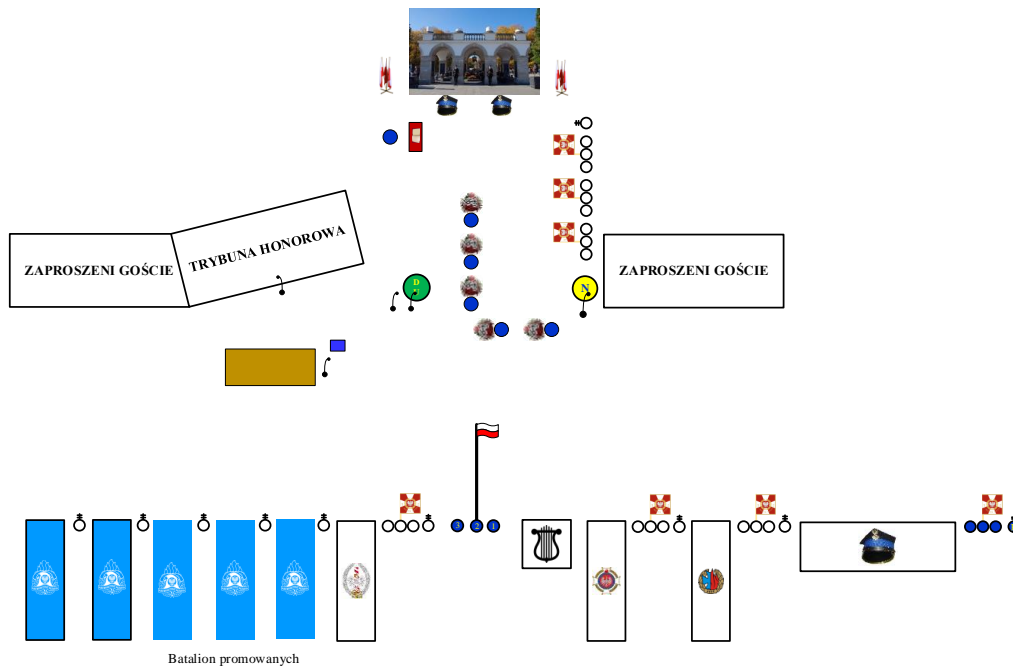

Rys. 3. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski (dwa podesty) – wystąpienie poczty sztandarowej ze sztandarem Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

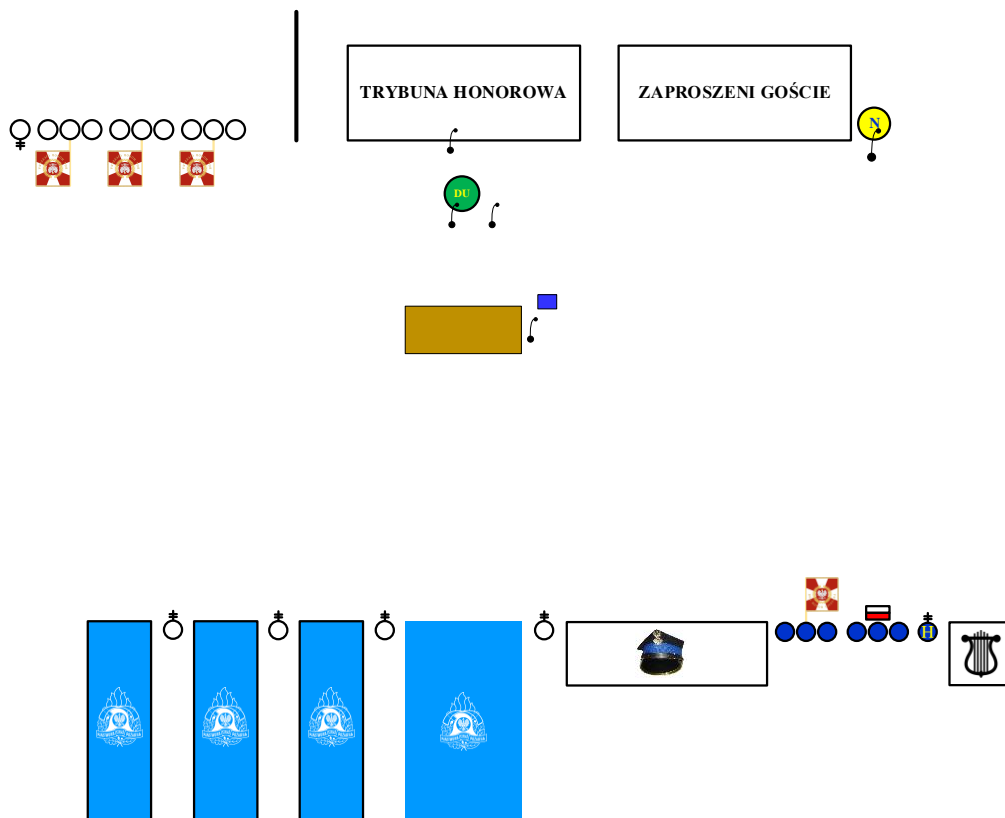

Rys. 4. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski – wystąpienie batalionu absolwentów do promocji.

Rys. 5. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski – złożenie wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza.

Rys. 6. Przykładowe ustawienie uczestników uroczystego apelu z okazji promocji na pierwszy stopień oficerski przed złożeniem meldunku przełożonemu przy wykorzystaniu jednego podestu.

ZAŁĄCZNIK NR 30

Tekst błogosławieństwa strażaka po promocji oficerskiej

1. **W wyznaniu rzymskokatolickim:**

Biskup/Kapelan: Błogosławiony jesteś Panie Boże Miłosierdzia. Ty w swoim Synu dałeś nam prawdziwy przykład miłości i przez Niego przykazałeś, abyśmy się wzajemnie miłowali.

Ześlij swoje hojne błogosławieństwo na tych którzy dziś promowani zostali na stopień Młodszego Kapitana w Państwowej Straży Pożarnej. Udziel im swojej łaski, aby z całej swojej duszy i ze wszystkich sił wiernie służyli Tobie, który jesteś obecny w naszych bliźnich.

Niech pozostaną wierni wezwaniu „Bogu na chwałę, ludziom na ratunek”. Strzeż ich każdego kroku, który jest dowodem miłości ku ratowaniu życia i zdrowia drugiego człowieka.

Spraw, by ich uszy słyszały krzyk zagrożonych, a oczy widziały człowieka w potrzebie. Ześlij na nich dar męstwa, ucz poświęcenia i ofiarnej służby w ratowaniu ludzkiego życia i mienia. Zachowaj ich w zdrowiu i broń od niebezpieczeństw.

Prosimy Cię Boże za wstawiennictwem św. Floriana: Bądź przed nimi i za nimi w każdej akcji ratowniczej, aby szczęśliwie zakończyli swoją misję na ziemi, a przez to zasłużyli na przebywanie w niebie.

Błogosławieństwo Boga wszechmogącego, + Ojca i Syna, i Ducha Świętego, niech zstąpi na was i pozostanie na zawsze.

Promowani: Amen.

2. **W wyznaniu prawosławnym:**

Biskup/Kapelan: Panie Boże Władco nasz i Niebiański Wojewodo, który powołałeś do służby oficerskiej strażaków, otocz ich miłosierdziem Twoim.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Zbawiciel nasz Syn Boży niech obdarzy Was światłym umysłem, czystym duchem i nieustraszonym sercem, aby pod sztandarem: „Bogu na chwałę, ludziom na ratunek” nieść służbę z pokorą i odwagą podążając drogą ku wieczności.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, miłość Boga i Ojca, i wspólnota Świętego Ducha niech będzie z wami wszystkimi.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Wszechmogący Boże i miłujący człowieka Zbawicielu, który losy ludzi trzymasz w swoich rękach, spójrz na strażaków, których powołałeś do służby oficerskiej. Pokornie błagamy, okaż im swoją Łaskę i błogosławieństwo, otocz ich Twoim miłosierdziem, wskaż im drogę miłości, odwagi i poświęcenia, w służbie:

„Bogu na chwałę, ludziom na ratunek”.

Przenajświętsza Bogurodzico i wszyscy święci módlcie się za nas.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, miłość Boga i Ojca, i wspólnota Świętego Ducha niech będzie z wami wszystkimi.

Promowani: Amen.

3. W wyznaniu ewangelicko-augsburskim:

Biskup/Kapelan: Łaska wam i pokój od Boga, Ojca naszego, i Pana Jezusa Chrystusa.

Wszyscy: Amen.

Biskup/Kapelan: „Ojcze! Poświęć ich w prawdzie Twojej! Słowo Twoje jest prawdą!” J 17, 17
„Miłosierdzie, pokój i miłość niech będą waszym udziałem w obfitości.” Jud 2

MÓDLMY SIĘ!

Panie, błogosławiony jest naród, który wzywa imienia Twojego. Prosimy Cię, wysłuchaj nas, gdy dziękujemy Tobie za naszą ziemską Ojczyznę, za Polskę i dobroć Twojego serca Ojcowskiego. Dziś dziękujemy Tobie za nowych oficerów pożarnictwa, za ich czas edukacji w Szkole Głównej Służby Pożarnictwa. Oddajemy Tobie należną chwałę za Rektora-Komendanta, kadre uczelni, którzy dołożyli swych starań, by dziś przeżywać ten uroczysty dzień. Spraw, by przekazana i zdobyta wiedza była dobrze wykorzystana przez nowych oficerów w strażackiej służbie ku chwale Twojego świętego imienia na rzecz drugiego człowieka.

W pokorze naszych serc prosimy Cię, pomóż, promowanym dziś oficerom, dochować wierności ideom pożarnictwa, strzeż przed zarozumiałstwem i pychą. Wyrzyj w ich sercach Twoje słowo, że sprzeciwiasz się pysznym, a pokornym łaskę dajesz. Pomóż sumiennie, rzetelnie i uczciwie wykonywać wszystkie służbowe polecenia.

Boże święty daj promowanym dziś oficerom serca czyste, a mocą swojego Ducha Świętego rozbudź w nich siły i chęci do wytrwałości w strażackiej służbie. Spraw, by poprzez wykonywanie powierzonych zadań, przyczyniali się do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi naszej ziemskiej ojczyzny, Polski. Pomóż im wiernie poprzez oficerską służbę służyć Polsce, jej obywatelom, strzegąc jej praw oraz tajemnic związanych ze służbą.

Panie miej w swojej opiece domy dziś promowanych, a także wszystkie strażackie rodziny. Spraw, by wszyscy z nowych promowanych oficerów byli dumni i dostrzegali w ich służbie świadectwo realizacji Twojego prawa miłości i dobroci. Wysłuchaj nas przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. Amen.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Niech ci błogosławi Pan i niechaj cię strzeże;

Niech rozjaśni Pan oblicze swoje nad tobą i niech ci miłościw będzie;

Niech obróci Pan twarz swoją ku tobie i niech ci da (+) pokój.

Promowani: TAK NAM DOPOMÓŻ BÓG!

ZAŁĄCZNIK NR 31

Tekst błogosławieństwa strażaka po wręczeniu aktów nadania stopnia młodszego aspiranta

1. W wyznaniu rzymskokatolickim:

Biskup/Kapelan: Błogosławiony jesteś Panie Boże Miłosierdzia. Ty w swoim Synu dałeś nam prawdziwy przykład miłości i przez Niego przykazałeś, abyśmy się wzajemnie miłowali.

Ześlij swoje hojne błogosławieństwo na tych którzy dziś promowani zostali na stopień Młodszego Aspiranta w Państwowej Straży Pożarnej. Udziel im swojej łaski, aby z całej swojej duszy i ze wszystkich sił wiernie służyli Tobie, który jesteś obecny w naszych bliźnich.

Niech pozostaną wierni wezwaniu „Bogu na chwałę, ludziom na ratunek”. Strzeż ich każdego kroku, który jest dowodem miłości ku ratowaniu życia i zdrowia drugiego człowieka.

Spraw, by ich uszy słyszały krzyk zagrożonych, a oczy widziały człowieka w potrzebie. Ześlij na nich dar męstwa, ucz poświęcenia i ofiarnej służby w ratowaniu ludzkiego życia i mienia. Zachowaj ich w zdrowiu i broń od niebezpieczeństw.

Prosimy Cię Boże za wstawiennictwem św. Floriana: Bądź przed nimi i za nimi w każdej akcji ratowniczej, aby szczęśliwie zakończyli swoją misję na ziemi, a przez to zasłużyli na przebywanie w niebie.

Błogosławieństwo Boga wszechmogącego, + Ojca i Syna, i Ducha Świętego, niech zstąpi na was i pozostanie na zawsze.

Promowani: Amen.

2. W wyznaniu prawosławnym:

Biskup/Kapelan: Panie Boże nasz Wielki i Miłosiwy, pokornie błagamy abyś prowadził nowo promowanych aspirantów pod sztandarem: „Bogu na chwałę, ludziom na ratunek”.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Pan nasz Jezus Chrystus, Sędzia Sprawiedliwy niech nauczy Was prawości, odwagi i poświęcenia, aby stać na straży honoru i godności strażaka.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, miłość Boga i Ojca, i wspólnota Świętego Ducha niech będzie z wami wszystkimi.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Wszechmogący Boże i miłujący człowieka Zbawicielu, spójrz na nowo promowanych aspirantów, których powołałeś do służby.

Pokornie błagamy, okaż im swoją Łaskę i błogosławieństwo, otocz ich Twoim miłosierdziem, wskaż im drogę miłości, odwagi i poświęcenia, w służbie: „Bogu na chwałę, ludziom na ratunek”.

Przenajświętsza Bogurodzico i wszyscy święci módlcie się za nas.

Promowani: Amen.

Biskup/Kapelan: Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, miłość Boga i Ojca, i wspólnota Świętego Ducha niech będzie z wami wszystkimi.

Promowani: Amen.

3. W wyznaniu ewangelicko-augsburskim:

Biskup/Kapelan: W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego

Wszyscy: Amen.

Biskup/Kapelan: „Błogosławieni, którzy strzegą prawa. W każdym czasie wykonują sprawiedliwość.” Ps 106, 3

MÓDLMY SIĘ!

Dziękujemy Tobie, Boże Wielki, za wszystko, co uczyniłeś dla promowanych. Dziękujemy za czas edukacji w: (*Centralnej Szkole Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie, Szkole Aspirantów w Poznaniu, Szkole Aspirantów w Krakowie*). Dziękujemy za Komendanta szkoły i jej kadre. Spraw, by przekazaną wiedzę promowani dobrze wykorzystali w służbie ku chwale Twojego świętego imienia na rzecz drugiego człowieka.

Prosimy Cię – pomóż promowanym dochować wierności ideom pożarnictwa i chroń przed wszelkiego rodzaju przeszkodami, które odwozić miałyby od Twojej miłości, od strażackiej służby. Pomóż im wykonywać wszystkie polecenia przełożonych bez szemrania, z wielką powagą i godnością. Pomóż zachować wszelkie tajemnice związane ze służbą oraz krzewić dobre imię szkoły i polskiego pożarnictwa.

Wiemy, że w czasie służby będzie wiele trudnych chwil i prób. Potrzebują nowi aspiranci Państwowej Straży Pożarnej, a także wszyscy strażacy Twojej opieki, dlatego prosimy, osłaniaj ich tarczą swej opieki i chroń od nieszczęść, które przygnębić mają. Ty, Panie Jezu, bądź ich Dobrym Pasterzem nie tylko w strażackiej służbie, ale całym życiu zawodowym i prywatnym.

Prosimy Cię także o rodziny dziś promowanych, ich domy i najbliższych. Pomóż im zawsze pamiętać o rodzicach i dopomóż w dochowaniu wierności temu,

co wynieśli z domu rodzinnego. Spraw, by rodzice, najbliżsi byli z ich służby dumni i w niej dostrzegali świadectwo o Twojej miłości i dobroci. Wysłuchaj nas Boże przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

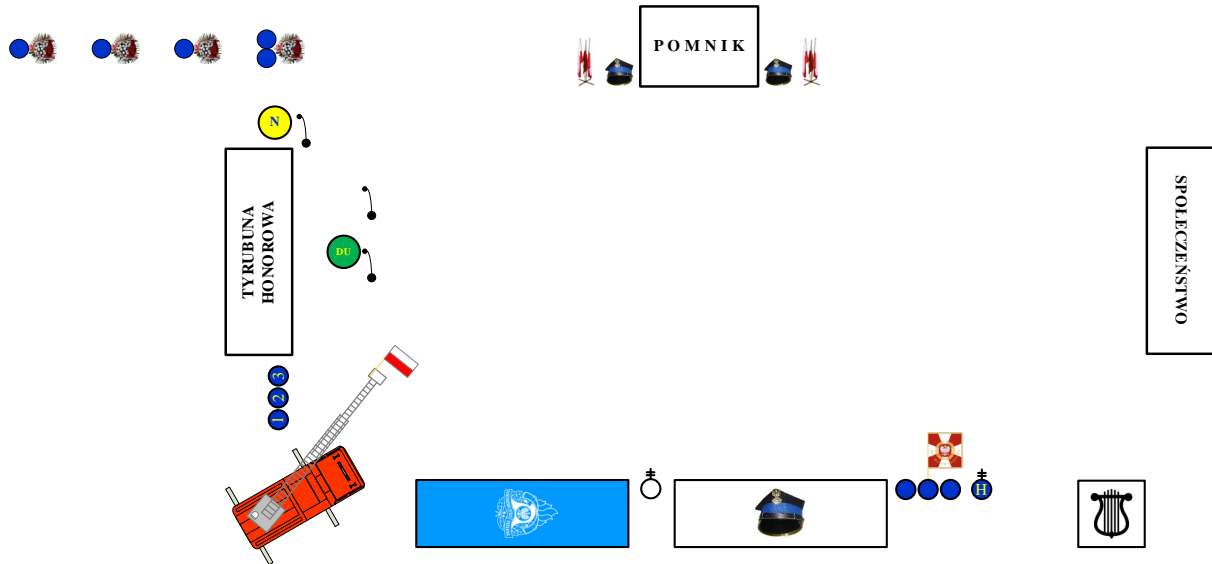
Wszyscy: Amen.

Biskup/Kapelan: Niech błogosławieństwo w Trójcy Jedyne Boga, Ojca, Syna i Ducha Świętego spocznie na Was, na służbie Waszej i na życiu Waszym. Amen.

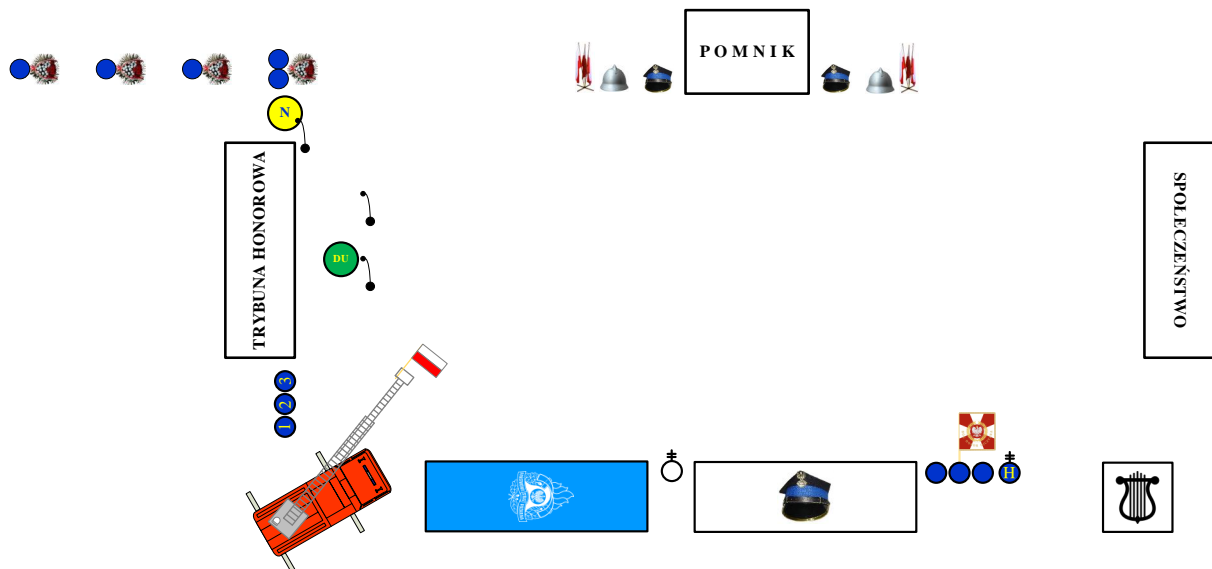
Promowani: Tak nam dopomóż Bóg!

ZAŁĄCZNIK NR 32

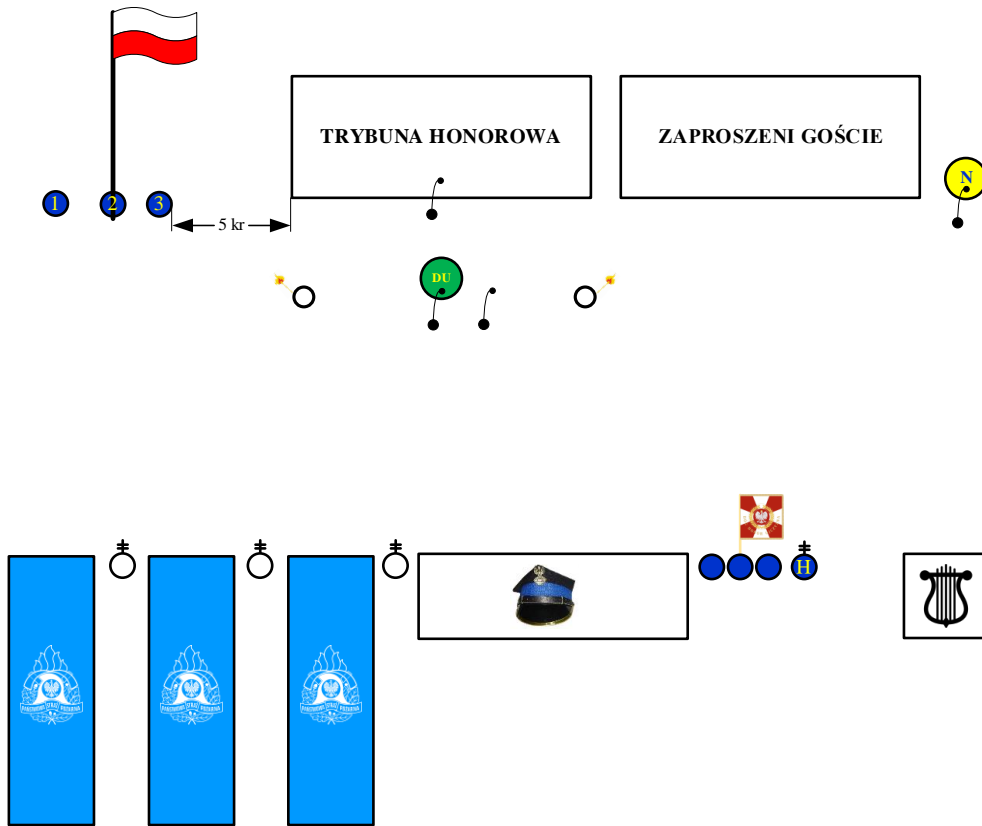
Apel poległych lub apel pamięci

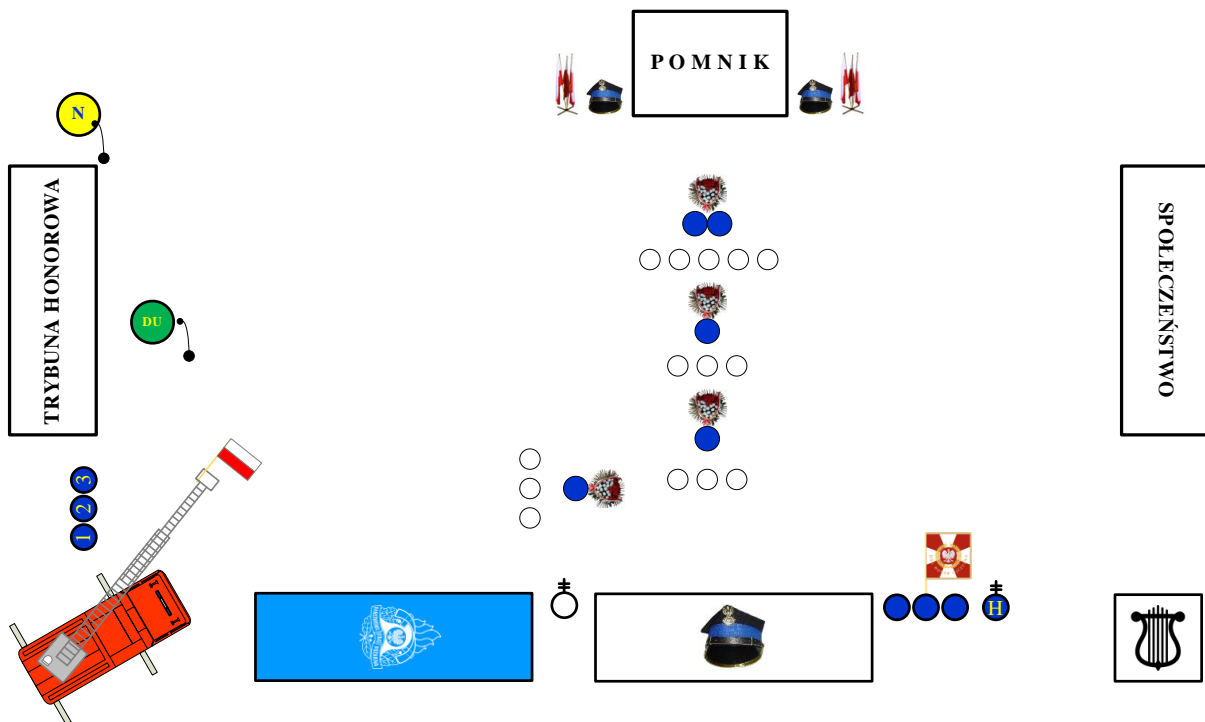
Rys. 1. Przykładowe ustawienie pododdziałów do uroczystego apelu poległych lub apelu pamięci przy pomniku lub tablicy pamiątkowej.

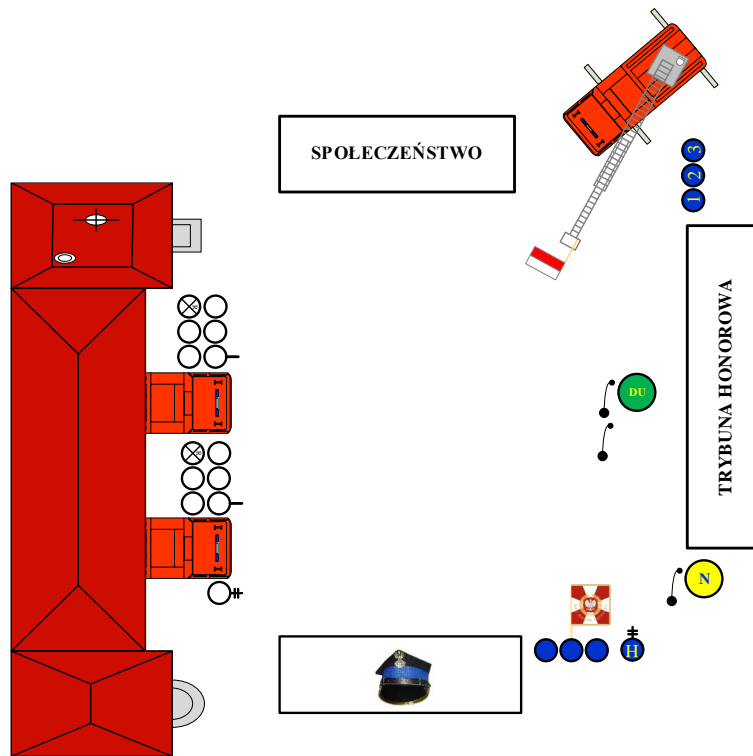
Rys. 2. Przykładowe ustawienie do uroczystego apelu poległych lub apelu pamięci przy pomniku lub tablicy pamiątkowej z uwzględnieniem historycznego posterunku honorowego.

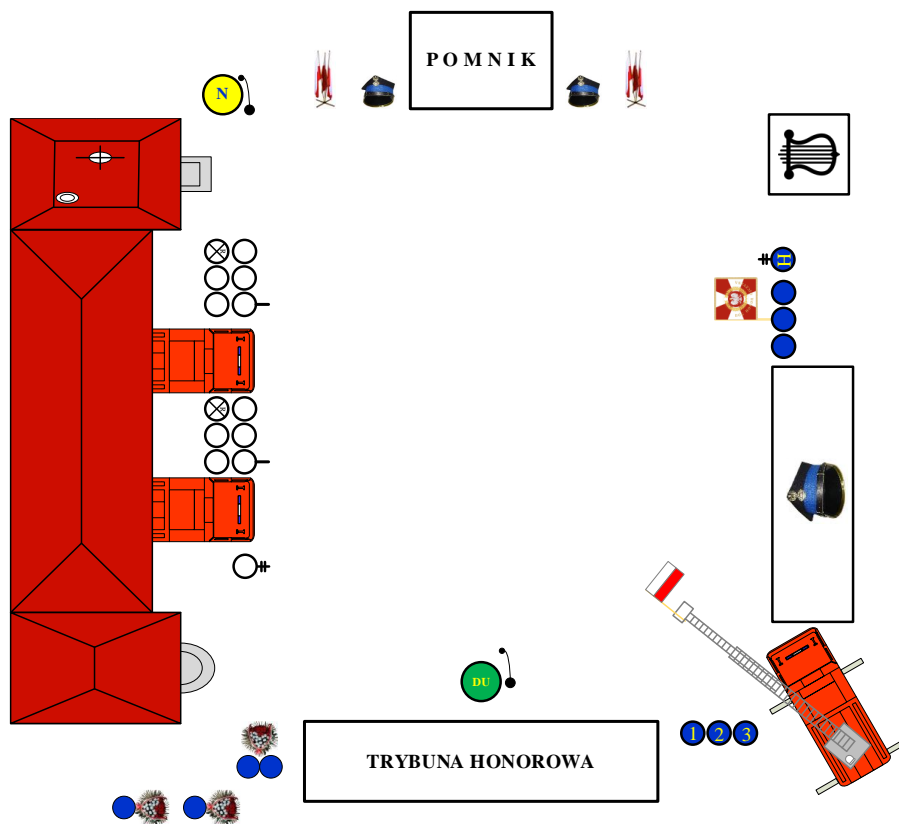
Rys. 3. Przykładowe ustawienie do uroczystego apelu poległych lub apelu pamięci – Dzień Podchorążego lub Dzień Kadeta.

Rys. 4. Przykładowe ustawienie delegacji do złożenia wieńców.

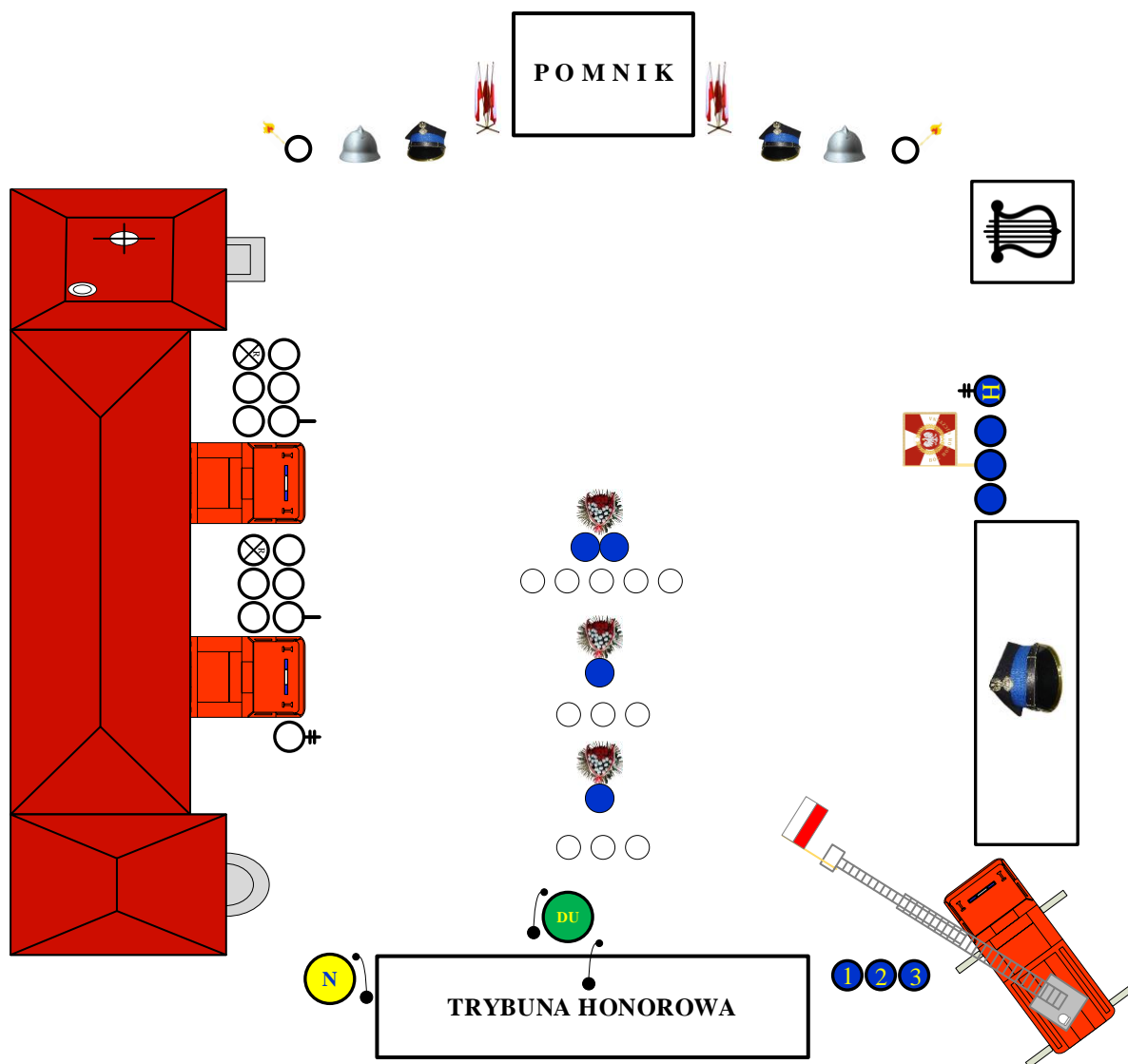

Rys. 5. Przykładowe ustawienie pododdziałów do uroczystego apelu poległych lub apelu pamięci w jednostce ratowniczo-gaśniczej.

Rys. 6. Przykładowe ustawienie do uroczystego apelu poległych lub apelu pamięci przy pomniku lub tablicy pamiątkowej w jednostce ratowniczo-gaśniczej.

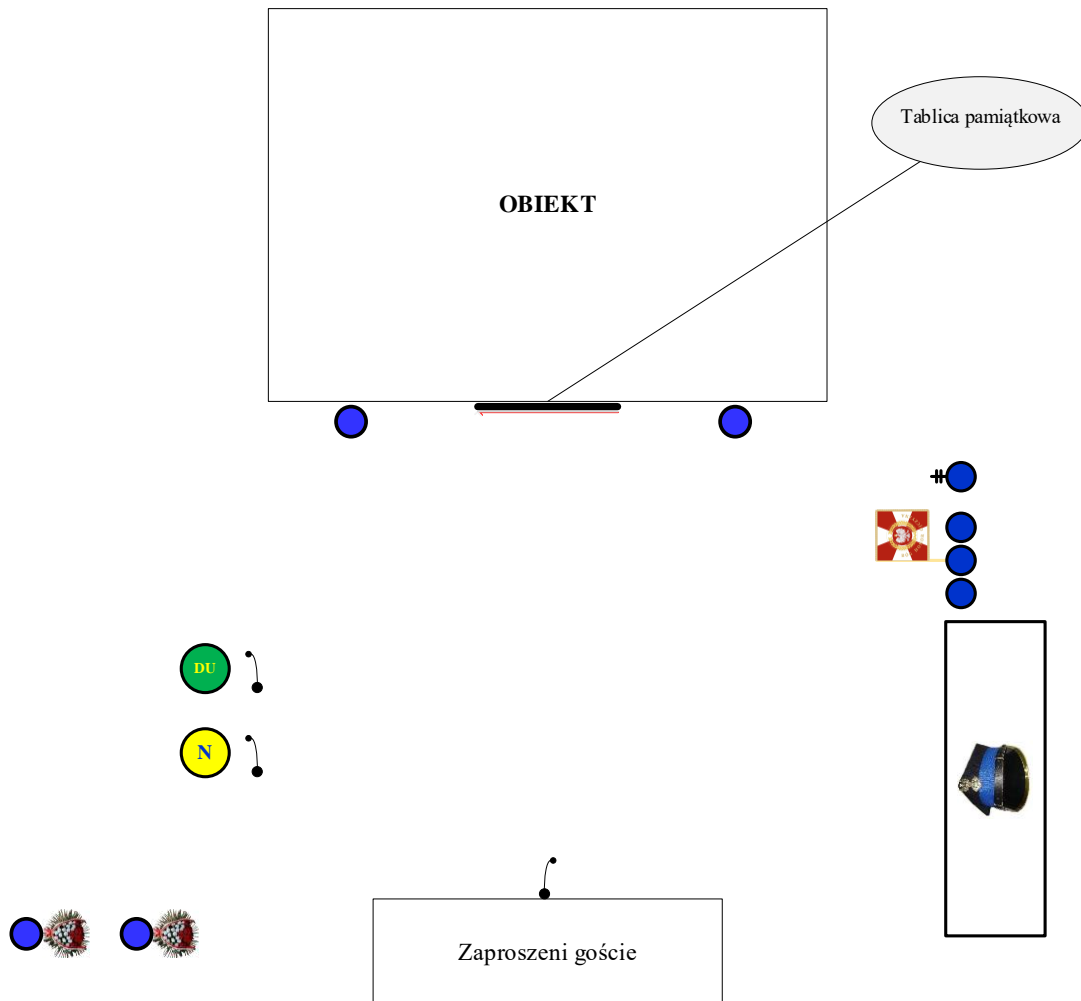

Rys. 7. Przykładowe ustawienie delegacji do składania wieńców pod pomnikiem lub tablicą pamiątkową.

ZAŁĄCZNIK NR 33

Odslanianie pomników i tablic pamiątkowych

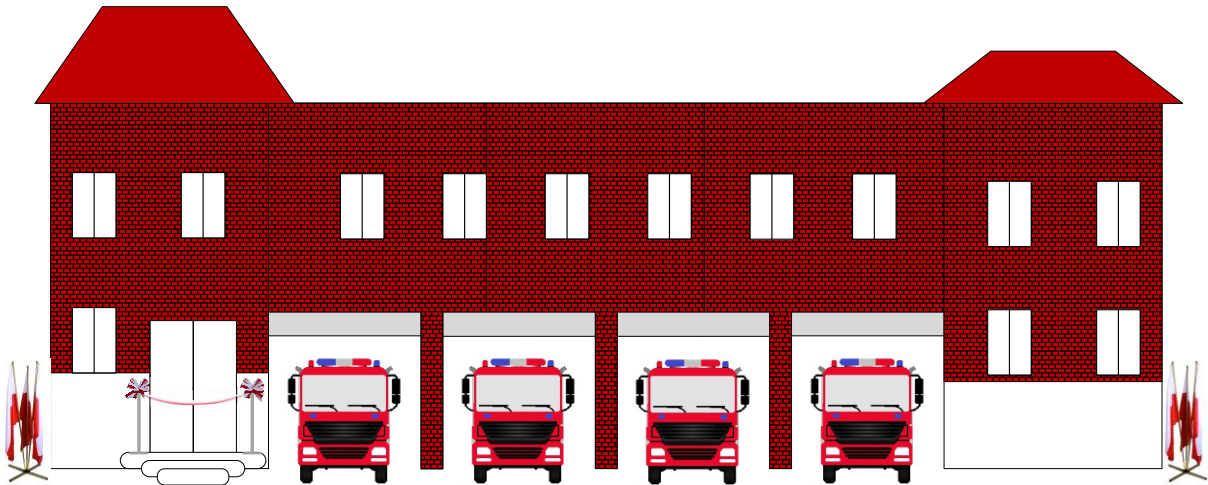
Rys. 1. Przykładowe ustawienie do odsłonięcia tablicy pamiątkowej.

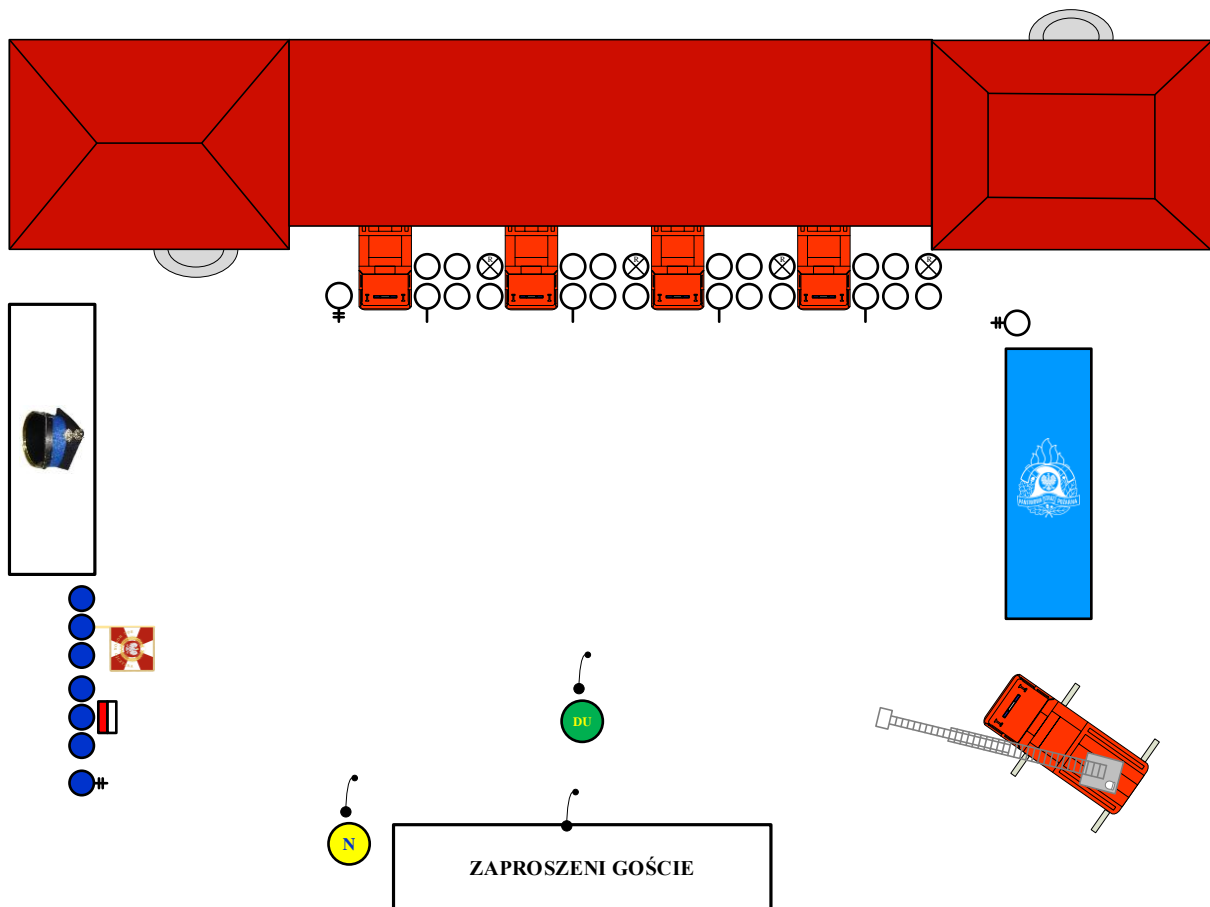
Rys. 2. Odslonięcie tablicy pamiątkowej: 1) ułożenie szarfy przed odsłonięciem, 2) ułożenie szarfy po odsłonięciu.

ZAŁĄCZNIK NR 34

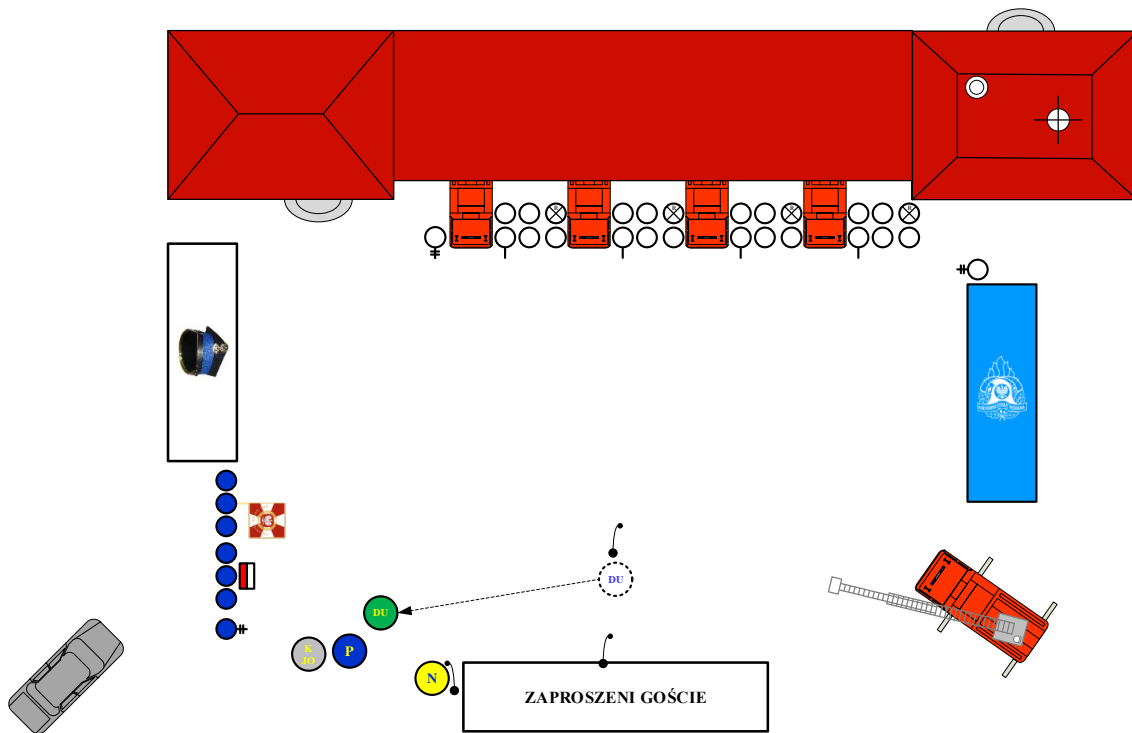
Otwarcie i oddanie do użytku obiektu strażnicy

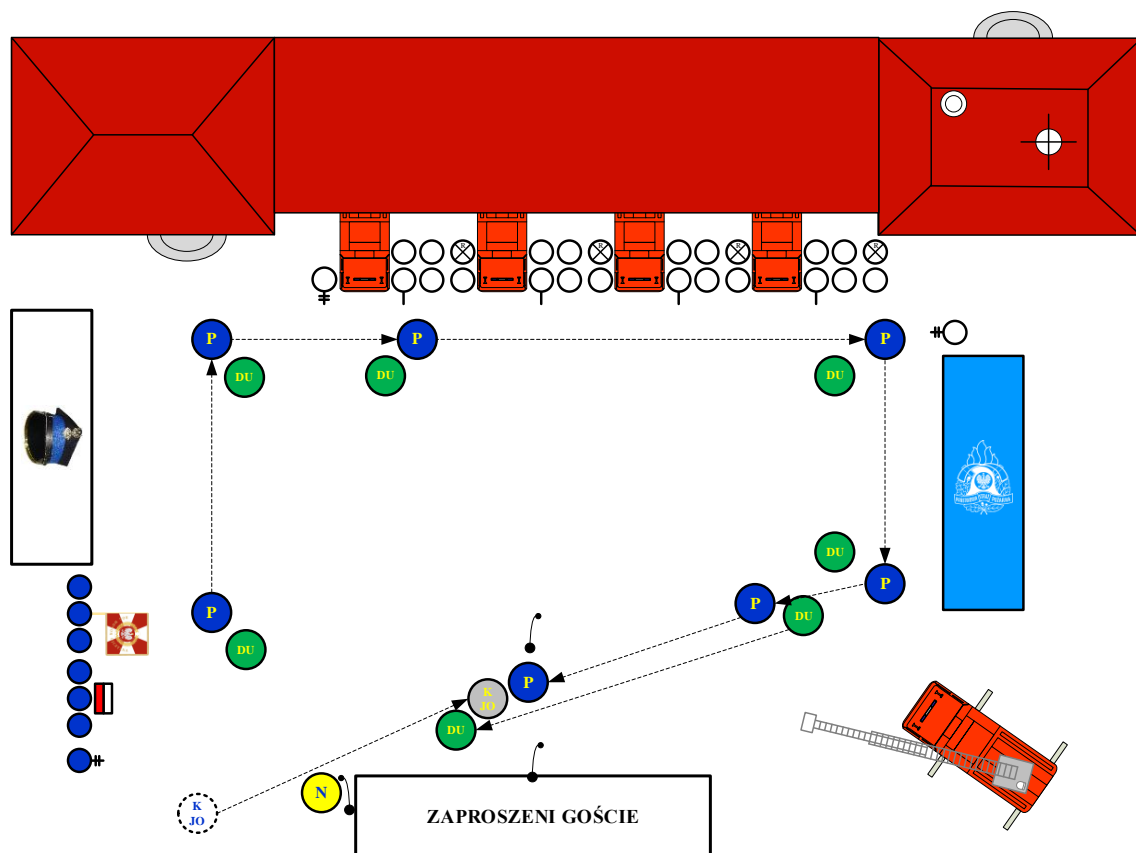
Rys. 1. Przykład dekoracji obiektu przed uroczystym jego otwarciem.

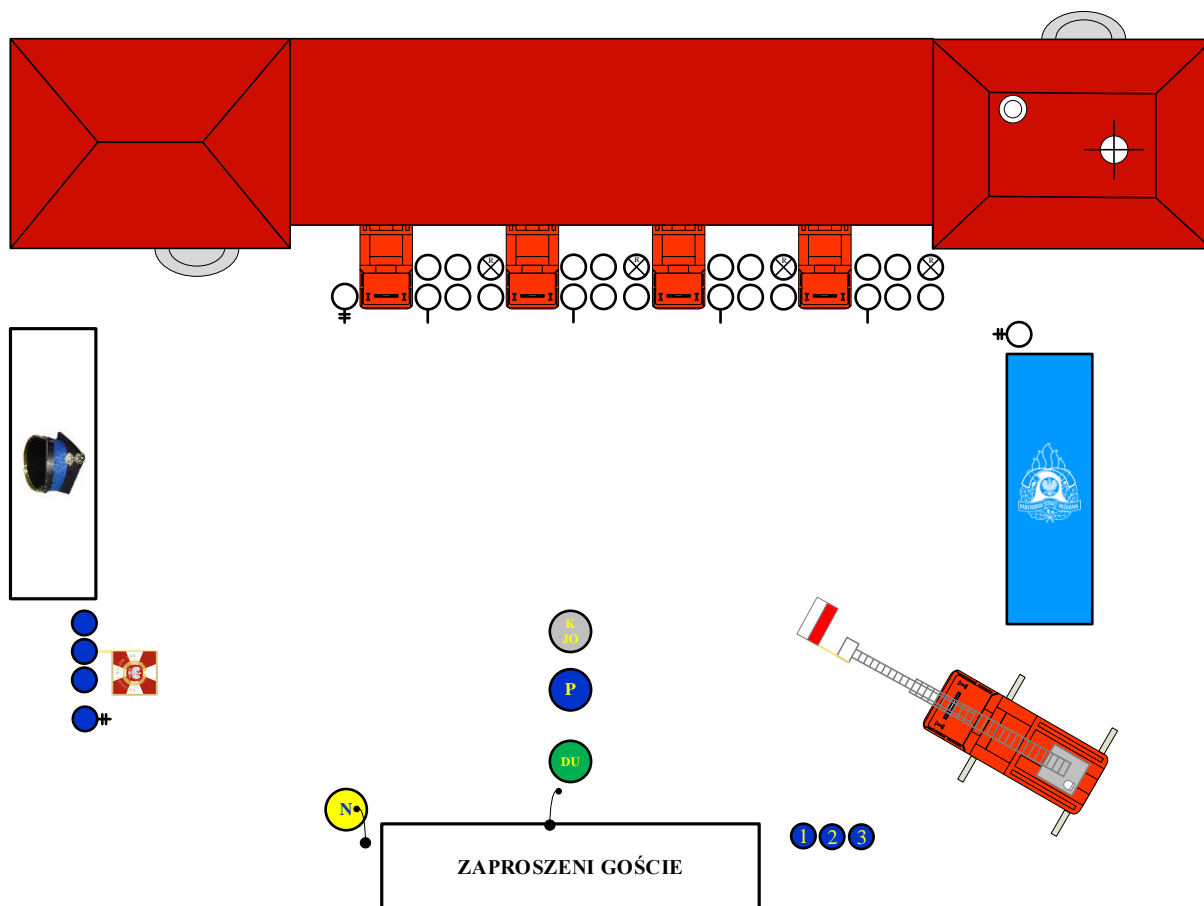
Rys. 2. Przykład ustawienia pododdziałów na uroczystości otwarcia i oddania do użytku strażnicy – widok z góry.

Rys. 3. Przykład ustawienia pododdziałów na uroczystości otwarcia i oddania do użytku strażnicy – złożenie meldunku przez dowódcę uroczystości.

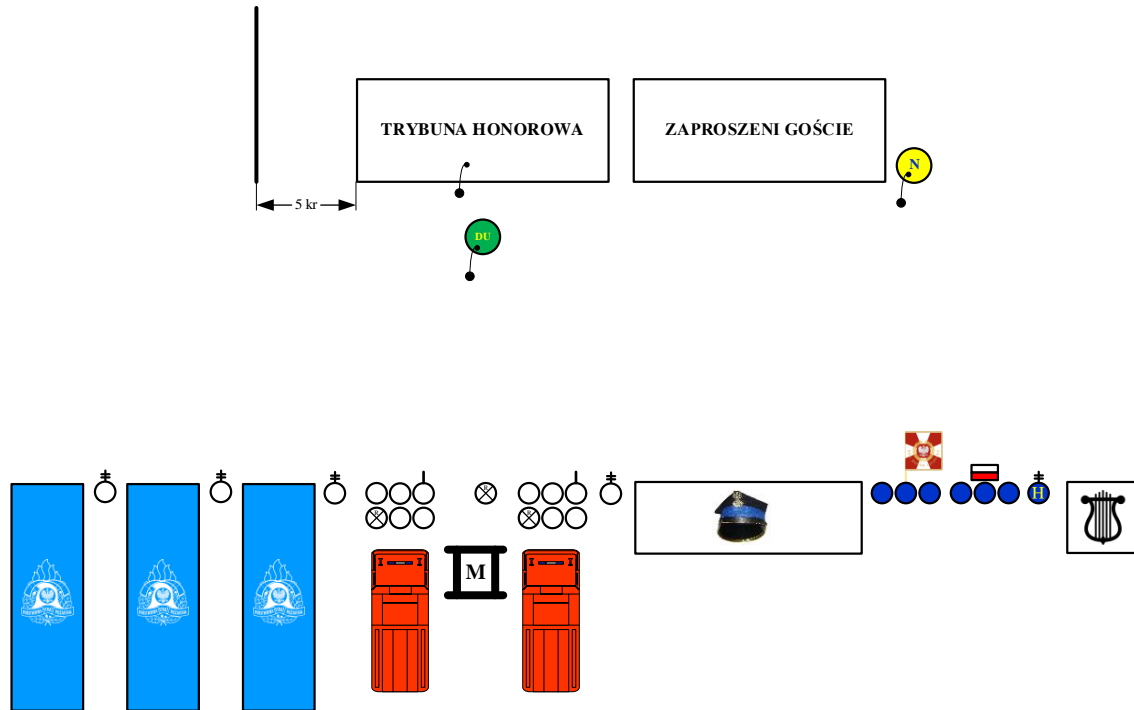
Rys. 4. Przykład ustawienia pododdziałów na uroczystości otwarcia i oddania do użytku strażnicy – przegląd pododdziałów oraz przywitanie się przełożonego z pododdziałami.

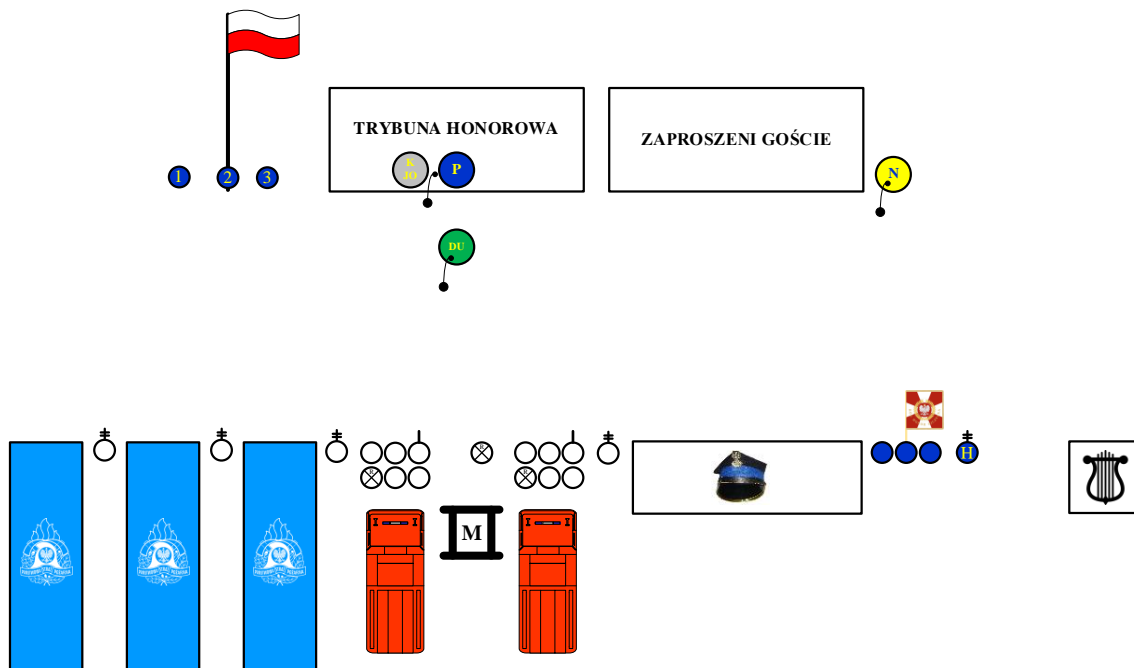
Rys. 5. Przykład ustawienia pododdziałów na uroczystości otwarcia i oddania do użytku strażnicy – ustawienie do uroczystego wręczenia symbolicznego klucza gospodarzowi obiektu.

ZAŁĄCZNIK NR 35

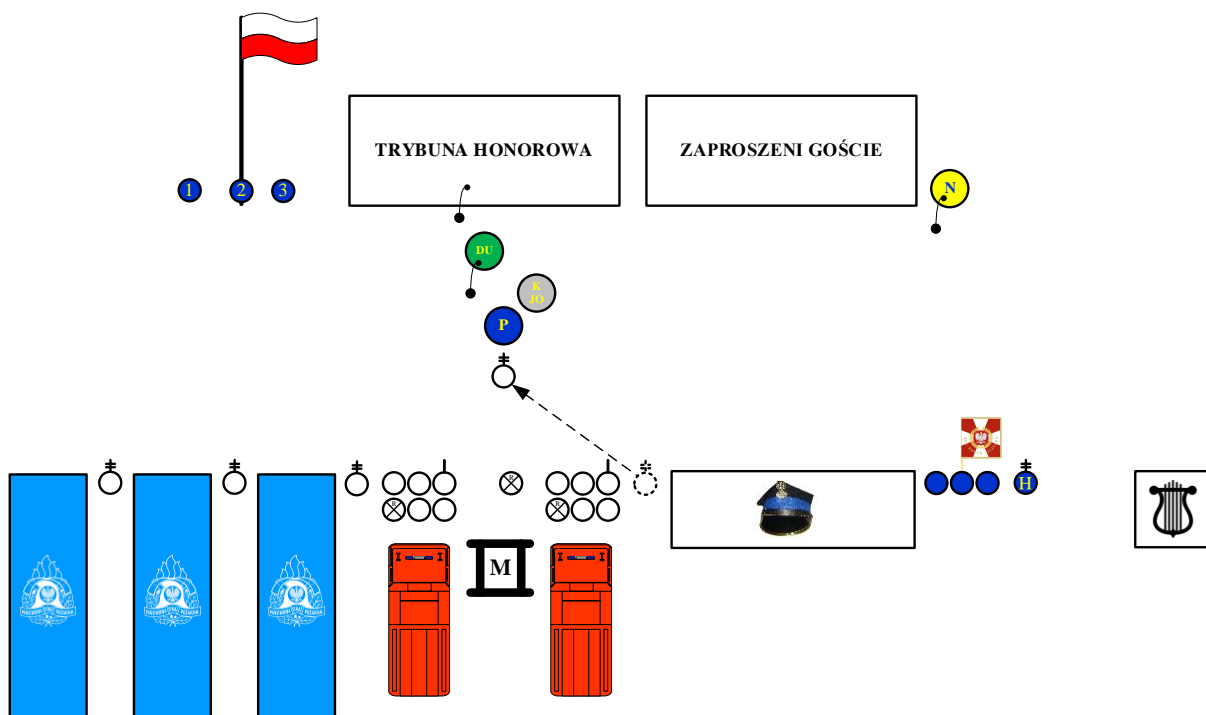
Przekazanie pojazdu pożarniczego, sprzętu pożarniczego lub promesy jednostce organizacyjnej PSP

Rys. 1. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu przed złożeniem meldunku z okazji przekazania pojazdów i sprzętu pożarniczego jednostce organizacyjnej PSP.

Rys. 2. Zajęcie miejsca na trybunie honorowej przez przełożonego po złożeniu meldunku przez dowódcę uroczystości, dokonaniu przeglądu pododdziałów i przywitaniu się z pododdziałami.

Rys. 3. Przykładowe ugrupowanie uczestników uroczystego apelu – przekazanie aktów.

ZAŁĄCZNIK NR 36

Kalendarium rocznic i świąt

1. Uroczystości organizowane z okazji świąt państwowych i narodowych:
  - 1) 2 maja – Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 2) 3 maja – Święto Narodowe Trzeciego Maja;
  - 3) 1 sierpnia – Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego;
  - 4) 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości.

2. Uroczystości organizowane z okazji świąt strażackich oraz świąt studentów uczelni i słuchaczy szkół pożarniczych:
  - 1) 4 maja – Międzynarodowy Dzień Strażaka¹;
  - 2) maj – uroczysta promocja oficerska;
  - 3) 21 maja – Dzień Kadeta;
  - 4) lipiec – uroczysta promocja absolwentów szkół aspirantów;
  - 5) 24 sierpnia – rocznica podpisania ustawy o Państwowej Straży Pożarnej;
  - 6) październik – złożenie uroczystego ślubowania słuchaczy szkół pożarniczych²;
  - 7) 24 listopada – 2 grudnia – rocznica strajku podchorążych Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej;
  - 8) 29 listopada – Dzień Podchorążego.

---

¹ Dzień Strażaka w jednostkach organizacyjnych PSP obchodzony jest zgodnie z odrębnym terminarzem.

² Uroczystość ślubowania słuchaczy szkół pożarniczych odbywa się zgodnie z odrębnymi ustaleniami.